

**TÜRKİYE'DEKİ MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN
TÜRK SANAYİ PİYASASINDAKİ YETERLİLİK VE
GEÇERLİLİK DERECESİ**

98873

Mehmet Arif ÖNCÜ

**İnönü Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

**YÜKSEKÖĞRETİM ENSTİTÜSÜ
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

**Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin Eğitim
Programları ve Öğretim Bilim Dalı İçin Öngördüğü
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Olarak Hazırlanmıştır.**

**Malatya
Mart-2000**

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TABLolar LİSTESİ	I
ŞEKİLLER LİSTESİ	III
GİRİŞ	1
Araştırmanın Amacı ve Kapsamı.....	4
Araştırmanın Önemi.....	5
Sınırlılıklar.....	6
Veri Toplama Yöntemi ve Aracı.....	6
Verilerin Analizi.....	6
Evren ve Örnekleme.....	7
BÖLÜM I	
GENEL OLARAK MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM	8
KISIM I	
A. Mesleki Teknik Eğitimin Tanımı.....	11
B. Bazı Yabancı Ülkelerde Mesleki Teknik Eğitim.....	13
C. Türkiye’deki Mesleki Teknik Eğitimin Tarihçesi.....	68
KISIM II	
A. Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Okullar.....	79
1. Anadolu Teknik Liseleri.....	80
2. Teknik Liseler.....	80
3. Anadolu Meslek Liseleri.....	80
4. Endüstri Meslek Liseleri.....	81
5. Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri.....	81
6. Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri.....	81
7. Endüstri Pratik Sanat Okulları.....	82
B. Mesleki ve Teknik Eğitim Veren Okullarda Okutulan ve uygulanan Programlar.....	83
1. Okullarda Uygulanan Program Çeşitleri ve Süreleri.....	83
2. Erkek Teknik Öğretim Müfredat Programları.....	86
BÖLÜM II	
KISIM I	
A. Endüstriyel Teknik Öğretim Veren Kurumların Sanayi Koşullarına Hazırlanışı.....	92
B. 3308 Sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Yasası.....	93
KISIM II	
A. Okul Sanayi İlişkileri.....	114
1. Bazı Ülkelerde Okul Sanayi İlişkileri.....	114
a. Dual Sistem.....	114
b. Kooperatif Eğitim.....	119
c. Sandviç Kurslar.....	122
B. Meslek Eğitimi ve Okul-Sanayi İlişkileri Konusunda Yapılan	

Araştırmalar ve Projeler.....	123
1. Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar ve Projeler.....	123
2. Yurtiçinde (Türkiye’de) Yapılan Bazı Araştırma ve Projeler.....	123
C. Sonuç.....	127

BÖLÜM III

1. Mesleki Eğitim Uygulamasına İlişkin Görüşler.....	129
2. Okul ve Kurumlardaki Meslek Eğitiminin Büyük İşletme ve Sanayi Kuruluşlarına Sağladığı Faydalar.....	131
3. Mesleki ve Teknik Eğitimin Getirdikleri.....	132
4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Sorunları.....	134
5. 21. Yüzyılda Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeri ve Getirecekleri.....	140

BÖLÜM IV

1. Araştırma Kapsamına Alınan Grupların Nitelikleri.....	141
a. Bazı Mesleki Teknik Eğitim Yöneticileri.....	141
b. Koordinatör Öğretmenler.....	141
c. Öğrenciler.....	141
d. İşletme ve Belli Başlı Sanayi Yöneticileri.....	142
e. İşletmelerde Öğrenci Eğitiminden Sorumlu Usta Öğreticiler.....	142
2. Araştırma Kapsamına Alınan Okullarla İlgili Bilgiler.....	142
3. Araştırma Kapsamına Alınan İşletme ve Sanayi Kuruluşları İle İlgili Bilgiler.....	143

BÖLÜM V

BULGULARIN DEğERLENDİRİLMESİ.....

144

1. Problemin (Konunun) özeti.....	144
2. Anket Sonuçları.....	145

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER.....

186

KAYNAKÇA

EKLER

- 1.Kurum Yöneticilerine Uygulanan Anket Formu
- 2.İşletme Yöneticilerine Uygulanan Anket Formu
- 3.Endüstriyel Teknik Kurumlarda Görev Yapan Koordinatör Öğretmenlere Uygulanan Anket Formu
- 4.Büyük İşletmelerde Öğrenci Eğitiminden Sorumlu Usta Öğreticilere Uygulanan Anket Formu
- 5.Endüstriyel Teknik Kurumlarda Öğrenim Gören Öğrencilere Uygulanan Anket Formu

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo-1 Anadolu Teknik Liselerinde Uygulanan Programlar.....	83
Tablo-2 Teknik Liselerinde Uygulanan Program Türleri.....	83
Tablo-3 Endüstri Meslek Liselerinde Uygulanan Program Türleri.....	84
Tablo-4 Endüstri Pratik Sanat Okullarında Uygulanan Program Türleri.....	85
Tablo-5 Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezlerinde Uygulanan Program Türleri.....	85
Tablo-6 Endüstri Meslek Liseleri Müfredat Programları.....	89
Tablo-7 Endüstri Meslek Liseleri Haftalık Ders Dağıtım Çizelgesi "İşletmelerde Meslek Eğitimi".....	90
Tablo-8 Endüstri Meslek Lisesi Tesviye Bölümüne Ait Genel Bilgi İle Meslek Değişik Yıllara Göre Oranları.....	91
Tablo-9 Endüstri Meslek Liselerindeki Uygulamalı Derslerin Üç Yıllık Eğitim Süresinin 3308 Kanundan Önceki ve Sonraki Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	91
Tablo-10 Anketin Uygulama Alanına Giren Kişilerin Sayıları ve Etkinlik Oranları.....	149
Tablo-11 Meslek Liselerinde Mevcut Meslek Eğitiminde Kullanılmak Üzere, Bulunan Makine ve Donanımların, Gelişen Teknoloji Şartlarında Öğrencilere Sağladığı İmkanlar Açısından Yeterlilik Derecesine Olan İnanç Dağılımı.....	150
Tablo-12 Meslek Eğitimi Gören Öğrencilerin Ders Müfredat Programlarının Günün Değişen ve Gelişen Teknolojik Şartlarına Uygunluk Derecesine Olan İnanç Dağılımı.....	152
Tablo-13 Meslek Eğitimi Gören Öğrencilerin, Eğitimleri Sonunda, İstihdam Görüp Teknik Eleman Olarak Çalışabilmeleri İçin, Gerekli Teknik Kapasiteye Sahiplik Derecesine Olan İnanç Dağılımı.....	154
Tablo-14 Meslek Okullarında Eğitim Gören Öğrencilerin Ders Müfredatlarında Belirtilen Esaslar Doğrultusunda Almış Oldukları Teknolojik ve Teknik Bilgilerin Yeterlilik Derecesine Olan İnanç Dağılımı.....	156
Tablo-15 Uygulamalı meslek eğitimi veren meslek okullarının, iyi bir teknik eğitim vermek için fiziki ve teknik kapasitelerinin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı.....	158
Tablo-16 İşletmelerde beceri eğitimine giren öğrencilerin okulda gördükleri eğitim ile işletme koşullarına sağladığı uyum derecesine olan inanç dağılımı.....	160
Tablo-17 İşletmelerde beceri eğitimine giden öğrencilerin aldıkları beceri eğitiminin okul müfredat programları ile uygunluk derecesine olan inanç dağılımı.....	162
Tablo-18 Meslek okullarının, bireye meslek edindirmenin yanında, gerekli beceri ve faaliyetleri kazandıracak temel meslek eğitimi veren kurumlar olması açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı.....	164
Tablo-19 Meslek ve sanat eğitimi veren okulların Türk sanayisi için teknik insan gücü yetiştirmedeki başarı oranının yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı.....	166

Tablo-20 Meslek okulu mezunlarının “vasıflı bir teknik eleman” olarak verdiği güven derecesine olan inanç dağılımı.....	168
Tablo-21 Teknik okul mezunu yada halen işletmede beceri eğitimi yapan öğrencilerin, çalışma kuralları ve iş disiplini açısından ortaya koydukları tavırların uygunluk derecesine olan inanç dağılımı.....	170
Tablo-22 Büyük işletmelerde istihdam gören meslek okul çıkışlı elemanların çalışma koşullarına uyum ve adaptasyonunun yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı.....	172
Tablo-23 İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin, okulda aldıkları işletme bilgileri, iş güvenliği, ilk yardım ve sosyal güvenlik ile bilgilerin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı.....	174
Tablo-24 İşletmelere giden öğrencilerin, beceri eğitimi için öngörülen sürenin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı.....	176
Tablo-25 İşletmelerde beceri eğitimine giden öğrencilerin usta öğretici nezaretinde almış olduğu eğitim, iyi bir teknik eleman olarak istihdam görme şansını yakalayabilmesi açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı.....	178
Tablo-26 İşletmelerde beceri eğitiminden sorumlu usta öğreticilerin sahip olduğu mesleki ve pedagojik formasyonu yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı.....	180
Tablo-27 İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencinin eğitiminden sorumlu usta öğreticinin sahip olduğu mesleki bilgi ve becerilerin öğrencilere yansıtmadaki başarı oranının yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı.....	182
Tablo-28 Meslek eğitimi veren okullarda, geçerli geçerli ders programlarında okutulan müfredat konuları, gelişen teknoloji ve hızla büyüyen sanayideki gelişmeleri takip etmesi açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı.....	184

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil-1 Çek Cumhuriyeti Eğitim Sistemi ve Mesleki Eğitim.....	19
Şekil-2 Fransa Eğitim Sistemi ve Mesleki Eğitim	25
Şekil-3 Almanya Eğitim Sistemi ve Mesleki Eğitim.....	32
Şekil-4 İtalya Eğitim Sistemi ve Mesleki Eğitim.....	38
Şekil-5 Hollanda Eğitim Sistemi ve Mesleki Eğitim.....	44
Şekil-6 İsveç Eğitim Sistemi ve Mesleki Eğitim.....	51
Şekil-7 İngiltere Eğitim Sistemi ve Mesleki Eğitim.....	58
Şekil-8 Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi ve Mesleki Eğitim.....	63
Şekil-9 Belçika Eğitim Sistemi ve Mesleki Eğitim.....	66
Şekil-10 Endüstri Meslek Liselerinde Uygulanan Ders Yükünün Mesleki ve Genel Bilgi Derslerine Oranı.....	86

GİRİŞ

Meslek eğitimi; bireye belirli bir meslek alanıyla ilgili beceri ve alışkanlıklar kazandırmayı, onun yeteneklerini türlü yönlerden geliştirmeyi öngören eğitimidir.¹ Meslek eğitimi insanın ilerlemesinde önemli bir etken olmuştur. İnsan davranışlarının gelişiminin temelinde meslek eğitimi vardır. İlk insanlar önce hayatlarını korumaya ve devam etmeye yarayacak bilgi ve beceriler edinmişler ve bunları kuşaktan kuşağa aktarmışlardır.²

Meslek eğitimi yüzyıllar boyu babaların ve tecrübeli yetişkinlerin görevi oldu.³ Eski çağlardan 18.yüzyılın son zamanlarına kadar meslek eğitimi sisteminde pek az değişiklik oldu. Belli meslekler hariç (askerlik gibi) diğer mesleklerde başlıca eğitim yolu "yaparak öğrenme" idi.⁴

Bilim ve teknolojik gelişme ve tecrübelerin sonucu bilgi toplumu çağına girilmiş bulunmaktadır. Ülkemiz, bilgi ve teknoloji alanındaki yarışa etkili ve organize bir şekilde katılması, böylece gelişen değişen ve yenilenen dünyamızdaki çağdaş yerini alması kaçınılmaz olmaktadır.⁵ Kalkınma sürecinde olan ülkemizin karşılaştığı sorunlardan biride nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi ve istihdamıdır. Kalkınmasını sanayileşme politikasına dayandıran ülkemizde nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi ayrı bir önem taşımaktadır.⁶

Bugün sağlıklı bir kalkınma ve huzur için sosyal boyutlara yeniden verilmeye başlanmış olan önem gözden kaçırılmamalıdır. Sadece teknik konuların eğitimi ve

¹ Ferhan OĞUZKAN, Eğitim Terimleri Sözlüğü (Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları No:393, 1981), s.104

² Melvin BARLOW, "Mesleki Eğitimin Karşılaştığı Güçlükler", Mesleki Eğitim, Çev: Cavit SIDAL. (Ankara: M.E.B Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları, 1971), s.1

³ Aynı, s.1

⁴ Arthur B.Mays, Mesleki Eğitimin Prensipleri ve Tatbikatı, Çev: İlhan ÖZDİL ve Remzi ÖNCÜL (İstanbul: Milli Eğitim Basımevi, 1979), s.13

⁵ Avni AKYOL, Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim Konseyi, 3-5 Mayıs 1990 (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1990), s.1

⁶ İsmail BİRCAN, "Yaygın ve Meslek Kazandırıcı Eğitim", Türkiye'de Yaygın ve Meslek Kazandırıcı Eğitim Politikaları Çalışma Gurubu Raporu (Ankara: DPT Sosyal Planlama Başkanlığı, Ocak, 1990), s.1

genel hayatta ağırlık kazanmasının insanları ve toplumları bunalıma sürüklemekte olduğu ortadadır. Bu bakımdan dengeli bir kalkınma için sadece teknik eğitimin öngörülmesi yerine çok yönlü ve birbirini tamamlayan bir eğitim sisteminin oluşturulması zorunludur.⁷

Gelişmiş ülkelerde genel eğitim, amaçları yönünden giderek meslekileşme eğilimine sokulurken, mesleki eğitimde de ekonomik ve teknolojik ihtiyaçların baskısı altında, değişen iş koşullarına uyabilme yeteneğine sahip iş gücünü yetiştirmek çok fazla ihtisaslaşmaya son verme eğilimi belirlemektedir. Böylece mesleki eğitimde de içerik ve yöntem yönünden bir genelleşmeye gidilmektedir.⁸

Artık kaynak yapma yeteneği yetmemekte, insanların tesisin nasıl çalıştığını, bir robotun nasıl programlandığını ve daha başka pek çok şeyi de bilmeleri gerekmektedir.⁹

Temel eğitimin geniş tabanlı oluşu, nitelikli işçilerin ileride kolaylıkla komşu uzmanlık alanlarına da uyum sağlamalarını güvence altına alacaktır.¹⁰ Eğitimin biçimi ve içeriği sürekli bir uyuma tabidir. Teknik gelişimin temposu aynı zamanda eğitimin içeriğini de belirler.¹¹ Dolayısıyla temel meslek eğitimi ihmal edilmemelidir.

⁷ Saim KAPTAN, Türkiye'de Yüksek Öğretim Reformu ve İnsan Gücü Potansiyeli (Ankara: DPT, Sosyal Planlama Başkanlığı, Planlama Dairesi Yayını, No:202, SPB:389, Mart, 1986), s.53

⁸ Abdullah NIŞANCI, Mesleki ve Teknik Öğretimin Milli Eğitim Sistemi İçindeki Yapısı Organizasyonu ve Gelişimi, Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim Konseyi, 3-5 Mayıs 1990 (Ankara: M.E.B Çıraklık ve yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, 1990), s.7

⁹ Dieter Jaehrling, "Büyük İşlemlerde İkili Meslek Eğitimi", İkili Meslek Eğitimi Uluslar arası Sempozyumu, 12-13 Mayıs 1988 (Ankara: Meksa Vakfı Yayınları, no:2, 1988), s.159

¹⁰ Aynı, s.159

¹¹ Hans-Dieter Blase, "Esnaf, Sanatkar ve Sanayi Kesiminde İşyeri ve İşyeri Üstü Düzeyde Meslek Eğitimi", İkili Meslek Eğitimi Uluslar arası Sempozyumu, 12-13 Mayıs 1988 (Ankara: MEKSA Vakfı Yayınları, no:2,1988), s.115

Mesleki eğitimin ilk yılında belli mesleki alana ilk girişi içeren temel ve sınırlı bir eğitim gereklidir. (örneğin, metal işleri, elektrik, yapı gibi). İkinci yıldan itibaren belli bir meslekte uzmanlaşmaya yönelinmelidir.¹²

toplumlarının "bilgi toplumu" olarak örgütlenme eğilimleri, bireye ve toplumlara kısa sürede eksikliklerini giderici, mevcut bilgi ve becerilerini hızla değişen şartlara kolaylıkla uyum sağlayıcı eğitim verilmesini ve bunun sürekli yapılmasını zorunlu hale getirmektedir.¹³

Kalkınma planlarında ve hükümet programlarında yer alan mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi ve ülke genelinde yaygınlaştırılması düşüncesi, Planlı Kalkınma Döneminin temel hedeflerinden biri olmuştur. Örneğin altıncı beş yıllık kalkınma planı (1990-1994) döneminde, mesleki ve teknik eğitimde, 1988-1989 öğretim yılında %14.7 olan okullaşma oranı %21.2 olarak öngörülmüştür. Mesleki ve teknik eğitimde, endüstri meslek liseleri ile otelcilik turizm meslek liselerine ağırlık verileceği, kız meslek liselerinin fonksiyonel hale getirileceği belirtilmiştir.¹⁴

Mesleki ve teknik liselerin hayata kısa yoldan atılmayı sağlama konusunda genel liselere tercih edilmesi hususu üzerinde önemle durulmaktadır. Türkiye' de mesleki ve teknik eğitimin geliştirilmesi, öngörülen hedeflere ulaşılabilmesi, okul-çevre ilişkisinin sağlıklı bir şekilde kurulmasıyla mümkündür. Özellikle 1, 2, 3 ve 4. Plan dönemlerinde öngörülen hedeflere ulaşamamasının temel nedenlerinden biride bu ilişkinin yeterli olmamasıdır. Mezunların teorik bilgilerinin yanında pratik tecrübelerinin olmayışı, iş hayatının gereklerini karşılamada yetersiz kalması, yani işletmelerde eğitim görmemeleri sonucu iş bulma, bulunan işten doyum sağlama güç

¹² Le Systeme Dualiste de la Formation Professionnelle en Republique Federale d'Allemagne-Principes et Experiences (Bonn: Ministre Federal de L'Education et des Sciences, 1988), s.13

¹³ İsmail BİRCAN, Türkiye'de Yetişkinlere Yönelik Yaygın ve Meslek Kazandırıcı Eğitim Politikası ve Uygulamaları (Ankara: DPT. Sosyal Planlama Başkanlığı, Araştırma Dairesi Dökümanı, Kasım 1988), s.5

¹⁴ "Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı", Resmi Gazete, 20217; 6 Temmuz 1989

olmaktadır. Bu anlamda mesleki ve teknik öğrenim gören gençlerin gerçek üretim koşullarında (işletmelerde) eğitilmeleri ve iş hayatına intibaklarının sağlanması amacı okul ve işletmelerin işbirliğini gündeme gelmiştir.

Mesleki ve teknik okullar ile işletmeler arasındaki işbirliğini ve endüstri kuruluşlarının meslek eğitime katılmasını sağlamak amacı ile 3308 sayılı "Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu" 19.06.1986 tarih ve 19139 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, çırak , kalfa ve ustaların eğitimi ile okullarda ve işletmelerde yapılacak olan meslek eğitime ilişkin esasları kapsamaktadır.¹⁵

1986 – 1987 öğretim yılından itibaren bu Kanun hükümlerine uygun olarak işletmelerde meslek eğitimi uygulanmasına başlanmıştır. Kanun, mesleki ve teknik eğitime reform niteliğinde önemli yenilikler getirmiştir. Ancak uygulamaların değerlendirilmesi, aksayan yönlerin ortaya konulması, sistemin iyi işlemesi ve ileriye yönelik tedbirlerin alınması açısından önemli olmaktadır.

Bu anlamda Türkiye'deki mesleki ve teknik eğitimin temel yapısı ve 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu uyarınca öğrencilere yaptırılan meslek eğitimi uygulamalarının bir bütün olarak analiz edilmesi, uygulamadaki durumun saptanması ve değerlendirilmesi araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAPSAMI

Araştırmanın amacı Türkiye'deki Endüstriyel Teknik Öğretim kurumlarının ve kurumlarda verilen ve uygulanan programların Türk sanayi piyasasındaki etkilerini ve geçerliliğini ve işletmelerde verilen beceri eğitiminin mesleki eğitime katkılarını ve bu konudaki uygulama aksaklıklarını ortaya koymaktır.

¹⁵ Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu (3308 S.K.), Resmi Gazete, 19139; 19 Haziran 1986

Araştırmanın kapsamı ise, Diyarbakır'daki Endüstriyel Teknik Öğretim kurumları, bunların sayısı ve buralarda uygulanan programlar üst düzey sanayi kuruluşu yöneticilerine ve Endüstriyel Teknik Öğretim kurum yöneticilerine, okullardaki koordinatör öğretmenlere, meslek eğitimi gören öğrencilere, işletmelerdeki usta öğretmenlere uygulandı.

Araştırma kapsamında ilk bölümde Mesleki ve Teknik Eğitimin tanımı, tarihçesi ve önemi ortaya konmuş, 10 gelişmiş dünya ülkesi ve Türkiye'deki Mesleki ve Teknik Eğitimin kıyaslanması için gerekli bulgular ortaya konmuş, bazı gelişmiş ülkelerdeki ve Türkiye'deki okul-sanayi işbirliği alanındaki uygulanan programlar, yapılan ve yapılması hedeflenen projeler ile ilgili veriler ortaya konulmuş, bunun sonucu olarak Mesleki ve Teknik Eğitimin getirdikleri, getirecekleri ve karşılaşacağı sorunlarla ilgili tüm veriler ortaya konmaya çalışılmıştır.

Ayrıca araştırma kapsamına alınan okul, kurum ve işletmelerle ilgili gerekli fiziki ve teknik özellikler ortaya konmuş, araştırma kapsamına alınan, Mesleki Teknik Eğitim Kurumu yöneticileri, koordinatör öğretmenler, öğrenciler, işletme yöneticileri, öğrenci eğitiminden sorumlu usta öğretmenlere problemin içeriği ile ilgili anketler uygulanmış ve sonuçları ile ilgili tüm bulgular ortaya konmuştur.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Bu araştırmanın önemini aşağıdaki gibi belirtmek mümkündür.

- 1) Meslek eğitimi uygulamalarının durumunun saptanması, gelecek yıllarda da sağlıklı bir şekilde eğitimin sürdürülmesi ve sistemin geliştirilmesinde yararlı olacaktır.
- 2) Meslek eğitiminde karşılaşılan sorunların kısa sürede çözülebilmesine yardım edecektir.

- 3) Meslek eğitiminde okul-sanayi işbirliğinin geliştirilmesi, ülkenin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi konularına katkıda bulunacaktır.
- 4) Gerekli yasal düzenlemelere katkı sağlayacaktır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırmanın sınırlılıkları şunlardır;

- 1) Araştırma, meslek eğitimi kapsamına alınan Diyarbakır şehir merkezinde bulunan, en çok öğrencisi olan 3 adet meslek eğitimi veren okul ile bu okuldaki yöneticiler, koordinatör öğretmenler ve öğrenciler ile sınırlıdır.
- 2) Araştırma Diyarbakır ilinde meslek eğitime yönelik olarak, araştırma kapsamına alınan endüstri meslek lisesi öğrencilerinin uygulama yaptığı işletmeler içinde (beceri eğitimi yapılan işletmeler) en çok öğrencinin olduğu işletmeler (toplam 3 işletme) ile sınırlıdır.
- 3) Araştırma Diyarbakır ilinde en çok öğrencinin uygulama yaptığı işletmelerdeki öğrenci sayısı ile sınırlıdır.
- 4) Araştırma, meslek eğitimi uygulamaları ile sınırlıdır.

VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ VE ARACI

Veri toplama aracı olarak anket formunun kullanılacağı bu çalışmada yetkili yöneticilere ve değişik meslek gurubundaki kişilere konunun içeriğini amaçlayan sorular sorulmuştur. Anket bizzat araştırma sahibi tarafından yüzyüze görüşme yöntemiyle uygulanmış ve anketör kullanılmamıştır.

VERİLERİN ANALİZİ

Ankette sorulara verilen cevaplar "ağırlıklı aritmetik ortalama" sistemine göre değerlendirilmeye tabi tutulacaktır ve sonuçlar tablolar aracılığıyla sunulacaktır.

Değerlendirme sonucunda ortaya çıkan sonuçlara bakılarak problem tespit edilecek ve öneriler geliştirilecektir.

EVREN VE ÖRNEKLEME

Araştırmanın ana kütlesi Diyarbakır şehir merkezindeki 3 adet mesleki ve teknik eğitim veren okul, bu okullardaki işletme eğitimini uygulamalı olarak gören son sınıf öğrencilerinden 100 kişi, öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitiminden sorumlu 10 koordinatör öğretmen, 9 okul yöneticisi (Müdür ve Müdür yardımcısı), 10 usta öğretici (işletmelerde öğrencilerin beceri eğitimlerinden sorumlu usta öğretmenler) ve 9 işletme yöneticisinden meydana gelmektedir.

Anket sonuçlarının değerlendirilmesi 5 ayrı düzeyde yapılmıştır.

- 1) Diyarbakır'daki Endüstriyel Teknik Kurum Yöneticileri,
- 2) Diyarbakır'daki mevcut büyük "sanayi kuruluşu yöneticileri"
- 3) İşletmelerdeki beceri eğitiminden sorumlu "Usta Öğreticiler",
- 4) Endüstriyel Teknik Öğretim Kurumlarındaki "Koordinatör Öğretmenler",
- 5) Mesleki ve Teknik Eğitim gören, işletmelerde beceri eğitimine giden öğrenciler

Bu değerlendirmede anket kapsamına alınan kişilerin yetki ve sorumlulukları ile bağlı oldukları örgütler farklı olmakla beraber, faaliyet alanları ve çalışma şekilleri birbirlerinden pek farklı olmayacaklardır. Bu nedenle sonuçların 5 ayrı düzeyde değerlendirilmesi uygun görülmüştür.

Bölüm-1

GENEL OLARAK MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

Mesleki Teknik Eğitim, insanlık kadar eskidir. Gerek “el becerileri” gerekse alet kullanma göreneği kuşaktan kuşağa geçmeseydi, insanlık ne bu kadar ilerleyebilir ne de varlığını devam ettirebilirdi. Bir çok ülkede mesleki eğitimin örgütlenmesi, genel öğretime nazaran daha önce olmuştur. Hamurabi yasasında esnaf çıraklığına dair hükümler yer almaktadır. Ortaçağdan çok önceki esnaf teşekküllerinin çeşitli fonksiyonları yanında eğitim fonksiyonu da vardı. Fakat, Mesleki Eğitim Alanında gerçek problemlerin ortaya çıkması, işveren ve hükümetlerin bu konuya eğilmeleri, çok yakın bir zamana rastlamaktadır. İnsan gücünün büyük bir kısmından sadece beden gücü istendiği devirlerde, Mesleki Eğitim ancak pek az sayıda vasıflı işçi yetiştirilmesinde yararlı olmaktadır.

Tekniğin hakim olduğu çağımızda dahi, birçoklarının yan yana getirmekte tereddüt edecekleri bir sıfat ve bir isim: Mesleki Eğitim. Bu sıfat ve isim, birbirinden tamamen ayrı iki alana ait bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, faydacılık esasına dayanan iş ve çalışma hayatıyla ilgili “Mesleki” bilgi ve beceri alanı, diğeri ise uygulamada pek yeri olmayan genel kültür alanıdır. Bu iki alan, çoğu zaman çeşitli bireysel veya toplumsal nedenlerle kendilerine giriş imkanı vermeyen bir eğitim sisteminin kurbanı bir çok gencin ve yetişkinlerin başıboş dolaştığı belirsiz ve kararsız bir “ıssız bölge” ile birbirinden ayrılmış iki ayrı dünyayı andırmaktadır. Bu ıssız bölgede dolaşan kimseler, gerekli yeteneklere sahip olmadıkları için toplum dışına itilen bir azınlıktan ibaret değildir. Hiçbir mesleği olmayan fakat her şeye rağmen yaşamlarını devam ettirebilmeleri için mutlaka bir iş bulup çalışmak zorunda bulunan bu gibi kimseler, mesleki öğretimin genel ve mecburi öğrenime dahil edildiği ülkelerde dahi genç kuşağın %30-40’ını teşkil etmektedir.

Aslında bu durum, artık eskimiş bulunan sistemlerin zamana göre ayarlanmasını gerektiren başlıca nedenlerden biridir. Dünyanın hiçbir yerinde endüstrileşmiş olup ta bu gibi ortada kalmış kimselerin problem teşkil etmediği hemen hiçbir ülke yoktur.

Teknik ilerlemelerin, nüfus artışının ve toplumsal baskıların devamlı etkisi altında eğitim, artık sadece seçkin bir kitleye tanınan bir hak olmaktan çıkmış ve çoğunluğun ulaşabileceği bir duruma gelmiştir. Böylece eğitim bir lüks değil, yararlı bir araç olarak görülmeye başlanmış ve genel öğretimin ana hedefleri yavaş yavaş mesleki alanlara doğru kaymıştır. Öte yandan, ekonomik ve teknik ihtiyaçlarla birlikte değişen koşullara bütün çalışma hayatı boyunca ayak uydurabilecek nitelikte eleman yetiştirebilmek için, mesleki öğretimde fazla ihtisaslaşmaya kaçılmaması gerekmektedir. Mesleki öğretim, gerek kapsam ve gerekse yöntemleri yönünden daha "genel" olmaya doğru itilmiştir.

Mesleki Teknik Eğitim, aynı zamanda bir pratik eğitimidir. Pratik eğitimle teorik eğitimin birbirinden farklı oluşu, pratik eğitimin sadece "atölyede" yapılmasından ibaret değildir. Gerçekte bu konuda uygulanan yöntemler, bir müesseseden diğerine büyük farklılık göstermektedir. Bir çok müesseseler özellikle küçük çaptaki müesseseler çırak yetiştirme yoluna gitmemekte ve ihtiyaçlarını iş piyasasından vasıflı işçi bularak gidermektedir. Çıraklık, çoğunlukla tecrübeli bir işçiye yardım etmek ve onun yaptığı işleri izlemekten ibaret kalmaktadır. Fakat büyük firmalar, ihtisaslaşmış personel tarafından yönetilen ve üretim atölyelerine bağlı olmayan gerçek anlamda çıraklık okulları kurdular. Bazı endüstrilerde orta çaptaki kurumlar ortaokul açmak üzere birleştiler.

Nihayet teknolojik gelişmelere bağlı olarak ülkemiz endüstrisinin orta kademe teknik insan gücü ihtiyacını nitelik ve nicelik yönünden karşılayacak tedbirleri almak

ve bu konuda ilgili daire ve kuruluşlarla işbirliği yapma ihtiyacını karşılamak, endüstriyel alandaki yenilik ve gelişmelere paralel olarak, endüstrimizin ihtiyaçlarına uygun mesleki bilgi, beceri ve formasyon kazandırma açısından endüstriyel teknik öğretim okulları ve kurumları günümüzde vazgeçilmez ihtiyaçların başında gelirler.

Yetişmiş, vasıflı insan gücü yetiştiren bu kurum ve kuruluşların Türk endüstrisine faydaları tartışılmazdır. Bu nedenle, kalkınma planlarında öngörülen Endüstriyel Mesleki ve Teknik Öğretim ile ilgili tedbirlerin, ayrıca çeşitli seviyelerde hizmet veren teknik insan gücünün bilgi ve becerilerini geliştirme yönünde alınacak tedbirlerin bu kurumlar aracılığıyla gerçekleştirilmesi ve bu amaca hizmet eden Endüstriyel Teknik Öğretim kurumlarının geliştirilmesiyle mümkün olacaktır.

Ülkemiz kalkınma için sanayileşme yönünde tercihini yapmış ve bu yolda oldukça önemli gelişmeler kaydetmiştir. Bilim ve teknolojiye meydana gelen hızlı gelişmeler, ülkemiz endüstrisine de çok boyutlu yapı kazandırmakta, buna paralel olarak nitelikli insan gücü ihtiyacımızda giderek artmaktadır.

Kısım-1

A- MESLEKİ TEKNİK EĞİTİMİN TANIMI

Bugün içinde yaşadığımız maddi hayat, günlük çalışmamızda kullandığımız aletler, yediğimiz işlenmiş gıdalar, hatta bazen soluduğumuz hava dahi teknik gelişmenin sonucu olarak elde edilmiştir. Aynı şekilde, bir milletin ekonomik refahı, yaşama standardı, gelişme ve güvenlik içinde olma gücü büyük ölçüde teknik öğretim ve eğitim sisteminin verimine ve milletin bu sisteme ayırdığı çaba ve finansman miktarına bağlıdır.

“Teknik Öğretim” bir milletin ekonomik gelişmesinin tek faktörü değil, fakat onun temel bileşenlerinden biridir.

Teknik öğretiminin genel görüşü tam olarak görebilmesi için, her ülkede uygulanmakta olan eğitim sistemini ve felsefesini bilmek bir gerekliliktir. Bunun terside aynı derecede doğrudur. Çalışma hayatlarını genel eğitim alanında çaba harcamakla geçirmekte olanlar, üniversite eğitimi alanındaki eğitim alanından başka Mesleki Teknik Öğretim alanında zamanımızda artık çok sayıda varolan orta dereceli okul ve ötesi imkanlarını da takdir edebilmelidirler.

Genel ve Teknik öğretim arasında açık bir sınır yoktur ve olmamalıdır da. Genel öğretim dünyaya ayak uydurmak için insan aklını eğitmeyi amaç alır. Teknik öğretim ise maddesel dünyayı aklın isteğine uygun olarak değiştirmeyi amaç alır.

Mesleki Teknik Eğitim, tüm eğitim sisteminin ayrılmaz bir bölümüdür. Mesleki Teknik Eğitim, gerekli bilgi beceri ve teknik bilgileri sağlamak suretiyle kişileri belli bir meslek için eğitmekten daha fazlasını sağlayan bir eğitimidir.

Mesleki Teknik Eğitim programları, sağlanan eğitimin çağın gereklerine sürekli olarak uyabilmesi amacıyla, teknolojinin hızla değişen tabiatını dikkate alan bir eğitimidir. Bu bakımdan Mesleki Teknik Eğitim sadece temel becerilerin gelişmesini

ve ilerlemesini amaç almakla kalmaz, aynı zamanda daha temel fen bilgilerini ve becerili işçilerin, teknisyenlerin, mühendislerin yada teknolojistlerin kendilerini yeni iş çalışma metotlarına hızla uydurabilecek ve onların gelecekte yükselmelerine yardım edecek belli esneklik ve genişliği sağlama imkanlarını da amaç edinen bir eğitimidir.

Mesleki Teknik Eğitim, kişilerin yeteneklerinin ve potansiyellerinin tam olarak gelişmesini sağlamak üzere eğitim ve öğretime devam edebilme imkanlarını verebilecek bir eğitimidir.

Mesleki Teknik Eğitim veren okullarda bütün mesleki derslerin öğretiminde deneysel aktif ve katılmalı metot kullanılmaktadır. Bu metot öğrencinin o zamanki ve gelecekteki mesleğine, yersel şartlara ilişkili ve en son teknik ve bilimsel gelişmeleri yansıtmaya yardımcı olmaktadır. Bu metot öğrencileri, değişen ekonomik isteklere kendilerini uydurabilecek biçimde hazırlanmaktadır.

Mesleki Teknik Eğitim' de kullanılan atölye, laboratuvar ile ilgili pratik çalışmalar, öğrencilerin eğitim gördükleri mesleklerde karşılaştıkları sorunları sistemli olarak çözebilecek eğitimi amaç alır.

Meslek Eğitimi, bireye belli bir meslek alanıyla ilgili bilgi, beceri ve alışkanlıklar kazandırmayı, onun yeteneklerini türlü yönlerden geliştirmeyi ön gören eğitim sürecidir.¹⁶

Aynı zamanda meslek eğitimi, yararlı ve üretici bir işe girmek yada bu işte ilerlemek isteyenler için gerekli olan beceri, yeterlik, anlayış, tutum, alışkanlık ve değer biçme duygularını geliştirme amacıyla verilen eğitimidir. Sanat, endüstri, teknik, tarım, ev ekonomisi vb. alanlarda, işçi, teknisyen yada uzman olarak çalışmak isteyenlere seçtikleri dallarda verilen eğitimidir.¹⁷

¹⁶ OĞUZKAN, Ön.Ver., s.104

¹⁷ Aynı.

B- BAZI YABANCI ÜLKELERDE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

Uluslararası ekonomik ilişkilerin gelişmesi, bilim ve teknoloji alanındaki yenilikler, iletişim ve haberleşme olanaklarının artması, kısaca geleceğin toplumlarının “Bilgi toplumu” olarak örgütlenme eğilimleri, bireye ve toplumlara kısa sürede eksikliklerini giderici, mevcut bilgi ve becerilerini hızla değişen şartlara kolaylıkla uyum sağlayıcı eğitim verilmesini ve bunun sürekli yapılmasını zorunlu hale getirmektedir.¹⁸

Meslek Eğitimi günümüzde her zamankinden çok daha fazla teknik gelişme, işletmelerin yeni pazarlara ve tekniklere uyum zorunluluğu, iş piyasasının gerekleri ve çok çeşitli toplumsal istekler gibi faktörlerden oluşan bir gerilim alanının içinde yer almaktadır.¹⁹ Endüstrilerin gelişmesi ve eskiden gerek duyulmayan dallarda meslek eğitimine gereksinme duyulması ile işletmelerde meslek eğitimi zorunluluğu ortaya çıkmakta, okul için mesleki eğitim modelleri bu isteklere gerek nitelik, gerekse nicelik açısından cevap veremez duruma gelmektedir.²⁰

Bu nedenle bir Avrupa ülkesinde Mesleki ve Teknik Eğitim’ e çok büyük önem verilmiş ve bu konuda çok önemli ve stratejik modeller ortaya konmuştur.

1- Çek Cumhuriyeti Eğitim Sistemi ve Mesleki Eğitim :

Çek Cumhuriyetinde eğitim devletin sorumluluğu altındadır. Eğitim ve Kültür Bakanlığı, yetkilerini her bir bölgeden sorumlu milli komitelere dağıtmıştır. “Komiteler eğitimin devamlı gelişmesini, milli ekonomi ve kültürün gelişmesini amaç alan devlet

¹⁸ İsmail BİRCAN, Türkiye’de Yetişkinlere Yönelik Yaygın ve Meslek Kazandırıcı Eğitim Politikası ve Uygulamaları (Ankara: D.P.T Sosyal Planlama Başkanlığı, Araştırma Dairesi Dökümanı, Kasım, 1988), s.5

¹⁹ Manfred Kern, Sanayi ve Ticaret Odalarının Meslek Eğitimi ve Yetişkinler Eğitimindeki Görevleri, İkili Meslek Eğitimi Uluslar arası Sempozyumu, 12-13 Mayıs 1988 (Ankara: MEKSA Vakfı Yayınları, no:2, 1988), s.171

²⁰ Munther Masri “Okul ve İşyerinin Meslek Eğitimindeki Rolü, Ürdün Modeli” İkili Meslek Eğitimi Uluslar arası Sempozyumu, 12-13 Mayıs 1988 (Ankara: MEKSA Vakfı Yayınları, no:2, 1988), s.93

planı ve devlet bütçesi temeline dayalı olarak güven altına alırlar ve yürütürler.”²¹

“Okullar, ilkokul öncesi ve okul dışı imkanlar milli komiteler tarafından kurulur ve sağlanır.”²² “Fabrikalar ve kooperatifler gibi diğer sosyalist kurumlar komitelerin mutabakatı içinde, kendi kaynaklarına dayalı olarak bu konuda iş birliği yapabilirler.”²³

1953' te çıkarılan kanundan sonra, eğitim milli yapısında her yıl yeni değişiklikler ve gelişmeler olmuştur. Çıraklık eğitiminin tüm sorunluluğu 1957' de Eğitim Bakanlığına devredilmiştir. 1959 yılında 1962 yılına kadar zorunlu eğitim yaşı bölge ve kademeli olarak 14' ten 15' e kademeli olarak yükseltilmiştir. Böylece zorunlu okula devam süresi 9 yıla çıkarılmıştır. 1960/1961 yılından sonra bütün ders kitapları öğrencilere ücretsiz olarak verilmektedir. 1962 yılından sonra, çıraklık eğitiminde genel ve teknik, teorik konuların öğretim süresi haftada en az iki güne çıkarılmıştır. Daha önce bu süre haftada bir gün idi. 1959/1960 ders yılında “işçiler için orta dereceli okullar” eğitime açılmıştır. Böylece genç işçilere üniversite yada diğer yüksek okullara hazırlayan aralıklı zamanlı (Part-time) sınıflar kurulmuştur.²⁴

1960 eğitim kanunu eğitimi, modern sosyalist toplumda hayata hazırlanma olarak ifade etmektedir. Bu hazırlanma akademik okullarda dahi “politeknik eğitimi” kavramını kapsamakta ve bu kapsamı işçiler için aralıklı zamanlı (Part-time) eğitim yoluyla en yüksek düzeye kadar götürmektedir.

Bu kanuna göre eğitim, eğitimde tek yanlı entellektüelizm' i yok etmenin bir aracıdır ve bedeni çalışma ile akli çalışma arasındaki boşluğu birleştiren bir köprüdür.

²¹ Eğitim Sistemi İle İlgili Kanun-Okul Kanunu-15 Aralık 1960'ta Millet Meclisi Tarafından Kabul Edilmiştir. Bölüm 31.

²² Aynı, Bölüm 30.

²³ Aynı, Bölüm 30.3.

²⁴ Hugh Warren, On Avrupa Ülkesinde Mesleki ve Teknik Öğretim, Çev: Yusuf ÖNERTAY, 1991, s.6

Diğer taraftan ilk, orta ve yüksek öğretim ücretsizdir. Güzel sanatlar okullarında, yabancı dil okullarında ve bazı diğer eğitim imkanları için ücret alınabilmektedir.²⁵

İlköğretim

Çek Cumhuriyeti'nde bilinen türde ilköğretim yoktur. Daha sonraki yıllarda hangi mesleği seçerlerse seçsinler bütün çocuklar 9 yıllık bir temel eğitim alırlar. Bu temel eğitim iki devreye ayrılmıştır. 6 ile 11 yaşları arasındaki öğrencilerin bulunduğu birinci devrede uzmanlık konuları dışında bütün öğretim tek bir öğretmen tarafından yürütülür. 11 ile 15 yaş arasındaki öğrencilerin devam ettiği ikinci devrede ise öğretmenler uzmanlaşmış oldukları bir yada iki dersin öğretimini yapabilirler. İkinci devrenin bitiminden sonra, öğrenci orta öğretimini tamamlamak için daha fazla uzmanlaşmaya yönelmiş çeşitli okullardan birine girmek için başvurabilir.²⁶

Ortaöğretim

Genel ve Orta Öğretim Okulları

Genel ve orta öğretim okulları(lise seviyesinde) 3 yıl sürelidir. Eskiden aşırı derecede akademik idi ve öğretimin bütün ağırlığı üniversiteye giriş üzerinde toplanmıştı. Bugün bu okullar haftada en az 8 saatlik bir politeknik eğitimini de kapsamaktadır. Bu 8 saatin 2'si teorik konulara 6 saati de pratik çalışmaya ayrılmıştır. Bu öğretim 18 yaşta bir olgunluk imtihanı ile son bulur ve üniversiteye ya da bir başka yüksek derecedeki okulda yükseköğrenime devam hakkını verir.²⁷

3 yıllık ortaöğretime terk edenlere yükseköğrenime devam imkanını sağlamak ve hatta kolaylaştırmak için 2 yıllık özel meslek okulları vardır. Bu yaş gurubunda

²⁵WARREN, Ön. Ver., 1991, s.6.

²⁶ Aynı.

²⁷ Aynı.

olan tüm gençliğin yaklaşık olarak %20'si bu meslek okullarına girmektedirler. Bu meslek okullarında okutulan ders programları içerisinde bulunan temel teknik bileşen, haftada bir gün yapılan üretim çalışması ya da atölye çalışmasıdır. Bunun amacı okuldan sonra, becerili işçi ya da teknisyen almak isteyenlerin bu yeterlik için gerekli olan eğitim sürelerini kısaltmaktır. Genel orta dereceli okulları bitirenlerden orta dereceli mesleki-teknik okullara girmek isteyenler iki yıllık bir özel programa bağlı tutulurlar.²⁸

Orta Dereceli Mesleki ve Teknik Okullar

Orta dereceli mesleki ve teknik okullara ikinci devreyi bitirenler kabul edilirler. Ancak okula kabul için 1 yıllık ve tercihen çıraklık programı içinde pratik tecrübe istenmesi konusunda artan bir eğilim vardır. Öğretim 3 ya da 4 yıl sürer. Ve öğrenci sonunda bir olgunluk sertifikası ve teknik yeterlik belgesi alır. Bu okulların mezunları üniversitede eğitimlerine devam edebildikleri gibi endüstride de hayatlarını kazanmaya geçebilirler.

Yukarıda bahsedilen genel orta dereceli okullardan sonra gelen öğrenciler için süre 2 seneye indirilir. Giriş yaşında buluna ülke gençliğinin %20'si bu okullara kabul edilmektedir.²⁹

2 Yıllık Meslek Okulu

Bu 2 senelik sanat okulu 9 yıllık eğitimi takip eder ve öğrencilere genel ve teknik eğitim vermeye çalışır. Ancak tam bir orta dereceli olgunluk vermez. Bu

²⁸ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.7.

²⁹ Aynı.

okulları bitirenler işe girerler ve isterlerse genç işçiler orta dereceli okullarda aralıklı zamanlı (part-time) olarak eğitim öğretimlerine devam ederler.³⁰

Çıraklık Eğitim Merkezleri ve Çıraklık Okulları

Çıraklı okulları, başlıca endüstri alanında olmak üzere becerili işçi eğitimi ile genel eğitimi birlikte veren okullardır. Çıraklık eğitiminden sonra eğitimini ilerletmek isteyenler için bu imkan verilmiştir. Yaşı bu programlara uygun tüm ülke gençliğinin yaklaşık olarak %60'ı bu çeşit düzende eğitim programları içinde eğitim görmektedir. Genç işçiler orta dereceli okulları 1959 senesinde kurulmuştur. Bu okullar 15 yaşında okulu terk eden ve daha ileri eğitimi geçici bir süre için ileriye atmış olan genç işçilere orta dereceli öğrenimlerini tamamlama imkanını sağlamak amacıyla kurulmuşlardır. Öğrenci haftada 8 saat teorik derslere devam eder ve 8 saat işte çalışır. 3 yıllık bir çıraklık ya da yeterlik eğitiminden sonra orta dereceli öğrenimini tamamlamak 2 ya da 3 yıl sürer. Bir miktar orta dereceli eğitim görmüş olanlar bir imtihandan sonra üçüncü ya da son seneye kabul edilebilirler. Çalışma saatlerine göre gereken kolaylıklar sağlandığı için gençler ve yetişkinler bu programlara itibar etmektedirler. Her sene yüz binden fazla işçi ya da iş sahibi kişiler orta dereceli öğrenimlerini bu yoldan başarıyla tamamlayarak diploma almaktadırlar.³¹

Yüksek Öğretim

Yüksek öğretim veren 4 çeşit öğretim kurumu vardır:

Teknik üniversiteler ve enstitüler, geleneksel üniversiteler, güzel sanatlar, akademileri ve öğretmen okulları üniversite ücretini devlet öder ve devlet evli öğrencilere ailelerinin yaşamları için her ay burs verir.³²

³⁰ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.7

³¹ Aynı, s.8.

³² Aynı.

Bundan başka başarılı öğrencilere devlet ayda bir başarı bursu verir. Yüksek öğretim kurumlarına kabul kota ya da kontenjan sistemine bağlı olarak yapılır. Kotalar milli ekonomik planına uygun olarak tespit edilirler. Böylece yüksek öğrenim kurumlarını bitirenler için iş güvenliği sağlanmış olur.³³

Üniversite statüsüne sahip 14 yüksek teknik öğretim kurumu vardır. Bu sayı her sene artmaktadır. 1707 yılında kurulan Prag Teknik Üniversitesi bunların başında gelir. Bu kurumlarda eğitim süresi 5 ila 6 yıldır ve teorik çalışmaların yanında endüstriyel pratik de yer alır. Genel anlamda 7 üniversite vardır. Prag'daki Charles Üniversitesi bunlardan biridir. (1348 yılında kurulmuştur) Bu üniversiteler de memleketin üretim hayatı ve çabası ile yakından ilgilidirler. Yapılan anketlere göre üniversitedeki öğrencilerin %50'si işçi sınıfı ailelerinden gelmektedir.³⁴

Yetişkinler Eğitimi

Son yıllarda çok geniş bir genel ve teknik öğretim sistemi kurulmuştur ve bu sistem hızla büyümeye devam etmektedir. Akşam okulları ve mektupla öğretim kursları, gündüzlü ve devam zorunlu eğitim sisteminin her yanını üniversite seviyesi de dahil tekrarlamaktadır. Akşam kursları haftada 14 saat devam eder. Kurslar genel olarak 3 yıl sürer.³⁵

Mektupla öğretimde (şehir dışı) öğretmenle haftada bir defa ve 6 saat süren bir toplantı yapılır. Haftada bir dahi devam edemeyecekler için diğer çeşit okul dışı eğitim imkanları sağlanmıştır.³⁶

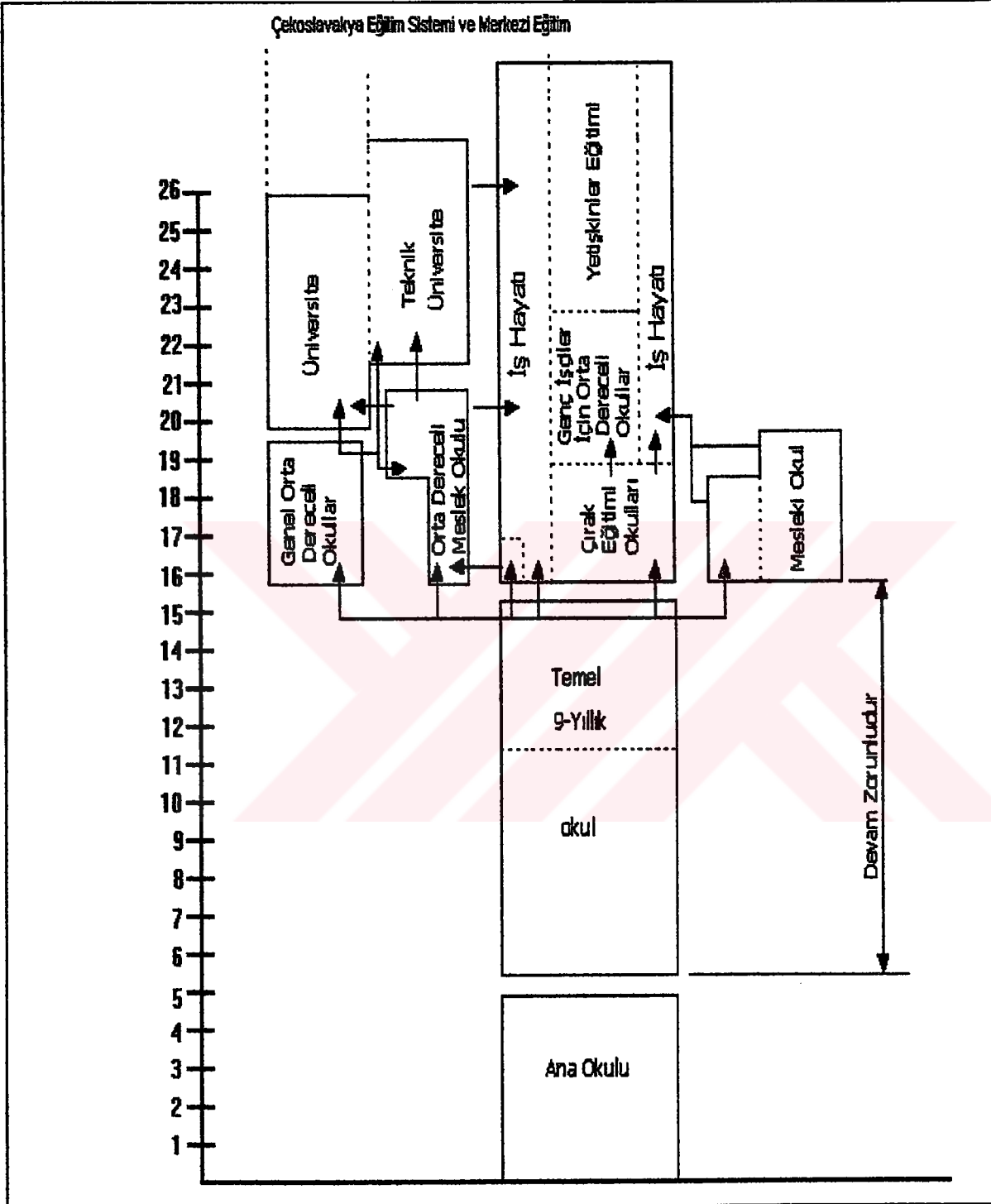
³³ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.9.

³⁴ Aynı.

³⁵ Aynı.

³⁶ Aynı.

ŞEKİL-1

CEDFOP, Structure of The Educational and Initial Training Systems in the Member States of the European Community (Luxembourg 1991), s.94

2- Fransa Eğitim Sistemi ve Mesleki Teknik Eğitim

Yönetim :

Fransa'da toplumun eğitimi sorumluluğu merkezileştirilmiştir ve Mili Eğitim Bakanlığına verilmiştir. Bunun yanında Tarım, Milli Savunma, Adalet Bakanlığı gibi bazı bakanlıklar da eğitim konusunda bazı yetki ve görevler yüklenmişlerdir.

Fransa eğitimin yönetimi bakımından 19 bölgeye ayrılmıştır. Bu bölgelerin yönetimi bölge eğitim müdürleri tarafından yürütülür ve bunlar bakana karşı sorumludurlar. Her ayrı kanunun uzmanlaşmış müfettişleri tarafından desteklenen bir bölge müfettişine, o bölgedeki illerin eğitim sorunlarının kontrolü ve yönetimi için gerekli yetkiler verilmiştir.³⁷

Okula zorunlu devam yaşı 6 ila 14 arasındadır. Yaşı 11 ve daha yukarı olanlara verilen çeşitli burslar vardır. Toplum eğitimi laiktir; Dinsel ve politik yanı ve yönü yoktur. Bölgesel şartlara uymak üzere yapılan bazı ayarlamalar dışında öğretim standartları, imtihanlar, öğretim üyelerinin nitelikleri ve yeterlikleri ve genel eğitim yapısı ülkenin her yerinde aynı ve birlik içindedir.³⁸

İlköğretim

İlköğretim ilkokullarda 3 kademedede (Cours) sağlanır:

Hazırlık- Pre'paratoires (6-7), başlangıç-elementaires (7-9) ve ara-moyens (9-11). Bu eğitim, daha sonraki seçmeli kolları izleyebilmek için gereken temel bilgileri verir. İlköğretim okullarının programı, ilerde uzmanlaşacakları konular ne olursa olsun bütün öğrenciler için aynıdır.³⁹

³⁷ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.11

³⁸ Aynı.

³⁹ Aynı, s.12.

Ortaöğretim

Birinci Devre :

Ortaöğretimin birinci devresi, 11-15 yaş gurubu, verdiği bilgiler bakımından mümkün olabildiği kadar geneldir ve bir meslek seçimi ve uzmanlaşmayı 15 yaşın ilerisine bırakır. İlk iki yıl 11-13 bir aram ve gözetleme periyodudur ve bu süre içinde bir dersten diğerine geçmeler kolaylaştırılmıştır.⁴⁰

2 yıllık gözetleme devresi (Cyle d'observation) sonunda yöneltme devresi (Cyle d'orientation) diye adlandırılan ikinci bir ikinci devre başlar. Öğrenci yeteneğine ve 2 yıllık gözetleme süresinde gösterdiği başarı ve çalışmaya göre kendi isteğine bağlı olarak 4 öğretim bölümünden birini seçer. Bunlar : Latince ya da Yunanca ya da ikisini birden ve aynı zamanda bir ya da iki çağdaş dili içine alan klasik bölüm; Fransızca ve iki çağdaş dili içine alan Modern I ya da Fransızca'nın yanında bir çağdaş dili içine alan Modern II bölümü (modern bölümlere bazen teknoloji dersleri de eklenebilmektedir.); uzmanlığı amaç almayan fakat meslek öncesi dersleri içine alan pratik bölümdür.⁴¹

İkinci Devre:

Genel eğitimin 15 yaşında tamamlayan öğrenci ikinci devreye geçerken ilerde çalışacağı mesleğe yönelmiş bir programı seçebilir. Kendisinin isteği ve okulun tavsiyesine göre teknik ya da genel bir öğrenim programı seçebilir. Bundan sonra, Bakalorya imtihanına girip daha yüksek öğrenime devam etmek ya da etmemek kararına göre uzun ya da kısa programdan birini gene isteğine göre seçer. 1959 yılında kabul edilen eğitim reformundan sonra ikinci devrede 4 temel öğretim programı kurulmuştur. Bunlar uzun ya da kısa genel öğretim ve uzun ya da kısa

⁴⁰ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.12

⁴¹ Aynı.

teknik öğretim programıdır. Bu programlara ek olarak bağlayıcı bir öğretim programı (Enseignement Terminal) vardır. Bunlar aşağıda sırasıyla açıklanmışlardır.⁴²

- 1- Uzun genel öğretim programları 3 yıl süreli olup klasik ve modern liselerde uygulanmaktadır. Amacı öğrenciyi seçtiği kolda Bakalorya imtihanına ve daha yüksek öğrenime hazırlamaktır.⁴³
- 2- Kısa Genel Öğretim Programları; 2 yıl süreli programlardır. İkinci devre kolejlerinde (önceki adı Teknik Öğretim Kolejlere-Colleges D'enseignement Technique) ve genel öğretim kolejlerinde (Colleges D'enseignement General) verilir. Bu programlar bir miktar mesleki eğitimi de içine alır ve bu meslekte orta dereceli bir çalışma seviyesine ulaşabilmek için gerekli olan imtihana öğrencileri hazırlar. Bu okullardan verilen diplomaya genel öğrenim brövesi (Brevet D'enseignement General) denir. Öğrencinin seçmiş olduğu uzmanlık kolu diplomada belirtilmiştir.⁴⁴
- 3- Uzun Teknik Öğretim Programı 2 ila 5 yıl sürelidir. Bu süre teknik lisede (Lycees Techniques-önceki adı Ecole Nationales Professionelles) verilmekte olan program çeşitlerine göre değişmektedir. Bu öğretim programının amacı teknisyen yetiştirmektir. 3 yıllık program, matematik Bakalorya 'sına hazırlamak için özel bir bölüme sahiptir.⁴⁵
- 4- Kısa Teknik Öğretim 2 yıllık bir program olup teknik ajan eğitimi yapar. teknik ajanlar endüstri ve ticaret alanı için teknik eğitim görmüş insan gücü ihtiyacını karşılarlar. Kısa teknik öğretime öğrenciler, öğrenim programlarının çeşidi ne olursa olsun birinci devreyi tamamlayanlardan

⁴² WARREN, Ön. Ver., 1991, s.14.

⁴³ Aynı.

⁴⁴ Aynı.

⁴⁵ Aynı, s.15.

alınır. Öğrencilere bu programda teorik ve pratik temel bilgiler verilir. Bu teorik ve pratik dersler teknik öğretim kolejlerinde (önceki adı Çıraklık Eğitim Merkezleri-Centres D'Apprentissage) verilir. Bu eğitim öğrencileri mesleki kabiliyet sertifikasına CAB (Certificat D'aptitude Professionnelle) hazırlar.⁴⁶

5- Bağlayıcı Öğretim (Enseignement Terminal) 1959 yılında kurulmuş bir programdır. Aralıklı olarak endüstride pratik öğretimi içine alan, genel öğretim dersleri vermek üzere düzenlenmiş bir programdır. Bu program, yukarıda açıklana programlardan birisini izleyebilecek kabiliyette olmayan öğrenciler için düzenlenmiştir.⁴⁷

Yükseköğretim :

Bugün Fransa'da yüksek öğretim (devlet ve özel sektör) iki temel grup kurumlardan meydana gelmektedir; üniversiteler ve yüksek okullar Fransa'da bugün çok sayıda üniversite vardır ve bir çok üniversite açılma aşamasındadır.

Devlet ve özel sektöre bağlı yüksek okullarda (Grandes Ecoles) öğretim bir çok durumlarda ve yerlerde yüksek teknolojik çalışmalara yöneltilmiştir. Ecole Centrale des Arts et Manufactures, Ecole Nationale Supérieure des Arts et Metiers ve Ecole Nationale Supérieure de l'aéronautique bir çok benzerinden üç örnektir.⁴⁸

Yetişkinler Eğitimi

Son 10 yıl içinde mesleki türde (Cours de Promotion du Travail) yetişkinler eğitim alanında belirli gelişmeler olmuştur. Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenen ve

⁴⁶ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.15.

⁴⁷ Aynı.

⁴⁸ Aynı.

(Delegation Generale a La Promotion Sociale) Sosyal Yükselme Dairesinin sorumluluğu altında yürütülen bu eğitimin amacı yetişkinlere mektupla öğretim kursları, Part-time (aralıklı zamanlı) kurslar, televizyon kursları vb. yolu ile eğitim imkanları ve fırsatları hazırlamaktır. Bu yol ile daha önce eğitimini tamamlayamamış olan yetişkinler yeni nitelik ve yeterlik kazanırlar, kendi iş imkanlarını, ücretlerini ve aynı zamanda milli üretimi de artırmış olurlar.⁴⁹

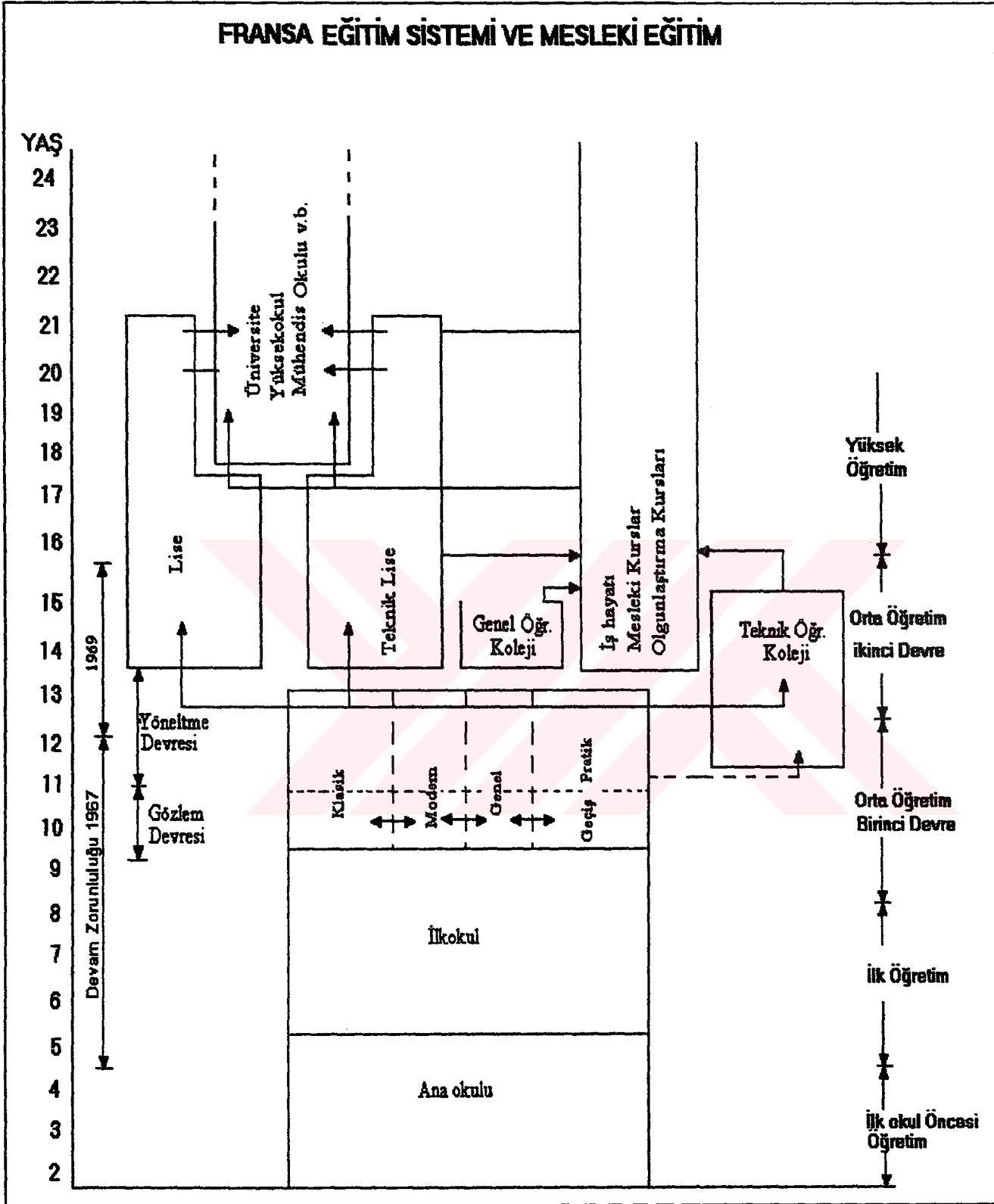
Bazı üniversiteler, özellikle Grenoble, Lille ve Paris'teki Institut National des Science Appliquees, yukarıda sözü edilen part-time kurslardan öğrenci kabul etmektedirler. Bakalorya gibi geleneksel şartlara önem vermemektedirler.⁵⁰

⁴⁹ WARREN, Ön.Ver., 1991, s.16.

⁵⁰ Aynı.

ŞEKİL-2

CEDFOP, Structure of The Educational and Initial Training Systems in the Member States of the European Community (Luxembourg 1991), s.94

3- Almanya Eğitim Sistemi ve Mesleki Teknik Eğitim

Yönetim :

Almanya'da eğitim eyaletlerin (Länder) sorumluluğu altında yürütülür. Almanya'da Berlin, Bremen ve Hamburg şehir eyaletleri de dahil 11 eyalet vardır. Devlete bağlı bir eğitim bakanlığı yoktur. Ancak devlet ile eyaletler (Länder) arasında danışma, belgeler ve istatistik konularında işbirliğini öngören çeşitli düzenler vardır.⁵¹

Çeşitli lokal kuruluşlar Kreis, (toplum) ve Gemeinde (bölge) ya da özel kuruluşlar okul binalarını ve donatımını hazırlarlar. Fakat öğretim üyeleri, programlar ve öğretim metotları lokal ya da bölge daireleri yolu ile eyaletin sorumluluğu içinde sağlanır.⁵²

Almanya'da 6 ile 14 yaşındaki çocuklar için okula devam bir zorunluluktur. Bremen, Hamburg, Schleswig-Holstein, Berlin ve Saxsony' de zorunlu devam yaşının üst sınırı 15'tir. Aralıklı zamanlı (part-time) gündüzlü devam yaşı, eşdeğer full-time (sürekli) eğitim ile karşılanmadıkça 18'e kadar çıkmaktadır.⁵³

İlköğretim ve zorunlu aralıklı zamanlı gündüz öğretimi ücretsizdir. Orta ve teknik öğretimde alınan ücretler yavaş yavaş kaldırılmaktadır. Bazı eyaletlerde tam olarak kaldırılmış durumdadır.⁵⁴

İlköğretim :

İlköğretim halk okulu denen okullarda yaşı 6 ile 14 arasında olan çocuklara verilir. İlk 4 yıla Grundschule ve geri kalan 4 ya da 5 yıla ise Oberstufe denir. 10 yaşında yani Grundschule' nin sonunda çocuk aşağıda açıklanan orta öğretim biçimlerinden birini seçebilir.⁵⁵

⁵¹ WARREN, Ö.n. Ver., 1991, s.18.

⁵² Aynı.

⁵³ Aynı.

⁵⁴ Aynı.

⁵⁵ Aynı.

Ortaöğretim :

“Öğrencilerin ortaöğretime geçiş zamanları kabiliyetlerine ve özel istidatlarına göre değişir. Genel ortaöğretim okullarına geçiş dördüncü, altıncı yada yedinci yılların sonunda yapılabilir. Bu geçiş mesleki ortaokullara (Part-time) yada (Full-time) sekizinci yada dokuzuncu yıllar sonunda mümkün olabilir.”⁵⁶

Gymnasium (Genel ortaöğretim okulu), ortaöğretimin en mükemmel ve tam şeklidir. Bu okulda eğitim bir üniversite yada yüksek teknik okula (Tecnisce Hochschule) giriş için gerekli niteliklerin ifadesi olan Abitur (olgunluk) derecesine götürür.⁵⁷ Gymnasium’ da öğrenci 3 programdan birini seçebilir. Bunlar klasik diller (Altsprachliches), modern diller (Neusprachliches) ve fen bilimleri bölümleridir.⁵⁸

Mmittelschule yada Realschule daha az kabiliyetli öğrenciler içindir. Bunlar 16 yaşa kadar 6 yıllık bir eğitim verir ve öğrencileri Mittlere Reife derecesine hazırlar. Bu okullarda bir yada yabancı dil eğitimi bulunmasına rağmen, öğretim Gymnasium’ da olduğundan daha fazla bir pratik temele ve eğitime dayalıdır. Öğrenci mezun olunca hemen iş hayatına atılabilecek bir biçimde eğitim görür ancak öğrenci Full-time Fachschule (Full-time meslek okulu) de eğitimine devam da edebilir. Mittelschule’ yi 16 yaşında terk eden öğrenci stajyer olarak iş hayatına atılabilir.⁵⁹

Öğrenci 2 sene sonra, halihazırda Mittlere Reife derecesine sahip değilse, özel bir giriş imtihanından sonra teknisyen okuluna girebilir.⁶⁰

Berufschule Part-time eğitim sağlayan bir meslek okuludur. Buraya başka bir okulda yada öğretim programına dahil olmayan öğrencilerin 18 yaşına kadar devamı istenir. Bu okulda öğrenci haftada bir gün yada yaklaşık olarak haftada dokuz saat

⁵⁶ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.19.

⁵⁷ Aynı.

⁵⁸ Aynı.

⁵⁹ Aynı.

⁶⁰ Aynı.

genel ve mesleki eğitim görür. İstekli ve kabiliyetli öğrenciler Berufsschule' deki eğitimlerini güçlendirmek üzere haftada 3 yada 4 akşam Berufsbildungsschule adlı akşam okullarına devam edebilirler. Öğrenci gerekli bütün şartları yerine getirmiş ise yüksek okullara girmek için gerekli olan sertifika verilir. Bu daha yüksek okullarda, öğrenci öğrenimine Full-time olarak devam eder.⁶¹

Berufsfachschulen adlı okullar Full-time meslek okullarıdır ve 1 yada 3 yıl sürebilirler. Bu okullardaki öğretimin amacı, pratik bir meslek için gereken eğitimi vermektir. 2 yıllık bir pratik tecrübe yanında bu okullardan birine devam etmek öğrencilere Fachschule adlı okullara girmek için gerekli nitelikleri sağlamış olur.⁶²

Bazı eyaletlerde bir başka seçme yolu da vardır. Fachschule-Reife sertifikasına yukarıda açıklanan iki yoldan biriyle sahip olan öğrenci Hochschulereife (Abitur-Olgunluk) derecesini 20 yaşında aşağı yaşıta olan öğrencilerle yada yetişkinlerle birlikte öğrenim görerek kazanmak üzere özel bir öğretim kurumuna müracaat edebilir. Daha önce açıklandığı gibi Abitur bir üniversite yada teknik okula girme niteliğini kazandırır. 2 yıl süreli Full-time öğretim veren bu özel öğretim kurumlarına Institut Zur Erlangung der Hochschulreife denir. Benzer amaca hizmet etmek üzere akşam kursları veren akşam liseleri de vardır.⁶³

Bu çeşitli yollar Volksschule mezunlarına birbirini takip eden kademeler halinde Part-time yada Full-time olarak üniversiteye, teknik üniversiteye yada teknisyen okuluna girme imkanı vermektedirler. Bu yolların hepsi 2.Dünya savaşından sonra gelişen düzenin sağladığı imkanlardır. Bu plana 2.Eğitim yolu adı

⁶¹ WARREN, Ön.Ver. 1991, s.20.

⁶² Ayn.

⁶³ Ayn.

verilmektedir. Bu sistem daha çok Ruhr gibi endüstri bölgelerinde ve birkaç tane eyalette gelişmiştir.⁶⁴

Ortaöğretimde Öngörülen Reform :

Henüz ayrıntılı olarak geliştirilmemiş ve uygulanamamış olan bu reform' a göre ortaöğretim 2 kademeye bölünecektir. a) Kısa program, b) Uzun program olan Gymnasium yada Studienschule Volksschule 6 yıl olarak ve bunun son 2 yılı yöneltici olacaktır. Bundan sonra öğrenciler önce bir imtihan yolu ile daha sonra aldığı notlara ve yapılan gözlemlere göre bunlardan birine seçilir. Kısa program önceleri 3 yıl daha sonra 4 yıl süreli olmak üzere düzenlenmiş bir okuldur. Verdiği eğitim bağlayıcıdır, mezunlar iş hayatına atılırlar. Üstün yetenekli öğrenciler uzun programa alınırlar bu program 7 yıl süreli bir okuldur. (Lise) öğrencileri Abitur' a (Olgunluk) ve üniversite girişine götürür. Bu programın ilk 2 yılı yani 10 yaştan 12 yaşa kadar olan ara ilk öğretimin içine alınmaktadır. Bu programın diğer bir aşaması ise öğrencilerini ilkokullardan ve 10 yaş seviyesinde alacaktır. Bu öğrenciler dil ve tarih konularına olağanın üstünde ilgi gösteren öğrenciler arasından seçilir. Bu okulda Latince daha başlangıçtan zorunludur. Latincenin yanında Yunanca yada Fransızca' dan birini alması gerekecektir. Öğretim, öğrencileri Abitur' a ve dolayısıyla üniversiteye götürür.⁶⁵

Yükseköğretim

Yüksek öğretim üniversitelerde ya da yüksek teknik okullarında ve özel okullarda verilmektedir. Alman üniversitelerinde genel olarak felsefe, ilahiyat, hukuk

⁶⁴ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.21.

⁶⁵ Aynı.

ve ihtisasa yönelmiş fakülteler vardır. Mesela Lond Hessen 'de öğretim fakültesinin bulunması gibi, Almanya'da yeni üniversiteler kurulmaktadır ve bunların bazıları üniversite eğitiminin alışılmış anlamlarından ayrılmalar gösterecektir.⁶⁶

Profesyonel bir statüye götürülen teknolojik öğretim 8 yüksek teknik okul ile Berlin'de bulunan teknik üniversitede verilmektedir. Bu okullarda mezuniyette alınan derece Diplom Ingenieur derecesidir. Bütün bu okullarda mezuniyet ötesi çalışmalar ve araştırmalar yapmak için gereken imkanlar vardır. Yüksek teknik okul diğer üniversitelerde olduğu gibi çeşitli fakültelelere sahiptir.⁶⁷

Üniversite eğitimi altındaki yüksek öğretim Ingenieur Schulen denen okullarda sağlanmaktadır. Bu okular teknisyen derecesi verirler. Mühendisler endüstrinin ara kadrosunun en yüksek mevkilerini işgal ederler. Teknisyen okulunu çok başarılı olarak bitiren ve Facultatsrife hakkını alan öğrenciler öğrenimlerine yüksek teknik okullarda devam edebilirler. Bu teknisyen okullarına gereken önem ve hüviyetin verilebilmesi için bu okullara mühendislik akademisi düzeni verilmek üzere çalışmalar yapılmıştır.⁶⁸

Üniversite seviyesinin altında olan diğer Fachschulen ya da Höhere Fachschulen denen okullar vardır. Bu okullar, öğrencilerini çoğu zaman endüstride ya da diğer yerlerde bir süre pratik çalışma yapmış olanlar arasından alır ve onları orta seviyeli mevkilerdeki iş imkanlarına göre eğitir ve hazırlar.⁶⁹ (kütüphaneci, toplum işçisi vb.)

Bu arada Almanya'daki öğretmen okullardan söz etmek gerekir. Bu okullara Abitur'a sahip ve ilkokul öğretmeni olmak isteyen gençler kabul edilir. Bu yüksek

⁶⁶ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.21.

⁶⁷ Ayn.

⁶⁸ Ayn.

⁶⁹ Ayn, s.23.

okulların seviyesi üniversite ile teknisyen okulu arasındadır. Bu okullarda mezuniyet ötesi çalışmalar yapılmaz ve daha yüksek dereceler verilmez.⁷⁰

Yetişkinler Eğitimi

Almanya'da yetişkinler eğitimi, çeşitli programlar yardımı ile çeşitli kurumlar (devlet, toplum, belediye, kilise, işçi sendikaları ve mesleki kurumlar vb.) tarafından verilmektedir.

1. **Daha Yüksek Sertifikaları Amaç Alan Yetişkinler Eğitimi** : İlkokul mezunları için Mittlere Reife ya da ortaokul mezunları için Abitur. Bu eğitim Institut Zur Erlangung der Hochschulreife ve Zweite Bildungsweg'in (ikinci yol) diğer şekilleri yolu ile elde edilebilir. Bir kural olarak kurslar o eyaletin okul yetkilileri tarafından düzenlenir. Ancak özel kurumlar mektupla öğretim ve part-time öğretim yollarından yararlanmaktadırlar.⁷¹
2. **Eğitim Görülen Alanda İş Sağlamaya Yönelmiş Yetişkinler Eğitimi**: Muhasebecilik, ticari meslekler için lisan kurslar, becerili işçilere yeni teknikleri tanıtan kurslar ve mühendislere yeni teknolojik işlemleri, gelişmeleri ve bunların teorilerini tanıtan kurslar. Tekniker denen teknisyenlerin eğitiminin büyük çoğunluğu akşam kursları biçiminde bu grupta yapılmaktadır.⁷²
3. **Kurslara Katılanların Genel Kültürünün Politika ve Uygarlık Anlayışlarının Geliştirmesini Amaç Alır**. Yetişkinlerin bu çeşit eğitimlerinin en önemli şeklinin sağladığı ve yürütüldüğü okullar Yüksek Halk Okullarıdır. Aynı çeşit öğretim Hein Volks hoch Schulen denen okullarda gece kursları düzeninde sağlanmaktadır. Bu

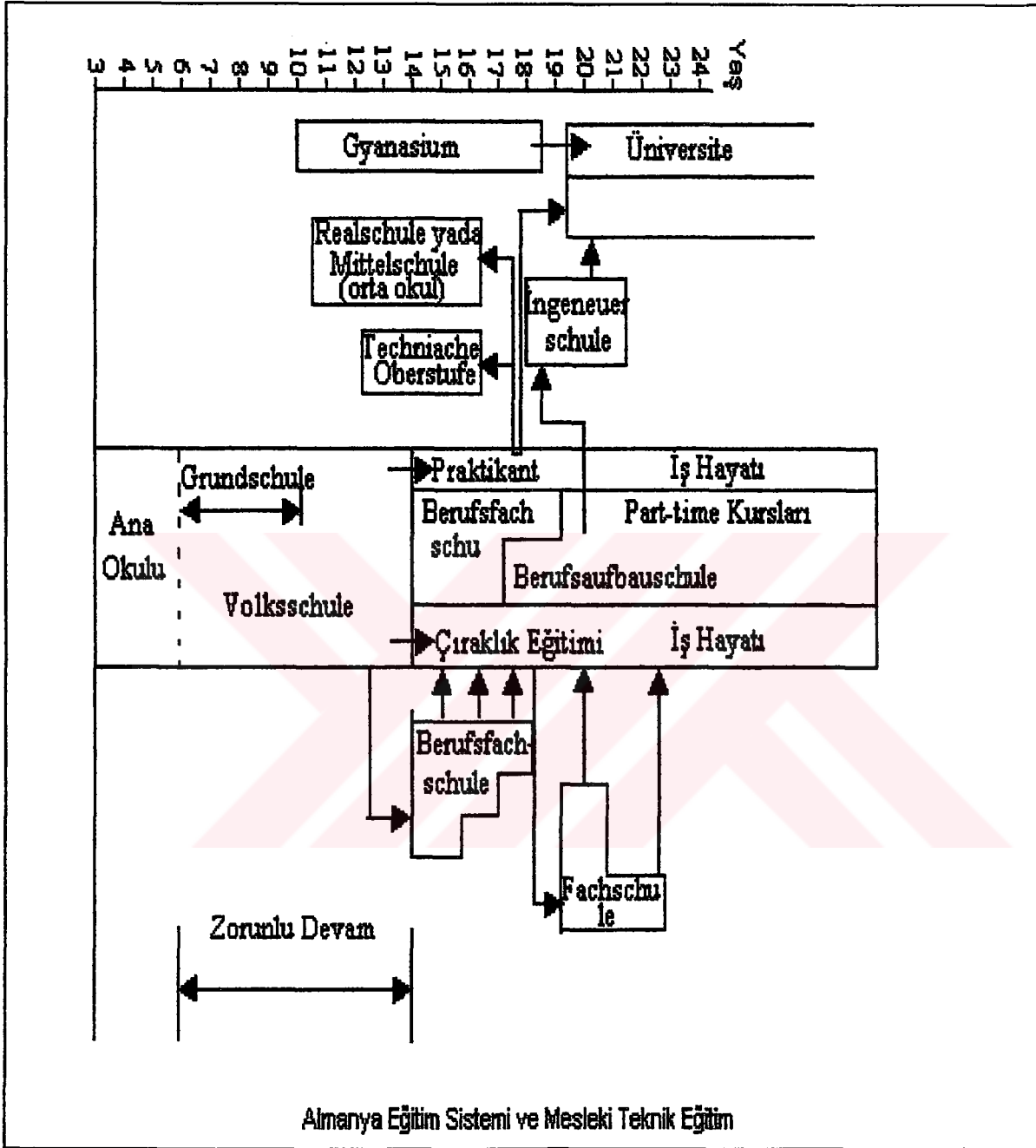
⁷⁰ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.23.

⁷¹ Ayn.

⁷² Ayn.

okullar öğrencileri için pansiyon kolaylığı da sağlamaktadırlar. okullara ödenen ücret azdır ve çoğu zaman hiç yok denecek değerdedir.⁷³

ŞEKİL-3

CEDFOP, Structure of The Educational and Initial Training Systems in the Member States of the European Community (Luxembourg 1991)

⁷³ WARREN, Ön Ver., 1991, s.23.

4- İtalya Eğitim Sistemi ve Mesleki Teknik Eğitim

Eğitimin toplum ile ilgili bölümünün sorumluluğu Eğitim Bakanlığına aittir. Yönetim il ve şehirlerdeki eğitim daireleri tarafından yürütülür. Okul binaları toplum ya da belediyeler tarafından sağlanır. Öğretmenlerin ücretleri devlet tarafından ödenir. Bütün imtihanları devlet yönetir ve onaylar.,

Özel okulların sayısı oldukça kabarıktır ve orta öğretime kayıtlı öğrencilerin %20'si özel öğretim görmektedir. Bu ilk ve orta dereceli özel okullar devlet tarafından sıkı bir biçimde kontrol ve teftiş edilirler.⁷⁴

Okullara zorunlu ve devam yaşı 6 ila 14 yaş arasındadır.

İlköğretim

İlköğretim 6 yaşında başlar ve sırası ile 2,3 yıllık periyodu içine alır. Son zamanlara kadar, küçük bir öğrenci sayısı için ilköğretimi üçüncü bir kademe izlemekteydi. Bu üçüncü kademe ilkokul ötesi eğitimi ilkokulun birinci ve ikinci devrelerini mesleki bir temele dayalı olarak tekrar etmekte ve genişletmekte idi.⁷⁵

Buna rağmen öğrencilerin büyük bir çoğunluğu aşağıda açıklana ortaöğretim alt kademesinin varolan şekillerinden birine geçmektedirler. Bu geçiş 11 yaşında iken olmaktadır.

Ortaöğretim

Ortaöğretim alt ve üst ortaöğretim kademelerine bölünmüştür. Alt orta öğretim kademesi 1963 yılına kadar iki bölüme sahipti:

- a) Daha akademik biçimde eğitim veren ve üst orta öğretime geçiş imkanı sağlayan ortaokul;

⁷⁴ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.24

⁷⁵ Aynı.

b) Daha pratik ve mesleki anlamda eğitim veren meslek ortaokulu

1963 yılından sonra bu iki tip okul bir okul biçiminde birleştirilmiş ve adına birleşik ortaokul denmiştir. Bu okullarda 11 ve 14 yaşları arası için ortak bir 3 yıl vardır. Bu 3 yıllık bölümde belirli değişimler ikinci ve üçüncü yıllarda öğrencilerin normal programa ek olarak bazı seçmeli dersleri alabilmesi şeklinde kendini göstermektedir. Orta yeteneğin altındaki öğrencilere daha özel ilgi gösterilir. Böylece bütün öğrencilerin Licenza diplomasını alabilme şanslarının aynı olmasına çalışılır. Bu Licenza diploması imtihanında Latin Dili imtihanını verebilenler ancak klasik lise ya da Ginnasio'ya girebilme hakkını kazanırlar.⁷⁶

Üst ortaöğretim pek çok kollara ya da bölümlere sahiptir. Bunlardan en önemlileri sırayla şunlardır.

1. Ginnasio ve Liceo Classico (klasik lise): Klasik derslerde tam bir ortaöğretim verir ve 5 yıllık bir eğitim süresinden sonra Maturita (olgunluk) derecesi sağlar. Olgunluk üniversitelere ve istenen fakülteye giriş imkanı verir.⁷⁷
2. Liceo Scientifico (Fen Lisesi): Tam ortaöğretimi modern ya da bilimsel bir biçimde ve 5 yıllık bir öğretimden sonra olgunluk niteliğini taşıyan derece verir. Bu liseden mezun olanlar güzel sanatlar dışında üniversitenin her fakültesine girebilirler.⁷⁸
3. Istituto Tecnico-Teknik Enstitüsü (Endüstri, Ticaret, Tarım, Denizcilik vb.):
Bu okul ileri bir teknik okuldur ve programları uygulanmış fen bilimleri etrafında toplanmıştır ve süresi 5 yıldır. Ayrıca uzmanlaştırılmış temel teknik eğitim, öğretim programlarının amacıdır. Bu okuldaki öğrencilerin çoğu teknik yeterlik yeteneğini kazanarak endüstrinin orta mevkilerindeki

⁷⁶ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.25.

⁷⁷ Aynı.

⁷⁸ Aynı.

işleri ve boşlukları doldurmak isteği ile öğretime devam ederler. Bununla beraber yeteneği yüksek ve ilerisi için ümit verici olan öğrenciler üniversitenin bazı fakültelerine girebilirler.⁷⁹ (1961'de çıkarılan kanundan sonra)

4. Istituto Magistrale (İlk Öğretmen Okulu): 4 yıllık bir öğretim programı vardır ve ilkokullar için bir çeşit öğretmen eğitimi yapmak amacı ile düzenlenmiştir.⁸⁰

Teknik öğretim alanında ilginç olan ve üst orta öğretim kademesinde bulunan iki okul daha vardır. Bunlardan birincisi Scuela Tecnica (Teknik Okul) dur. Bu okul endüstride uygulana çıraklık eğitiminin bir değer biçimi olarak öğrencilerine iki yıllık full-time becerili işçi eğitimi verir. Burada ilgi ve amaç akademik olmaktan çok pratik çalışma üzerinde toplanmıştır. Bunun da başlıca nedeni, önceki eğitimin yetersiz oluşudur. Bu tip okul, yani teknik okul yerini hızla ikinci bir tip okula terk etmektedir. Bu ikinci tip okulun adı Istituto Professionale (Meslek Enstitüsü) dir. Bu okul 3 yıl sürelidir ve programları pratik öğretim ile temel fen ve teknik teori bilgilerini birleştirmiştir. Bazı konular ya da meslekler üzerinde öğretim yarım yıl ya da tam yıl uzatılabilmektedir. Böylece bu uzatılmış program öğrencileri teknisyen seviyesine götürebilmektedir.⁸¹

Bu son iki okuldaki çok iyi öğrencileri için uygun bir seviyede Teknik Enstitüye girme imkanları sağlanmıştır. Bu öğrenciler böylece eğitimlerine devam edebilirler.⁸²

⁷⁹ WARREN, Ön.Ver., 1991, s.25

⁸⁰ Aynı.

⁸¹ Aynı, s.26.

⁸² Aynı.

Yükseköğretim :

İtalya'da yükseköğretim çeşitli yükseköğretim kurumlarında verilmektedir. Bu ileri mesleki ve teknik eğitim veren okullar olarak tanınanları, derece ve diploma veren üniversiteler ile bazı yüksek okullardır. Bunlardan üniversiteler çok fakültelidir, yüksek okullar ise sadece tek fakültelidirler.⁸³

Üniversitelerde, eğitim derslerin dışında diğer derslere kabul edilme şartı klasik olgunluk diploması adlı sertifikaya sahip olmaktır. Lise fen bölümlerinden alınan fen olgunluk diploması öğrencilere edebiyat ve felsefe fakülteleri dışında kalan bütün fakültelerin kapısını açmaktadır.⁸⁴

Mühendislik eğitimi ülkenin 12 ayrı yerindeki merkezlerde yapılmaktadır. Bunlardan onu Genoa, Padua, Trieste, Bologna, Pisa, Roma, Napoli, Bari, Palermo ve Gagliari üniversitelerinin ilgili fakülteleridir. Diğer ikisi ise Milano ve Turin politeknik enstitüleridir. Mimarlık gemi inşaat mühendisliği ve diğer uygulanmış fen bilimleri içinde benzeri fakülteler ve enstitüler vardır.⁸⁵

Laurea denen üniversite derecesine hak kazananlar en az 4 yıllık bir öğretimi başarılı olarak tamamlamış olan öğrencilerdir. Bu Laurea derecesine sahip olanlara Dottore ünvanı verilir. Bu unvan tamamen akademik bir ünvanıdır. Bu kimse kendi mesleğinde icra-i sanat etmek isterse devlet imtihanını başarılı ile geçmek zorundadır.⁸⁶

⁸³ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.26

⁸⁴ Aynı.

⁸⁵ Aynı.

⁸⁶ Aynı

Yetişkinler Eğitimi :

Hümanist Derneği gibi pek çok hayır kurumları yetişkinler ve gençlerin kültürel gelişmeleri ve teknik ilerlemeleri için genel ve teknik konularda kurslar düzenlemek ve sağlamak konusuna ilgi duyarlar ve gereken kursları açarlar.

Diğer taraftan Çalışma Bakanlığı gençler ve yetişkinler için yarı becerili meslekler üzerinde geniş eğitim programlarına sahiptirler ve bu amaçla kurslar açarlar.

Üniversitelerden pek çoğu part-time öğretim kolaylıkları düzenlemişlerdir. Ancak bu part-time kurslar öğrenciyi tam dottore niteliğine götürmemektedirler.

Reformlar :

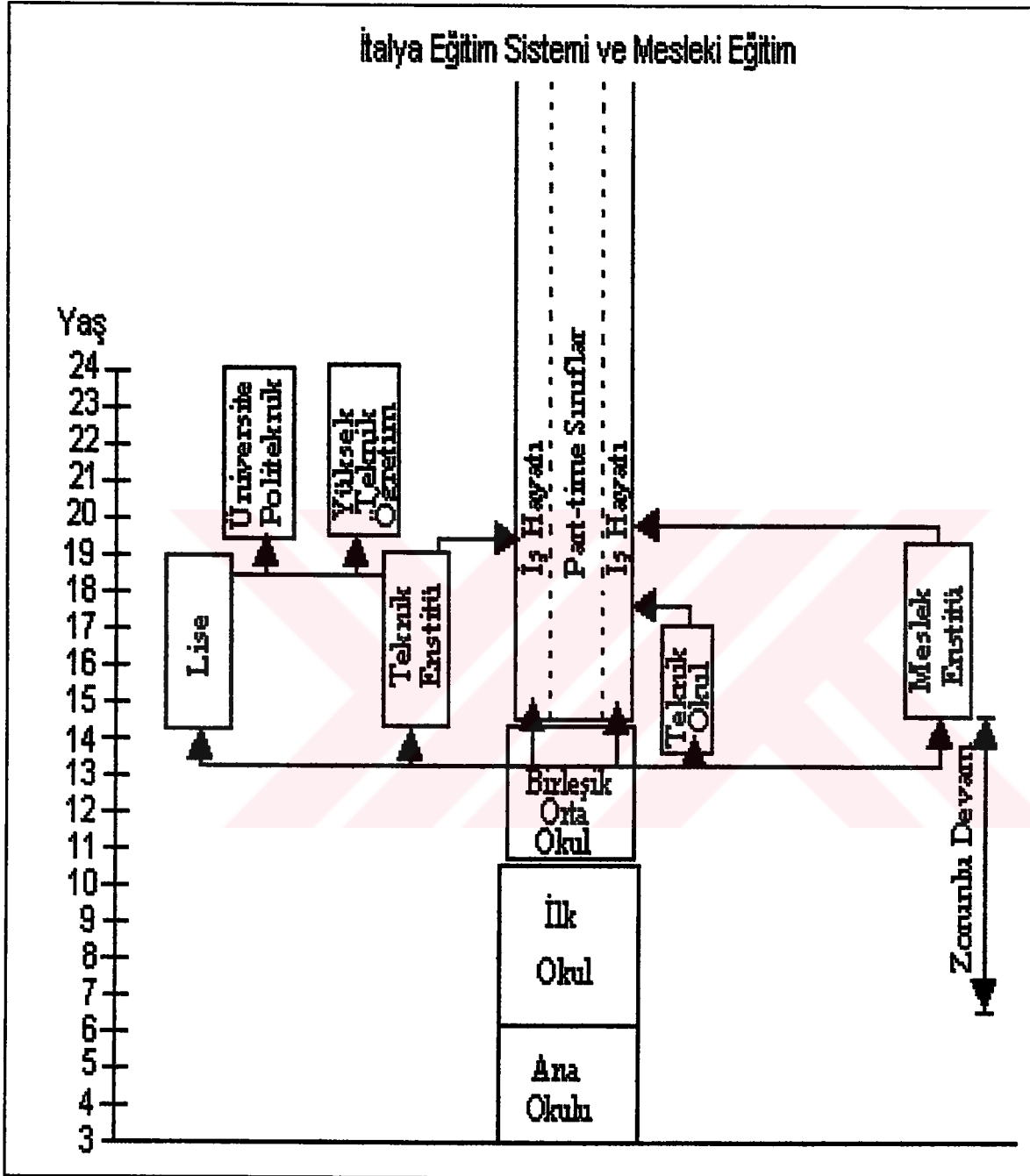
İtalya'da eğitimin geliştirilmesi ve mükemmelleştirilmesi için 24 Temmuz 1962'de Profesör Giuseppe Termini başkanlığında bir komisyon kurulmuştur. Mesleki ve teknik öğretimle ilgili en önemli teklif Scuola Professionale adı verilen yeni bir okuldur. Bu okul iki yıl süreli olup becerili işçi yetiştirmek üzere full-time eğitim yapacaktır. Diğer bir teklife göre üniversite eğitimi 3 dereceye ayrılmaktadır:

- a) İlk 2-3 yıl diploma niteliği veren devredir;
- b) Bugün olduğu gibi 5 yıllık bir toplam üniversite eğitimi öğrenciyi Laurea yeterliğini kazandıracaktır;
- c) Mezuniyet ötesinde yapılacak çalışmalar ise öğrenciyi doktora di ricerca derecesine yöneltir.

Üniversitenin ilk devresinde yapılan öğrenim teknik konularda yapılmış ise bu devre sonunda alınan diploma ileri teknisyen öğretim ve eğitimine denk sayılır. Komisyon

tarafından mesleki ve teknik öğretim için bir milli kurul, ya da enstitü ya da merkez kurulması teklif edilmiştir. Bu kurul belli bir komiteye karşı sorumlu olacaktır.⁸⁷

ŞEKİL 4

CEDFOP, Structure of The Educational and Initial Training Systems in the Member States of the European Community (Luxembourg 1991)

⁸⁷ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.28.

5- Hollanda Eğitim Sistemi ve Mesleki Teknik Eğitim

Yönetim :

Hollanda'da milli eğitim sisteminin sorumluluğu Eğitim ve Bilimler Bakanlığına verilmiştir. Eğitim ve Bilimler Bakanlığı ve müsteşarlığına bağlı olarak iki genel müdürlük vardır. Bunlardan birisi üniversite yüksek öğretim kurumlarındaki yükseköğretim için sorumludur. Diğer genel müdür ise diğer seviyeler ve çeşitlerde öğretimi yöneten 5 bölümden sorumludur.⁸⁸

Hollanda'daki öğretim sisteminin en karakteristik yanı özel okullar ve bu okullardaki öğrenci sayısının fazla oluşudur. Ancak bu okullar devlet tarafından kontrol ve teftiş edilir. Devlet hemen hemen bu okulların tamamına mali yardımda bulunur. Okullar Katolik, Protestan ve laik okullar olarak birbirinden ayrılır. Okula başlama yaşı 6 ya da 7'dir. zorunlu devam süresi 8 yıldır. Okullara devam eden öğrencilerin toplam sayısının %70'i özel okullarda ve geri kalan %30'u ise devlet okullarındadır.⁸⁹

İlköğretim :

İlköğretim devresi(gewoon lager onder wijs) 6 yıl sürer. Bundan sonra öğrenci ortaöğretime devam edebilir. Ortaöğretime geçiş bir giriş imtihanı ile yapılan seçme sonun mümkün olur. Şimdi düzenlenmekte olan bir reform bu durumu değiştirebilir. Öğrenci yukarıda sözü edilen seçme imtihanında başarı gösteremez ise ilköğretimine 2 yıl ya da daha fazla yıl devam eder ve belki çirak olarak çiraklık eğitimi içinde iş hayatına atılır.⁹⁰

⁸⁸ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.29

⁸⁹ Aynı.

⁹⁰ Aynı

Ortaöğretim :

Bugünkü duruma göre ortaöğretimin başlıca üniteleri şunlardır:

1. Gymanasium (Lise) :

Öğretim 6 yıl sürer. Bunun ilk 4 yılı bütün öğrenciler için aynı ve ortaktır. Bu 4 yılın sonunda öğretim programları 2 akıma bölünür:

- a) Klasik dillere önem veren kol;
- b) Matematik ve fen bilimlerine önem veren kol⁹¹

2. Hogere Burgerschool :

Bu okulda öğretim 5 yıl sürer. Bunun ilk 3 yılı ortaktır. Bu süreyi izleyen 2 yıl süresince öğrenci edebiyat ve dil, ticaret eğitimi ya da matematik ve fen dersleri uzmanlık kollarına devam eder.⁹²

3. Lyceum:

Bu okul 1 yıl (bazı durumlarda 2 yıl olabilir.) sürelidir ve öğrencileri toplum hayatına hazırlar.⁹³

Üniversiteye ya da teknoloji üniversitesine giriş yukarıdaki okullardan herhangi bir yolu ile mümkün olabilir. Bu husus üniversitedeki çeşitli derslere kabul için gereken diploma çeşidine göre değişir.

Kızlar için açılmış bulunan Middellbare Meisjeshool adlı okullar, kızları üniversiteye girişten çok, öğretmenlik eğitimi de dahil çeşitli uzmanlık alanlarındaki yüksek öğretim kurumlarına hazırlar.⁹⁴

Ortaöğretim ilk 2 yıl, yani 12 yaştan 14 yaşa kadar olan süre için tüm olarak ücretsizdir.⁹⁵

⁹¹ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.31

⁹² Aynı.

⁹³ Aynı.

⁹⁴ Aynı.

⁹⁵ Aynı.

Uitgebreig Lager Onderwijs (Ulo) – Üst İlköğretim- :

Bu öğretim çeşidi, karakteri bakımından ilköğretimden çok ortaöğretime aittir ve halk tarafından çok tutulmaktadır. Bu programın süresi 4 yıldır. Üst sınıflarda derslerin çeşidi artmaktadır. Öğretimin amacı öğrencileri orta seviyeli iş hayatına ve mevkilerine hazırlamaktır. Bu okullar, bazı öğretmen okullarına ve aşağıda açıklanacak UTS ve HTS teknik okullarına girebilmenin yolunu ve şartlarını sağlamış olur.⁹⁶

1963 yılında eğitim sisteminde radikal reformları öngören teklifler kanunlaşmıştır. Bu reform 12 yaşından sonraki ortaöğretime yeniden planlamaktadır. Değişiklikler başlıca iki bölümde düzenlenmiştir. Birincisi uzun süreli ortaöğretim olup öğrencileri üniversiteye ya da yüksek seviyeli teknisyen okuluna hazırlar ya da iş öncesi teknik eğitim verir. İkincisi kısa süreli ortaöğretim programıdır. Orta seviyeli endüstri iş imkanları için becerili işçi eğitimi verir. Bu öğretim ortak ve standart bir ilk yıl öğretim programına sahiptir. 13 yaş seviyesinde diğer okullardan nakillere de yer verir. Bu ortak yılın sonunda öğrenciler bölümlere ayrılırlar.⁹⁷

Üniversite öncesi okullar bugün Gymnasium Lyceum ve Athenaeum'dur. Son adı geçen okul HBS adlı okulun üniversite öncesi görevini üzerine almaktadır. Reforma göre HBS okulları ilerde iş öncesi teknik öğretim görevini yapmaya çalışacaklardır.⁹⁸

⁹⁶ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.31

⁹⁷ Aym, s.32.

⁹⁸ Aym,s.33

Meslek ve Teknik Okulları :

Yukarıda açıklanan ilk ve ortaöğretim okullarından başka aşağıda anlatılan mesleki ve teknik okullar da vardır.

1. Lagere Technische School (LTS) :

Bu okullarda 2,3 ve 4 yıl süreli programlar vardır. Bu okul eski 2 yıllık okul çeşidinin yerini almakta ve daha çok 3 yıl süreli bir eğitim vermektedir. Okula giriş, ilkokulun 6.sınıfını tamamlamayı gerektirmektedir. Bazı meslekler için öğretim süresi 4 yıla uzatılabilmektedir. LTS çıraklık eğitimi öncesi temel eğitimin veren bir meslek okuludur. Aynı zamanda gereken derecede genel eğitim vermeye de devam eder.⁹⁹

2. Uitgebroid Technische School (UTS) :

Bu orta dereceli bir teknisyen okuludur. Okul 2 yıl süreli bir öğretim verir. Üçüncü senede öğrenciler endüstride pratik çalışmaya gönderilir. Bu çalışma okulun yönetimi ve denetimi altındadır. Okula giriş doğrudan doğruya ya da bir hazırlık sınıfı yolu ile olur. Okula daha çok LTS ya da ULO adlı okulları bitirenler kabul edilirler. Okulu bitirenler orta dereceli teknisyen statüsüne sahiptirler ve doğrudan doğruya iş hayatına atılırlar.¹⁰⁰

3. Hogere Technische School (HTS):

Bu çeşit okullar orta derecenin üstünde ya da yüksek seviyeli teknisyen eğitimi veren okullardır. Öğretim süresi 4 yıldır ve bu süreye 1 yıllık okul tarafından denetimli endüstri stajı da dahildir. Öğretim programları, kültürel değeri olan dersler yanında

⁹⁹ WARREN, Ön.Ver., 1991, s.33

¹⁰⁰ Aynı.

temel fen derslerini ve meslek kolu ile ilgili teknik dersleri içine alır. Bu okullara orta dereceli okul mezunları ile ULO ve UTS okulları mezunları girebilir.¹⁰¹

Yükseköğretim :

Hollanda'da Leyden, Groningen ve Utrecht'te olmak üzere 3 devlet üniversitesi ile bir çok özel üniversitesi vardır. Bu üniversitelerden başka bir çok benzer yükseköğretim kurumları da vardır. Bunlardan bazıları Rotterdam ve Ticburg'daki ekonomi okulları, Wageningen'de tarım üniversitesi, Delf'deki teknoloji üniversitesi ve Twente bölgesinde açılan diğer teknoloji üniversiteleridir. Amsterdam yakınlarında dördüncü bir teknoloji üniversitesi kurulması da plan dahilindedir.¹⁰²

Bu okullardaki öğretim süresi kesin ya da belirli değildir. Öğretim süresini tayin işinde öğrenciler serbest bırakılmışlardır. Ancak 5 ila 7 yıl arası en çok rastlanan sürelerdir. Gereken imtihanları geçtikten ve şartları sağladıktan sonra öğrenci, kanuni olarak tanınan ve korunan mühendis unvanı alır.¹⁰³

Yetişkinler Eğitimi :

Üniversitelerin düzenlemiş olduğu geliştirme kurslarından başka bir çok formasyon verici eğitim kurumu ve enstitüler okul dışı genç erkek, kız ve yetişkinlere eğitim kursları düzenlemektedir. Milli örgütlere bağlı olan 3 formasyon verici enstitü vardır. Bunlar: Kızlara formasyon verici eğitim sağlayan milli bir kurum olan (Mater Amabilis School) okulları ile benzeri enstitüler; genç erkeklere eğitim vermek üzere

¹⁰¹ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.33

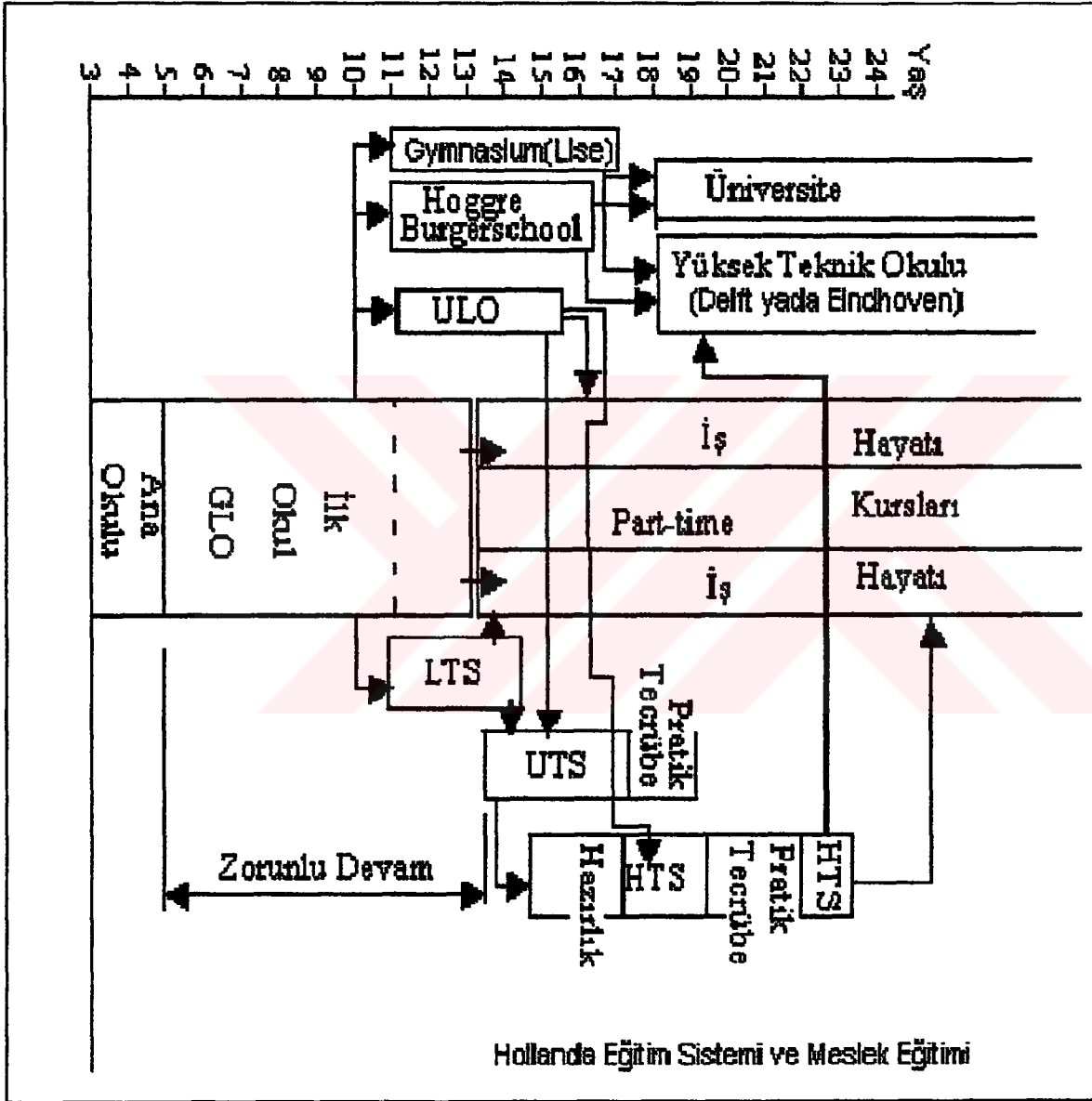
¹⁰² Aynı.

¹⁰³ Aynı.

kurulmuş olan Milli Katolik hayatı koruyucu okullar; ve Milli Mesleki Eğitim Merkezidir.¹⁰⁴

Bu tip eğitim veren ve bu eğitimi kesintisiz olarak birkaç hafta sürdüğü yatılı okullarda orta zorluklu düzenlenmiş kurslara katılmak mümkündür.

ŞEKİL-5

CEDFOP, Structure of The Educational and Initial Training Systems in the Member States of the European Community (Luxembourg 1991)

¹⁰⁴ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.33.

6. İsveç Eğitim Sistemi ve Mesleki Teknik Eğitim

Yönetim :

İsveç'te genel ve mesleki eğitim dahil bütün okulların sorumluluğu Eğitim ve Dinsel Sorunlar Dairesi'ne aittir. Önceleri bir bakanın emri altında iki ayrı eğitim kurulu ya da dairesi vardı. Bunlardan biri genel öğretim ile ilgili okullardan diğeri ise mesleki ve teknik öğretimden sorumlu idi. Bu iki daire daha sonra birleştirilerek tek bir yönetimde toplanmıştır. Denetim ve kontrol çok eskiden beri 24 ildeki bölge okul yönetim kurulları ve büyük şehirlerde ise belediye meclisleri tarafından yürütülmektedir.

İsveç eğitim sistemi, biçiminin ve metotlarının büyük bölümünü geleneklerinden ve geçmişinden almakla beraber bugünkü eğitim sistemi eğitim reformu kanunu ile yeniden biçimlendirilmiştir. Bu kanunun getirdiği ilkelere göre 9 yıl süreli Komprehensive okullar 7 ila 16 yaş arasındaki bütün diğer okulların yerini almaktadır. Anlaşılacağı üzere zorunlu devam süresi 7 yaştan başlayıp 16 yaşta son bulmaktadır. Bu geçiş süresi daha sonraki yıllarda son bulacaktır.¹⁰⁵

İlköğretim :

Alt ve orta kademeleri teşkil eden ilk 6 yıl bütün öğrenciler için aynı olan bir öğretim programına sahiptir. İngilizce öğrenimi 4.yılda yani 11 yaşında başlamaktadır. Üst kademedede ise öğretim programlarında seçmeli dersler yolu ile bir değişiklik sağlanmıştır. Bu seçmeli derslere haftada 7 ya da 8 ders saatlik bir yer verilmiştir. 8.sınıfta bütün öğrencilere 3 hafta süreli bir mesleki rehberlik kursu verilmektedir. Sonuncu ya da 9. Sınıfta öğretim 5 genel grupta toplanan 9 ayrı bölüm üzerinde yapılmaktadır. Birinci grup dışında kalan diğer gruplar 2 değişik

¹⁰⁵ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.34

bölümlüdür. Bunlardan biri akademik yönelimli diğeri ise pratik yönelimlidir. Bu 9 bölümü şöyle sıralayabiliriz:

- a) Genel akademik, öğrencileri Gymnasium'a girişe hazırlar 9g;
- b) Hümanistlik 9h ya da 9a;
- c) Teknik 9t ya da 9mek;
- d) Ticaret, 9m ya da 9(h)a
- e) Sosyal, 9s ya da 9ht

Pratik bölümler olan 9a, 9mek, ve 9ht de haftalık 35 ders saatinin 22'si mesleki derslere ve çalışmalara ayrılmıştır.

Gymnasium okullarında reformu öngören bir teklife göre akademik bölümlerin hepsinin yani 9g, 9h, 9t, 9m ve 9s'nin Gymnasium'a girişe yönltilmesi istenmektedir.¹⁰⁶

Ortaöğretim:

Bugünkü duruma göre, yalnız ilköğretimin yukarıdaki listedeki birinci bölümünü başarılı olarak tamamlayanlar Gymnasium'a girmek için müracaat edebilirler. Gymnasium üst seviyeli ortaöğretim okuludur. Öğretimlerine 16 yaştan sonra full-time olarak devam etmek isteyen diğerk bölümleri bitiren öğrenciler özel olarak düzenlenen Fackskolar okullarına girebilirler. Bu okullar 2 yıl sürelidir ve 4 ayrı bölümde eğitim sağlarlar. Bunlar; Hümanistlik, Teknik, Ticaret ve Birleşik Sosyal ve Ekonomik bölümleridir. Bu öğretim çeşidinin proto-tipine çeşitli eğitim kurum ve enstitülerinde, akşam okullarında ya da ticaret kolejlerinde rastlanır. Bu okullardan başka 16 yaştaki öğrencinin becerili meslek eğitimi veren iş okulu adlı okullara girme imkanı da vardır.¹⁰⁷

¹⁰⁶ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.34.

¹⁰⁷ Aynı, s.35.

Önceki eğitim yapısına göre Folkskola (önceki zorunlu ilköğretim okulu ile Gymnasium arasına Realskola denen 3 yıl süreli bir okul yerleştirilmiştir. Bu okul 13 ila 16 yaşları arasını kavramakta idi. Realskola'ya kabul edilmeyen öğrenciler buldukları ildeki zorunlu eğitim yaşına göre Folkskola'da 14, 15 ya da 16 yaşlarına kadar öğretimlerine devam ediyorlardı. Bu yaştan sonra full-time öğretimini Aftonskola adlı okullarda temel eğitimin yanında öğrenciler genel eğitimlerine de devam edebiliyorlardı.¹⁰⁸

Bu eski öğretim sistemi bazı yerlerde ve kısmen işler durumdadır. Ancak daha sonraları Komprehensif Grundskola'ya geçiş tamamlanmıştır.

İsveç Gymnasium'unu isim benzerliği nedeni ile Almanya, Avusturya ve Hollanda'daki Gymnasium adlı okullarla karıştırmamak gerekir. Bu okulda öğretim, genel olarak 3 yıl sürer.(bu sürenin 4 yıla çıkarılması için çalışmalar vardır) ve 16 yaşında başlar. Okulun akademik seviyesi oldukça yüksektir. Öğretim programları, üniversite giriş imtihanına hazırlamak üzere öğrenciyi öğrenmeye ve çalışmaya son derece teşvik eder ve ona temel bilgileri verir. Bu okulda başlıca 3 seçmeli kol vardır: Klasik, Doğal Bilimler ve Genel.¹⁰⁹

Bu Gymnasium okullarının bir de teknik ikiz kardeşi vardır. Teknik Gymnasium. Bu okul da 3 yıl sürelidir ve teknik üniversiteye kabul için gerekli olan Ingenjörsexamen giriş imtihanına hazırlayıcı temel bilgileri verir.

Teknik Gymnasium'un bir değişik biçimine Tekniske Fackskola denir. B u okul öncelikle önceden endüstri tecrübesi olan öğrenciler için düzenlenmiştir.

Öğretim programları part-time öğretim temeline dayalıdır. Ve süresi o şekilde ayarlanmıştır ki toplam öğretim iki yıllık full-time öğretime bedelidir. Bu okulda

¹⁰⁸ WARREN, Ön.Ver., 1991, s.35

¹⁰⁹ Aynı.

kazanılan Fachskola İngerjör ünvanı teknik üniversite veya normal üniversiteye giriş imkanı ve hakkı vermez. Ancak özel çalışma yada kurslar yolu ile öğrenci durumunu İngenjörsexamen seviyesine çıkarabilir.¹¹⁰

Gymnasium'a girme imkanı bulamayan öğrenciler- bunların sayısı İsveç gençliğinin yüzde seksenini tutmaktadır- , okul ötesi yada içi çalışmalarına ülkedeki pek çok mesleki ve teknik eğitim kurumlarından birinde devam edebilirler.¹¹¹

Verkstadskola (iş kolu) 2,3 yada 4 yıl süre ile becerili bir meslek üzerinde eğitim vermektedir. Beceri eğitiminin yanında genel eğitim de devam eder. Öğrenciye , okul süresi içinde seçmiş olduğu meslek dalında endüstride pratik çalışma imkanı veren staj süreleri sağlanır. Endüstri, yaptığı işten ötürü öğrenciye bir ücrette ödemektedir.¹¹²

Zorunlu öğretilen sonra öğrenciler çıraklık eğitimine de girebilirler. Bu eğitim birimi bir meslekte beceri öğretimi ile birlikte part-time yolu ilgili derslerin de alınmasını sağlayabilmektedir. Tekniskaftonskola (akşam teknik okulu) okulu, altı sömestirlik (üç yıl) ön ve bunu izleyen yüksek seviyeli dört sömestirlik kurslarla öğrencilerine tekniker niteliğini kazandırabilmektedir. Teknik Dagskola (gündüz teknik okulu) da yukarıdakine benzer full -time kurslar vermektedir. Ancak bu kurslar, en az altı aylık bir ön pratik çalışmayı şart koşturmaktadır.¹¹³

Yüksek Öğretim:

İsveç'te belli başlı beş üniversite ülkenin belli başlı en büyük üniversiteleridir. Üniversitelerden başka tek konu yada meslekte uzmanlığa götüren çok sayıda özel

¹¹⁰ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.37

¹¹¹ Aym.

¹¹² Aym.

¹¹³ Aym.

estitüler (Fackhögskolar) ve ayrıca üç teknik enstitü vardır. Bu teknik enstitüler, Stockholm'deki Kraliyet Teknoloji Enstitüsü Göteborg'taki Chalmers Teknoloji Entitüsü (Chalmers Institute of Technology) ve 1962 yılında Lund'ta açılan teknik üniversitedir.

Yukarıdaki üniversite ve yüksek öğretim kurumlarına giriş ve kabul öğrencinin olgunluk (student examen) imtihanını vermiş olmasına bağlıdır. Üniversitede izlenecek öğretim programının gerekliliğine göre giriş şartları daha sıkı ya da daha kolay olabiliyorsa da olgunluk her zaman için aranmaktadır.¹¹⁴

Üniversite ve yüksek okul öğrencilerinin yüksek öğrenimleri sonunda almaya hak kazandıkları ilk ve temel derece (diploma) Kandidatexamen (aday derecesi) dir. fakülte çeşidine göre bazı programlar daha kısa zamanda tamamlanabilirlerse de genel olarak üniversite eğitimi 4 yıl sürmektedir. Teknoloji üniversitelerinin sağladıkları öğretim programlarının öğretim süresi ise en az 4 yıldır.¹¹⁵

Yetişkinler Eğitimi :

Genel kültürel ve yetişkinler eğitimi alanında İsveç çok eskiden beri tanınan halk liseleri il temayüz etmiştir. Bu okulların başlıca amacı iyi vatandaşlığa ilişkin olan kültürel gelişme ve araştırma ise de, son senelerde bazı öğrencileri full-time mesleki ve teknik eğitim okullarına hazırlama eğitimi hakim olmaktadır. Bu okullara girebilme yaşının alt sınırı 18'dir ancak ortalama 21 yaş civarındadır. Bu okullar yılın kış yarısında öğretime açıktırlar. Öğrencilerin buldukları yerlerde, gelecek yıllarda tamamlanabilecek kısa süreli kurslar verilmektedir.¹¹⁶

¹¹⁴ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.38.

¹¹⁵ Aym.

¹¹⁶ Aym.

Reformlar :

1962 yılında kabul edilen Eğitim Reformu Kanunundan sonra Gymnasium ve Fackskola okullarında reform imkanları aramak üzere bir kraliyet komisyonu kurulmuştur. Bu komisyon şimdi üzerinde inceleme ve tartışmaların yapıldığı uzun bir rapor ortaya çıkarmıştır.¹¹⁷

Bu reforma göre bugünkü 3 ayrı tip – genel ticaret ve teknik okulun bir öğretim kurumu içinde fakat farklı programlar altında birleştirilmesi öngörülmektedir. Teknik Gymnasium da öğretim süresi 4 yıla çıkarılacak ve Fackskola ile Gymnasium arasında öğrenci nakilleri mümkün olabilecektir.¹¹⁸

Studentexamen deneni olgunluk imtihanları iç testler esasında göre yeniden düzenlenecek programlar ile imtihanlar üniversite mensupları ve öğretim üyeleri tarafından kontrol edileceklerdir.

Fackskola da, komprehensif okulun 9.sınıfı bitirenler yada hali hazırda pratik eğitimlerini tamamlamış olanlar için 2 yıl süreli öğretim programları düzenlenecektir. Okuldan doğrudan doğruya gelenlere birinci ile ikinci sınıf arasında bir senelik endüstri pratiği tavsiye edilmektedir. Bu programı tamamlayanlar Gymnasium'a transfer edilebileceklerdir.¹¹⁹

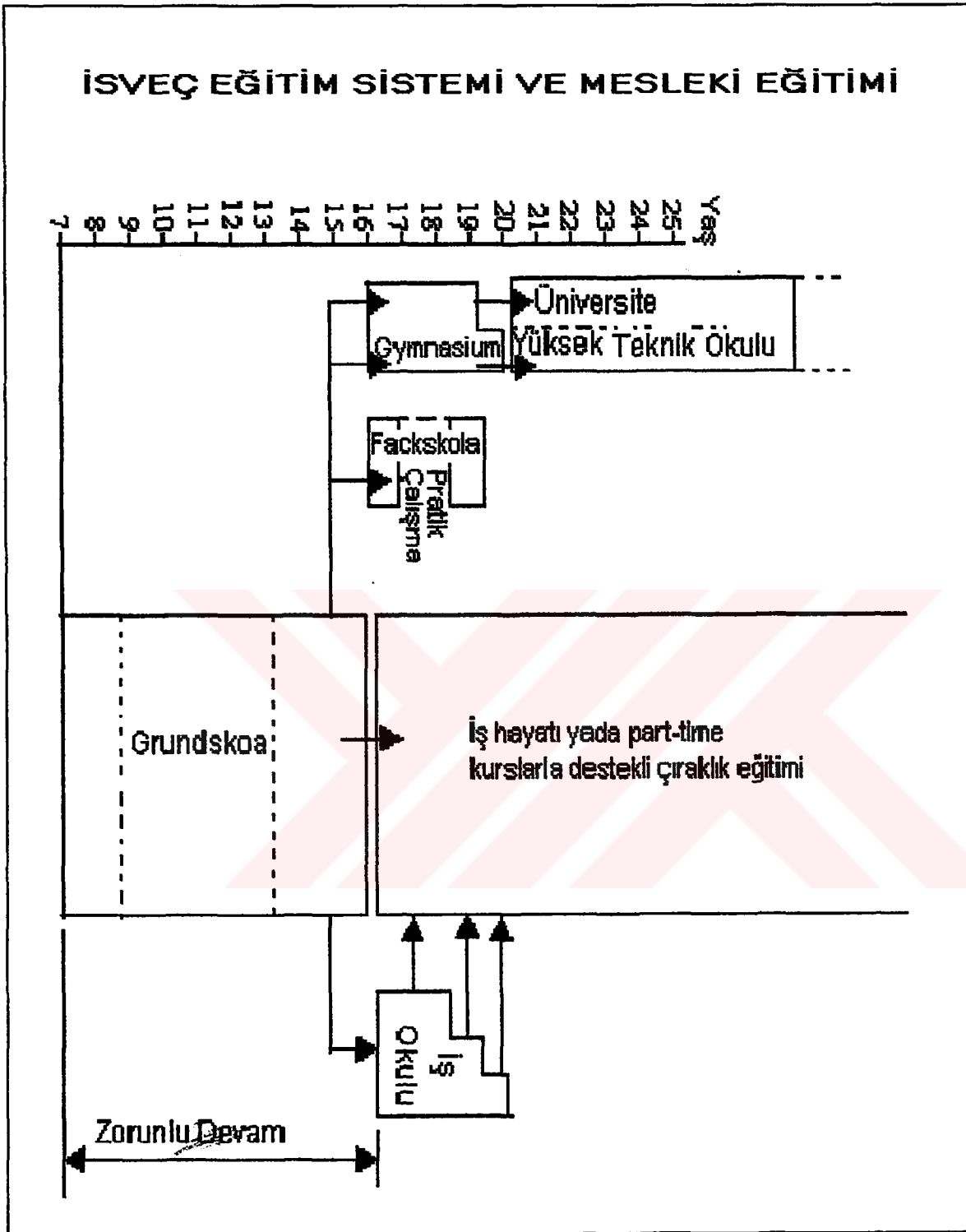
Okulu terk etme yaşının 16'ya yükseltilmesinin uygulanması 1980'li yıllarda tam verimine ulaşmıştır.

¹¹⁷ WARREN, Ön Ver., 1991, s.38

¹¹⁸ Aynı, s.39.

¹¹⁹ Aynı.

ŞEKİL-6

CEDEFOP, Structure of The Educational and Initial Training Systems in the Member States of the European Community (Luxembourg 1991)

7. İngiltere Eğitim Sistemi ve Mesleki Teknik Eğitim

Yönetim :

Birleşik krallığı meydana getiren 4 ülke-İngiltere, İskoçya, Gal ve Kuzey İrlanda-ayrı eğitim sistemlerine sahiptir. Bir eğitim bakanlığı (son zamanlarda eğitim ve bilim dairesi olarak yeniden düzenlenmiştir.) İngiltere ve Gal'in eğitim işlerinden ortak sorumludur. Bu bakanlığın Londra ve Cardiff'te merkez büroları vardır. Merkezi Edinburg'ta olan bir eğitim dairesi İskoçya'daki eğitim sisteminin yönetim ve kontrolünden sorumludur. Belfast'ta bulunan eğitim dairesi ise Kuzey İrlanda eğitim sisteminin yönetim ve denetiminden sorumludur. Burada yalnız İngiltere'deki ve aynı zamanda küçük ayrıntılardaki bazı farklar ile Gal'de geçerli olan eğitim sistemini açıklayacağız. Ancak bu sistemi diğer bölgeleri de temsilci olarak kabul etmek mümkündür.

Eğitim bakanlığı sadece genel yetki ve güce sahiptir. Yönetim işi her il yada ilçede kurulu bir yürütme kurulu yada organı tarafından yürütülür. Bunlar il yada belediye meclisine bağlı konseyler olup sayıları 146'dır. Bu il yada ilçe kurulları, çeşitli eğitim kanunları içerisinde kalarak eğitim işlerini kendilerine bağlı eğitim konseyleri yolu ile yürütürler ve kendi bölgelerinde yönetim ve denetimde serbesttirler. Böyle olunca pratikte bir bölgeden diğerine özellikle orta öğretim alanında oldukça önemli farklar ortaya çıkmaktadır.¹²⁰

Okula zorunlu devam yaşı 5 ila 15 yaşları arasındadır. Üst sınırın 16'a çıkarılması için gerekli yetki teklifi parlamentodan çıkarılmıştır. Ancak henüz yürürlüğe girmemiştir.¹²¹

¹²⁰ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.44.

¹²¹ Aynı.

İlköğretim:

İlköğretim beşinci yaştan başlar 11 yada 12'ye kadar devam eder. İlkokulların bazıları devlet tarafından denetlenmekte ve desteklenmekte olan devlet okulları, bazıları da özel olarak açılmış olan okullardır. Birçok bölgelerde yada ilçelerde 11 – 12 yaştaki öğrenciler kendilerine en uygun ortaöğretim okulu çeşidini tayin etmek üzere teste tabi tutulurlar. Test sonucu yapılan seçmelerle mümkün olduğu kadar öğrenci velilerinin isteğine uygunluk aranır. Özel olarak kurulmuş ve eğitimi özel olarak yürütülen orta okullar da vardır. Bunlara bağımsız okullar denir.¹²²

Ortaöğretim:

Belli başlı 4 temel çeşitte orta dereceli okul vardır.

1. Grammar school : Bu okul bir ortaöğretim eğitimi verir. Klasik, akademik, fen bilimleri ve modern kurslar olarak çok ve değişik kolları kapsar. İlgili yaş grubundaki gençlerin yüzde yirmisi bu okullara devam etmektedirler. Bu yüzde yirmi yarışma sınavı yolu ile yada bazı bölgelerde olduğu gibi ilkokuldan aldıkları notlara göre seçilirler. İlk beş yıllık öğretim yaklaşık olarak 16. Yaş civarında ve "ordinary" denen genel seviyede eğitim genel sertifikası imtihanı ile sona erer. Aynı okulda öğretime bir yada iki yıl devam edecek olursa aynı çeşit sertifikanın ileri "advanced" seviyesine ulaşır. Bu genel yada ileri sertifikalar için yapılan imtihanlar tek ders temeline dayanır. Yani aday öğrenci imtihan almak istediği dersleri kendisi seçebilir. Bu duruma göre Fransa'da olduğu gibi Bakalorya ve Almanya'da olduğu gibi Abitur anlamına gelen ülkenin her tarafında aynı yada milli bir orta öğretim diploması

¹²² WARREN, Ön. Ver., 1991, s.45.

İngiltere'de yoktur. Bu imtihanlarda en az beş dersten geçici numara almış olan öğrenci üniversiteye girmek için gerekli niteliği elde etmiş olur.¹²³

Ancak, bu okullardaki öğrencilerin hepsi üniversitelere gitmezler. Bazı öğrenciler, 16 yaş dolaylarında GCE sertifikası için gerekli imtihanları geçtikten sonra iş hayatına atılırlar yada çıraklık eğitimine giderler; yada aşağıda açıklanacağı gibi başka biçimde daha ileri öğretim veren okullara giderler.

2. Teknik Okul : Büyük Britanya eğitiminde ayrı ve anlamlı bir faktör olarak önemini yitirmekte ve yok olmaktadır. Son yıllardaki eğilim, teknik eğitimin ve derslerin grammar okullarında yada komprehensif (çok amaçlı) okullarda toplanması biçiminde kendisini göstermektedir. Buna rağmen bugün hala varolan bu okullar teknik, ticaret ve ev işleri eğitimi ve kursları sağlamaktadır. Bu okullar genel olarak beş yıl sürelidir. İlk iki yıl (11-13 yaş arası) genel eğitime yönelmiştir. Bu okullar öğrencileri GCE imtihanlarına girme hakkına sahiptirler ancak bu imtihan için geniş sayıda teknik ve pratik konular imtihana bir seçim hakkı olarak dahil edilmişlerdir.

Bu okullardan üniversiteye girenlerin sayısı grammar okulları öğrencilerine göre çok daha azdır. Ancak bu okulların öğrencilerine açık olan pek çok fırsat ve yollar vardır. Full-time, part-time olarak takip edecekleri daha ileri eğitim yollarından biri aracılığı ile üniversite üzerinden ulaşılabilen tam mesleki statüye denk bir duruma gelebilirler.

3. Modern Ortaöğretim Okulu : Bu okullar grammar yada teknik okulda yer bulamayan yada velilerinin yukarıdaki okullara gitmelerini istemedikleri öğrencileri kabul ederler. Bu okula giren öğrenciler yeteneklerine göre iki gruba ayrılırlar. Bu okula giren öğrencilerin hepsi okulu en küçük yaş olan 15'te terk etmezler. Bazıları GCE'ye götüren hazırlık programlarına katılırlar.

¹²³ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.45.

Okulda özellikle büro ve sekreterlik pratik becerilerini destekleyen özel imtihanlar vardır. Bu imtihanların çoğu Eğitim Bakanlığı tarafından kabul edilmiş yada onaylanmıştır. Daha sonraları GCE seviyesi altında milli bir program yürürlüğe girmiştir. Bu program öğrencileri orta öğretim sertifikası olarak tanınan bir dereceye götürür.¹²⁴

Modern okulların çoğunda yarı-mesleki nitelikte kurslar yada programlar geliştirilmiştir. Bu program öğrencileri çıraklık eğitimine yada diğer biçimde beceri eğitimine hazırlar. Bu eğitim hiçbir biçim ve şartla tam bir çıraklık eğitimi değildir. Amacı hazırlayıcı olmak ve genel eğitimi desteklemek yada tamamlamaktır.

4. Komprehensif Okullar : Bazı bölgelerde başlıca eğitim politikası olarak ele alınmaktadır. Bu okul, yukarıda tanımlanan ve açıklanan üç okul türünü iki bin ile dört bin arasında öğrencisi bulunan geniş ve büyük bir okul tipi içinde toplamaktadır. Bu okulda 11 12 yaş civarında seçme yapılmamakta ve daha ileri yaşlarda bir programdan diğerine yapılacak nakilleri kolaylaştırmaktadır. Bu okullar bütün öğrencileri aynı bir öğretim programını takip etmeye zorlamamaktadır. Bunun yerine her öğrencinin istidat ve kabiliyetini geliştirmeye yarayacak isabetli öğretim programının bulunmasına çok önem vermektedir.¹²⁵

İngiltere'deki orta öğretim okullarında en küçük yaş olan 15'ten sonra okulda kalıp öğrenime devam etme eğilimi her yıl biraz daha artmaktadır. Eskiden öğretim yıllarında 15 ila 16 yaş arasındaki yaş grubundaki toplam gençlik sayısına göre full-time olarak okula devam edenlerin yüzdesi 41 idi. Aynı yüzde 16 ile 17 yaş arasındaki grup için 22 ve 17-18 yaş grubu ise 11 idi.¹²⁶

¹²⁴ WARREN, Ön.Ver., 1991, s.47.

¹²⁵ Aynı.

¹²⁶ Aynı.

Orta (öğretim) Okul Ötesi Eğitim :

En az "0" seviyede üç ve "A" seviyesinde 2 geçer not ile GCE sertifikasına sahip olan bir öğrenci için üniversite yada ileri teknoloji kolejinin yolu açık demektir.

Bunun biraz altındaki seviyedeki öğrenciler ise bölge teknik kolejlerine devam edebilirler ve kendilerinin yüksek teknisyen olarak nitelenmesini sağlayan "Yüksek Milli Diploma" – Higher National diploma – derecesine hazırlanabilirler. GCE sertifikasında 4 "0" seviyede geçer notu bulunanlar bir bölge teknik kolejine girebilirler. Bu okullar part-time milli sertifika (national certificate) eğitimi sağlarlar. Bu program çıraklık eğitimi ile birleşir.¹²⁷

Yüksek Öğretim :

Yükseköğretim üniversitelerde ve ileri teknoloji kolejlerinde (CAT) elde edilir. Bu ileri teknoloji kolejleri, yönetim ve mali yardım yönünden kolaylık için çok yakın zamanda üniversite fakültesi ya da kapsamları içinde üniversiteler haline geleceklerdir. Halen İngiltere'de çok sayıda üniversite ve teknoloji kolejleri vardır. Bunlardan üniversitelerde bulunanların %15'i ve teknoloji kolejlerindeki tamamı teknolojik eğitime devam etmekteydiler.¹²⁸

Üniversiteye devam edebilmek için öğrencinin GCE' de en az 2 "A" ile 3 ya da daha fazla "0" seviyede geçer nota sahip olması gerekir. İleri teknoloji kolejlerine girebilmek için aynı ön niteliklere ya da yüksek geçer notlu genel milli sertifikaya sahip olmak gerekir.

Üniversitede öğretim 3 ya da 4 yıl sürer ve sonunda Bachelor (BS) derecesi verilir. İleri teknoloji kolejlerinde (CAT) öğretim genel olarak sandviç programları

¹²⁷ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.47.

¹²⁸ Aynı.

İNİNDE YÜRÜR. (DEĞİŞEN BİR SIRA İLE BİR SÜRE KOLEJDE ÖĞRETİM VE BİR SÜRE İŞ ÜZERİNDE ÇALIŞMA) VE 4 YIL SONRA ÖĞRENCİ TEKNOLOJİ DİPLOMASINA HAK KAZANABİLİR.¹²⁹

İNGİLTERE'DE SUNULAN BİR RAPORA GÖRE, (YÜKSEK ÖĞRETİM KONUSUNDA KURULAN ROBBINS KOMİTESİ) İNGİLTERE'DE YÜKSEK ÖĞRETİMİN YENİDEN DÜZENLENMESİNİ VE GELİŞTİRİLMESİNİ ÖNEMLERİ TAVSİYE EDİLMEKTEDİR. BU RAPORA GÖRE İLERİ TEKNOLOJİ KOLEJLERİ ÜNİVERSİTE DURUMUNA GETİRİLECEK VE BUNDAN SONRA BU OKULLARDA DERECELER VEREBİLECEKTİR. DİĞER TARAFTAN BÜYÜK TEKNİK KOLEJLER, YENİ KURULAN MİLLİ AKADEMİK ÖDÜL VE DERECELER KONSEYİ TARAFINDAN DÜZENLENEN DERECELERE GÖRE ÖĞRENCİYİ YETİŞTİREN PROGRAMLAR SAĞLAYACAKTIR.¹³⁰

BUGÜNKÜ DURUMDA ÜNİVERSİTE VE YÜKSEK OKUL ÇAĞINDAKİ GENÇLERİN (KIZ VE ERKEK) %8.5'U FULL-TIME %6.6'SI PART-TIME OLMAK ÜZERE TOPLAM OLARAK %15.1'İ ÇEŞİTLİ YÜKSEK ÖĞRETİM KURUMLARINA (ÜNİVERSİTE, ÖĞRETMEN OKULLARI VE İLERİ TEKNOLOJİ KOLEJLERİ) DEVAM ETMEKTEDİRLER.¹³¹

Yetişkinler EĞitimi :

MAHALLİ TEKNİK KOLEJLERİ VE AKŞAM OKULLARINDA 15 YAŞINDAN SONRAKİ KİŞİLERE ÇEŞİTLİ FULL-TIME YA DA PART-TIME KURSLAR DÜZENLENMEKTEDİR. BU EĞİTİM ÖĞRENCİLERİ YUKARIDA TANIMLANAN PROGRAMLARDAN BİRİNE GÖTÜREBİLMEKTEDİR.

YETİŞKİNLER EĞİTİMİ DAİRELERİ, MESLEKİ NİTELİKLERİNİ TAMAMLAMIŞ OLUP TA KENDİ GÖRÜŞ AÇILARINI VE BİLGİLERİNİ GENİŐLETMEK AMACI İLE EDEBİ, ARTİSTİK VE GENEL KÜLTÜR KONULARINA YÖNELMEK İSTİYEN KİŞİLER İÇİN AKŞAM KURSLARI HAFTA SONU KURSLARI VE MEKTUPLA ÖĞRETİM BİÇİMİNDE BİR EĞİTİM SİSTEMİ UYGULAMAKTADIRLAR. İŞÇİLER EĞİTİM

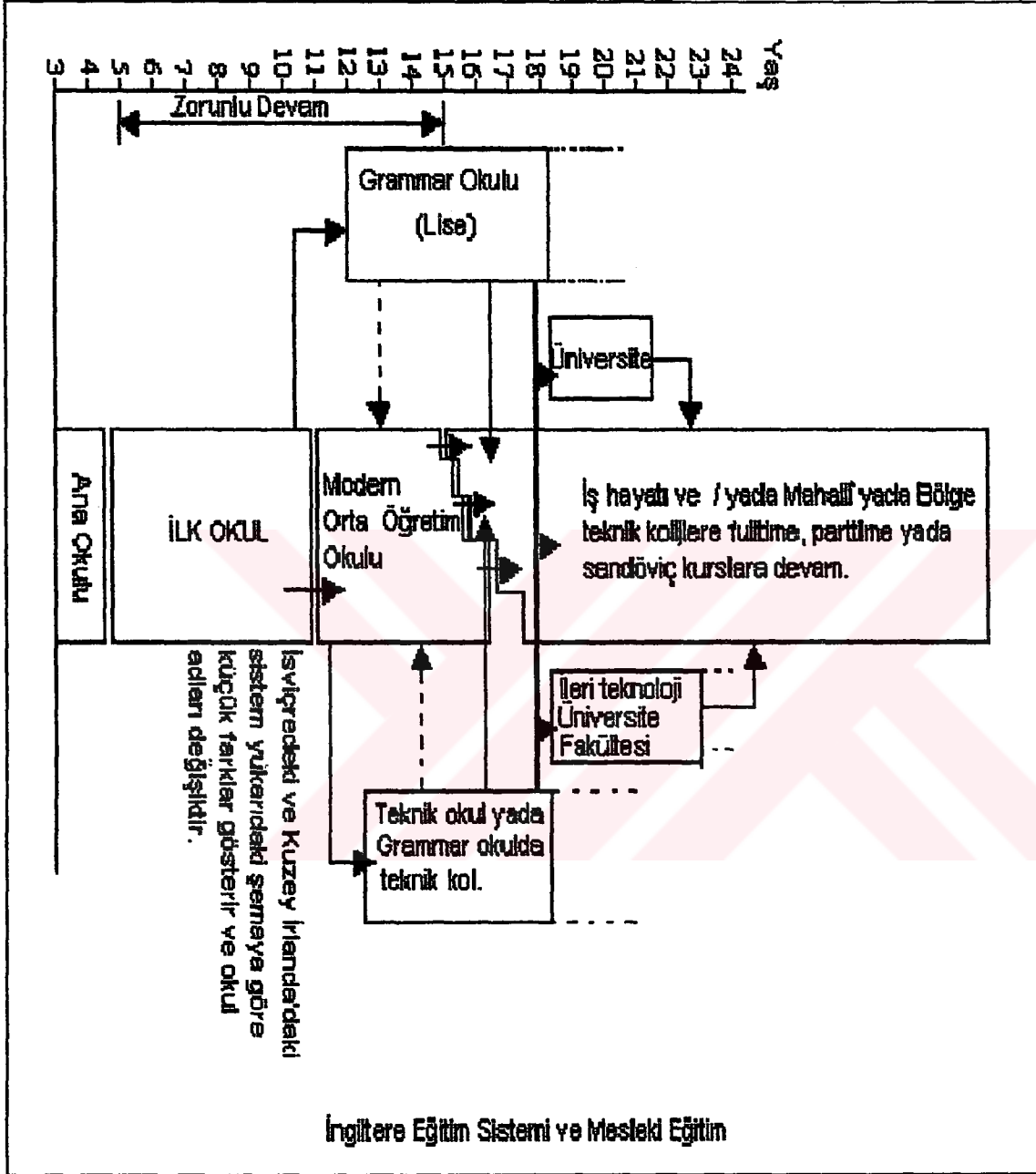
¹²⁹ WARREN, ÖN. VER., 1991, S.48.

¹³⁰ Aynı.

¹³¹ Aynı.

Derneği ya da Sivil Hizmetler Eğitim Derneği gibi gönüllü guruplar bu programlara yardım ederler.¹³²

ŞEKİL-7

CEDEFOP, *Structure of The Educational and Initial Training Systems in the Member States of the European Community (Luxembourg 1991)*

¹³² WARREN, Ön. Ver., 1991, s.49.

8. Amerika Birleşik Devletleri Eğitim Sistemi ve Mesleki Teknik Eğitim :

Yönetim :

Birleşik Amerika'da eğitim sorumluluğu eyaletlerin sorumluluğu ve görevleri arasındadır. Federal bir konu ya da sorumluluk değildir. Bununla birlikte Birleşik Devletin Sağlık ve Eğitim Bakanlığına bağlı bir Federal Eğitim Dairesi vardır. Bu daire mali yardım ve kredi verme yolu ile eyaletlerdeki eğitim politikasına ve özellikle mesleki ve teknik öğretime önemli derecede etkili olabilmektedir.

Diğer federal dairelerden ve bakanlıklardan bazıları, Emekliler Dairesi, Tarım ve Savunma Bakanlığı gibi özel eğitim biçim ve sistemleri üzerinde büyük harcamalar ve yatırımlar yapmaktadırlar. 1987 yılında eğitim üzerinde toplam olarak 2.4 milyar dolar harcanmıştır. Eğitim dairesinin eğitime ayırdığı 738 milyon dolarlık bütçenin 41 milyon doları özel olarak mesleki ve teknik öğretim üzerine harcanmıştır. Aynı yıl eyaletler ve federal devlet tarafından eğitim üzerinde yapılan harcamaların toplamı 27.3 milyar dolardır. Bu miktar toplam milli gelirin %5.42'sidir.¹³³

Eğitim konusunda eyaletler kendi başlarına kanuni son yetkiye ve kanun çıkarma yetkisine sahiptirler. Ancak eğitimin günlük yönetimi ve denetimi mahalli okul kurullarına ait bir görevdir. Okul kurulu üyelerinin %86 oranı seçimle ve %14'ü ise tayinle üye olurlar. Bu kurul o ilçe ya da şehrin mahalli otoritesine bağlı değildir; özel bir kuruldur. Eyaletlerin politik bölümleri olan bölgeler küçüktür.

İlk ve Ortaöğretim :

Okula zorunlu devam yaşı değişen eyalet ve eyalet kanunlarına göre 6,7 ya da 8 yaşından başlayıp 16,17 yada 18 yaşına kadar sürmektedir. Eyaletlerin 3'te 2'sinde zorunlu okula devam yaşı 7 den 16'ya kadardır. Ancak gerçekte gençlerin %80'i 18

¹³³ Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler, M.E.B. Yayınları, 1988, s.144.

yaşlarına kadar okula devam etmektedirler; yani 12 yıl süreli bir öğretim programını izlemektedirler.¹³⁴

Bu 12 yıl, 8 yıllık ilköğretim ve 4 yıllık ortaöğretim olarak ikiye bölünebilmektedir. (liselerin %30'u bu biçimde düzene sahiptir.) Bu bölüme 6 yıllık ilköğretim ve 6 yıllık ortaöğretim biçiminde de yapılmaktadır. Eyaletlerin büyük çoğunluğu ikinci sistemi uygulamaktadırlar. Bu 6 yıllık orta öğretim derecesi bir lisede sürekli olarak yürütülebildiği gibi 3 yılı ortaokulda ve geri kalan 3 yılı ise lisede devam edebilmektedir.¹³⁵

Ortaöğretim :

Liseler genel olarak komprehensiftirler. Bu okullar zeka yetenekleri ne olursa olsun bölgedeki bütün çocukları kabul ederler ve öğrencilere genel, teknik ve mesleki öğretim programları sağlarlar. Büyük şehirlerde öğrencileri aşağıdaki okul çeşitlerinden birine yerleştirmek için belirli derecede bir seçme yapabilmektedir. Bu okul çeşitleri şunlardır :

1- Genel yada Üniversiteye Hazırlayıcı Liseler : Bu okullar en çok itibar gören ve en çok rastlanan okullardır. Seçmenin yapıldığı yerlerde yüksek zeka seviyeli öğrencileri içine alır. Bu okulları bitiren gençlerin büyük yüzdesi üniversiteye devam ederler.

2- Teknik Liseler : Bu okullara, genel olarak ortanın üstünde yetenekli öğrencilerin çoğunluğu devam ederler. Bunların bazıları bu okuldan sonra üniversiteye devam ederler. Ancak bu okullar, yukarıda anlatılan genel liseden öğretim programları bakımından ayrılık gösterirler. Programlar, tamamlayıcı

¹³⁴ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.52.

¹³⁵ Aynı.

karakterde olmak üzere teknik teori derslerine ve pratik beceri çalışmalarına yer verilmiştir.

3- Meslek Liseleri : Bu okullar alçak zeka seviyeli öğrencileri alır ve bunları becerili mesleklere hazırlayacak mesleki bir biçimde bir eğitim verirdi. Öğretim programının yarı zamanı pratik ve teorik olarak mesleki öğretime ve diğer yarısı ise genel öğretime ayrılmıştır. Bugün, sunulan öğretim programları aynı kalmakla beraber okullar yeteneklerini yetersiz buldukları öğrencileri almamaktadırlar.

Bu okulların her birinde, dersleri başarı ile tamamlayıp gerekli sayıda kredi puanını gereken geçer not ile doldurarak diploma için gereken şartları sağlamış olanlara (yaklaşık olarak 17 –18 yaş dolaylarında) lise diploması verilir.

Liseden sonra öğrenciye, 4 yıllık yüksek öğretim kolejlerinin ve üniversitelerin yolu açık demektir. Mesleki liseyi bitiren öğrenciler genel olarak üniversitelere girmeyip çıraklık eğitimine girerler yada beceri isteyen iş hayatına atılırlar. Çıraklık eğitimi yönetmeliğine göre düzenlenmiş olarak çeşitli biçimde part-time veya akşam kursları vardır. Bu programlar genel üretimin devamı şeklinde olabildiği gibi iş hayatındaki mesleklerini destekleyici nitelikte de olmaktadır.

Milli Savunma Eğitim Kanunu'na ve Meslek Teknik Öğretim Kanunu'na göre, birçok liseler öğrencileri teknisyen standardına göre eğitecek oldukça yüksek derecede uzmanlaşmayı amaç alan öğretim programları düzenlemişlerdir. Bu programlar iki biçimde uygulanabilecek düzende hazırlanmışlardır:

a) Normal okul süresinin son iki yılında; yani 16 – 18 yaşları arasındaki 11. ve 12. sınıflarda ve;

b) Normal okul süresi olan 6 yılı izleyen 2 yıl içinde; yani 18 –20 yaşları arasındaki 13. Ve 14. sınıflarda.¹³⁶

Yüksek Öğretim :

Birleşik Amerika'da üniversite ve yüksek okul yaş grubunda olan gençlerin yüzde 35'i bu kurumların ilk sınıflarına kaydolmakta ve yüzde 18'i yüksek öğretimlerini tamamlayarak diplomaya yani ilk derece olan 4 yıl süreli Bachelor derecesine hak kazanmaktadırlar.¹³⁷

Standart bir terimler sistemi olamamasına ve uygulamanın eyaletten eyalete değişmesine rağmen genel olarak; üniversiteler, liberal art kolejleri, öğretmen okulları, teknolojik enstitüler, dinsel enstitüler ve profesyonel okullar 4 yıllık eğitim programını uygular ve mezunlarına Bachelor derecesi verirler. Diğer taraftan Junior Kolejler, halk kolejleri ve teknik enstitüler iki yıl süreli öğretim programları uygularlar ve mezunlarına yardımcı derece yada diploma verirler. Yüksek öğretim kurumlarının Amerika'daki sayısı 3000'nin üstündedir ve bunlardan yaklaşık olarak 700 kadarı iki yıllık program uygulamaktadır.¹³⁸

Üniversite yada yüksek okullara girebilmenin asgari şartı lise diplomasına sahip olmak olduğu halde bazı hallerde belirli ihtisas derslerinde kredi toplamı da aranmaktadır. Bu kredi toplamı o konudaki eğitimin süresinin bir garantisi olarak istenmektedir.¹³⁹

Amerika'da yüksek öğrenim kurumlarında part-time devam yada sandviç (Amerika'da kooperatif denir.) sistemi bilinmekle beraber fazla uygulama bulmamıştır.

¹³⁶ WARREN, Ön. Ver., 1991, s.53.

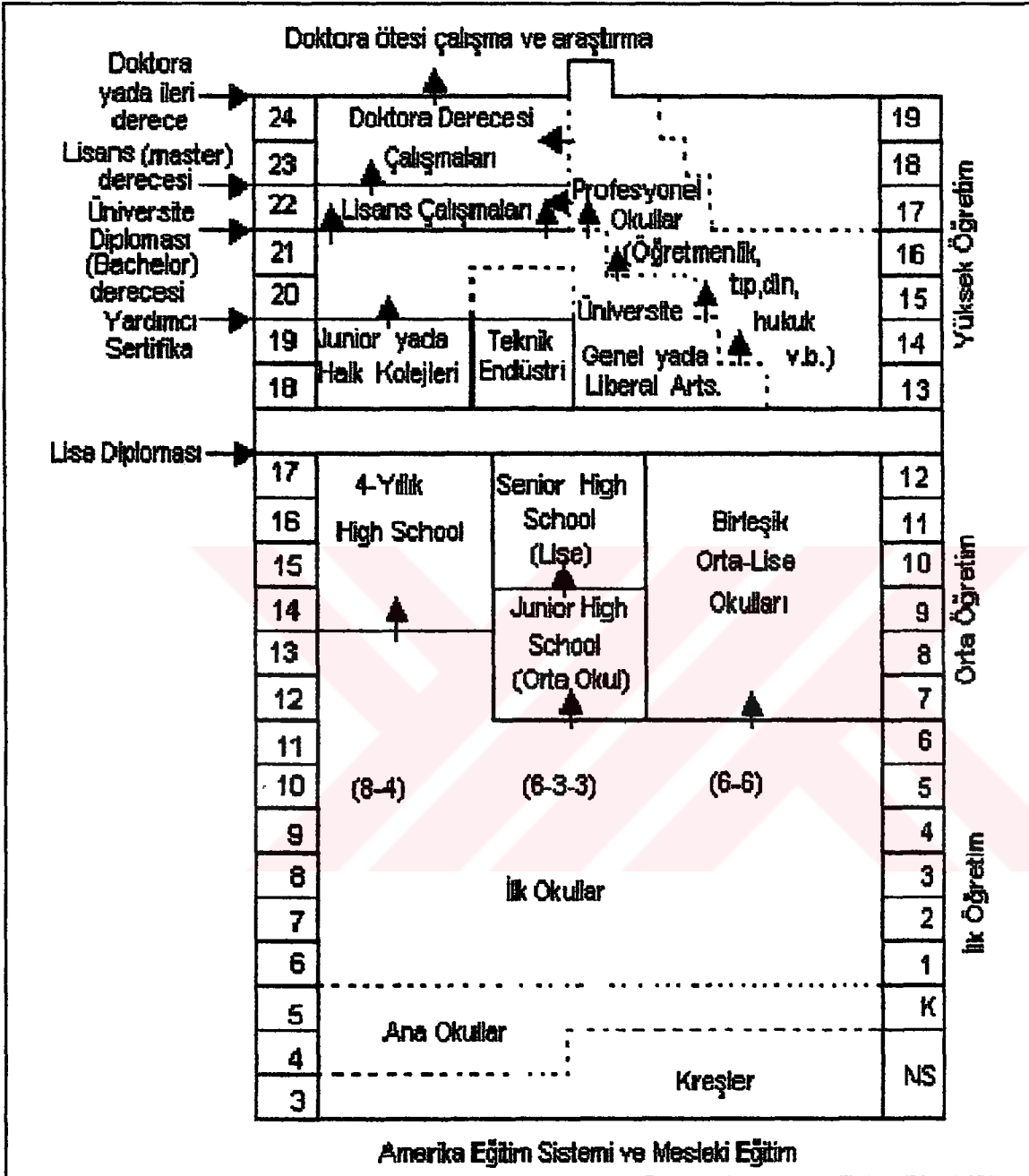
¹³⁷ Aynı.

¹³⁸ Aynı.

¹³⁹ Aynı.s.54.

Aynı şekilde mektupla öğretim kursları da var ise de bunları çok azı öğrencileri üniversite girişine hazırlamaktadır.

ŞEKİL-8

CEDFOP, Structure of The Educational and Initial Training Systems in the Member States of the European Community (Luxembourg 1991)

9. Belçika Eğitim Sistemi ve Mesleki Teknik Eğitim :

Belçika'da zorunlu öğrenim 10 yıldır ve 6- 18 yaş arasındaki çocukları ve gençleri kapsar. Orta öğretimin ilk iki yılının tamamlamamış öğrenciler 16 yaşına kadar tam gün okula devam etmek zorundadırlar. Orta öğretimin ilk 2 yılını tamamlayan ancak 18 yaşına kadar tam gün okula devam etmek istemeyen öğrenciler yarım gün eğitime tabidirler.¹⁴⁰

Şekilde görüldüğü üzere Belçika'da orta öğretim okulları 2 tipte oluşturulmuştur. 1.Tip orta öğretimin alt ve üst düzeylerini kapsamakta olup 4 biçimde düzenlenmiştir. Bunlar: genel, teknik, mesleki ve sanat eğitimi okullarıdır ve iki büyük bölümden oluşmuştur.¹⁴¹ Biri genel teknik ve sanat eğitimini kapsar ve öğrenciyi yüksek öğretime hazırlar diğeri de teknik, mesleki ve sanat eğitimini kapsar ve öğrenciyi iş hayatına hazırlar. İsteyen öğrenci bu iki bölümden birini seçebilir. İsteyen yüksek öğretime devam edebileceği gibi mesleğe de yönelebilir. Eğitim üç aşamalıdır. 1.aşama da (ilk iki yıl) 4 okul tipinde de eğitim programı hemen hemen aynıdır. 2.aşamadan sonra meslek dersleri alınmaya başlar. 3.aşamanın sonunda yüksek öğretime hazırlayan yada uzmanlaşmaya veya işe yönelik eğitim görülür.

İkinci tip okullar, geleneksel eğitim verir ve genel, teknik ve mesleki bölümleri bulunmaktadır. Genel eğitim veren bölüme gidecek öğrencilerin başlangıçta iki tercihi bulunmaktadır. Birincisi Latin, ikincisi modern insan birimleri bölümleri. Bir bölümden diğerine geçiş genellikle mümkün değildir. Teknik bölümlerde, teknik eğitimin üçte ikisi teorik, mesleki bölümlerde ise mesleki eğitimin üçte ikisi pratiktir.¹⁴²

¹⁴⁰ CEDEFOP, Structure Of The Educational And Initial Training Systems In The Member States of The European Community (Luxembourg, 1991), s.12.

¹⁴¹ Le Mouvement Educatif En Belgique, Developpement de L'Education: 1986-1988, (Bruxelles, 1988), s.35.

¹⁴² CEDEFOP, 1991, Ön. Ver., S.18.

Genel olarak Belçika'da mesleki eğitim, tam gün, meslek okullarında verilmektedir. Bunun tek istisnası el becerisine dayanan işlerdeki çıraklık eğitimi ile işletmelerdeki işletme içi eğitimidir.¹⁴³

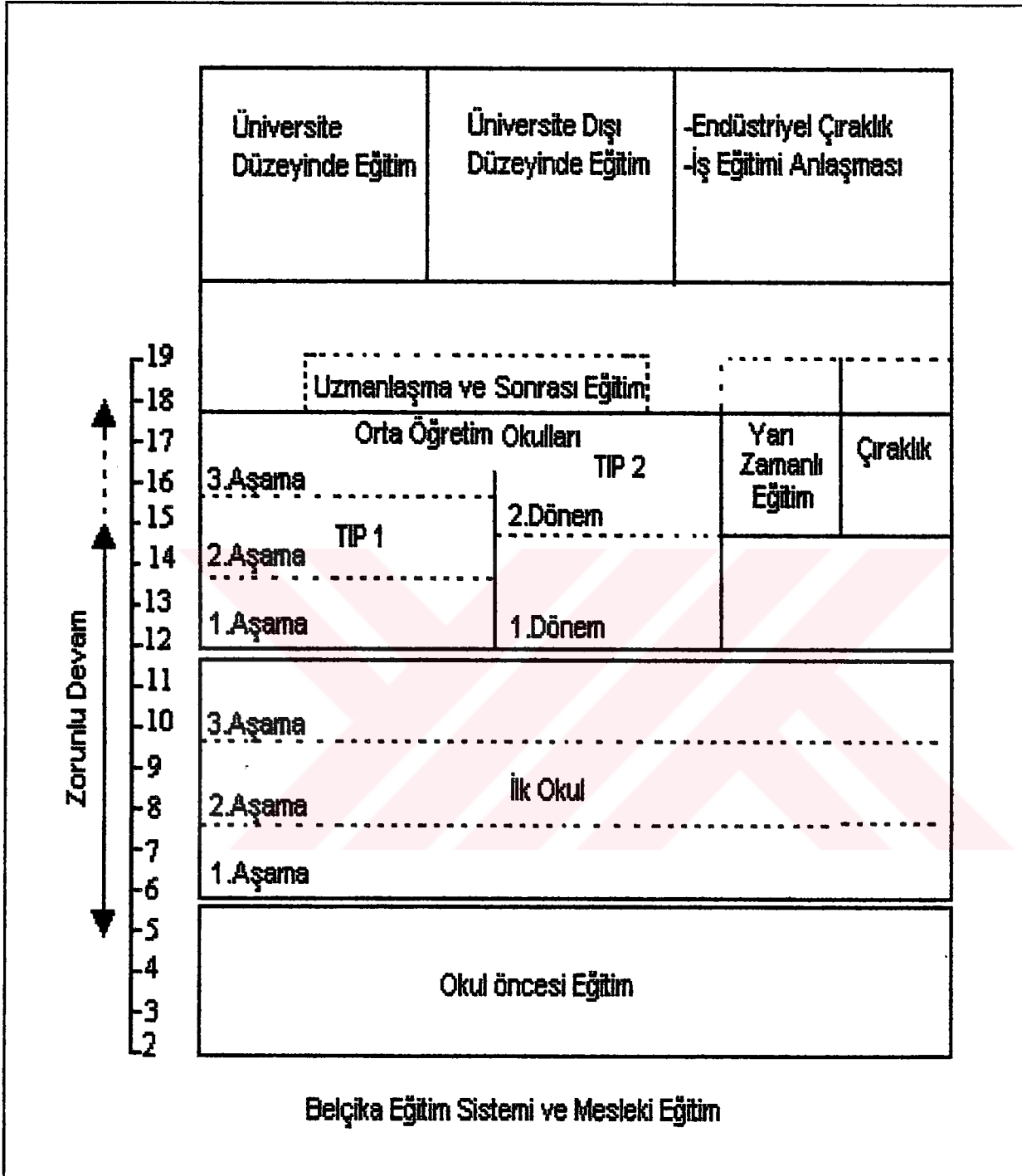
Ortaöğrenim düzeyindeki okullarda , okul reformlarından sonra, yoğun şekilde genel eğitime ağırlık verilmiştir. Okullardaki eğitimin dışında mesleki eğitim, yarım gün eğitim , çıraklık eğitimi , iş eğitimi , meslek kursları biçiminde verilmektedir. Yarım gün eğitim genelde 15 – 16 yaşındaki gençler için uygulanmakta ve zorunlu öğretimin son yıllarını kapsamaktadır. Öğrenciler ilk yıl 360 saat, sonraki yıllar 240 saat ders almak zorundadır. Haftada 15 saat olan bu eğitimin 8 saati genel, 7 saati mesleki eğitime ilişkindir. Geri kalan zamanda öğrenci bir işletmede çalışabilir. Çıraklık eğitimi ise bir sözleşmeye dayalı olarak düzenlenmektedir. Haftada bir gün eğitim merkezinde teorik eğitim, 4 gün de işletmede uygulama yapılmaktadır.¹⁴⁴

İş eğitimi, 18-25 yaş arasında olan ve iş arayan gençler için düzenlenmekte, meslek kursları ise yerel yönetimler tarafından tanınmış ve mali olanaklarla desteklenmiş kurumlar tarafından yapılmaktadır.

¹⁴³ CEDEFOP, Vocational Training Systems In The Member States of The European Community, Comparative Study (Berlin: 1984), s.76.

¹⁴⁴ CEDEFOP, 1991, Ön.Ver., s.20-21.

ŞEKİL-9

CEDFOP, Structure of The Educational and Initial Training Systems in the Member States of the European Community (Luxembourg 1991)

10. İspanya ve Yunanistan'da Mesleki Eğitim :

Yaklaşık 30 yıldır Avrupa Topluluklarına katılma çabası içinde olan Türkiye'nin bazı tipik Akdeniz Ülkesi özelliklerini taşıyan İspanya ve Yunanistan'da mesleki eğitim sorununun nasıl bir anlayışla ele alındığına bakmakta yarar vardır.

1980'li yıllarda İspanyol orta öğretiminde meslek eğitiminin yeniden düzenlenmesi çabaları dikkatleri çekmektedir. Bu eğitim reformunun temel amaçları ise şunlardır:

- 1) İş dünyası ile daha yakın ilişkiler kurmak;
- 2) Mesleki – teknik eğitimin çağdaş meslek dallarına uyumunu sağlamak;
- 3) Daha geniş bir tercihler dizisi sunmak;
- 4) Sürekli yinelenen bir eğitimi daha da kolaylaştırmak;
- 5) İlgili tüm grupların (örneğin işverenler) meslek eğitimine daha geniş çaplı katılımını sağlamak (Council of Europe 1989: 91) .

Öte yandan Yunanistan'da 1977 yılında başlatılan mesleki eğitim reformunun amacı, öncelikle Yunanistan'ın Ortak Pazar'a yönelik olarak, mesleki ve teknik okulların açılması ile iç piyasasının becerili insan gücü ile beslemek olmuştur. Ancak bu reform çerçevesinde öngörülen okul çağı nüfusunun çoğunluğunu ikinci eğitim kanalına yönlendirme amacı gerçekleştirilememiştir. 1985 yılında başlatılan yeni bir meslek eğitimi sistemi reformu, Yunan okul sisteminde yatay ve dikey geçişlere olanak tanıyan bir yeni yapılanmayı öngörmektedir. 7-9. Sınıflar gimnasyum; 10 –12. Sınıflar ise birleşik okullar, mesleki–teknik liseler ve mesleki okullar bünyesinde eğitimlerini alırken üst düzeyde olmak üzere teknik yüksek okullar, sınavlarla aldıkları öğrencilerine meslek eğitimlerini vermektedirler. Son okul reformu, kuram ile uygulamayı birleştirmeyi ve akademik eğitimi teknik eğitim ile uyumlu bir hale getirmeyi hedeflemektedir bu amaçla “okul iş merkezleri” oluşturulmuştur.

C. TÜRKİYE' DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİMİN TARİHÇESİ

Ülkemizde, meslek eğitiminin uzun bir geçmişi vardır. 19 yy. kadar meslek eğitimi geleneksel çıraklık sistemi ile götürülmüştür. Halen faaliyet gösteren mesleki eğitim okul ve kurumlarında bir kısmı 19 yy.'ın ortalarında kurulmuştur. Bu okul ve kurumların programlarında son yıllarda ülkenin endüstriyel alanlardaki gelişmelerine paralel olarak değişiklikler yapılmıştır.

Bilindiği üzere, Cumhuriyetten önce mahalli olarak kurulan ve yönetilen mesleki eğitim okulları, Cumhuriyetle birlikte devlet politikası olarak ele alınmıştır.

Türkiye' de Meslek Eğitimi, imparatorluk döneminde Ahilik ve Loncalar aracılığıyla çırak, kalfa ve usta ilişkisi içinde gerçekleştiriliyordu.¹⁴⁵

Batı ülkelerinde özellikle sanayi devrimi ile hız kazanan toplumsal değişim akışında gelişen teknoloji, ticaret sermayesinin sanayi alanına aktarılması imkanını vermiş, böylece üretim ve pazarlar artarken, sanayi sermayesi de oluşmuştur. Tekelleşmeler yolu ile rekabet doruğuna ulaşmış, üretim öğelerinin en önemlisi olan "nitelikli işgücü" yetiştirilerek, rakip şirketlere kaçırmak için gerekli önlemler alınır olmuştur. Bu hızlı oluşumun temelinde ise "kazanca dayalı düzen" anlayışı yatmaktadır.

Buna karşılık Türkler' de 12 yy. da düzenli bir yapıya kavuşan "ehliyet" esasına dayalı Ahilik teşkilatını şöyle özetleyebiliriz;

Ahilik, yeni bir hayat tarzına geçmekte olan Türklerin geçmiş birikim ve kültürleri ile günün ihtiyaçlarını bir arada yorumlayarak geliştirdikleri bir Türk müessesesidir... Ehliyet, iyi eğitimden geçer. Bunun için çırak ve kalfaların,

¹⁴⁵ Refik SOYKUT, Orta Yol Ahilik (Ankara: Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu Yayını, 1971), s.100

ustalarının yanındaki iş başı ve hizmet içi eğitimlerinin şartları, süreleri, çırakların mesleki ve insani vasıfları ayrı ayrı tarif ve takip edilmiş, kurallara bağlanmıştır.

Eğitim sürelerini tamamlayan çırak ve kalfalar, kendi ustaları huzurunda, esnaf teşkilatının yetkilileri ve bu zenaat ile uğraşan diğer tecrübeli kişiler karşısında imtihan edilmekteydiler. Bu imtihandan başarıyla çıkanlara mesleğin icrasıyla ilgisi nasihatler ve beratları verilmekte; Kuşak ve işaretler kuşandırılmakta; Usta olanlara iş yeri açması için yardım yapılmakta; Bunlar takip edilmekte; Uyarılmakta; Kusuru görülenlerin çalışma koşulları yeniden gözden geçirilmekte ve gerekli işlemler yapılmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu uzun yıllar meslek eğitimini Ahilik ve Loncalar aracılığıyla gerçekleştirildi. Ancak, Avrupa' da üretimin fabrikalarla gerçekleştirilmeye başlanması Osmanlı Devletinin ticaret serbestisi getirilmesi, üretim sisteminin yenilenmemesi ve zamana uygun teknoloji geliştirilememesi nedenlerinden dolayı Ahilik ve Lonca sistemi giderek önemini yitirdi ve zamanla çöktü.¹⁴⁶

Cumhuriyet döneminde meslek eğitime verilen önem ve bu eğitimin geliştirilmesi için yapılan çalışmalar dayandığı sağlam ilke ve temeller ve sağlanan imkanlar, sistemin bugünkü seviyesine ulaşmasını sağlamıştır.

1923-1940 yılları arası, mesleki eğitim sistemimizin kuruluş dönemidir. 1940-1960 yılları arasını, mesleki ve teknik eğitimin hızlı gelişme gösterdiği yıllar olarak belirlemek mümkündür. Böylece, planlı kalkınma dönemi de dahil olmak üzere, Cumhuriyetten bu yana, meslek eğitimi sistemimiz, ülkemiz ihtiyacı olan vasıflı insan gücünü yetiştirme çabası içine girmiştir.¹⁴⁷

¹⁴⁶ Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu, Cumhuriyetin 50.Yılında Esnaf ve Sanatkar (Ankara: 1973), s.114-127.

¹⁴⁷ Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler, M.E.B. Yayınları, Ankara: 1988, s.80.

Cumhuriyet' in kurulmasında sonra Türkiye' de meslek eğitiminin ekonomik hayat ile olan ilişkisine dikkat çekildi.¹⁴⁸

1936 yılında Türkiye' nin becerili ve teknik işgücü ihtiyacını karşılamak üzere, Çırac Okulları, Akşam Sanat Okulları, Geçici ve Gezici Kurslar, Orta Meslek Okulları, Mühendis Okulları kurulması planlandı.¹⁴⁹ Planlanan hedeflere ulaşabilmek için 1930' lu ve 1940' lı yıllarda finansman ve örgütlemeye ile ilgili kanunlar çıkarılarak çok sayıda erkek sanat, kız sanat ve yapı enstitüleri ile ticaret okulları açıldı.

2.Dünya Savaşından 1960' lı yıllara kadar olan dönemde hızlı ve sistemli bir gelişme oldu. 1960' dan bu yana ise mesleki ve teknik öğretimin gelişen ve değişen Türkiye' nin ihtiyaçlarına cevap verecek bir yapıya kavuşturulması çabaları giderek önem kazandı. Nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi amacıyla 1977 yılında çıkarılan "2089 sayılı Çırac, Kalfa ve Ustalık Kanunu" 9 yıl süreyle yürürlükte kaldı. Ancak bu dönemde arzulanan sonuca ulaşılamadı.

Son yıllarda meslek liselerine girmek isteyen öğrencilerin artması, okul-işyeri ilişkilerinin kurulup geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır. Ayrıca meslek liselerinin sürekli olarak etkileşimde bulunduğu çevre, sürekli ve hızlı olarak değişmektedir. Bu değişimin temel nedenlerinden başlıcalar, bilim ve teknolojiadaki gelişmeler, bu gelişmeleri izleyen hızlı sanayileşme ve uzmanlaşma, nüfus akımları, sosyal hareketlilik, aşırı şehirleşme ve düzenli yarar gruplarının kurulmasıdır. Bunlar kadar önemli olan toplum ve aile düzeyinde demokratlaşma, üretim ve tüketim görevlerindeki alan ve oran değişimleri ve kültüre yabancı öğelerin sızmasıdır.

¹⁴⁸ Ali ŞAHİNKESEN, "Çıraclık Eğitimi, Türk Milli Eğitim Sistemindeki Uygulamalar" (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1985),s.13.

¹⁴⁹ Hıfzı DOĞAN, Cevat ALKAN ve İlhan SEZGİN, Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri, (Ankara: A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayını, no:90, 1980), s.47.

Ayrıca bütün bu nedenlerin yarattığı ekonomik ve psikolojik yan etkenler okul-çevre ilişkisinin de değişmesine katkıda bulunmaktadır.¹⁵⁰

Değişen çevreye uyum çabaları, beraberinde bazı sorunları da getirmektedir. Bu sorunların başında sistemin endüstri ile ilişkilerini sürekli kılacak bir yapıya kavuşturulması gelmektedir. Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumları ile işletmeler arasında eğitim, üretim ve istihdam konularında ortak çalışmayı gerektiren temel nedenleri belirlemek mümkündür.¹⁵¹

Türkiye, planlı kalkınma dönemi ile birlikte geniş bir "insan gücü planlaması ve meslek eğitim uygulaması" başlatan sayılı ülkelerden biri olmuştur. Hedefler yükseköğretimde tutturulmuş; Mesleki-teknik orta öğretimde önemli gelişmeler elde edilmek ile birlikte, insan gücü açıkları tamamıyla kapatılamamıştır. Bunun 2 önemli sebebi bulunmaktadır. Birincisi, ülkede uzun süre uygulanan iktisadi politikalarıdır. Kapalı bir ekonomide rekabet asgari düzeyde kaldığı için kalitenin yükseltilmesi önem kazanamamış, dolayısıyla yetişmiş orta kademe insan gücüne talep 1980'lerin ortasına kadar düşük seviyede kalmıştır. Bu dönemde, vasıfsız veya düzenli eğitilmemiş asgari ücretli işçi kullanımı yaygın olarak gerçekleşmiş ve mesleki eğitime olan talebi azaltmıştır.¹⁵² İkincisi ise, bu dönemde eğitim anlayışının okul-içi eğitime ve örgünleşmeye olan eğilimini devam ettirmesi; Yaygın meslek eğitiminin gerekli sayı ve seviyede kurslarla ihtiyaç duyan kesimlere hızla ulaştırılmamasıdır.

Bugüne değin, insan gücü-eğitim planlaması yaklaşımlarının hem kuramsal olarak eleştirilmesi hem de uygulamada ortaya çıkan aksaklıklar, bugün planlamanın yerini piyasa şartlarına uygun politikaların alması ve eğitim sisteminin eğitim

¹⁵⁰ Ziya BURSALIOĞLU, Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama, (Ankara:A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, no:71, 1978), s.87.

¹⁵¹ Hıfzı DOĞAN, Cevat ALKAN ve İlhan SEZGİN, Ön. Ver., 1980, s.188.

¹⁵² DÜLGER, Ön. Ver., s.104.

politikaları yolu ile yönlendirilmesi gereğini getirmiştir. Piyasa analiz edilerek ve değişimler incelenerek uygun politikaların belirlenmesi yöntemi, eğitim sistemini esnek kılma açısından daha işlevsel olacağı bellidir.

Türkiye' de uzun yıllar mesleki-teknik eğitim sistemi ile işçi, işveren ve diğer ilgili kuruluşlar arasında iletilim ve koordinasyon eksikliği bulunmakta idi. Bu iletişimsizlik ve koordinasyonsuzluk, her kesimin tek başına eğitim ile ilgili çalışmalar yapmasına ve kaynakların verimsiz kullanımına neden olmuştur.

Ülkemizde, dışa dönük olmayan ithal ikamesine dayalı ekonomik politikaların izlenmesi ve sanayinin gelişiminin sınırlı kalması sebepleri ile teknisyen ve tekniker düzeyinde ihtiyaç duyulan nitelikli ara insan gücü yetiştirme sorumluluğu, bu güne kadar büyük oranda Milli Eğitim Bakanlığı tarafından üstlenmiştir. Sanayi sektöründe faaliyet gösteren kuruluşlar, bir taraftan mesleki ve teknik eğitim sürecine katılmaktan ve katkıda bulunmaktan kaçınırlarken, diğer taraftan mevcut sistemin sanayinin ihtiyaçları doğrultusunda nitelikli insan gücü yetiştirmekten uzak bulunduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu durum, verilen eğitimin kalitesi konusunda toplumda bazı tereddütlerin ortaya çıkmasına sebep olmuş ve bir bakıma mesleki teknik okullara olan talebi azaltmıştır. Son yıllarda mesleki ve teknik öğretimde Dual (ikili) sistemin kabul edilmesi ile meslek alanlarında uygulama yapma imkanı getirilmesi ve gençler arasında işsizliğin giderek artması bu eğitim türüne olan talebi artırmıştır.

Hızla gelişmekte olan ülkemizde eğitim kalkınmanın en etkili araçlarından biri olarak kabul edilmiş ve bu alan oldukça büyük yatırımlar yapılmıştır.

Türkiye, 1963 yılında Planlı Kalkınma dönemine girmiş ve bu dönemde toplumun eğitim seviyesini yükseltilmesi ve Türk toplumunun eğitim seviyesinin toplumun ihtiyaç ve şartlarına uygun teknik insan gücü yetiştirilmesine öncelik vermiştir.

Bu dönemde Türkiye' nin ekonomik yapısında meydana gelen değişiklikler, eğitim sisteminin yapısını da etkilemiştir. Türkiye, geleneksel tarım ekonomisinden çıkarak sanayileşme ve hızlı kalkınma çabasına girmiştir. Bu gelişme teknik insan gücünün eğitiminde bünye değişikliğine de beraberinde getirmiştir.

Ekonomik gelişmede sanayileşmeye verilen ağırlık ve öncelik doğrultusunda ; Sanayi kuruluşlarının ihtiyaç duyduğu yeterli sayı ve nitelikteki elemanların yetiştirilmesi için meslek eğitime ağırlık verilmesi temel ilke olarak kabul edilmiştir.¹⁵³

Orta dereceli mesleki ve teknik eğitim kurumlarına devam eden öğrencilerin, genel eğitime devam edenlerden daha fazla olması öngörülmüştür. Üçüncü 5 yıllık kalkınma planını, 1995-1996 yıllarında bu öğrenim derecesindeki öğrencilerin % 65' inin mesleki ve teknik ve % 35' inin genel eğitim görmelerini hedef olarak tespit etmesine rağmen bu gerçekleşmemiştir.¹⁵⁴

Dördüncü plan dönemin de mesleki ve teknik öğretim okullarında öğrenci sayısının çağ nüfusu içindeki oranı, genel liselerin çağ nüfusu içindeki oranından daha düşük olmuştur.

Son yıllarda planların öngördüğü hedefler doğrultusunda endüstriyel teknik öğretim okullarına olan öğrenci talepleri artmış, buna karşılık özellikle fiziki kapasite ve donatımının yetersiz oluşu sebebi ile başvuran öğrencilerin tümünü bu okullara almak mümkün olmamıştır.

Beşinci plan dönemi, orta öğretimdeki genel öğretim ağırlığının mesleki ve teknik öğretime kaydırılacağı dönem olarak belirlenmiştir. Bu yoldaki çalışmalar yatırım programları ile de desteklenmektedir.¹⁵⁵

¹⁵³ Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler, Ön. Ver. 1988, s.81.

¹⁵⁴ Aynı.

¹⁵⁵ Aynı.

Beşinci plan döneminde;

a) Mesleki ve teknik eğitim yolu ile fertlere meslek kazandırmak, böylece yükseköğretim önünde yığılmayı önlemek, ihtiyaç duyulan insan gücünü yetiştirmek, çalışma hayatına kısa yoldan atılmayı sağlamak için mesleki ve teknik eğitimin genel liselere tercih edilen öğretim türü olacağı; bu sebeple kalkınmanın gerektirdiği sayı ve nitelikteki ara insan gücünü, diğer bir ifade ile , nitelikli çırak, kalfa , usta ve teknisyeni yetiştirmek sureti ile gençleri hayata ve yükseköğretime hazırlamak için gerekli program ve yapı değişikliğinin gerçekleştirilmesi;

b) Ara insan gücünün plan hedeflerine uygun yetiştirilmesi için meslek liselerine gerekli düzenlemelerin, planın ilk yılında programlanıp ikici yılında uygulamaya başlatılması,

c) Yaygın ve örgün eğitimin aynı eğitim kurumları tarafından paralel ve iç içe programlarla piyasanın gerektirdiği yeni iş sahalarına göre eşit mesleki muhtevada planlanıp yürütülmesi; yaygın ve örgün eğitimde mesleki konularda eşit müfredat uygulanarak, yaygın ve örgün eğitimin seviyesinden mezun olanlara eşdeğer "meslek sertifikası" verilmesi,

Türkiye'de yetişkinler arasında işsizlik bulunmaktadır. Diğer yandan işletmelerin kalifiye eleman ihtiyacı da bilinmektedir. İşsizliğin temelinde istihdam alanlarının ihtiyaçlarına uygun yeterli eğitimin verilmemesi yatmaktadır.

Meslek eğitiminin istenilen seviyede gerçekleştirilememesinin başlıca iki sebebi vardır:

1. Devletin eğitime ayırabildiği kaynaklar yetersiz kalmaktadır. Devlet bütçesinden Milli Eğitime ayrılan paranın 1940 yılların sonunda meslek eğitimine 1/4 'ü ayrılabilirken, son yıllarda ancak 1/10 'u ayrılabilir. Çok pahalıya mal olan meslek eğitimini, bu yetersiz bütçe imkanları ile

günün şartlarına uygun donatılmış okullarda yapma imkanı kalmamakta, okullarda ancak temel mesleki bilgi ve beceriler verilebilmektedir.

2. Meslek eğitiminin sadece devlet eli ve imkanları ile okullarda yürütülmesi , bu eğitimi iş hayatından koparmaktadır. Okulda işyeri ortamı yaratılması güç olan meslekler için; Temel bilgi ve beceriler okulda kazandırıldıktan sonra, bunların uygulamasının mutlaka iş yerinde yapılması gerekmektedir.

Meslek eğitiminin yeterli seviyede yapılamayışı mesleki eğitim görenleri iş yerlerinde cesaretsiz hale getirmektedir.

Çıraklık ve meslek eğitimine iş hayatı bugün sınırlı olarak katılmakta, bu da çıraklık ve mesleki teknik eğitimin etkin hale gelmesinde yetersiz kalmaktadır.

Bunun sebebi; Meslek eğitimi ile iş yerindeki eğitimi düzenleyen 2089 sayılı "Çıraklık, Kalfalık ve Ustalık Kanunu" dışında temel ilkeleri ortaya koyup görevleri ve sorumlulukları tanımlayan bir mevzuatın bulunmamasıdır.

Ayrıca, 1977 yılında yürürlüğe giren 2089 sayılı Çıraklık, Kalfalık ve Ustalık Kanun' unun uygulanmasında bazı aksaklıklar görülmüş kanunun bütünüyle yeniden düzenlenmesini gerektiren başlıca sebepler şunlardır :

- Kanun maddelerinin anlaşılmasında ve uygulanmasında güçlüklerle karşılaşmaktadır.
- Kalfaların ve ustaların eğitimi konusunda yeterli açıklık yoktur.
- İmtihan komisyonlarının teşkilinde güçlükler vardır.
- Kurumların çıraklık eğitiminin gelişmesi için sağlayabilecekleri ayni ve nakdi yardımların kabul edilmesi ve kullanılması bir esasa bağlanmamıştır.
- Çırakların iş kazaları ve meslek hastalıkları ile hastalıklara karşı sigorta ettirilmesinde güçlükler ortaya çıkmıştır.

- Çıraklığa giriş yaşı 1475 sayılı İş Kanunu'ndaki yaş esas alınarak düzenlenmiştir.
- Çırakların iş yerindeki eğitimi ile ilgili denetim belirgin değildir.
- Kanun hükümlerine aykırı davranışlara verilen cezalar caydırıcılığını kaybetmiştir.
- Geçici maddelerin uygulanmasında güçlükler ortaya çıkmıştır.
- Ayrıca, 1938 yılında çıkartılmış olan "3457 sayılı Sınai Müesseselerde ve Maden Ocaklarında Mesleki Kurslar Açılmasına Dair Kanun" ile "2089 sayılı Çırak, Kalfa ve Ustalık Kanunu" çırak, kalfa ve ustaların eğitiminde farklı düzenlemeler geliştirilmiştir.

Söz konusu kanunda belirtilen hususların dışında düzeltilmesi ve iyileştirilmesi gereken bir çok hüküm bulunmaktadır. Çırak, kalfa ve ustalık eğitiminin uygulanabilirliği artırılarak, geleceğin bilgili, becerili, yurdunu seven, Atatürk ilke ve inkılaplarını benimsemiş, iyi ahlaklı, dürüst, yaptığını sağlam ve kaliteli yapan, tasarrufa önem veren sanatkarları yetiştirmeye devam etmek amacıyla 2089 sayılı Kanun' un yeniden düzenlenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

Türkiye' de bugün ilkokuldan sonra eğitime devam etmeyen çalışan nüfusun 8 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. Hiçbir mesleki kalifikasyonu olmayan bu nüfusun; Bir yönü ile meslek sahibi yapmak, diğer yönden çalıştıkları iş yerlerindeki üretimin verimini ve kalitesini yükseltmelerini sağlamak üzerine, mesleki bilgi ve beceri kazandırıcı veya artırıcı kurslarla eğitilmesi zarureti ortaya çıkmaktadır.

Bugün gelişmiş ülkeler, her seviyede yetişmiş insan gücünün önemini zamanında kavrayarak işçiden en ileri seviyedeki mühendise kadar bütün teknik insan gücünü yetiştirmeyi düzenleyen kanunları 50 yıldan bu yana çıkarıp uygulamaktadırlar. Böylece istenen işi, belirli kalite ve sürede yapabilmeyi başaran

meslek elemanlarını gereken sayıda yetiştirmişler, bunun sonucu olarak da üstün bir üretim potansiyeli meydana getirmişlerdir.

İş hayatımızın ihtiyacı olan nitelikli insan gücünü yetiştirmek üzere ;

- Mesleki ve Teknik Öğretim okul ve kurumlarındaki öğrencilerin beceri eğitimlerini iş yerlerinde yapmaları,
- İşyerlerinde, kendi alanlarında yetişmiş olan usta öğreticilerin eğitim elemanı olarak görevlendirmeleri,
- Çıraklık, mesleki ve teknik eğitim faaliyetlerinin düzenlenip yürütülmesinde gerekli kurulların teşekkülü,
- Özel ve kamu işyerlerinin kendi personelinin bilgi ve becerilerini artırarak, mesleki gelişmelerini sağlamak amacıyla hizmet içi eğitim yapmak üzere sorumlu tutulmaları,
- Çıraklık, mesleki ve teknik öğretim okul ve kurumlarının görev alanının genişletilerek iş yerlerine kadar götürülmesi,
- Kamu ve özel işyerleri ile eğitim kurumlarının fertlere meslek kazandırmak amacıyla mesleki kurslar düzenlemeleri gerekmektedir.

Çıraklık, mesleki ve teknik eğitim faaliyetlerinin yürütülmesinde karşılaşılan en büyük problemlerden biriside yeterli finansman sağlanamamasıdır.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında da bu problem dikkate alınmış, bu amaçla bir fon kurulması hükmü getirilmiştir. 1986 uygulama programında da bu hüküm yer almıştır.¹⁵⁶

Bu fonun faaliyete geçirilmesi ile örgün çıraklı yaygın eğitim yolu ile mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaştırılması, yetiştirilen insan gücünün sayı ve kalite olarak

¹⁵⁶ Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler,Ön. Ver., 1988, s.86

artırılması; Çıracılık, örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitimin bütün olarak desteklenip geliştirilmesi sağlanacaktır. Bu suretle ülkemizde çıracılık ve mesleki eğitimin finansmanına yeni bir boyut kazandırılacaktır.

Mesleki ve Teknik Öğretimi, gerek iş ortamı içinde geliştirmek, eğitim personelinin iş yerinde bilgi ve tecrübelerini artırmak, eğitim için işyerinde görevli usta öğreticilerden yararlanmak; bir meslek edinmek, mesleğinde gelişmek veya meslek değiştirmek isteyenlere imkan sağlamak üzere yeniden kanuni bir düzenleme yapılması zorunluluğu doğmuş ve bu amaçla "ÇIRAKLIK ve MESLEK EĞİTİMİ KANUNU TASARISI" hazırlanmıştır.

Genel gerekçesi yukarıda verilen tasarı, Türkiye Büyük Millet Meclisinde 05 Haziran 1986 tarihinde görüşülmüş oylamada hiç ret oyu kullanılmaksızın kabul edilmiş ve 19 Haziran 1986 tarih ve 19136 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.¹⁵⁷

¹⁵⁷ Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler, Ön. Ver., 1988, s.86.

KISIM II

A. MESLEKİ ve TEKNİK EĞİTİM VEREN OKULLAR

Türkiye' de eğitim; 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu' nun amaç ve ilkelerine dayalı olarak yapılır.

Eğitim sistemi İlköğretim, Ortaöğretim ve Yüksek Öğretim olarak 3 ana grupta toplanmıştır.

Her seviyedeki eğitim devlet tarafından planlanır, yönetilir, yürütülür ve finanse edilir.

Türk Eğitim sistemi; 4-6 yaş arasındaki çocukları kapsayan ana okulu ve ana sınıfıyla başlar. Mecburi olmayıp isteğe bağlıdır.

Temel eğitim nüfusun 7-15 yaş grubundakilerin mecburi olarak devam ettikleri 8 yıllık ilköğretimden meydana gelir.

Ortaöğretim; temel eğitime dayalı, ilköğretimden sonra 15-4-18 yaş grubunun isteğe bağlı olarak devam ettiği genel lise ve mesleki teknik liselerini kapsamaktadır.

Öğrenciler;

- Genel liselerde hayat ve yüksek öğretime,
- Mesleki ve teknik liselerde ise melege ve yüksek öğretime hazırlanırlar.

Türkiye' de Endüstriyel Teknik Öğretim; Milli Eğitim Bakanlığı Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü' ne bağlı ve 8 yıllık ilköğretim mezunu gençlere endüstriyel alanlarda teknik eğitim ve öğretim veren,

- Anadolu Teknik Liseleri,
- Anadolu Denizcilik Meslek Liseleri,
- Teknik Liseler,
- Endüstri Meslek Liseleri,

- Pratik Sanat Okulları ve Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri, türlerindeki okullarda yapılmaktadır. Ayrıca üniversite düzeyinde eğitim veren Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri de faaliyet göstermektedir.

Mesleki ve Teknik Eğitim veren bu okulların yapısını, eğitim-öğretim şeklini, süresini ve bu okullarda uygulanan programları sırasıyla inceleyelim.

1. Anadolu Teknik Liseleri :

8 yıllık temel eğitimin üzerine 1.yılı hazırlık sınıfı olmak üzere öğrenim süresi toplam 5 yıl olan öğrencilere en az bir yabancı dilin öğretilmesini, genel lise fen kolu genel bilgi dersleri ile birlikte endüstriyel mesleki formasyon verilmesini amaçlayan, ortaöğretim seviyesinde müspet kültür ve uygar bir dünya görüşü kazandırmak suretiyle hem hayata hem de yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı okullardır.¹⁵⁸

2. Teknik Liseler :

8 yıllık temel eğitim üzerine, 9. Sınıfı endüstri meslek liseleri ile ortak, öğrenim süresi 4 yıl olan öğrencilere; genel lise fen kolu genel bilgi dersleri ile birlikte endüstriyel mesleki formasyon verilmesini amaçlayan, orta öğretim seviyesinde müspet kültür ve uygar bir dünya görüşü kazandırmak suretiyle öğrencileri hem hayata, hem de yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı okullardır.¹⁵⁹

3. Anadolu Meslek Liseleri :

Öğrenim süresi 8 yıllık ilköğretim üzerine bir yılı hazırlık sınıfı olmak üzere toplam 4 yıl olan, öğrencilere; hem meslek alanında gerekli bilgi, beceri ve kabiliyetlerin yanı sıra üniversiteye giriş açısından gerekli genel bilgi dersleri de eksiksiz verilmektedir. Bütün okullar Anadolu Teknik Liseleri 3. Sınıfından ayrılan

¹⁵⁸ Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler,Ön. Ver., 1988, s.25

¹⁵⁹ Aynı.

öğrenciler içindir. Anadolu Teknik Liselerinin 4. sınıfını okumadan ayrılan öğrencilere verilen diploma Anadolu Meslek Lisesi diplomasıdır. Öğrenciler mezun oluncaya dek Anadolu Teknik Lisesi müfredat programlarını aynen görürler.¹⁶⁰

4. Endüstri Meslek Liseleri :

İlköğretim üzerine öğrenim süresi 3 yıl olan bu okullarda; öğrencilere orta öğretim seviyesinde genel kültür ve uygar bir dünya görüşü kazandırılmasının yanında, çeşitli meslek alanlarında endüstrinin ihtiyaç duyduğu mesleki formasyon verilmek suretiyle öğrencileri hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programların uygulandığı okullardır.¹⁶¹

5. Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri :

En az ilk öğretimi bitiren üst öğrenime devam etme imkanının bulunmamış işsiz gençlere bir meslek öğretmeyi, bir işte çalışanlara mesleğinde gelişmeyi sağlayan yaygın eğitim merkezleridir. Bir öğretim yılı süreli olan bu merkezler genelde yatılıdır.¹⁶²

6. Mesleki ve Teknik Eğitim Fakülteleri :

Orta öğretim üzerine 4 yıl eğitim süreli fakültelerdir. Bu fakültelerde orta öğrenimini mesleki ve teknik öğretim kurumlarından birinde gören gençlerin, branşlarında uzmanlaşmak, gerekli mesleki ve teknik bilgi ve kabiliyetleri bu okullarda kaparak, iyi yetişmiş bir "Teknik Öğretmen" veya "Meslek Dersi Öğretmeni" olurlar ve hayata bir eğitimci olarak atılırlar. Bu tür okullara giriş için meslek ve teknik lise öğrencilerine büyük avantajlar sağlanmakta üniversiteye giriş için ek puanlar verilmektedir.

¹⁶⁰ Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler,Ön. Ver., 1988, s.25.

¹⁶¹ Aynı, s.26.

¹⁶² Aynı.

7. Endüstri Pratik Sanat Okulları :

Bu okullar zamanla yerini teknik ve endüstri meslek liselerine bırakmış olan halk dilinde "Sanat Okulu" diye tabir edilen okullardır. En az ilk öğretimi bitiren üst öğrenime devam etme imkanı bulamamış işsiz gençlere bir meslek öğretmeyi , bir işte çalışanlara mesleğinde gelişmeyi sağlayan iş, hizmet, üretim alanlarında bir meslek sahibi yapmayı veya çalıştıkları mesleklerde daha yeterli ve yetenekli bir duruma gelmelerini sağlayan bir öğretim yılı süreli ve kademeli uygulama bilen kurs niteliğinde 30 melsek alanında programların uygulandığı okul türüdür.¹⁶³

¹⁶³ Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler,Ön. Ver., 1988, s.26.

B. MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM VEREN OKULLARDA OKUTULAN VE UYGULANAN PROGRAMLAR :

1. Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü Kapsamındaki Okullarda Uygulanan Program Türleri :

a) Anadolu Teknik Liselerinde Uygulanan Programlar

TABLO 1

ANADOLU TEKNİK LİSELERİNDE UYGULANAN PROGRAM TÜRLERİ

1. BİLGİSAYAR
2. ELEKTRONİK
3. ELEKTRİK
4. ENDÜSTRİYEL ELEKTRONİK
5. UÇAK MOTORLARI
6. TIP ELEKTRONİĞİ
7. OTOMOTİK KONTROL
8. GAZETECİLİK
9. YAPI RESSAMLIĞI
10. MAKİNE
11. İNŞAAT

Anadolu Teknik Liselerinde Uygulanan Programlar, M.E.B., Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara:1998

b) Teknik Liselerde Uygulanan Program Türleri:

TABLO 2

TEKNİK LİSELERİNDE UYGULANAN PROGRAM TÜRLERİ

1. ALT YAPI	9. MAKİNE
2. BİLGİSAYAR	10. MAKİNE RESSAMLIĞI
3. EĞİTİM ARAÇLARI	11. MİKROTEKNİK
4. ELEKTRİK	12. MOTOR
5. ELEKTRONİK	13. TIP ELEKTRONİĞİ
6. ENDÜSTRİYEL ELEKTRONİK	14. UÇAK MOTORLARI
7. KALIPÇILIK	BAKIM-ONARIM
8. KİMYA	15. ÜST YAPI
	16. YAPI RESSAMLIĞI

Türk-Japon Teknik İşbirliği, İstanbul-Tuzla Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Projesi, M.E.B., Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara:1989, s.19

c) Endüstri Meslek Liselerinde Uygulanan Program Türleri

TABLO 3

ENDÜSTRİ MESLEK LİSELERİNDE UYGULANAN PROGRAM TÜRLERİ	
1. Ağaç İşleri	23. Kütüphanecilik
2. Ayakkabıcılık	24. Makine Ressamlığı
3. Besin Endüstrisi	25. Maden
4. Boya-Apre	26. Matbaa
5. Cilt ve Serigrafi	27. Metal İşleri
6. Çinicilik ve Seramik	28. Metalurji
7. Dizgi	29. Mobilya ve Dekorasyon
8. Dokuma	30. Model
9. Döküm	31. Motor
10. Elektrik	32. Ofset
11. Elektronik	33. Reprodüksiyon ve Klişe
12. Endüstriyel Boya ve Dekorasyon	34. Restorasyon
13. Gemi Elektroniği ve Haberleşme	35. Sıhhi Tesisat
14. Gemi Makinaları	36. Su Ürünleri
15. Güverte	37. Süsleme Taşçılığı
16. Güverte-Avlama	38. Telekomünikasyon
17. Harita Kadastro	39. Tesviye
18. İplikçilik	40. Tipo Baskı
19. İş Makinaları	41. Yapı
20. İzabe	42. Yapı Ressamlığı
21. Kalıpcılık	43. Plastik Teknolojisi
22. Kimya	

d) Endüstri Pratik Sanat Okullarında Uygulanan Program Türleri

TABLO 4

ENDÜSTRİ PRATİK SANAT OKULLARINDA UYGULANAN PROGRAM TÜRLERİ	
1. Ağaç İşleri	16. Kâğıt Yapı
2. Ayakkabıcılık	17. Kalıpcılık
3. Ahşap Yapı	18. Mobilyacılık
4. Betonarme Demirciliği	19. Motorculuk
5. Bobinajcılık	20. Oksi Asetilen Kaynakçılığı
6. Dizgi ve Baskı	21. Oto Elektrik
7. Doğramacılık	22. Radyoculuk
8. Duvarcılık	23. Sıhhi Tesisat
9. Dülgerlik	24. Sıva Badana ve Boyacılık
10. Elektrik Tesisatçılığı	25. Soğuk Metal İşleri
11. Elektrik Kaynakçılığı	26. Teknik Resim (makine)
12. Frezecilik	27. Teknik Resim (Yapı)
13. Gemicilik	28. Tesviyecilik
14. Genel Matbaacılık	29. Tornacılık
15. Isıtma-Havalandırma	30. Yapı Taşçılığı

M.E.B Yayınları, Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler, Ankara: 1988, s.27

e) Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezlerinde Uygulanan Program Türleri

TABLO 5

YETİŞKİNLER TEKNİK EĞİTİM MERKEZLERİNDE UYGULANAN PROGRAM TÜRLERİ	
1. Ağaç İşleri	15. Kalıpcılık
2. Ahşap Yapı	16. Mobilyacılık
3. Betonarme Demirciliği	17. Motorculuk
4. Bobinajcılık	18. Oksi Asetilen Kaynakçılığı
5. Dizgi ve Baskı	19. Oto Elektrik
6. Doğramacılık	20. Radyoculuk
7. Duvarcılık	21. Sıhhi Tesisat
8. Dülgerlik	22. Sıva Badana Boyacılık
9. Elektrik Tesisatçılığı	23. Soğuk Metal İşleri
10. Elektrik Kaynakçılığı	24. Teknik Resim (Makine)
11. Frezecilik	25. Teknik Resim (yapı)
12. Genel Matbaacılık	26. Tesviyecilik
13. Isıtma-Havalandırma	27. Tornacılık
14. Kâğıt Yapı	28. Yapı Taşçılığı

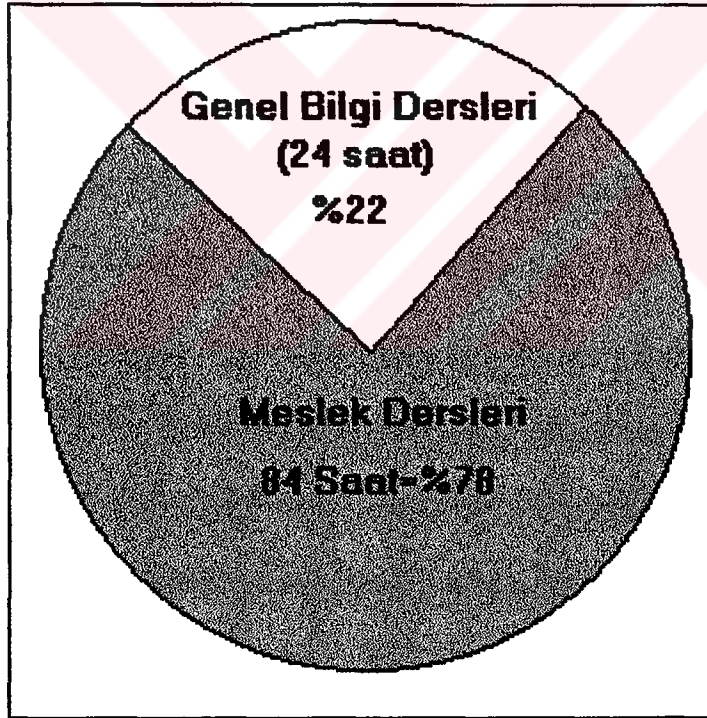
M.E.B Yayınları, Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler, Ankara: 1988, s.28

2 . Erkek Teknik Öğretim Müfredat Programları :

Endüstriyel teknik öğretim okullarında, endüstrinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü yetiştirmek gayesi ile hazırlanan öğretim programları teknolojik yeniliklere uygun olarak geliştirilmesi gerekmekte, ihtiyaç duyulan yeni meslek alanları içinde öğretim programı hazırlama çalışmaları yapılması mutlak suretle hızlanmalıdır.

Endüstriyel teknik öğretim okullarının esasını teşkil eden Endüstri Meslek Liseleri'nde halen 43 meslek alanında eğitim yapılmaktadır. Bu okulların eğitim programlarında uygulanan toplam ders saati en son haliyle 108 saat olarak belirlenmiştir.¹⁶⁴ Şekil 10 'da 108 saatlik ders yükünün mesleki ve genel bilgi derslerine oranı belirtilmiştir.

ŞEKİL-10

Endüstri Meslek Liselerinde Uygulanan Ders Yükünün Mesleki ve Genel Bilgi

Derslerine Oranı

¹⁶⁴ M.E.B., Erkek Teknik Öğretim Müfredat Programları, Ankara: 1998, s.109.

Önceleri 108 saatin çok üzerinde müfredat, daha sonraları 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanununun emir ve hükümleri gereğince haftalık ders dağıtım çizelgelerinde ve öğretim programlarında 1986 yılında değişiklik yapıp ders saati toplamını 108 saat olarak belirlemiştir.

Bu değişikliğin sebepleri arasında;

- Eğitim yükünün 15-18 yaş grubu arasındaki öğrenciler için aşırı ağır olması,
- Bu yaş grubundaki öğrencilerin oyun çağında olmaları,
- Ferdi etkinliklerini geliştirecek zamanlarının bulunmaması,
- Meslek Liseleri programlarının giderek genel eğitim ağırlıklı olması,
- Artan eğitim maliyetlerine karşılık eğitim kalitesinin aynı oranda yükselmemesi,
- Endüstride meydana gelecek teknolojik gelişmelerin öğretim programlarına alınamaması gelir.

3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu hükümlerine uygun olarak yeniden hazırlanan eğitim programları; 1986-1987 eğitim yılında kanun kapsamına alınan il, okul ve meslek alanlarının IX.ve X. Sınıflarında uygulanmaya başlanmıştır. Ülkemiz genelinde endüstri meslek liselerinin bütün sınıflarına yaygınlaştırılmıştır.

Yeni haftalık ders dağılım çizelgeleri ve öğretim programları;

- İnsan gücü, eğitim ve istihdam ilişkileri,
- Meslek alanlarındaki teknolojik gelişmeler,
- Meslek alanlarındaki meslek dallarında olan değişmeler,
- İşletmelerde yapılan 1 yıllık meslek eğitim uygulamasından kazanılan bilgi ve tecrübeler,
- Toplumdaki eğitim bilincinin gelişmesi,

- Kalkınma planları ve Hükümet programlarındaki mesleki ve teknik eğitim ile ilgili hedefler.
- 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitim Kanunu ile getirilen;
 1. X. Ve XI. Sınıflardaki uygulamalı meslek eğitiminin işletmelerde yapılması,
 2. İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasında, okulda yapılacak teorik eğitimin haftada 16 saat olması,
 3. Ustalık tanımının yeniden yapılması ve meslek lisesi mezunlarının usta olabilmek için mesleklerinde 1 yıl çalıştıktan sonra yapılacak ustalık imtihanında başarı kazanmış olması, gibi hususlar dikkate alınarak hazırlanmıştır.

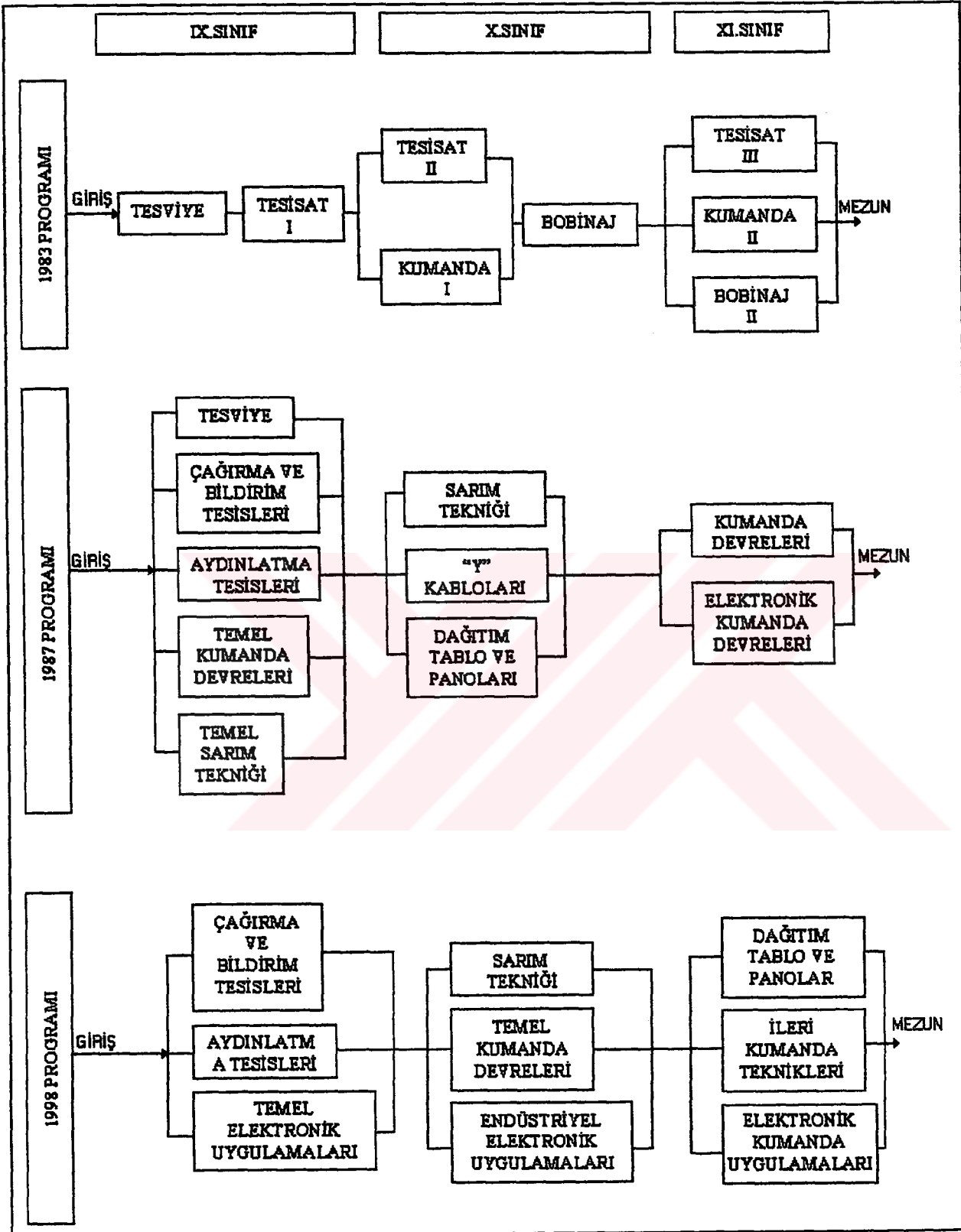
Bunun sonucu yapılan çalışmalarda;

- Haftalık eğitim yükü IX. sınıflarda 44 saat X. ve XI. sınıflarda 40 saat olarak tespit edilmiştir.
- Bu öğretim programlarında yer alan meslek alanı ile ilgili bilgiler;
 1. Teknik bilgiler
 2. Genel bilgiler
 3. Yönelme ve Rehberlik bilgileri,

Olarak tasnif edilmiş, teknik bilgilere öncelikle ve ağırlıkla yer verilmiştir.

Daha evvel okullarda 3 yıl boyunca XI. sınıfta "ortak meslek eğitimi", X. sınıfta "temel meslek eğitimi" ve XI. sınıfta "ileri meslek eğitimi" olarak yapılan eğitim yerine, IX. sınıfta "ortak ve temel meslek eğitimi" konularına yer verilerek, öğrencilerin X. ve XI. sınıflarda işyerlerinde yapacakları uygulamalı "temel ve ileri meslek eğitimine" hazır olmaları hedeflenmiştir. Tablo 6'da Endüstri Meslek Liseleri öğretim programlarına göre bir meslek dalının temel yapısı görülmektedir.

TABLO 6

Yeni hazırlanan öğretim programlarında, meslek öğretimi; Atölye, teknoloji ve resim dersleri üzerinde yoğunlaştırılmış, meslek alanlarının özelliklerine göre bu dersleri destekleyecek nitelikte olan Hidrolik-Pnömatik, Elektrik ve Elektronik Bilgisi, İş Güvenliği, Bilgisayar vb. derslere yer verilmiştir.

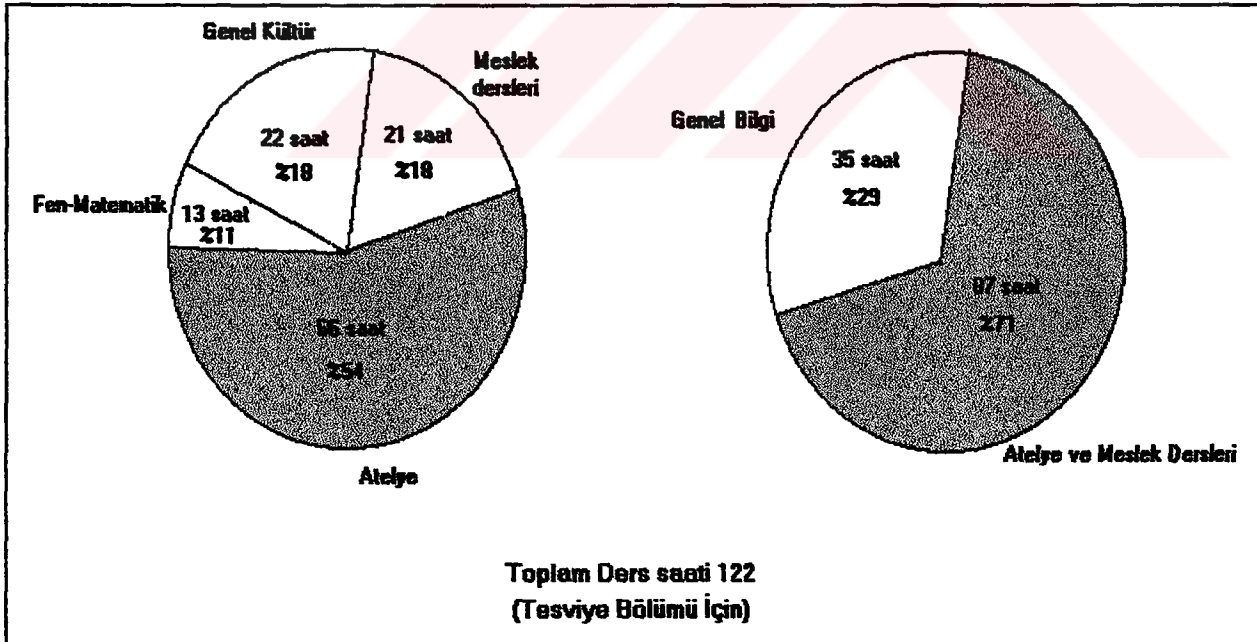
Genel bilgi dersleri içinde fen matematik grubuna ağırlık verilerek mesleki yeterliklerin desteklenmesi ve eskiye oranla yüksek öğretime geçişe daha çok fırsat verilmesi amaç edinmiştir.

Son yıllarda yapılan endüstri meslek liseleri öğretim programları değişikliklerinde genel bilgi dersleri ile Atölye ve meslek derslerinin oranları Tablo 7'de gösterilmiştir.

ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİ

"İŞLETMELERDE MESLEK EĞİTİMİ"

TABLO 7

3308 sayılı Kanunun çıkmasından önce, yani 1985-1986 öğretim yılı sonuna kadar endüstri meslek liselerinde uygulanmış olan eğitim programlarındaki öğretim yükünü arttıran ve yüksek öğretime geçişte etkili olmayan teorik dersler 1986-1987 yılından itibaren öğretim programlarından çıkarılmış, yeni geliştirilen programlarla öğrencilerin mesleklerinde daha nitelikli yetişmelerine imkan hazırlanmıştır. Bu durum Tablo 8 ve Tablo 9'da görülmektedir.

Endüstri Meslek Lisesi Tesviye Bölümüne Ait Genel Bilgi İle Meslek Derslerinin Değişik Yıllara Göre Oranları :

TABLO 8

DERSLER	YILLARA GÖRE HAFTALIK DERS DAĞITIM ÇİZELGESİNDEKİ DERS SAATİ SAYISI VE ORANI							
	1966		1977		1987		1998	
	DERS SAYISI	ORANI	DERS SAYISI	ORANI	DERS SAYISI	ORANI	DERS SAYISI	ORANI
GENEL BİLGİ DERSLERİ	36	%30	69	%47	35	%29	37	%33
ATELYE VE MESLEK DERSLERİ	84	%70	78	%53	87	%71	80	%67
TOPLAM	120	%100	147	%100	122	%100	117	%100

NOT : Rehberlik ve eğitsel kol saatleri dahil edilmiştir.

M.E.B Yayınları, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü, Meslek Liseleri Müfredat Programları, Ankara: 1998, s.132

TABLO 9

ENDÜSTRİ MESLEK LİSELERİNDEKİ UYGULAMALI DERSLERİN 3 YILLIK EĞİTİM SÜRESİNİN 3308 SAYILI KANUNDAN ÖNCEKİ VE SONRAKİ DURUMUNA GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI

3308 SAYILI KANUNDAN ÖNCE UYGULANAN PROGRAMA GÖRE UYGULAMALI DERS SAATLERİ				3308 SAYILI KANUNDAN SONRA UYGULANAN PROGRAMA GÖRE UYGULAMALI DERS SAATLERİ			
SINIFLAR	HAFTADA DERS SAATİ	HAFTA SAYISI	YILLIK EĞİTİM SAATİ	SINIFLAR	HAFTADA DERS SAATİ	HAFTA SAYISI	YILLIK EĞİTİM SAATİ
X.SINIF	12	36	432	IX.SINIF	18	36	648
X.SINIF	20	36	720	X.SINIF	24	36	864
STAJ	-	-	150	YAZ UYGULAMASI	40	8	320
XI.SINIF	20	36	720	3 YILLIK GENEL TOPLAM	24	36	864
3 YILLIK GENEL TOPLAM=			2022	3 YILLIK GENEL TOPLAM=			2696

M.E.B. yayınları, Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler, Ankara: 1988, s.34

BÖLÜM II

Kısım I

A. ENDÜSTRİYEL TEKNİK ÖĞRETİM VEREN OKULLARIN SANAYİ

KOŞULLARINA HAZIRLANIŞI:

Endüstriyel teknik öğretim veren okulların temel amacı, öğrencilerine bir meslek dalının temel bilgi, beceri ve niteliklerini kazandırarak, iş hayatına, sanayi koşullarına bir teknik eleman olarak hazırlamaktır. Bu amaçlarla eğitim veren bu okullar endüstrinin ihtiyaç duyduğu vasıflı insan gücünü endüstri ile işbirliği yapılarak eğitilmesinin, ileride sanayi koşullarında çalışmak için uyum ve adaptasyonu sağlaması açısından çok faydalı olacağı görüşü hakim kılınmıştır.

Ayrıca;

- Mesleki-teknik okulların eldeki eğitim programlarını iş yaşamının gereksinimlerine göre geliştirmek
- Bu okullarda iş yaşamının gereklerine göre yeni programlar geliştirmek ve uygulamak amacıyla;

Endüstriyel Teknik ve Meslek Eğitim veren okulların esasını teşkil eden Endüstri Meslek Liseleri öğrencilerinin son sınıfında (bazı okullarda 2.sınıftan itibaren)uygulamalı dersleri olan Atölye eğitimlerini isteğe göre bir işletme kuruluşunda yapması, müfredat programlarında yer alan tüm uygulama programlarını bu işletme koşullarında gerçekleştirilmesi ihtiyacını doğurmuştur.

Bu amaçla hazırlanan 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu 1986 yılında yürürlüğe girmiştir :Bu kanunun sağladığı imkanlar,kapsadığı alan, okullardaki uygulamalara sağladığı katkılar kuşkusuz çoktur. Ancak bu kanundaki eksiklikler ve bununla ilgili eleştirilerde gittikçe su yüzüne çıkmıştır.

B. 3308 SAYILI ÇIRAKLIK VE MESLEK EĞİTİMİ KANUNU VE UYGULAMASIYLA İLGİLİ BİLGİLER

Genel Tanımı

Ülkemizde; Hizmet ve endüstri alanında faaliyet gösteren kuruluşların ihtiyacı olan ortaöğretim seviyesinde eğitim görmüş nitelikli personelin yetiştirilmesi hususu önem arz etmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığına bağlı teknik liseler, endüstri meslek liseleri, kız meslek liseleri, ticaret liseleri ile otelcilik ve turizm meslek liselerinde 1985-1986 öğretim yılına kadar örgün eğitim yoluyla sürdürülmekte olan mesleki ve teknik eğitim alanında

- Atölye-Laboratuar ve öğretim binalarının yapımında,
- Okulların Atölye ve laboratuvarlarının teknolojik yeniliklere uygun makine ve teçhizatla donatılmasında,
- Yeterli sayı ve nitelikte Atölye meslek dersleri öğretim personelinin istihdamında,
- Teknolojik yeniliklere uygun öğretim programları hazırlanması ve uygulanmasında,
- Ders kitaplarının yazdırılmasında, darboğaza girilmiştir.

Ortaokul mezunlarının örgün mesleki ve teknik eğitim alanına ilgisi her geçen yıl hızla artmasına rağmen, mevcut okullarımızın bina ve teknik donatım imkanları sınırlı kaldığından, başvuran gençlerin yarısına yakını bu okullara alınamamıştır.¹⁶⁵

Diğer taraftan; Okullarımızın atölye ve laboratuvarları mali imkansızlıklar sebebiyle yeni teknolojilere uygun makine ve teçhizatla donatılmamıştır.

¹⁶⁵ Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler, Ön. Ver., 1988, s.87.

Tecrübeli teknik lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin endüstri kuruluşlarınca iyi imkanlarla istihdam edilmesinden dolayı okullardaki öğretmenleri görevde tutmak mümkün olamamış, teknik ve endüstri meslek liselerinde öğretmen açığı had safhaya ulaşmıştır. Bu sebeple, okullarımızdaki bazı bölümlerde eğitim yapılamaz duruma gelmiştir.

Genel öğretime göre çok pahalı olan teknik eğitimin finansmanı için yıllık bütçeden bu amaçla ayrılan ödenek, ancak atölye ve laboratuvarlar için gerekli olan temrin malzemesi alınıp ve işletme giderlerini karşılayabildiğinden yeni açılan okulların donatımı tam yapılamadığı gibi, mevcut okullardaki donatımın günün teknolojisine uygun makine ve teçhizatla yenilenmesi de mümkün olmamıştır.

Çıraklık eğitiminde ise; 2089 sayılı Kanunun 3308 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırıldığı tarihe kadar geçen 9 yıl içinde; ancak 39 il çıraklı eğitimi kapsamına alınabilmiş bu illerde kırk meslek alanındaki yaklaşık 13.000 kayıtlı çırağa eğitim verilebilmiştir.

Ülkemizde, halihazırda tahminen bir milyondan fazla çırak bulunduğu göz önüne alınırsa; 2089 sayılı Kanunun uygulanmasında, hedeflenen amaca ulaşamadığı kolayca anlaşılacaktır.

Mesleki ve teknik öğretim okullarının teknik yönden demode olmuş donatımı, nitelik ve sayı yönünden yetersiz personel imkanları ile örgün eğitim vasıtası ile meslek eğitimi gören gençlerimizin; İstihdam edildikleri modern makinelerle donatılmış iş yerlerine intibaklarında çekilen sıkıntılar, iş yerlerinin yöneticileri tarafından her vesile ile dile getirilmiştir.¹⁶⁶

¹⁶⁶ Ziya BURSALIOĞLU, Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama (Ankara:A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, no:71, 1978), s.87.

Ayrıca, personel yetersizliği ve sınırlı maddi imkanlar sebebiyle yetişkinlere yaygın eğitim yolu ile meslek kursları açılması, yetişkinlerin ihtiyaç duyulan alanlarda meslek öğrenmesi için mevcut bina ve donatımdan faydalanılması hususları da sınırlı kalmıştır.

Kalkınma planlarında ve hükümet planlarında 1995 yılına kadar ortaöğretim çağındaki gençlerimizin %65' inin mesleki ve teknik eğitim görerek yetişmeleri öngörülmüş, bu hedefe ulaşılabilmesi için çıkarılan 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile mesleki ve teknik eğitim alanında sosyal muhtevalı reform niteliği taşıyan çok önemli yenilikler getirilmiştir. Buna rağmen bu hedefe tam ulaşılamamakla beraber olumlu sonuçları olduğunu söylemek mümkündür.

Yukarda özet olarak belirtilen çıraklık, örgün mesleki ve teknik eğitim ile yaygın mesleki eğitimde karşılaşılan personel, donatım ve maddi zorlukları ortadan kaldırmak için çıkarılmış olan 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu, 1986-1987 öğretim yılından itibaren kademeli olarak çıraklık ve örgün mesleki ve teknik öğretim alanlarında toplam 44 ilde uygulanmaya başlanmıştır.

3308 Sayılı Kanunun Getirdiği Yenilikler

Bu kanunla geliştirilmiş olan yeniliklerden bazıları şunlardır:

1. Merkezde; Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu ile illerde İl Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulları kurulmuştur. Bu kurullarda Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte mesleki ve teknik eğitim ile ilgili diğer bakanlıklar, Devlet Planlama Teşkilatı, Küçük Esnaf Sanatkarlar, Odalar, İşveren ve İşçi Sendikaları, Yüksek Öğretim Kurulu temsil edilmekte, mevzuat, öğretim programları ve diğer konularda bu kurulun görüşleri alınarak karar verilmektedir.

2. Çıraklık, mesleki ve teknik eğitim konularında bakanlıkça ihtiyaç duyulan planlama, araştırma, geliştirme ve üretim hizmetlerini yapmak ve yaptırmak amacıyla "Mesleki ve Teknik Eğitim araştırma ve Geliştirme Merkezi" kurulmuştur.

3. Örgün, çıraklık ve yaygın eğitim yoluyla mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaştırılmasını, yetiştirilen insan gücünün sayı ve kalite olarak artırılmasını, mesleki ve teknik eğitimin bütün olarak desteklenip geliştirilmesini, mesleki ve teknik alanda iş öncesi ve hizmet içi eğitim programlarının kamu ve özel bütün iş yerlerinde verimliliği artırıcı ilkeler gözetilerek yürütülmesini sağlamak gayesiyle "Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu" kurulmuştur.

Bu Fon' a Kanunda belirlenen 12 kaynaktan gelir sağlanmaktadır. Fon kaynakları kullanılarak mesleki ve teknik öğretim kurumlarında;

- Öğretmenlerin yurt içi ve yurt dışında hizmet içi eğitimden geçirilmesi ve bunlara halen almakta oldukları maaş ve ücretleri dışında ek ücret ödenmesi,
- Eğitim metotları ve araçlarının geliştirilmesi,
- Atelye ve Laboratuvarları için makine, araç takım ve teçhizat satın alınması,
- Ders programı ve ders kitabı hazırlanması, kitap tercümesi, bunların basımı ve dağıtılması,
- İşletmelerde görevli eğitim personeli ve ustalara çeşitli kurslar düzenlenmesi,

faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

4. Çıraklara, öğrencilere tanınan haklar aynen verilmiş, sigorta edilmeleri ve sigorta primlerinin de devlet tarafından karşılanarak sosyal güvenlikleri sağlanmış ve böylece çırakların bu sistem içinde eğitimlerini teşvik edici tedbirler getirilmiştir.

Askerlik çağına geldiği halde eğitimini tamamlayamamış olan çırakların askere alınması, çıraklık dönemi sonuna kadar tecil edilebilmektedir.

5. 50 ve daha fazla işçi çalıştıran işletmelerin çalıştırdıkları işçi sayısının %5'inden az, %10'undan fazla olmamak üzere meslek lisesi öğrencilerine atölye, laboratuvar ve teknoloji dersleri öğretim programlarına uygun olarak beceri eğitimi yaptırılmaları öngörülmüştür.¹⁶⁷

50'den az işçi çalıştıran işletmelerde, bu kanunun hükümlerine göre meslek lisesi öğrencilerine beceri eğitimi yaptırabilmektedirler.¹⁶⁸

Bu uygulama ile; işletmelere giden öğrencilerden boşalan okul atölye ve laboratuvarları kapasitesinin %50 artırılması imkanı doğmuş ve bu imkandan yetişkinlere meslek kursları, halen çalışmakta olanlar için de tekamül kursları düzenlemek suretiyle aynı bina, donatım ve personelden faydalanılarak daha geniş vatandaş topluluğuna hizmet götürülmesi sağlanmıştır.

6. Çıraklara ve işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilere, işletmeler tarafından yaşlarına uygun asgari ücretin %30'undan az olmamak üzere aylık ücret ödenmektedir.

Çıraklar ve öğrenciler iş kazaları, meslek hastalıkları ve hastalıklara karşı M.E.B'nca sigorta ettirilmekte ve sigorta primleri bakanlıkça karşılanmaktadır. Böylece, meslek öğrenimi sırasında çırak ve meslek lisesi öğrencileri sosyal güvenceye kavuşturulmuştur.

7. Meslek lisesi 10. Sınıf öğrencilerinin işletmelerdeki uygulamalı eğitimlerine tatil aylarında da devam edilmekte; böylece, kazanılan becerilerin daha fazla uygulama yapılarak pekiştirilmesi sağlanmaktadır.

¹⁶⁷ Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu (3308 S.K.) Resmi Gazete, 19139; 19 Haziran 1986.

¹⁶⁸ Aynı.

8. Aday çırak, çırak ve işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilere işletmelerce her yıl tatil aylarında bir ay ücretli izin; ayrıca, mazeretleri okul müdürlüğüne kabul edilen öğrencilere bir aya kadar da ücretsiz izin verilebilmektedir.

9. Çıraklık ve örgün öğretim sistemleri arasında yatay ve dikey geçişlere imkan verilmiştir. Çırak, kalfa ve ustaların eğitimleri sırasında kazandıkları bilgi ve beceriler meslek liselerine geçişte veya bu okulları dışardan bitirme imkanlarında değerlendirilecektir.

10. Kanunda belirtilen sınırlar içerisinde ve bakanlıkça tespit edilen esas ve ölçülere göre çırak ve meslek lisesi öğrencilerine beceri eğitimi yaptıran gerçek ve tüzel kişilere gelir ve kurumlar vergileri üzerine %1 oranında fona ödedikleri meblağın %50'si teşvik primi olarak fondan iade edilecektir.¹⁶⁹

11. Elli ve daha fazla işçi çalıştıran ve bakanlıkça işletmelerde mesleki eğitim kapsamına alındığı halde beceri eğitimi yaptırmayan işletmeler, beceri eğitimi yaptırmaması gereken her öğrenci için eğitim süresinde her ay 18 yaşını bitirenlere ödenen asgari ücretin 2/3'ünü fon hesabına, "mesleki eğitime katılma payı" olarak ödemekle yükümlü kılınmışlardır.¹⁷⁰

12. Meslek liselerinden mezun olanlar mesleklerinde en az bir yıl çalıştıktan ve ustalık eğitimi gördükten sonra veya doğrudan ustalık sınavına girerek ustalık belgesi alabileceklerdir.

Teknik lise mezunlarından mesleklerinde en az bir yıl başarılı olarak çalışmış olanlara , "işyeri açma belgesi" verilecektir.

¹⁶⁹ 3308 S.K., Resmi Gazete, 19139; 19 Haziran 1986.

¹⁷⁰ Aynı

13. Ustalık belgesine sahip olanlar veya bu belgeye sahip olanları işyerinde çalıştıranlar bağımsız olarak işyeri açabileceklerdir.

İşyeri açmaya izin veren merciler, işyeri açmak isteyenlerden "ustalık belgesi" istemek zorundadırlar.

14. Ustalık yeterliğini kazanmış olanlardan M.E.B tarafından açılan iş pedagojisi kurslarını başarı ile tamamlayanlara "usta öğreticilik belgesi" verilmektedir. Usta öğreticilik belgesine sahip olanlar kendi meslek alanlarında çırak yetiştirebilecekler veya işletmelerde meslek eğitimi gören meslek lisesi öğrencilerinin eğitiminde görev alabileceklerdir.

15. Bakanlıkça, örgün eğitim sisteminden ayrılmış ; ancak istihdam için gerekli yeterliklere sahip olmayan kişileri iş hayatında istihdam imkanı olan görevlere hazırlamak amacı ile modüler sistem ile meslek kursları düzenlenmektedir. Bu kurslara katılanlar kursa devam ettikleri sürece bu Kanunun çırak ve öğrencilere verdiği haklardan yararlanmaktadırlar. Ayrıca bakanlıkça tespit edilen meslek kurslarına katılan kursiyerlere, kursa devam ettikleri sürece asgari ücretin %30'u nispetinde fondan destekleme yardımı yapılmaktadır.¹⁷¹

16. Mesleki ve teknik öğretim okulları bünyesindeki döner sermaye işletmelerinin sermaye toplamı artırılmıştır. Sermaye artırımları Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Ve Yaygınlaştırma Fonundan karşılanacaktır. Döner sermaye işletme faaliyetlerinden elde edilen gelirin en çok üçte biri, bu karın gerçekleşmesini sağlayan personele katkıları oranında "üretimi teşvik primi" olarak dağıtılmaktadır.

¹⁷¹ 3308 S.K., Resmi Gazete, 19139;19 Haziran 1986

Mesleki ve teknik eğitim sisteminin, ülkemiz şartlarına uygunlarına uygun olarak geliştirilmesi amacı ile çıkarılan 3308 sayılı "Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu" ile, mesleki ve teknik eğitime reform niteliğinde yenilikler getirilmiş olup bu kanun ile öğrencilerimizin meslek eğitimlerini okul ve endüstrinin işbirliği içinde gerçekleştireceği bir sistem kurulmuştur.

İşletmelerde meslek eğitimi uygulamasında; 9.sınıf öğrenimini başarı ile tamamlayan öğrenciler, 10. sınıftan itibaren teorik eğitimlerini haftada iki gün okulda, uygulamalı derslerinin eğitimlerini ise, haftada üç gün işletmede yapmaktadır.

İşletmelerde meslek eğitimi; yeni hazırlanmış olan öğretim programlarına göre yapılmaktadır. Bu eğitimde, iş pedagojisi görmüş eğitim personeli işletmelerce, koordinatörlük yapacak öğretmen ve yöneticiler de, okul müdürlüklerince görevlendirilmektedir.

Uygulamalı dersler gerçek bir laboratuvar kabul edilen işyerlerinde, eğitim-öğretim tekniklerine uygun olarak yapılmaktadır.

Böylece; öğrenciler işbirliği, ekip halinde çalışma, bağımsız iş yapabilme gibi tavır ve mesleki alışkanlıkları kazanmaktadırlar.

1986 –1987 öğretim yılında 40000, 1987-1988 öğretim yılında da 57000 endüstri meslek lisesi öğrencisi işletmede meslek eğitimi görmüştür.

1999 yılında bu oran 150000'i geçmiştir.

3308 Sayılı Kanunun İşletmelerde Meslek Eğitimi Gören Öğrencilere, Yetişkinlere, Öğretmenlere ve İşletmelere Sağladığı İmkanlar :

a. Öğrencilere Sağladığı İmkanlar :

- İşletmelerde meslek eğitimi süresince, yaşlarına uygun asgari ücretin % 30'undan az olmamak üzere ücret alırlar.
- İşletmenin sağladığı diğer sosyal imkanlardan faydalanırlar.

- Hasatlık, iş kazası ve meslek hastalıklarına karşı sigorta ettirilirlir. Sigorta işlemleri okul tarafından yapılır ve primleri M.E.B tarafından ödenir.
- Eğitimleri süresince muayene ve tedavi masrafları SSK tarafından karşılanır.
- Okul atölyelerinde bulunmayan makine ve teçhizatı işletmelerde görüp kullanma imkanına sahip olurlar.
- Mesleki becerilerini işyerlerinde gerçek iş şartlarında geliştirirler. Öğrencilerin kendilerine olan güveni artar.
- Endüstrinin ihtiyaç duyduğu yeni iş alanlarına uygun programlarla, daha çok pratik yaparak eğitilirler.
- İşletmelerde meslek eğitimi programları fen, matematik ve meslek dersleri ağırlıklı olduğundan; öğrencilerin alanlarında yüksek öğrenime devam etme şansları artar.

Endüstriyel Teknik Öğretim Kurumlarından Mezun Olanların Diğer

Avantajları:

- Teknik ve endüstri meslek lisesi mezunları ÖSYM sınavlarına katılma haklarına sahiptirler.
- Teknik lise mezunları aynı zamanda fen kolu mezunu sayılırlar.
- Anadolu Teknik ve Anadolu Meslek Lisesi mezunları yabancı dil ile eğitim görmeyen avantajına sahip olurlar.
- Teknik lise mezunları iş hayatında "teknisyen " unvanı ile istihdam edilirler.
- Mezunlar, alanlarının devamı niteliğinde olan yüksek öğretim kurumlarını tercih etmeleri durumunda, diğer lise mezunlarına göre daha avantajlı olurlar.

- Yüksek öğretime devam etmeyenlerin iş bulmaları ve mesleklerinde ilerlemeleri kolay olmaktadır.
- Kamu kurum ve kuruluşlarında branşlarında görev alan mezunlar, genel lise mezunlarına göre bir üst derece ile işe başlarlar.
- Mezunlar, eğitimleri süresince iş hayatını yakından tanıyacaklarından kendi işyerlerini kurup çalıştırabilirler.
- Mezunlar, işyeri açabilmek için şart olan ustalık unvanına 1 yıllık pratik çalışma sonrasında ulaşırlar.

b. Yetişkinlere Sağladığı İmkanlar :

- M.E.B 'nce, örgün eğitim sisteminden ayrılmış; ancak istihdam için gerekli yeterliklere sahip olmayan yetişkinleri iş hayatından istihdam imkanı olan görevlere hazırlamak amacı ile modüler sistemde meslek kursları açılmaktadır.
- Meslek kurslarına devam eden kursiyerler, kurs süresince Kanunun öğrencilere tanıdığı haklardan aynen yararlanmaktadırlar.

c. Öğretmenlere Sağladığı İmkanlar :

- Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görevli kadrolu ve kadrosuz atölye meslek dersi öğretim elemanlarına asli görevleri dışında, okulda ve işyerlerinde yapılan eğitimle ilgili normal maaş ve ücretlerine ilave ücret ödenecektir.
- Mesleki ve teknik öğretim kurumlarında görevli yönetici, öğretmen, uzman kadrolu ve kadrosuz usta öğreticilerin nitelik ve niceliklerinin yükseltilmesi için yurt içi ve yurt dışı eğitimleri sağlanmaktadır.

- Döner sermaye işletme faaliyetlerinden elde edilen karın en çok üçte biri, bu karın gerçekleşmesini sağlayan personele katkıları oranında "üretimi teşvik primi" olarak ödenmektedir.
- İşletmelerde yaptıkları araştırma ve incelemelerle yeni teknolojileri tanımları mümkün olmaktadır.

d. İşletmelere Sağladığı İmkanlar :

- Okul ve işletmelerde meslek eğitimi uygulaması ile iş hayatının ve endüstrinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi sağlanacak, bu insan gücünün endüstrideki üretimin kalitesine ve ülkemiz ekonomisine katkısı büyük olacaktır.
- Endüstri kuruluşlarının meslek eğitime katılması ve meslek liseleri ile bütünleşmesi sonucu, yeni teknolojilerin iş hayatımıza, endüstrimize ve okullarımıza kısa sürede girmesi sağlanmış, böylece gelişmiş ülkelerle endüstri alanında rekabet gücümüz artmış olacaktır.
- Kanun kapsamına giren işyerlerinde Kanunla belirtilen sınırlar içerisinde ve Bakanlıkça tespit edilen esas ve ölçülere göre; endüstri meslek lisesi öğrencilerine beceri eğitimi yaptıran gerçek ve tüzel kişilere; gelir ve kurumlar vergilerinden fon'a ödedikleri meblağın % 50'si teşvik primi olarak geri iade edilmektedir.
- İşletmelerde meslek eğitimi gören öğrenciler üretime katkıda bulunmaktadır.
- Sigorta işlemleri ile, prim ödenmesi M.E.B' nca yapıldığından işletmeye herhangi bir iş yükü ve mali külfet getirmemektedir.

3308 Sayılı Kanunun Öngördüğü Çalışmalar :

a . Mevzuat Çalışmaları :

3308 sayılı Kanun çerçevesinde M.E.B'nca hazırlanması gereken 1 Tüzük ve 10 Yönetmelikten Genel Müdürlükçe hazırlanan;

“Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumları Öğrencilerinin Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi Yönetmeliği” 6 Kasım 1986 tarih ve 19273 sayılı Resmi Gazetede,¹⁷² “Yetişkinler Teknik Eğitim Merkezleri Yönetmeliği” 24 Mart 1987 tarih ve 19410 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.¹⁷³

“Çıracılık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonu Yönetmeliği”,

“ Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi Tüzüğü, “Meslek Lisesi Mezunlarının Ustalık Eğitim ve İmtihan Yönetmeliği” ile ilgili çalışmalar Kanunda belirtilen süre içinde tamamlanmış olup, yayımlanması ile işlemler sonuçlanmak üzeredir.

Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi M.E.B Vakfının Ziya Gökalp Caddesindeki binasında faaliyete geçirilmiştir.

b. Kanun Kapsamına Alma Çalışmaları :

1987–1988 öğretim yılından itibaren 3308 sayılı Kanun uygulamasının ülkemiz genelindeki endüstri meslek liselerine yaygınlaştırılması, 19 Haziran 1987 tarihinde yapılan Çıracılık ve Mesleki Eğitim Kurulunda kararlaştırılmış ve kanun kapsamına alınan iller ve meslek alanları 5 Temmuz 1987 tarih ve 19508 sayılı Resmi Gazetede ilan edilmiştir.

¹⁷² Resmi Gazete, 19273; 6 Kasım 1986.

¹⁷³ Resmi Gazete, 19410; 24 Mart 1987.

3308 sayılı "Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu" nun yürürlüğe girmesi ile 1986-1987 öğretim yılı birinci kanaat döneminde ülkemiz genelindeki işletmelerin işçi sayısı ve üretim alanlarının tespiti yapılarak, 12 Eylül 1986 tarih 19219 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan ilanla ; 18 il 26 meslek alanı ve bu illerdeki 46 endüstri meslek lisesi 268 bölümü ile Kanun kapsamına alınmıştır.¹⁷⁴

Böylece, 1986 –1987 öğretim yılının birinci kanaat döneminde 39 il 31 meslek alanı, 76 endüstri meslek lisesi 464 bölüm ile 3308 sayılı "Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu " kapsamına alınarak işletmelerde meslek eğitimi uygulamasına geçilmiştir.

19 Haziran 1987 tarihinde toplanan "Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kurulu"nda alınan tavsiye kararı doğrultusunda işletmelerde meslek eğitimi uygulaması 1987-1988 öğretim yılında 42 meslek alanında ülkemiz genelindeki endüstri meslek liselerinin tamamına yaygınlaştırılmıştır.

Bu uygulama ile;

- Mevcut okul ve personel sayısında bir değişiklik yapılmadan öğrenci kapasitesinde artış sağlanmıştır.
- Öğrencilerin becerileri işyerlerinin gerçek üretim şartlarında geliştirilerek mesleki yönden kendilerine güvenleri artmıştır.
- Bazı işletmelerce öğrencilerin becerilerinde meydana gelen gelişme ve üretime katkılarından dolayı, Kanunun öngördüğü yaşlarına uygun asgari ücretin %30'unun üzerinde ücret ödenmesi yapılarak, öğrenci ve ailelerinin geçim şartlarının yükselmesine birazcık imkan sağlanmıştır.
- Bunun dışında bütün işletmeler öğrencilere giyim kuşam, servis hizmeti, yemek ve benzeri sosyal imkanlar da sağlamaktadırlar.

¹⁷⁴ Resmi Gazete, 19219; 12 Eylül 1986.

- Sigorta primlerinin bakanlıkça karşılanması ile öğrenci ve işletmelerin hastalık, iş kazası ve meslek hastalıkları hususundaki endişeler ortadan kalkmıştır eğitimin okul atölyelerinde bulunmayan makine ve teçhizat ile işletme sistemi içerisinde yapılmasına imkan sağlanmıştır.

Öğrencilerin; endüstrimizin ihtiyaç duyduğu yeni iş alanlarına uygun programlarla daha çok uygulama yaparak eğitilmeleri, üretimde işbirliği, ekip çalışması, bağımsız iş yapabilme, planlama ve uygulama yeteneği, kalite ve kontrol gibi tavır ve mesleki alışkanlıkları, kısa sürede kazanabilme becerilerinin geliştirilmesi sağlanmaktadır.

c. Öğretim Programlarının Geliştirilmesi :

Bu değişikliklerle ;

1-Meslek alanındaki bilgi ve beceriler analiz edilerek, "ortak", "temel" ve "ileri" eğitim safhaları belirlenmiş, IX. sınıflarda okulda uygulanacak eğitim programları ile "Ortak ve Temel" meslek eğitimi, X. ve XI. sınıflarda endüstrideki işyerlerinde uygulanacak öğretim programları ile de "İleri Meslek" eğitiminin verilmesi hedef alınmıştır.¹⁷⁵

2-Meslek alanlarının özelliğine göre, klasik meslek dersleri yanında öğrencilerin mesleki formasyonunu destekleyen Elektrik, Elektronik Bilgisi, Hidrolik-Pnömatik, İş Güvenliği ve Bilgisayar gibi yeni meslek dersleri haftalık ders dağıtım çizelgelerinde ve öğretim programlarında yer almıştır.¹⁷⁶

¹⁷⁵ Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler, Ön. Ver., 1988, s.107.

¹⁷⁶ Aynı.

d. Meslek Kursları:

3308 sayılı Kanun ile MEB' nca verilen görevlerden biri de, örgün eğitim sisteminden ayrılmış,istihdam için gerekli yeterliğe sahip olmayan kişileri iş hayatında istihdam imkanı olan görevlere hazırlamak amacıyla meslek kursları açmaktır.

Böylece, işletmemizin,vasıfsız olarak istihdam etmek zorunda kaldıkları ve sonradan kendi bünyelerinde üretim sürecinde yetiştirmeye çalıştıkları elemanları; İstihdamdan önce mesleki eğitimden geçirmek suretiyle işletmelerin işgücü kaybı önlenmiş olacaktır.

Bu gençleri arzu ettikleri taktirde bir meslek alanının modüllerini tamamlayarak, 3308 sayılı Kanunun getirdiği programlar arası yatay ve dikey geçiş haklarından da faydalanma imkanı bulunmaktadır.¹⁷⁷

e. Usta Öğretici Yetiştirilmesi:

3308 sayılı Kanunun 31.Maddesi hükmüne göre, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğünce hazırlanan usta öğreticilerin İş Pedagojisi kursuna ait eğitim programı ve kursta kullanılacak eğitim dokümanları Eğitim ve Öğretim Yüksek Kurulu' nun 01.06.1987 gün ve 32 sayılı kararı ile kabul edilmiştir.¹⁷⁸

19 Haziran 1987 tarihinden sonra Kanun kapsamına alınan iller ve sanayi bölgeleri içinde bulunan ilçelerdeki 48 endüstri meslek lisesi bünyesinde daha "Usta Öğretici Eğitim Merkezi" açılmış, bu merkezlerde öğretim elemanı olarak görevlendirilecek 95 teknik öğretmenin eğitimi 7-25 Aralık 1987 tarihleri arasında Ankara' da gerçekleştirilmiştir. ¹⁷⁹

¹⁷⁷ Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler,Ön. Ver., 1988, s.107.

¹⁷⁸ Aynı, s.108.

¹⁷⁹ Aynı.

f. İşletmelerde Meslek Eğitiminde Kullanılan Belgelerin Standart Hale Getirilmesi:

3308 sayılı Kanunun uygulamasında kullanılan belgeleri standart hale getirme ve bu hususta okullarda birlik ve beraberliği sağlamak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığının 27 04 1987 tarih ve 05678 sayılı onayı ile kurulan komisyonlar tarafından okullarda kullanılan belgeler incelenmiş ve bunların standart hale getirilmesi sağlanmıştır.¹⁸⁰

Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi Uygulaması:

Mesleki ve teknik eğitim alanında reform niteliğinde yenilikler getiren 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanununa göre kamu ve özel kurum ve kuruluşlarına ait iş yerleri ve bu iş yerlerinin üretim, Atölye ve laboratuvarları ile bunların yan kuruluşları, mesleki ve teknik öğretim okullarının Atölye ve laboratuvarlarının bir uzantısı sayılmaktadır.

İşletmelerde meslek eğitimi; İşletmelerin makine, araç-gereç ve mesleğinde uzmanlaşmış personel imkanlarından faydalanılarak yapılmaktadır. Bu uygulamada öğrenciler haftada 2 gün okulda teorik eğitim, 3 gün de işletmede beceri eğitimi görmektedirler. Böylece öğrencilerin okuldan mezuniyetlerini müteakip istihdam edilebilecekleri işletmelerin şartlarına uygun olarak ve gerçek üretim ortamı içinde eğitilmeleri sağlanmaktadır.

Ekonomik, teknik ve sosyal alanlarda hızlı bir kalkınma sürecine giren ve Avrupa Ekonomik Topluluğuna üyelik için başvuran Türkiye' de ekonomik hayatın hizmet ve endüstriyel alanlarında faaliyet gösteren işletmelerimizin dünya şartlarında

¹⁸⁰ Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler, Ön. Ver., 1988, s.112.

rekabet etme imkanlarına kavuşmasını sağlayacak en önemli unsurun alanında iyi yetişmiş teknik insan gücü olduğu bilinmektedir.

İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması 06 Kasım 1986 tarih ve 19273 sayılı Resmi Gazete' de yayınlanan "Mesleki ve Teknik Orta Öğretim Kurumları Öğrencilerinin Okul ve İşletmelerde Meslek eğitimi Yönetmeliği" hükümlerine göre, meslek eğitimi için uygun bulunan işletmeler ile okul müdürlükleri arasında sözleşme imzalanarak başlatılmaktadır. Bu uygulamada öğrencilerin aynı iş yerinde okuldan mezun oluncaya kadar, bu konudaki mevzuata uygun olarak, meslek eğitimi görmeleri esastır.

Endüstri meslek liselerinde uygulamalı meslek eğitimi geçen yıllarda okulların Atölye ve laboratuvarlarından yararlanarak Atölye öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmiştir. Mali imkanların yetersizliği sebebiyle okul Atölyelerini teknolojik alanda meydana gelen yenilikleri ihtiva eden makine ve teçhizatla donatmak veya takviye etmek mümkün olamamıştır. Bu sebeple, okullarımızdan mezun olan gençlerin, çağımızın yeni teknolojik gelişmelerine uygun olarak donatılmış işletmelerdeki görevlerine intibaklarında zorluk çektikleri işletme yetkililerince her vesileyle dile getirilmiştir.

Bununla birlikte haftada 52 saate kadar ders yükü bulunan öğretim programları öğrencilerin kişiliklerini geliştirmeleri için serbest çalışma yapmalarına ve sağlıklı bir eğitim görmelerine de imkan tanımadığı gibi, öğrencilerin yeterli bir meslek öğrenmelerine ve yüksek öğretim kurumlarına girişlerinde başarılarını da olumsuz yönde etkilemekte idi.

Yeni hazırlanan, işletmelerde meslek eğitim haftalık ders dağıtım çizelgelerinde haftalık derslerin saatleri IX. sınıflarda 44,X ve XI. sınıflarda ise 40 saat olarak tespit edilmiştir. İşletmelerde meslek eğitimi haftalık ders dağıtım

çizelgelerinde; Uygulamalı derslerle, meslek derslerini destekleyici derslere ve ayrıca, daha önceden seçmeli olarak okutulan matematik ve fen bilgisi dersleri mecburi dersler arasında alınarak fen grubu derslerine de ağırlık verilmiştir. Böylece öğrencilerin;

- Mesleklerinde yeterli beceri ve tecrübeleri kazanmalarına ve daha kolay istihdam edilmelerine,
- Yüksek öğretim kurumlarına giriş imtihanlarındaki başarı şanslarının artırılmasına, imkan sağlanmıştır.
- İşletmelerde meslek eğitimi uygulaması için öğrencilerin haftada 3 gün işletmeye gitmeleri sonucu boşalan okul, Atölye, Laboratuvar ve öğretmen imkanlarından;
- Bu okullara daha fazla öğrenci alınarak ilave bir yatırım yapmadan, okulların kapasitesinin % 30 civarında artırılmasında,
- Halen mesleğinde çalışmakta olanlar için tekamül kursları, örgün eğitim sisteminden ayrılmış ve istihdam için gerekli yeterliliklere sahip olmayanları istihdam imkanı olan görevlere hazırlamak için de, modüler sistemde meslek kursları düzenlenmesinde yararlanılmaktadır.

İşletmelerde meslek eğitiminde; iş yerlerinin, mesleğinde iyi yetişmiş tecrübeli elemanlarından ve modern donatımından faydalanılmaktadır. Meslek eğitimiyle görevlendirilen personel Bakanlıkça hazırlanan programa uygun olarak açılan İş Pedagojisi kurslarına alınmakta ve kendilerine eğiticilik nosyonu kazandırılarak "Usta Öğreticilik Belgesi" verilmektedir. Bu sayede öğrencilerin, yeterli mesleki tecrübesi bulunan, usta öğreticilerin sorumluluğunda ve gerçek üretim şartları içinde öğretim programlarına uygun olarak meslek eğitimi görmeleri sağlanmaktadır.

İş yerlerinde yapılan incelemelerde çok sayıda mühendis, teknik öğretmen ve

teknikerlerin ve alanında tecrübeli teknik lise mezunlarının işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilerin eğitimde görev aldıkları gözlenmektedir.

İşletmelerde meslek eğitimine yaz aylarında da devam edilmekte, bu süre içinde öğrencilere 1 aylık ücretli izin verilmektedir.

Bu durumdaki öğrenciler 1 aylık endüstri stajlarını yapmış sayılmaktadırlar.

İşletmelerce öğrencilerin yaşlarına uygun asgari ücretin en az % 30' u tutarında aylık ücret ödenmekte ve ayrıca öğrenciler; hastalık, meslek hastalıkları ve iş kazalarına karşı sigortalanmakta, sigorta primleri bakanlıkça ödenmektedir.¹⁸¹

Yıl içinde öğretim programlarındaki konuların en az % 80' ini işletmede görmemiş olan öğrenciler, öğretim programında eksik kalan beceri konularını, öğretim yılı sonunda okul Atölyelerinde telafi eğitimine alınarak tamamlamaktadırlar.¹⁸²

Okulların meslek alanı öğretmenleri, öğretim programlarının uygulanmasında işletmelere rehberlikte bulunmaları amacıyla koordinatör olarak görevlendirilmekte, bu görevlendirmelerde öğrencilerin işletmelere dağılım durumları esas alınmaktadır.

İşletmelerde meslek eğitimi uygulanan okulların müdürlerine, müdür baş yardımcısına, müdür yardımcısına, koordinatör olarak görevlendirilen öğretmenlere, meslek kurslarında görev verilen öğretmenlere; Normal maaş ve ücretlerine ilave olarak Çıraklık, Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme Yaygınlaştırma Fonundan ek ücret ödenmektedir.¹⁸³

Sonuç olarak;Okul-işletme imkanlarından iş birliği içerisinde faydalanılması suretiyle gerçekleştirilmesi gereken işletmelerde meslek eğitiminin 1986-1987 ve 1987-1988 öğretim yıllarındaki uygulanmasından müspet sonuçlar alınmıştır.

¹⁸¹ Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler,Ön. Ver., 1988, s.118.

¹⁸² Aynı.

¹⁸³ Milli Eğitim ve Din Eğitimi, İlmi Seminer, Ankara: 9-10 Mayıs 1981, s.111.

Ne var ki, 3308 Sayılı Kanunun uygulanmaya başlamasından henüz iki yıl geçmeden yapılan değerlendirmelerde şu eleştiriler yöneltilmiştir:

1. Yeterli ön hazırlık yapılmadan, işleyişle ilgili yönetmelikler çıkarılmadan, işletmelerde hızla mesleki eğitim uygulamasına çok sayıda öğrenci ile başlanılmış;

2. Eğitim yapılacak işletmelerde aranması gerekli koşullar saptanmadan buralara öğrenci gönderilmiş;

3. 50'den fazla işçi çalıştıran işletmelerde gerçekleştirilen üretim ya da hizmetin, öğretim programlarında belirtilen mesleki yetiştirmeyi sağlayıp sağlamaya çağına bakılmaksızın, buralara öğrenci göndermede acelecilik gösterilmiş;

4. Sanayinin gelişmediği yörelerde küçük zanaatkar tipi işyerlerine öğrenci yerleştirme çabaları gözlenmiş;

5. İşyerlerinde öğrencilerin genellikle gözlemci olarak kalması, uygulamalara katılmaması, kendilerine araç-gereçlerin tesliminde duyulan endişeler, ve benzeri sorunlar, mesleki eğitim hizmetlerini işletmelerde verimsiz bir duruma sokabilmiştir. Bakanlık ya da işletmelerde ürkeklik ve isteksizliğin doğması ise kaçınılmaz olmaktadır.

3308 Sayılı Kanunun 42. Maddesinde, "Çıracılık, Mesleki ve Teknik Eğitim konularında bakanlıkça ihtiyaç duyulan planlama, araştırma, geliştirme ve üretim hizmetlerini yapmak veya yaptırmak amacı ile doğrudan merkeze bağlı taşra kuruluşu olarak Mesleki ve Teknik Eğitim Araştırma ve Geliştirme Merkezi (METARGEM) kurulmuştur." denmektedir. Daha önce merkeze bağlı bazı birimlerin yerine getirmekle yükümlü olduğu görevlerin böylesine geniş bir çerçevede ve parasal kaynakların desteklediği örgüt için şu hedefler öngörülmüştür:

1 . Bilim, teknoloji ve iş yaşamındaki değişmelerin mesleki ve teknik eğitime olan etkilerini araştırmak;

- 2 . Eğitim programlarını iş yaşamındaki değişmelere göre geliştirmek;
3. Mesleki ve teknik eğitim için her türlü eğitim araç ve malzemesini geliştirmek;
4. Mesleki ve teknik eğitim için çeşitli testler hazırlamak, uygulamak ve sonuçlarının değerlendirmek;
5. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında beceri eğitimi sırasında yaptırılacak projeler geliştirmek ve bu projelerin üretim planlarının hazırlamak;
6. Mesleki ve teknik eğitimin gelişmesi için kurslar ve seminerler düzenlemek ;
7. Mesleki rehberlik hizmetlerini geliştirmek ;
8. Mesleki ve teknik eğitim yıllık istatistiklerini hazırlamak ve yayınlamak;
9. Mesleki ve teknik eğitim alanında yabancı ülkelerin benzer kuruluşları ile işbirliği yapmak;
10. Öğretmen ve usta öğreticilerin meslek içi eğitim ihtiyacını belirlemek;

Özetle, planlı dönem boyunca, kalkınma hedeflerine ulaşmada özellikle endüstri meslek liselerinin teknisyen yetiştiren teknik liselere istenen tempoda dönüştürülemediği gerçeği yanında, OSANOR Projesi ile elde edilen sonuçlar, Endüstriyel Okullar Projesi ve 3308 Sayılı Kanun aracılığı ile yeni hedeflere kaynaklık etmiştir. 1986-990 öğretim yıllarında endüstri meslek liselerindeki öğrenci kapasitesinde gözlenen hızlı artış ve sağlanan okul-sanayi işbirliği ise, son yıllardaki arayışların ürünü olmuştur.

Kısım II.

A . OKUL – SANAYİ İLİŞKİLERİ

1 . Bazı Ülkelerde Okul - Sanayi İlişkileri :

Bazı ülkelerdeki okul-sanayi ilişkilerinde uygulanan modellerin benzer yanları çok olmakla birlikte farklı adlar ile bilinmektedir. Dual Sistem, Kooperatif Eğitim ve Sandviç Kurslar adıyla bilinen bu uygulamalar aşağıda belirtilmiştir.

a. Dual Sistem :

Avrupa Toplulukları ülkeleri içerisinde Almanya, becerili insan gücünün yetiştirilmesinde çıraklık eğitimini temel yaklaşım olarak benimsemiştir. Almanya'da ikili sistem (Dual Sistem) olarak tanımlanan bu uygulamada, ilke olarak beceri eğitimi işletmede, meslek teorisi eğitimi ise okulda yapılır.¹⁸⁴ İşletmeyi meslek eğitiminin verildiği esas yer olarak kullanan bunu işletmeler üstü eğitim merkezleri ile tamamlayan ve devletin sadece yasal çerçevesini çizdiği böyle bir sistem ikili (Dual) bir sistemdir.¹⁸⁵

İkili meslek eğitimi şu faktörlere bağlıdır.¹⁸⁶

- Çırak yetiştirme geleneği (ör: Loncalar dolayısıyla Avrupa'nın büyük bir bölümünde orta çağdan beri canlıdır.)
- Eğitime ilişkin koşullar (okulda verilen genel temel eğitim ne denli kapsamlı ve iyi olursa, temel mesleki eğitime giriş o denli kolay olur.)
- Sanatkarlar tarafından yapılan teknik işlerin toplumdaki saygınlığı.
- Devlete ait olmayan örgütlere sosyopolitik bakımdan bırakılan serbest alan.

¹⁸⁴ İlhan SEZGİN, Çıraklık, Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi, Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim Konseyi, 3-5 Mayıs 1990 (Ankara:Milli Eğitim Bakanlığı, 1990), s.20.

¹⁸⁵ Winfried Pinger, "İkili Meslek Eğitimi Alanındaki Kalkınma Yardımı Politikasında Yeni Eğilimler", İkili Meslek Eğitimi Uluslar arası Sempozyumu, 12-13 Mayıs 1988 (Ankara: MEKSA Vakfı Yayınları, no:2, 1988, s.49.

¹⁸⁶ Aynı, s.50.

İkili sistem denince sadece pratik eğitimin işletmede ve teorik eğitimin (çoğunlukla devlete ait) okulda yapıldığı anlaşılmalıdır. Sonucu belirleyen en önemli ölçüt, meslek eğitiminde devletin ve özel kesimin ortak sorumluluğudur.¹⁸⁷ İkili sistemin kabulü için genel şart, devletin ve işletmelerin sistemi ortaklaşa düzenlemeleri ve taşımalarıdır. İşletmelerin görevi, özellikle eğitimin içeriğini ve uygulanmasını düzenlemek, devletin görevi ise özellikle yasalar çıkararak eğitimi yönlendirmek ve değişik eğitim yerlerinde aynı eğitim düzeyi, yani yetiştirilen insanların niteliklerini güvence altına almaktır.¹⁸⁸

1969 tarihli Meslek Eğitimi Yasası ile işletme esasına dayalı meslek eğitimi bir kamu görevi olarak nitelenmiştir. Devlet, burada kastedilen anlamı ile meclis ile hükümet, işletme esasına dayalı meslek eğitiminin hukuksal çerçevesini düzenlemekte ve bunun uygulanması için gereken hükümleri koymaktadır. Meslek eğitiminin uygulanmasındaki sorumluluk işletmelere devredilmiş olup bunun denetimi ve sınavlar ise odalara bırakılmıştır. Meslek okulları tek tek eyaletlerin yasama yetkisine tabii bulunmaktadır.¹⁸⁹

Alman Meslek Okulları, meslek bilgisini, çerçeve planlarına göre verirken , beceriler, işletmelerde eğitim yönetmeliklerine göre verilmektedir. Bu eğitim yönetmelikleri kanun gibi bağlayıcı güce sahiptir. Bunlar, esnaf ve sanatkar kesimi ile işçi sendikaları tarafından ortaklaşa hazırlanır ve yetkili bakanlıkça yürürlüğe konur.

¹⁸⁷ Hanns Thiemann, "İkili Meslek Eğitimi Alanındaki Federal Alman Kalkınma Yardımı Projelerinin Amaçları, Eğilimleri", İkili Meslek Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, 12-13 Mayıs 1988 (Ankara: MEKSA Vakfı Yayınları, no:2, 1988), s.123.

¹⁸⁸ Aynı.

¹⁸⁹ Hermann Schmidt, "Almanya Federal Cumhuriyeti'nin Meslek Eğitiminin İkili Sistemi İçinde Meslek Eğitimi Federal Enstitüsü'nün rolü, İkili Meslek Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, no:2,1988), s.140

Eğitim yönetmeliklerinin düzenleme konuları şunlardır:¹⁹⁰

- 1- Eğitimi yapılacak mesleğin adı.
- 2- Eğitimin süresi : bu süre 3 yıldan çok 2 yıldan az olmamalıdır.
- 3- Meslek eğitiminin konusunu oluşturan bilgi ve beceriler (eğitimi yapılacak mesleğin tanımı)
- 4- Bilgi ve becerilerin konu ve zaman bakımından düzenlenmesini gösterir bir çizelge (müfredat programı)
- 5- Sınavla yerine getirilmesi istenen gerekler.

İkili meslek eğitimi sistemi 3 düzeyde ele alınmaktadır.,

Bunlar :

- 1 – İşletme düzeyi
- 2 – İşletmeler üstü düzey
- 3 – Ulusal düzey

Her üç düzeyde ilgili yasa ve yönetmelikler uyarınca oluşturulmuş sorumlu kurullar ve organlar bulunmaktadır.

İşletme düzeyinde danışma kurulları, teorik eğitimin yapıldığı meslek okulu ile uygulamanın gerçekleştirildiği işletme yer almaktadır. İşletmeler üstü düzeyde, meslek eğitimi komisyonları sınav komisyonları yer almakta ve bu düzeyde tamamlayıcı eğitim yapılmaktadır. Ulusal düzeyde ise yasa ve yönetmelikler ile meslek eğitime ilişkin politikalar oluşturulmaktadır.

İkili meslek eğitiminde,¹⁹¹

- a. Devlet işletmedeki eğitim için yasal çerçeveyi düzenler.
- b. Eğitimi yapılacak meslekler devlet tarafından belirlenir.

¹⁹⁰ Almanya Meslek Eğitimi Kanunu, (14.08.1969 Tarihli), Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Destekleme Vakfı Tarafından Hazırlanan Doküman, Madde:25, s.13.

¹⁹¹ Schmidt, Ön. Ver., s.140.

- c. Meslek okullarındaki eğitimi eyaletler düzenler.
- d. Eyaletlerin okul yasaları gençleri meslek okuluna devam etmeyi zorunlu tutar.
- e. İşletme ile genç arasında bir (çıraklık) eğitim sözleşmesi kurulur.
- f. Eğitim oda tarafından yapılan bir devlet sınavı ile sona erer.

İkili meslek eğitiminde:¹⁹²

- 1- İşletmedeki pratik eğitim ile meslek okulundaki teorik eğitim arasında kesin bir ayırım yoktur.
- 2- Firmanın içinde, öğrencinin çalıştığı yerin dışında da eğitim görebileceği yerler de vardır.(Eğitim atölyeleri vb..)
- 3- Meslek okulunda da sınıfların dışında eğitim göreceği yerler vardır. (Eğitim atölyesi , gösteri atölyesi)
- 4- Meslek okullarında ve firmalarda eğitim görebileceği yerler birbirinin aynıdır.

İkili meslek eğitimi, eğitimsel açıdan öğrenimin değişik boyutlarının bir bileşimidir. Bir çok yerde eğitim görme anlamına gelmektedir. Pratikte bir çok değişkenleri vardır. (ör: eğitim atölyesi, firmada eğitim atölyesi, blok eğitim ve meslek okulu, 6 yıllık temel mesleki eğitim gibi)¹⁹³

Dual sistemde meslek eğitimi üç tipte düzenlemektedir. Bunlar:¹⁹⁴

- a- 1 gün okulda teorik eğitim 4 gün işletmede uygulama biçiminde (Dual sistem tipi)

¹⁹² Joachim Münch, The Dual System The Vocational Training System In The Federal Republic Of Germany, (Bonn: ISBN:3-88508-894-0,1983), s.30.

¹⁹³ Aynı, s.31.

¹⁹⁴ Aynı, s.37.

b- 2 gün okulda teorik eğitim 3 gün işletmede uygulama biçiminde (kooperatif tarzda meslek eğitimi)

c- Haftanın 5 günü okulda temel meslek eğitimi biçiminde (okul tipi)'dir.

Dual sistemde mesleki eğitim 2 yıldan az 3 yıldan fazla olamamaktadır ve mesleki yeterlik sınavı ile sona ermektedir. Sınavlar işçi ve işveren temsilcilerinin eşit sayıda yer aldığı sınav komisyonları tarafından yapılmaktadır. Sınavı başaranlar işçi veya kalfalık sertifikası almaktadır.

İkili meslek eğitimi mümkün olduğunca pratik ihtiyaçlara yönelik olmaktadır ve büyük bölümü işletmelerde ve işyerlerinde çalışmayı içermelidir. Çünkü okul atölyeleri hem araç-gereç bakımından eksiktir. Hem de finansal olarak yeterince desteğe sahip değildir. Öte yandan bu işletmedeki usta öğreticiler, yeni teknolojik gelişmelerle sürekli bir uyum içinde olmalıdır.¹⁹⁵

İkili meslek eğitimi, üretim içinde öğrenmeyi ve çalışmayı mümkün kılar. Bu da harcamaları azaltır, öğrencinin motivasyonunu artırır. Mesleki eğitimin bütün boyutlarını ortaya koyamayan orta ve küçük ölçekli işletmelerde öğrencileri, işletme içindeki eğitim atölyelerine okul atölyelerine ya da diğer işletmelere uygulama yaptırmak amacıyla göndermek mümkündür. Böylece hem eğitim eşitliği sağlanmış olacak hem de büyük ve küçük işletmeler arasındaki nitelik farklılığı ortadan kalkacaktır.¹⁹⁶

Meslek eğitiminin Almanya'daki gelişim düzeyi, işletmelerin eğitime gönül vermeleri ve katkıları, 1980'li yıllarda Avrupa Toplulukları ülkeleri ile Almanya arasındaki işsiz genç nüfus oranlarında ifadesini bulur. AT Ülkelerinde zorunlu temel eğitimi bitiren gençlerin %40'ı eğitilebilmeleri için işletme bulamazken, Almanya'da bu

¹⁹⁵ Le Systeme Dualiste de la Formation Professionnelle en Republique Federale d'Allemagne, Principes et Experiences, Ön. Ver., s.15.

¹⁹⁶ Aynı, s.17.

oran %10'un altında kalmıştır. Günümüzde resmi olarak belirlenmiş 450 meslek alanında eğitim yapılmaktadır.¹⁹⁷

Almanya'da uygulanan ikili eğitim sisteminin başarılı olmasının önemli nedenlerinden birincisi, temel eğitimini tamamlayan gencin, bilgi ve yeteneklerine göre yönlendirilerek işe girmesi, ikincisi ise mesleki eğitim konusunda tercihini yapmış gencin kendi konusunda yine bilgi ve yeteneklerine göre en üst düzeyde eğitim görme imkanının bulunmasıdır. En önemli üçüncü neden ise Alman iş verenlerinin, meslek kuruluşlarının, sendikaların ve Alman kamuoyunun konuya yaklaşımındaki bilimselliktir.¹⁹⁸

b. Kooperatif Eğitim

Kooperatif eğitim, okul ile iş yerinin iş birliğine dayalı bir eğitimidir. Teori ve uygulamayı birleştirme amacını taşımaktadır. İlk defa 1906 yılında ABD'de Cincinnati Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Herman Schneider tarafından uygulanmıştır.¹⁹⁹

Kooperatif eğitiminde üç amaç vardır:²⁰⁰

- 1- Öğrencinin mesleği için gerekli olan bilgi, beceri ve davranışlara yönelik temel eğitim.
- 2- Öğrencinin yerleştirileceği yerde yapacağı işle ilgili bilgi ve becerilerin kazandırılması.
- 3- Öğrencinin genel eğitim görmesinin sağlanması.

¹⁹⁷ Josef Hilbert, Helmi Seidmersen, Hajo Weber, Berufsbildungspolitik Geschichte, Organization Neuordnung(Leske, Budrich, Opladen Deutschland 1990), s.4.

¹⁹⁸ Abdullah AYAZ, Federal Almanya'da Çıraklık Eğitimi (İnceleme Raporu), (İzmir:Çıraklık Eğitim Merkezi, 1987), s.5.

¹⁹⁹ Mehmet KÜLAHÇI, "Mesleki Teknik Eğitim ve Yetişmiş İnsan Gücü İstihdamı" (Ankara: AÜ. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:16, sayı:2, 1983), s.198.

²⁰⁰ Ralph Mason ve Peter G.Haines, Cooperative Occupational Education and Work Experience in The Curriculum (Danville, İllinois, 1965), s.440.

Kooperatif eğitim, işyerini, "okul laboratuvarı" gibi kullanır. Kooperatif eğitim 3 öğeden oluşur. Bunlar; bilgi, beceri ve davranıştır ki herhangi bir meslek eğitiminde bulunması gereken öğelerdir. Bu öğelerin;²⁰¹

- 1- Bazıları sadece okulda öğrenilir, işte uygulanır.
- 2- Bazıları sadece işte öğrenilir.
- 3- Bazıları kısmen okulda ve kısmen işyerinde öğrenilir.

Yukarıda belirtilen mesleki eğitimin fonksiyonlarının yerine getirilebilmesi için kooperatif eğitim planı aşağıdaki öğeleri içerir.²⁰²

1- İlgili okulda öğretim (2 tür öğretim gereklidir.);

a- Temel Eğitim:

Bütün öğrencilerin mesleğe hazırlık için gerekli olan bilgileri, kavramları, becerileri anlamaları ve davranışa dönüştürmeleri.

b- Özel Öğretim:

Öğrencinin yetiştirildiği işyerindeki görevlerini ve sorumluluklarını yerine getirmesi ve amaçlara ulaşılabilmesi için gerekli olan bilgilerin, kavramların ve becerilerin anlaşılması ve davranışa dönüştürülmesi.

2- Seçilmiş staj yeri; İşyerinin seçilmesi ve öğrencinin eğitim programlarına uygunluğu.

3- Mesleki eğitimin amacı için kooperatif eğitim programına kaydolmuş kişi (ortaokul öğrencisi).

4- Hazırlık programı; Stajyer öğrencinin işletmeye yerleştirilebilmesi için gerekli olan eğitim.

²⁰¹ Ralph Mason ve Peter G.Haines, Ön. Ver., s.93.

²⁰² Aynı.

5- Eğitim planı; Öğrencinin öğreneceği bilgilerin, sınıfta mı, işyerinde mi gerçekleştirileceği hususuna ilişkin plan.

6- İşyerindeki denetim; Planın denetimi için, işyerinde tecrübeli birinin seçilmesi.

7- Nitelikli Koordinatör Öğretmen; Kooperatif eğitim programının uygulanmasından sorumlu olan ve okul tarafından seçilen öğretmen.

8- Koordinasyon için yeterli zaman; Koordinatör öğretmenin eğitimi denetlemesi için yeterli zamanı olması.

9- Öğretim materyali; Mesleki eğitim için gerekli öğretim materyali.

10- İyi tanımlanmış okul politikası; Stajyer öğrencinin işletmeye kabul edilmesi, derslerin zamanlaması, kredilendirilmesi v.s. için iyi bir yönetim politikasının oluşturulması.

11- İyi düzenlenmiş program kayıtları; Öğrenci kayıtları için gerekli düzenleme (arşiv).

12- Danışma komitesinin oluşturulması; Öğrencileri, okulu, anne-babaları, işyerlerini ve endüstriyi temsil edecek komitelerin oluşturulması ve koordinatör öğretmene yardımcı olması.

Kooperatif mesleki eğitim programı okul ile işyerinin işbirliğine dayalı, bireyin mesleki gereksinimi ve yetenekleri doğrultusunda hazırlanmış denetimli bir programdır. Bu program geleneksel mesleki ve teknik eğitim yöntemlerine karşı bir alternatif olarak teori ile uygulamayı birleştirme amacı taşımaktadır.²⁰³

Kooperatif mesleki eğitim, ilgili gurupların (okul, öğrenci, veli, işyeri) işbirliğine dayalı olarak düzenlenmektedir. Öğrenci yarı zamanlı istihdam esasına göre bir

²⁰³ KÜLAHÇI, Ön. Ver., s.198.

işyerinde para karşılığında çalışmakta teorik bilgileri okulda, pratik ve becerileri işyeri yetkilisinden almaktadır.²⁰⁴

c. Sandviç Kursları

Okul ile işyerinin işbirliğine dayalı meslek eğitimi İngiltere’de sandviç kurslar adı altında verilmektedir. Sandviç kurslar 1950 yılından sonra gelişmiştir. Öğrencilere, seçtikleri meslekle ilgili bilgi ve beceriler kazandırmayı, onları sanayii kuruluşlarına intibak ettirmeyi amaçlamaktadır.²⁰⁵ Teknisyen diploması veren sandviç kurslar genel olarak 4 yıl sürmekte ve iki türlü uygulanmaktadır.²⁰⁶

- 1) 3.5 yıl kolejde, 6 ay sanayide eğitim
- 2) 2 yıl kolejde, 1 yıl sanayide ve son yıl tekrar kolejde eğitim.

Fransa’da ise sandviç kurslar 3 biçimde uygulanmaktadır.

²⁰⁴ Cevat ALKAN, “Kooperatif Eğitim Programları”, Endüstriyel Mesleki ve Teknik Öğretim ile Sanayi İlişkileri Sempozyumu, 19-20 Kasım 1975 (Ankara: M.E.B. Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları Etüt ve Programlama Dairesi Yayınları, no:129, 1976), s.113.

²⁰⁵ Musgrave, P.W. The Sociology of Education (Methuen Co, London 1971), s.85.

²⁰⁶ CEDEFOP, 1991, Ön. Ver., s.103-104.

B. Meslek Eğitimi ve Okul Sanayi İlişkileri Konusundaki Bazı Proje ve Araştırmalar

1. Yurt Dışında Yapılan Bazı Araştırmalar

Yurt dışında yapılan araştırmaların en önemlilerinden biri; Amerika Birleşik Devletlerinde gerçekleştirilmiştir. Cincinati Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Dekanı Prof.Dr.Hermann Schneider tarafından yapılan araştırmalar sonucunda Okul-Sanayi ilişkileri konusunda önemli sonuçlar elde edilmiştir. Bu araştırma sonucunda Schneider, "Kooperatif Eğitimi" adlı yeni bir eğitim modeli geliştirmiş, teori ve uygulamayı birleştirme amacını taşıyan bu modeli kabul ettirmiş ve çok faydalı sonuçlar elde edilmiştir.

Okul-Sanayi ilişkileri konusunda Almanya' da, uzun araştırmalar sonucunda okuldaki meslek eğitiminin pratik kısmının işletmelerde, teorik kısmının ise okulda yapılması gerektiğini ortaya koymuş ve "Dual Sistem" dediğimiz sistemi geliştirmişlerdir.

Okul-Sanayi ilişkileri konusunda en büyük projelerden biri de temeli Fransa' da ortaya çıkan okul ile iş yerinin işbirliğine dayalı "sandviç kurslar" dır. Bu kurslar öğrencilere seçtikleri meslekle ilgili becerileri kazandırmayı, onları sanayi kuruluşlarına intibak ettirmeyi amaçlamaktadır.

2. Türkiye' de Yapılan Bazı Araştırmalar ve Uygulanan Projeler :

Sanayinin gelişmemiş ve çok sınırlı olduğu Cumhuriyetin ilk yıllarında ülkenin ihtiyaç duyduğu elemanları yetiştirme görevini Milli Eğitim Bakanlığı yüklenmişti. Ancak, teknolojik gelişmeler, meslek alanlarının artması gibi nedenlerden dolayı okul bu görevini yerine getirirken çeşitli zorluklarla karşılaşmaya başladı. Bu zorlukları aşmanın bir yolu olarak okul-sanayi işbirliği öngörüldü. Çağdaş anlamda ilk

uygulama, 1957-1958 öğretim yılında gerçekleştirilmiştir. "Sümerbank Malatya Pamuklu Sanayi Müessesesi" ile "Malatya Şehit Kemal Özalpar Sanat Enstitüsü" arasında hazırlana ve M.E.B ile Sümerbank Genel Müdürlüğü'nce onaylanan protokol gereğince enstitü bünyesinde açılan Mensucat Şubesi 1957-1958 öğretim yılında faaliyete geçmiştir.²⁰⁷ Bu protokolün birinci maddesinde amaç, üçüncü maddesinde de çalışma yöntemi belirlenmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı ile Sümerbank Genel Müdürlüğü arasındaki işbirliği sonraki yıllarda devam etmiştir. Nitekim 1964-1965 öğretim yılında Adana Erkek Sanat Enstitüsü (Mensucat Şubesi), 1974-1975' te Bursa Sanat Enstitüsü (Dokuma şubesi), 1975-1976 öğretim yılında da Bozüyük Kız Meslek Lisesi (seramik şubesi) öğrencileri Sümerbank'ın yardımı ile gerçek öğretim koşullarında uygulama yapma olanağına kavuşmuşlardır.²⁰⁸

Okul-sanayi ilişkilerini ve okul-sanayi ortaklaşa eğitim çalışmalarını geliştirmek amacıyla 1978-1979 öğretim yılı başında Milli Eğitim Bakanlığı ile A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Araştırmaları Merkezi'nin ortaklaşa yürüttükleri bir proje geliştirilmiştir. Başlangıçta 4 endüstri meslek lisesinde başlanan OSANOR eğitimi, daha sonraki yıllarda ticaret ve kız teknik eğitimi de kapsayacak şekilde 23 okula çıkarılmıştır.²⁰⁹

Bu araştırma-geliştirme projesinin temel amacı ekonominin gerektirdiği insan gücünü hazırlayabilmek ve bireylerin mesleki eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmek için, eğitim kurumları ile sanayinin işbirliği içinde çalışabileceği bir sistem geliştirme

²⁰⁷ Nihat ÖZER, "Sümerbank'ın Endüstriyel Mesleki ve Teknik Öğretim İle İlişkileri", M.E.B. Endüstriyel Mesleki ve Teknik Öğretim ile Sanayi İlişkileri Sempozyumu (19-20 Kasım 1975), (Ankara: M.E.B. Film-Radyo-TV ile Eğitim Merkezi Matbaası, 1976), s.150.

²⁰⁸ Aynı, s.149-152.

²⁰⁹ Hıfzı DOĞAN, "Okul Sanayi Ortaklaşa (OSANOR) Eğitimi Çalışmaları ve Elde Edilen Sonuçlar" (Ankara:A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, cilt:17; sayı:1-2, 1984), s.250.

olmuştur.²¹⁰ Bu amaçla aşağıdaki hususların gerçekleştirilmesi temel hedef olarak belirlenmiştir.²¹¹

- 1) Öğrencileri seçme, eğitime, işe yerleştirme ve mezunların izlenmesi
- 2) İnsan gücü ihtiyacına göre eleman yetiştirilmesi
- 3) Eğitim programlarının geliştirilmesi
- 4) Parasal kaynakların oluşturulması
- 5) Okul-sanayi eğitimine dayanak teşkil edecek yasal değişikliklere gidilmesi

Okul-sanayi ortaklaşa (OSANOR) eğitimi çalışmaları pilot olarak seçilen 7 ilde yapılmış ve 3 dönem devam etmiştir. Sistem bütünlüğü içinde ele alınan bu çalışmaların sonuçları 3308 Sayılı Çıraklı ve Meslek Eğitimi Kanununun temelini oluşturmuştur.

Okul-sanayi işbirliği konusunda OSANOR'dan sonra geliştirilen büyük projelerden biri de "Birinci ve İkinci Endüstriyel Okullar Projesi" (Meslek Yüksek Okullar Projesi) dir. Bu proje, sanayinin ihtiyaç duyduğu teknik insan gücünün açılan meslek yüksek okullarında 3 yıllık endüstri meslek lisesi mezunlarının 2 yıl daha bu okullarda öğrenim görerek, öğreniminin bir kısmını sanayi koşullarında yaparak, iyi ve vasıflı, uzman bir teknik eleman olarak yetişmesi amaç edinmiştir.

1990-1991 yıllarında M.E.B'nca büyük hedef ve umutlarla hazırlanan ancak fiyaskoyla sonuçlanan projelerden biri de "LİMME" (Lise Mezunlarına Meslek Edindirme Projesi) dir. Bu proje ile lise mezunu olup ta herhangi bir yüksek öğrenim kurumuna girememiş, aynı zamanda hiçbir vasfı olmayan gençlere bir meslek öğretmek, vasıf kazandırmak ve iş imkanı sağlamaktır. Bu projeye katılan gençler, 1 yıllık hızlandırılmış, istediği meslek alanında meslek eğitimine tabi tutuldular ve

²¹⁰ Okul sanayi Ortaklaşa (OSANOR) Eğitim Projesi, Sorun, Amaç, Yöntem, (Ankara:A.Ü. Eğitim Fakültesi Eğitim Araştırmaları Merkezi, Ocak 1979), s.3.

²¹¹ Aynı, s.4-5-6.

başarılı olanlara Endüstri Meslek Lisesi diploması verildi. Ancak hedeflere ulaşamadığı gibi, gençlerin bir iş imkanı bu İma hayalleri de suya düştü.

Okul-Sanayi ortaklaşa eğitimi konusunda en iddialı ve en son proje ise 1986 yılında çıkarılan 3308 sayılı Çıracılık ve Mesleki Teknik Eğitimi geliştirme projesidir.

Bu projeden yukarıda uzunca bahsedildi.

C. Sonuç

Kalkınma projelerinde sürekli olarak değinilen Okul-Sanayi işbirliğinin en somut ve en ilgi çekici örneklerini oluşturan OSANOR projesi ve yaklaşık 10 yıl sonra, 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununun kabul edilmesiyle etkinleşen benzeri çalışmalara uzanırken kat edilen yolun önemini anlamak mümkündür. Bunun için ise, ASO tarafından Türkiye'ye çağrılan ve mesleki teknik eğitimle ilgili bir rapor hazırlayan Kieslinger (1969)'ın o zaman ileri sürdüğü önerilerine değinmek gerekir.

1960'lı yılların sonuna doğru sanat okullarından mezun olan her 10.000 kişiden ancak 2500'ü ilgili meslek dalında çalışma olanağı bulabilmiştir. Bunun nedenlerinden biri, bu okulların ekonomiye uygun nitelikte işgücü sağlayamaması ve öğrencilerinin ekonomi ile geçen eğitimcinin mesleki ve teknik eğitimle ilgili önerileri şöyle belirtilebilir.

- 1- Öğretmenim kurumlarının denetlenmesinde ticaret ve sanayi odalarının yetkili ve görevli kılınması;
- 2- Ara sınavlar ile ilgili öğrenimi bitirme sınavlarının, ticaret ve sanayi odaları sınav komisyonunca gerçekleştirilmesi;
- 3- Ulusal çapta bir mesleki eğitim komisyonunun kurulması;
- 4- Yerel eğitim komisyonlarının oluşturulması;
- 5- İşyerlerinden %1 oranında mesleki eğitim vergisinin alınması;
- 6- Bir ulusal mesleki eğitim konununun oluşturulması(Kieslinger 1969:30-31)

1986 yılında kabul edilen 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununun 18. Maddesinde, 50 ve daha fazla işçi çalıştıran işletmelerde meslek lisesi öğrencilerinin beceri eğitimi yapmaları; bu işletmelerden gelirlerinin %1'i oranında Mesleki ve Teknik Eğitimi Geliştirme ve Yaygınlaştırma Fonuna kesinti yapılması; beceri eğitimi yükümlülüğünü yerine getiren işletmelere, Fon'a yaptıkları ödeneklerin

%50'sini geri çekme hakkının tanınması; bu yükümlülüğü yerine getirmedikleri durumda, işletmesinde eğitim görmesi gereken her öğrenci başına, asgari ücretin 2/3 oranında ek bir ödemenin, adı geçen Fon'a yapılması öngörülmektedir. Öğrencilerin de 3 gün işletme ve 2 gün okulda kuramsal ve uygulamalı bilgiler alarak yetişmesi, bunlara ek olarak, kendilerine işverenlerce asgari ücretin %30'undan az olmayacak bir ücretin ödenmesi; sigorta primlerinin de devletçe karşılanması sağlanmaktadır. Kieslinger raporunun yayımlanmasından yaklaşık 20 yıl sonra, oradaki önerilerin çoğu yasada yerini almıştır.

Bu gibi durumlar okul-sanayi işbirliği konusunda, hatta Mesleki ve Teknik Eğitimin gelişmesi konusunda ne kadar ağır gidildiğinin bir göstergesidir.

Özetle, planlı dönem boyunca, kalkınma hedeflerine ulaşmada özellikle endüstri meslek liselerinin teknisyen yetiştiren teknik liselere istenen tempoda dönüştürülememiş olması gerçeği yanında, OSANOR Projesi ile elde edilen sonuçlar, Endüstriyel Okullar Projesi ve 3308 sayılı Kanun aracılığıyla yeni hedeflere kaynaklık etmiştir. 1986-1990 öğretim yıllarında endüstri meslek liselerinin öğrenci kapasitelerinde gözlenen hızlı artış ve sağlanan okul-sanayi işbirliği ise, son yıllardaki arayışların ürünü olmuştur.

BÖLÜM III .

1. MESLEK EĞİTİMİ UYGULAMASINA İLİŞKİN GÖRÜŞLER :

"Teknik ilerlemelerin, nüfus artışının ve toplumsal baskıların devamlı etkisi altında eğitim artık sadece seçkin bir kitleye tanınan hak olmaktan çıkmış herkesin ihtiyaç duyduğu ve isteyen herkesin ulaşabileceği bir duruma gelmiştir. Böylece eğitim bir lüks olmaktan çıkıp çok faydalı, gerekli bir araç olarak görülmeye başlanmış, genel öğretimin hedefleri mesleki ve teknik eğitime kaymıştır."²¹²

"21. Yüzyıla girerken bilim ve teknolojiye meydana gelen çok hızlı ve baş döndürücü gelişmelere paralel olarak ülkemiz endüstrisinde de yeni teknolojileri ihtiva eden önemli gelişmeler ve ilerlemeler olmaktadır. Endüstrimizdeki bu gelişmeler, yeni teknolojileri bile, uygulayan ve teknoloji transferine uyumlu teknik insan gücü ihtiyacını arttırmaktadır. Bu nedenle mesleki ve teknik öğretim kurumlarında uygulanan programlar bu ihtiyacı karşılayacak düzeye getirilmelidir."²¹³

"Çağdaş teknolojilerin getirdiği yenilikleri endüstri meslek liselerine aktarmak ve sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli ve yeter sayıda teknik insan gücünü yetiştirmek amacı ile endüstriyel teknik öğretim alanında, dış kaynaklı teknik işbirliği projelerinin hayata geçirilmesi gerekmektedir."²¹⁴

"Ülkemizde, sanayileşmenin gerektirdiği sayı ve nitelikte teknik ara insan gücü ihtiyacını karşılayabilmek gayesiyle ; geleceğimizin en önemli yatırımı olan mesleki ve teknik eğitiminde iç ve dış bütün imkanların kullanılması ve yeni imkanlar sağlanması için gayret sarf edilmesi gerekmektedir."²¹⁵

²¹² PILLIARD J.P., OECD (İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı, İnsan Gücü Bölümü Şefi), Mesleki Teknik Eğitim Yayınları, no:29, Ankara:174, s.3.

²¹³ AKYOL Avni, M.E.B. Yayınları, Ön. Ver., 1989, s.1.

²¹⁴ Aynı.

²¹⁵ Hasan Celal GÜZEL, Endüstriyel Teknik Öğretimdeki Gelişmeler, Ön. Ver., 1988, s.5.

Mesleki ve teknik eğitim sistemi, yeni becerilere duyulan ihtiyacın karşılanması için ders programlarını düzenleyinceye kadar uzun bir süre geçmekte, gelişen teknoloji karşısında hazırlanan bu programların geçerliliği azalmaktadır. Hızla değişen beceri talebini karşılamak için pek çok ülke, mesleki esnekliğe ağırlık vermektedir. Bir başka deyişle mesleki ve teknik eğitim programlarının bir amacı olarak teknoloji ve yeni iş türleri gerektirdiğinde iş ve meslek değiştirme kapasitesi önem kazanmaktadır.²¹⁶

Meslek eğitimi günümüzde her zamankinden çok daha fazla teknik gelişme, işletmelerin yeni pazarlara ve tekniklere uyum zorunluluğu, iş piyasasının gerekleri ve çok çeşitli toplumsal istekler gibi faktörlerden oluşan bir gerilim alanı içinde yer almaktadır.²¹⁷ Endüstrilerin gelişmesi ve eskiden gerek duyulmayan dallarda meslek eğitimine gereksinme duyulması ile işletmelerde meslek eğitimi zorunluluğu ortaya çıkmakta, okul içi mesleki eğitim modelleri bu isteklere gerek nitelik, gerekse nicelik açısından cevap veremez duruma gelmektedir.²¹⁸

Okuldaki meslek eğitimi teknik ilerleme ile uyum içerisinde olarak güncel ihtiyaçları tek başına karşılayamamaktadır. Dolayısıyla üzerinde görüş birliğine varılan bir nokta, iş yerinin, meslek eğitiminde çıkış noktasını oluşturduğudur. Böylece meslek eğitiminde sorumluluğun bir bölümü de işletmelere kaydırılmış olmaktadır.²¹⁹

²¹⁶ Torkel Alfthan, Teknolojik Değişim; Yeni Beceriler İçin Eğitim, Teknolojik Gelişmeler ve Sanayide Eğitim Milletler Arası Sempozyumu, 16-17 Şubat 1988 (Ankara: Sınai Eğitim ve Geliştirme Merkezi ve Uluslararası Çalışma Örgütü Dokümanı, 1988), s.31. (Teksir).

²¹⁷ Manfred Kern, sanayi ve Ticaret Odalarının Meslek Eğitimi ve Yetişkinler Eğitimindeki Görevleri, İkili Meslek Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, 12-13 Mayıs 1988 (Ankara: MEKSA Vakfı Yayınları, no:2, 1988), s.171.

²¹⁸ Munther Masri, "Okul ve İşyerinin meslek Eğitimindeki Rolü-Ürdün Modeli", İkili Meslek Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, 12-13 Mayıs 1988 (Ankara:MEKSA Vakfı Yayınları, no:2, 1988), s.93.

²¹⁹ Winfried PINGER, "İkili Meslek Eğitimi Alanındaki Kalkınma Yardımı Politikasında Yeni Eğilimler", İkili Meslek Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, 12-13 Mayıs 1988 (Ankara: MEKSA Vakfı Yayınları, no:2, 1988), s.50.

Okul, teorik ve kavramsal bilginin öğrenilmesi için genellikle, iş yerine nazaran uygun bir ortam oluşturur. Tersine, belirli becerilerle, yani yeni donanım kullanmak için gerekli beceriler en iyi iş yerinde geliştirilebilmektedir.²²⁰ Bu nedenle, meslek eğitimine, işletmelerin yalnızca katılımını sağlamak yeterli olmayıp, onları aynı zamanda sistemin taşıyıcıları haline getirmek de gerekmektedir.²²¹ Böylece, çeşitli tür ve düzeyde, iyi eğitilmiş ve becerili insan kaynaklarının sürekli ve düzenli temini mümkün olabilmektedir.

2. Okul ve Kurumlardaki Meslek Eğitiminin Büyük İşletme ve Sanayi Kuruluşlarına Sağladığı Kolaylık ve Faydalar:

Günümüzde büyük işletme ve sanayi kuruluşlarının bir çoğu halen yetişmiş teknik insan gücünün azlığından, yetersizliğinden ve maalesef iyi yetiştirilememiş olmasından şikayetçidirler. 3308 sayılı Kanunla yürürlüğe giren İşletmelerde Meslek Eğitimi Projesi, herkese olduğu kadar işletmelere de büyük katkıları olmuştur.

Daha önce meslek lisesi mezunu gençlerin uygulamalı eğitimi iyi alamadığından şikayetçi olan, okuldaki uygulama eğitimi ile sanayi koşullarındaki gerçek anlamdaki uygulamaların, tamamen ülke ekonomisine dönük üretim çalışmalarının çok farklı olduğunu vurgulayan büyük işletme yöneticileri, bu proje ile öğrencilerin okulda gördükleri teori eğitiminin uygulamasını 1 yıl süreyle kendi işletmelerinde, kendi araç-gereç teçhizat ve donanımları ile yapmalarından dolayı memnuniyetlerini ifade etmektedirler. Çünkü onlar için hiçbir endüstri tecrübesi

²²⁰ Alfthan, Ön. Ver., s.30.

²²¹ PINGER, Ön. Ver., s.49.

olmayan bir teknik elemanla, kendi bünyesinde eğitim görmüş, üretime katılmış, ülke ekonomisine katkıda bulunmuş bir teknik eleman arasında dağlar kadar fark vardır.

Bu açıdan okul ve işletmelerde meslek eğitimi uygulaması ile iş hayatının ve endüstrinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünün yetiştirilmesi sağlanacak, bu insan gücünün endüstrideki üretimin kalitesine ve ülkemiz ekonomisine katkısı çok büyük olacaktır.

Öte yandan endüstri kuruluşlarının meslek eğitime katılması ve meslek liseleri ile bütünleşmesi sonucu, yeni teknolojilerin iş hayatımıza, endüstrimize ve okullarımıza kısa sürede girmesi sağlanmış, böylece gelişmiş ülkelerle endüstri alanında rekabet gücümüz artmış olacaktır.

Ayrıca kanun kapsamına giren iş yerlerinde kanunla belirtilen sınırlar içerisinde ve bakanlıkça tespit edilen esas ve ölçülere göre; endüstri meslek lisesi öğrencilerine beceri eğitimi yatıran gerçek ve tüzel kişilere; gelir ve kurumlar vergilerinden Fon'a ödedikleri meblağın %50'si teşvik primi olarak geri iade edilmektedir.

İşletmelerdeki Meslek Eğitimi'nin işletmelere kazandırdığı en büyük fayda kuşkusuz öğrencilerin üretime katkıda bulunmuş olmalarıdır. Öğrencilerin sigorta işlemleriyle, prim ödemesi M.E.B.'nce yapıldığından işletmeye herhangi bir iş yükü ve mali külfet getirilmemektedir.

3. Mesleki ve Teknik Eğitimin Getirdikleri:

Ülkemizde Mesleki ve Teknik Eğitimin Uzun bir geçmişi olmasına rağmen 19. Yüzyılın ortalarına kadar geleneksel çıraklık sistemi ile yürütülmüştür.

Cumhuriyetten önce mahalli olarak kurulan ve yönetilen mesleki eğitim Cumhuriyet ile birlikte devlet politikası olarak ele alınmış ve devlet denetiminde mesleki ve teknik öğretim okulları açılmıştır. Bu gelişme devletin mesleki ve teknik eğitime verdiği önemin ilk göstergesi olmuştur.

Ülkemizde bugüne kadar mesleki ve teknik eğitim alanında yürütülen çalışmalar ve bu alanda yapılan projelere bakılırsa, bunların sonucunda meslek eğitiminin ülkemize çok şeyler kazandırdığını, ancak mesleki ve teknik eğitime yeterli desteğin verilmemesinden kaynaklanan birçok sorunları da ortaya çıkardığı gerçektir.

Mesleki ve Teknik Öğretim Okulları artması ile birlikte, bu okullarda eğitim gören gençlerin, bir meslek sahibi olarak bu mesleklerinde istihdam görme olanakları sağlanmıştır.

Mesleki ve teknik öğretim okullarında uygulanan yaklaşık 50 daldaki programların her biri gelişen teknolojinin gerektirdiği iş dalları olmakla birlikte, yurdun her yöresinin özelliklerine, fiziki ve sosyal kapasitesine uygun olarak açılan bölümler, her yöre insanını kendi bölgesinde üretime teşvik etme imkanı sağlamıştır.

Mesleki okulların ve mesleki teknik eğitimin gelişmesiyle birlikte vasıflı teknik eleman ihtiyacımız, istenilen hedeflere ve standartlara ulaşmamış ise bile, kısmen sağlanmıştır. Artık büyük işletmeler, dev sanayi kuruluşları, devlet kuruluşları, diğer özel sektörler kendi bünyesinde eleman çalıştıracığı zaman tercihini her zaman iyi yetişmiş, mesleki ve teknik eğitim görmüş, iş deneyimi olan kişilerden kullanmaktadırlar. Ancak bu elemanların yetersizliğinden her zaman şikayet etmişlerdir.

Mesleki ve teknik eğitimin ülkemize getirdiği en önemli faydalardan biri de üniversite kapısındaki yığılmayı kısmen önlemiş olmasıdır. Bir meslek lisesi mezunu kazandığı vasıflarla bir meslek formasyonuna sahip iken, klasik bir lise mezunu üniversite eğitimi almadan parlak bir geleceğe sahip olamayacağını çok iyi bilmektedir.

4. Mesleki ve Teknik Eğitimin Sorunları:

Mesleki ve teknik öğretim ve eğitimi esnasında ortaya çıkan çeşitli dar boğaz ve mahsurlar vardır. Bunları 3 grupta ele alabiliriz.

- 1) İşgücü istihdamı açısından
- 2) Kendi iç yapısından doğan mahsurlar
- 3) Eğitici kadro bakımından mahsurlar

1. İşgücü İstihdamı Açısından Doğan Mahsurlar

Türkiye'de yetişkinler arasında işsizlik bulunmaktadır. Diğer yandan işletmelerin kalifiye eleman ihtiyacı da bilinmektedir. İşsizliğin temelinde istihdam alanlarının ihtiyaçlarına uygun yeterli eğitimin verilmemesi yatmaktadır.

Mesleki eğitim istenen seviyede gerçekleştirilememesinin başka iki sebebi vardır.

Birincisi; Devletin eğitim ve ayırabildiği kaynaklar yetersiz kalmaktadır. Devlet bütçesinden Milli Eğitime ayrılan payın 1940'lı yılların sonunda meslek eğitimine $\frac{1}{4}$ 'ü ayrılabilirken, son yıllarda ancak $\frac{1}{10}$ 'u ayrılabilir. Daha sonraki bütçelerde bu oran artmış olmasına rağmen yine yetersizdir. Çok pahalıya mal olan meslek eğitimi; bu yetersiz bütçe imkanları ile günün şartlarına uygun olarak donatılmış okullarda yapma imkanı kalmamakta, okullarda ancak temel mesleki bilgi ve beceriler verilebilmektedir.

İkincisi; meslek eğitiminin sadece devlet eli ve imkanları ile okullarda yürütülmesi, bu eğitimi iş hayatından koparmaktadır. Okulda işyeri ortamı yaratılması güç olan meslekler için, temel bilgi ve beceriler okulda kazandırıldıktan sonra, bunların uygulamasının mutlaka işyerinde yapılması gerekmektedir.

Meslek eğitiminin yeterli seviyede yapılamayışı mesleki eğitim görenleri işyerlerinde cesaretsiz hale getirmektedir.

Çıraklık ve meslek eğitimine iş hayatı bugün sınırlı olarak katılmakta, bu da çıraklık ve mesleki teknik eğitimin etkin hale gelmesinde yetersiz kalmaktadır.

Bunun sebebi; meslek eğitimi ile işyerindeki eğitimi düzenleyen 2089 sayılı "Çıraklık, Kalfalık ve Ustalık Kanunu" dışında temel ilkeleri ortaya koyup görevleri ve sorumlulukları tanımlayan bir mevzuatın bulunmamasıdır. 3308 sayılı kanun bunları gidermeye çalışmıştır.

Türkiye' bugün ilkokuldan sonra eğitime devam etmeyerek çalışan nüfusun 6-8 milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. Hiçbir mesleki kalifikasyonu olmayan bu nüfusun, bir yönüyle meslek sahibi yapmak, diğer yönden çalıştıkları işyerlerindeki üretimin verimini ve kalitesini yükseltmelerini sağlamak üzere, mesleki bilgi ve beceri kazandırıcı veya arttırıcı kurslarla eğitilmesi zarureti ortaya çıkmaktadır.

Bugün gelişmiş ülkeler, her seviyede yetişmiş insan gücünün önemini zamanında kavrayarak işçiden en ileri seviyedeki mühendise kadar tüm teknik insan gücünü yetiştirmeyi düzenleyen kanunları 50 yıldan bu yana çıkarıp uygulamaktadırlar.

Böylece istenen işi, belirli kısa bir sürede yapabilmeyi başaran meslek elemanlarını gereken sayıda yetiştirmişler; bunun sonucu olarak da üstün bir üretim potansiyeli meydana getirmişlerdir.

İş hayatımızın ihtiyacı olan nitelikli insan gücünü yetiştirmek üzere;

- Mesleki ve teknik öğretim okul ve kurumlarındaki öğrencilerin beceri eğitimlerini iş yerinde yapmaları,
- Öğretmenlerin, iş yerlerinde, mesleki bilgi ve becerilerini arttırıcı inceleme ve araştırma yapmaları,

- İş yerlerinde, kendi alanlarında yetişmiş olan usta öğreticilerin eğitim elemanı olarak görevlendirilmeleri,
- Çıraklık mesleki ve teknik eğitim faaliyetlerinin düzenlenip, yürütülmesinde gerekli kuruluşların teşekkülü,
- Özel ve kamu işyerlerinin, kendi personelinin bilgi ve becerilerini arttırarak, mesleki gelişmelerini sağlamak amacıyla hizmet içi eğitim yapmak üzere sorumlu tutulmaları,
- Çıraklık, mesleki ve teknik eğitim okul ve kurumlarının görev alanının genişletilerek iş yerlerine kadar götürülmesi,
- Kamu ve özel iş yerleriyle eğitim kurumlarının fertlere bir meslek kazandırmak amacıyla mesleki kurslar düzenlemeleri gerekmektedir.

Çıraklık, mesleki ve teknik eğitim faaliyetlerinin yürütülmesinde karşılaşılan en büyük problemlerden birisi de yeterli finansmanın sağlanamamasıdır.

Beşinci beş yıllık Kalkınma Planında da bu problem dikkate alınmış, bu amaçla bir fon kurulması hükmü getirilmiştir.1986'da uygulanan programda da bu hüküm yer almıştır.

Fonun faaliyete geçirilmesiyle, örgün, çıraklık ve yaygın eğitim yoluyla mesleki ve teknik eğitimin yaygınlaştırılması, yetiştirilen insan gücünün sayı ve kalite olarak arttırılması; çıraklık örgün ve yaygın mesleki ve teknik eğitimin bütün olarak desteklenip geliştirilmesi sağlanacaktır. Bu suretle ülkemizde çıraklık ve mesleki eğitimin finansmanına yeni bir boyut kazandırılacaktır.

2- Kendi İç Yapısından Çıkan Mahsurlar:

MEB'na bağlı teknik liseler, endüstri meslek liseleri, kız meslek liseleri, ticaret liseleri ile otelcilik ve turizm meslek liselerinde 1985-1986 öğretim yılına kadar örgün eğitim yoluyla sürdürülmekte olan mesleki ve teknik eğitim alanında;

- a- Atölye laboratuvar ve öğretim binalarının yapımında,
- b- Okulların atölye ve laboratuvarlarının teknolojik yeniliklere uygun makine ve teçhizatla donatılmasında,
- c- Yeterli sayı ve nitelikte atölye ve meslek dersleri öğretim personelinin istihdamında,
- d- Teknolojik yeniliklere uygun öğretim programları hazırlanması ve uygulanmasında,
- e- Ders kitaplarının yazdırılmasında,

dar boğaza girilmiştir.

İlk öğretim mezunlarının örgün mesleki ve teknik eğitim alanına ilgisi her geçen yıl hızla artmasına rağmen, üniversite sınavlarında meslek lisesi mezunlarına yapılan "puan" haksızlığı, meslek liselerine yapılan yatırımın artmaması, atölye ve laboratuvarlardaki makine ve teçhizatın yeni teknolojik gelişmelere uygun hale bir türlü getirilemeyişi, mali imkansızlıklar, bu okullara isteği son iki yılda önemli derecede azalmıştır.

Tecrübeli teknik lise ve endüstri meslek lisesi öğretmenlerinin endüstri kuruluşlarınca iyi imkanla istihdam edilmesinden dolayı okullardaki öğretmenleri görevde tutmak mümkün olmamış; teknik ve endüstri meslek liselerinde öğretmen açığı hızla artmıştır. Bu sebeple, okullardaki bazı bölümlerde eğitim yapılamaz hale gelmiştir.

Genel öğretime göre çok pahalı olan teknik eğitimin finansmanı için yıllık bütçeden bu amaçla ayrılan ödenek, ancak atölye ve laboratuvar için gerekli olan temrin malzemesi alımı ve işletme giderlerini karşılayabildiğinden yeni açılan okulların donatımı, günün teknolojisine uygun makine ve araçlarla yenilenmesi de mümkün olamamıştır.

Çıraklık eğitiminde ise;2089 sayılı Kanunun, 3308 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırıldığı tarihe kadar geçen dokuz yıl içinde; ancak 39 il çıraklık eğitimi kapsamına alınabilmiş ve bu illerde kırk meslek alanındaki yaklaşık 13.000 kayıtlı çırağa eğitim verilebilmiştir.

Ülkeye hali hazırda tahminen iki milyondan fazla çırak bulunduğu göz önüne alınırsa; 2089 sayılı Kanunun uygulanmasında, hedeflenen amaca ulaşamadığı kolayca anlaşılacaktır.

Mesleki ve teknik öğretim okullarının teknik yönden demode olmuş donatımı, nitelik ve sayı yönünden yetersiz personel imkanları ile örgün eğitim vasıtasıyla meslek eğitimi gören gençlerimizin; istihdam edildikleri modern makinelerle donatılmış iş yerlerine intibaklarında çekilen sıkıntılar, iş yerlerinin yöneticileri tarafından her vesile ile dile getirilmiştir.

3-Eğitici Kadro Bakımından Ortaya Çıkan Mahsurlar:

Ayrıca personel yetersizliği ve sınırlı maddi imkanlar sebebiyle yetişkinlere yaygın eğitim yolu ile meslek kursları açılması, yetişkinlerin ihtiyaç duyulan alanlarda meslek öğrenmesi için mevcut bina ve donatımdan faydalanılması hususları da sınırlı kalmıştır.

Kalkınma planlarında ve hükümet programlarında 1985 yılına kadar orta öğretim çağındaki gençlerimizin %65'inin mesleki ve teknik eğitim görerek yetişmeleri ön görülmüş ise de bu hedefe ulaşılamamıştır. Bu hedefe ulaşılabilmesi için çıkarılan 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu ile mesleki ve teknik eğitim alanında sosyal muhtevalı reform niteliği taşıyan çok önemli yenilikler getirilmiştir.

Yukarıda özet olarak belirtilen çıraklık, örgün mesleki ve teknik eğitim ile yaygın mesleki eğitimde karşılaşılan personel, donatım ve maddi zorlukları ortadan kaldırmak için çıkarılmış olan 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitimi Kanunu 1986-

1987 öğretim yılından itibaren, kademeli olarak çıraklık ve örgün mesleki ve teknik öğretim alanlarında toplam 44 ilde uygulanmaya başlanmıştır.

Ancak bu olumlu gelişme de iş yerlerindeki usta öğretici olarak görev yapan kişilerin yeterli beceri ve eğitim pedagojisine sahip olmamalarından dolayı istenilen ve hedeflenen seviyeye bir türlü ulaşamamıştır.

5– 21. Yüzyılda Mesleki ve Teknik Eğitimin Yeri ve Getirecekleri :

Gelişen teknolojinin, hızla büyüyen sanayinin, ortaya çıkan yeni Pazar bulma ihtiyacı, dev sanayi projeleri, hızla artan nüfus ve buna paralel olarak iyi yetişmiş vasıflı teknik eleman ihtiyacı 21. Yüzyılda çok büyük sorunları beraberinde getireceği apaçık ortadadır.

21. yüzyıla girdiğimiz şu yıllarda Mesleki ve Teknik Eğitimin yerinin ne kadar önemli olduğunu anlamak zor değildir. Gelişmiş ve hızla gelişen teknolojiyi yakalamak ve yakından izlemek için iyi yetişmiş teknik insan gücüne ihtiyaç vardır. Mesleki ve Teknik Eğitim veren Kurumların burada son derece önemi büyüktür.

Ancak dikkat etmemiz gereken çok önemli bir nokta var, 21. Yüzyılın hızla gelişen ve değişen teknolojisini halen mevcut olan, araç, gereç, makine ve teçhizat yönünden demode olmuş, bazı yerlerde Cumhuriyet döneminden kalma donanımlarla, sanayi koşullarında artık hiçbir geçerliliği kalmayan programlarla ve eğitime ayrılan bütçenin 1/10'unu bile mesleki eğitime ayırmayan bir zihniyetle yakalamamız hayal olacaktır.

Daha makul bir bütçe, mümkün olduğu kadar sanayi ile içi içe bir mesleki eğitim, teknolojinin gereklerine uygun eğitim programları, iyi donatılmış atölye ve çağdaş laboratuvarlarla 21. Yüzyılda Mesleki ve Teknik Eğitim, çok önemli atılımları beraberinde getirecektir. Yeter ki bu konuya gerekli önemin biran önce verilmesi ve zaman kaybetmeden üniversite kapısı önünde yığılmış olan gençlerimize vasıflı, iyi yetişmiş ve mesleğinde uzman olarak yetişecek imkanları sağlayalım.

BÖLÜM IV.

1-Araştırma Kapsamına Alınan Grupların Nitelikleri:

Araştırma kapsamına alınan gruplar,araştırmadan en verimli sonuçları almak için seçilen,Mesleki ve Teknik Eğitim ile iç içe,yakından ilgili kurum yöneticileri, Koordinatör Öğretmenler, Öğrenciler, Öğrencilerin işletme eğitiminden sorumlu Usta Öğreticiler ve büyük İşletme Yöneticileridir.

a- Mesleki Teknik Eğitim Yöneticileri:

Araştırma kapsamına alınan bu grup, bazı Endüstri Meslek Liseleri müdürleri ile Çıraklık ve Yaygın Eğitim Merkezi müdürlerinden oluşmaktadır. Okuldaki mesleki ve teknik eğitimden birinci derecede sorumlu, aynı zamanda öğrencilerin işletme eğitiminden yakından ilgili olmaları bu grubun araştırmamızda önemli bir rol üstleneceği tartışılmazdır.

b- Koordinatör Öğretmenler:

Araştırma kapsamına alınan bu grup işletmelerde meslek eğitimi gören öğrencilerin oradaki - gördüğü eğitimin denetiminden sorumlu, gördüğü beceri eğitiminin okul müfredat programlarına uygunluğunu denetleyen ayrıca öğrencilerin devam-devamsızlık ve çalışma koşullarından birinci derece sorumlu olan mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlerdir. Öğrencilerin işletme şartlarına sağladığı uyumu derecesi açısından bu gurubun da araştırmada önemli bir yerinin olacağı kuşkusuzdur.

c- Öğrenciler :

Araştırma kapsamına alınan bu gurup araştırmanın amacını teşkil eden, endüstriyel teknik öğretim kurumlarında öğrenim gören ve aynı zamanda işletmelerde beceri eğitimine tabi öğrenci gurubudur.

Bu gurubun, okullarında aldığı beceri ve eğitimin tatminlik derecesi ve bu eğitimin işletme koşullarına uygunluk derecesi, çalışma hayatında yeterli olup olmayacağı, işletmenin ihtiyacı olan teknik insan gücünü karşılayıp karşılamayacağı açısından araştırma için son derece önemi büyüktür.

d- İşletmelerde Öğrenci Eğitiminden Sorumlu Öğreticiler

Araştırma kapsamına alınan bu gurup, öğrencilerin işletmelerdeki eğitiminden sorumlu, öğrenciye en yakın kişidirler. Öğrencilerin işletmedeki, eğitimi ile görevlendirilen bu kişiler M.E.B'nca hazırlanan programa uygun olarak açılan iş pedagojisi kurslarına alınmakta ve kendilerine eğitimcilik nosyonu kazandırılarak "Usta Öğreticilik Belgesi" verilmektedir.

Yeterli mesleki tecrübesi bulunan kişiler arasından seçilen bu gurup, öğrencilerin gerçek üretim şartları içinde öğretim programlarına uygun olarak mesleki eğitim görmelerinin sağlamaktadır. Bu açıdan araştırma için önemli yer teşkil eden guruplardan biri olmuştur.

e- İşletme ve Belli Başlı Sanayi Yöneticileri :

Araştırma kapsamına alınan bu son grup bünyesinde meslek lisesi öğrencileri bulunduran, her okul aşamasında, bünyesinde beceri eğitimi uygulatan, hem de mezun olduktan sonra, bünyesinde meslek lisesi mezunu çalıştırmaya devam eden kurum yöneticilerini teşkil etmektedir. Bu açıdan bu grubun düşüncelerinin ve önerilerinin araştırma için çok önemli olacağı kanısındayım.

2. Araştırma Kapsamına Alınan Okullarla İlgili Bilgiler :

Araştırma kapsamına alınan okullar doğal olarak Endüstriyel Teknik Eğitim veren Endüstri Meslek Liseleri ve Çıraklık Eğitim Merkezleridir.

Bu çerçevede Diyarbakır ilinde bulunan 2 Endüstri Meslek Lisesi ve Türk-Alman İşbirliği ve Mesleki Eğitim Merkezi araştırma kapsamına alınmıştır.

Bu okullar temel meslek eğitimi okulda verme özelliklerinin yanında, işletmelere beceri eğitimi için öğrenci gönderen okul alma özelliklerinden dolayı tercih edilmişlerdir. Bu okullardan iki Endüstri Meslek Lisesi'nden birinin öğrenci mevcudu 1000, diğerinin 750'dir. Bu okullardan birinde uygulanan program sayısı 7 (7 bölüm) diğerinde 5'tir. İşletmelere çırak, kalfa ve usta ihtiyacını karşılamak için eğitim vermekle yükümlü Türk-Alman İşbirliği ve Mesleki Eğitim Merkezi, bu özelliğinden dolayı araştırma kapsamında yer alan okullar arasına girmiştir.

3. Araştırma Kapsamına Alınan İşletme ve Sanayi Kuruluşları ile İlgili Bilgiler :

Bünyesinde meslek lisesi mezunu öğrenci çalıştıran ve aynı zamanda işletmelerde beceri eğitimi uygulamasına yer veren işletmeler arasından seçilmiştir.

Bu işletmeler Diyarbakır İlindeki bünyesinde 300'den fazla eleman çalıştıran yüksek kapasiteli işletmeler arasından seçilen pilot firmalardır. Bu pilot firmalardan TEMSAN (Jeneratör ve Su Türbini Fabrikası), TEDAŞ (Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş) ve AKYIL Otomotiv, Tekstil, Pazarlama, İthalat ve İhracat A.Ş. baz alınarak bir alan araştırması yoluna gidilmiştir.

BÖLÜM V.

BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

1 – Problemin(Konunun) Özeti :

Bu araştırmada özetle anlatılmak istenen, günümüzün teknolojisi için üretime büyük katkıda bulunacak Mesleki ve Teknik Öğretim Kurumlarının Türk endüstrisi için ne derece yeterli olduğunu, bu kurumlarda uygulanan programların endüstri koşullarında ne kadar geçerli olduğunu, sanayi koşulları için okuldaki meslek eğitiminin yeterli olup olmadığını, aynı zamanda okul – sanayi işbirliğinin mesleki eğitime kazandırdıklarını ve bu konudaki aksaklıkları, 21. Yüzyıla girerken Mesleki ve Teknik Eğitimin nasıl yenilenmesi gerektiğini ortaya koymaktır.

Yapılan araştırmaların da ortaya koyduğu gibi Türkiye' deki Mesleki ve Teknik Eğitimin uygulanmasında gerek yöntem, gerekse maddi olanaklar açısından bir çok problemin olduğu ortaya çıkmıştır.

Okullarda uygulanan mesleki eğitim programlarının, uygun, çağın gereklerine yakışır alet, donanı ve teçhizatla yapılması yerine, demode olmuş, Cumhuriyet döneminde kalma teknik donanımlarla yürütülmesi, Mesleki ve Teknik Eğitime ayrılan bütçenin bir türlü arttırılmak istenmemesi, ders müfredat programlarında halen çağın gereklerine ve ihtiyaçlarına cevap verecek programların yerleştirilmesinde yetersiz kalınışı, Mesleki ve Teknik Eğitim alanında uygulamaya konmuş en olumlu çalışma olan 3308 sayılı Kanunun gereği olarak uygulanmış olan okul – sanayi işbirliği projesinin işletmelerin gerekli katkı ve verimi sağlayamamasından ve son olarak eğitim personelinin yetersizliğinden kaynaklanan aksaklıklar problemin büyüklüğünü ortaya koymuştur.

2.Anket sonuçları:

Araştırmamızda 5 değişik gruba anket uygulanmış ve anket sonuçları 5 ayrı düzeyde değerlendirilmiştir. Anket kapsamına giren bu grupların isimleri, bu gruplara uygulanan anket formunda yer alan sorularla ilgili bilgiler ve bu sorularla öğrenmek istenilen bilgilerin özü aşağıda belirtilmiştir. Bu soruların bir kısmı bütün gruplara, bir kısmı birkaç gruba, diğerleri tek bir gruba sorulmuştur. Bunun nedenleri de yine aşağıda açıklanmıştır.

1.Grup : Endüstriyel Teknik Kurum Yöneticileri :

Diyarbakır da mesleki ve teknik eğitim veren Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi müdürü ve 2 müdür yardımcısı, Burhanettin Yıldız Anadolu Teknik ve Endüstri Meslek Lisesi müdürü ve 2 müdür yardımcısı, Çıraklık Eğitim Merkezi müdürü ve 2 müdür yardımcısından oluşan 9 yöneticiye 10 soruluk bir anket uygulanmış ve ankette yer alan sorularla, yöneticiliklerini yaptıkları okulların makine ve teçhizat yönünden 2000 yılı gelişen teknoloji şartlarına uygunluk derecesi, bu okullarda verilen mesleki ve teknik bilgilerin gelişen ve hızla değişen, büyüyen sanayi koşullarında geçerlilik derecesi ve de en önemlisi yöneticiliklerini yaptıkları okulların fiziki ve teknik kapasitesinin bir teknik eleman yetiştirmedeki yeterliliklerini bütün hatlarıyla ortaya koymak amaçlanmıştır.

2.Grup : Diyarbakır' daki Mevcut Büyük Sanayi Kuruluşu Yöneticileri :

Diyarbakır' daki mevcut özel ve kamu işletmelerinden seçilen, en çok işçi çalıştıran ve bünyesinde meslek okul mezunu ve halen beceri eğitimi gören öğrenci bulunduran 3 büyük işletme olan AKYIL otomotivi tekstil, pazarlama, ithalat ve ihracat A.Ş., TEDAŞ (Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş.) ve TEMSAN (Jeneratör ve Su Türbini Fabrikası) yöneticilerinden oluşan 9 kişiye 10 soruluk bir anket uygulanmış ve ankette yer alan sorularla işletmelerinde istihdam ettiği ve halen beceri eğitimine tabi

tuttuğu mesleki ve teknik okul mezunu öğrencilerinin, okullarında aldığı mesleki ve teknik bilgi ve becerilerini işletme şartlarında ne derece yansıtabildiklerini, bu bilgi ve becerilerin işletme koşullarındaki yeterliliğini ortaya koymak amaçlanmıştır.

3.Grup : İşletmelerdeki Beceri Eğitiminden Sorumlu Usta Öğreticiler :

Yukarıda adı geçen işletmelerde öğrencilerin beceri eğitiminden bizzat sorumlu olan ve öğrenciyi beceri eğitimi yaptığı esnada en fazla tanıma imkanına sahip olan 10 usta öğreticiye 10 soruluk bir anket uygulanmış ve ankette yer alan sorularla, işletmede beceri eğitimine tabi olan öğrencilerin, okulda aldıkları teknik bilgi ve el becerilerinin işletme şartlarında ne derece verim sağladığını, bir teknik eleman vasıflarına ne derece sahip olduğunu, ülke kalkınması ve üretime katkı sağlamada ne derece yeterli olduğunu tüm hatlarıyla ortaya koymak amaç edinmiştir.

4.Grup : Endüstriyel Teknik Öğretim Kurumlarında Görevli Koordinatör

Öğretmenler :

Mesleki ve teknik eğitim veren kurumlarda öğrencilerin işletmelerdeki beceri eğitimlerinin denetiminden sorumlu 10 koordinatör öğretmene 10 soruluk bir anket uygulanmış ve ankette yer alan sorularla, işletmelerde beceri eğitimine tabi olan öğrencilerin 2 yıl süreyle okulda aldıkları mesleki ve teknik bilgi ve formasyonlarını, iş yeri şartlarında ortaya koyma ve kendilerini gerçek sanayi koşullarında ispatlamak için yeterli olup olmadıklarını ortaya koymak amaç edinmiştir.

5.Grup : Mesleki ve Teknik Eğitim Gören, İşletmelerde Beceri Eğitimine Giden

Öğrenciler :

Yukarıda adı geçen mesleki ve teknik okullarda öğrenim gören ve işletmelerde beceri eğitimine tabi olan 100 öğrenciyeye 10 soruluk bir anket uygulanmış ve ankette yer alan sorularla, kendilerinin okul ortamında aldıkları beceri ve bilgilerin, büyük

sanayi ve işletme koşullarında ne derece fayda sağladığını, aldıkları bu bilgilerin yeterli olup olmadığını, varsa eksikliklerini ortaya koymak amaç edinmiştir.

Anket Kapsamına Giren Tüm Gruplara Ortak Sorulan Sorular :

Soru : Meslek liselerindeki makine ve donanımlar, gelişen teknoloji şartlarında öğrencilere sağladığı imkanlar açısından ne derece yeterli kalmaktadır.

Bu sorunun bütün gruplara birden sorulmasının nedeni, araştırmamızda ele aldığımız meslek eğitimi veren kurumlardaki eğitimin kalitesi ve yeterliliğini görebilecek kişilerin bu gruptaki kişiler olduğuna duyduğumuz inançtır. Bu grupların hepsi, gerek okullardaki görevli kişiler, gerekse işletmelerdeki görevliler meslek okullarındaki teknik donanımları işletmelerdeki donanımlarla kıyaslayıp en doğru şekilde değerlendirecek pozisyondadırlar.

Soru : İşletmelerde beceri eğitimine giren öğrencilerin, okulda gördükleri eğitim ile işletme koşullarına sağladığı uyum derecesi sizce ne kadardır.

Bu sorunun bütün gruplara birden sorulmasının nedeni, sorunun bütün grupların ilgi alanına girmesi ve bütün grupların bu sorunun değerlendirmesini yapacak nitelikte olmasıdır. Sorunun içeriğine bakıldığında sorunun sadece tek bir gruba yada birkaç gruba sorulmasının yanlış olacağı görülecektir. Okulda alınan meslek eğitimi ile işletmeye sağlanan uyum öğrenilmek istenmiş ve anket kapsamındaki tüm gruplarımız bu sorunun ilgi alanına girmektedirler.

Soru : Meslek okullarının teknik insan gücü yetiştirmedeki başarı oranı ne düzeydedir.

Bu sorunun da bütün gruplara sorulmasının nedeni, soruya verilecek cevapların bu oranı ortaya koyabilecek, gerçek analizlerde bulunabilecek pozisyondaki kişiler tarafından olması gerekmektedir. Anket kapsamındaki tüm gruplarımız bu soruyla yakından ilgilidir. Bu soru araştırmamızın amacını ortaya

koyan temel sorulardan biridir. Bu soruya verilecek cevaplar araştırmamız için büyük önem taşımaktadır.

Soru : Meslek okulu mezunlarının “vasıflı bir teknik eleman” olarak size verdiği güven ne düzeydedir.

Bu soruda anket kapsamına giren tüm gruplara sorulmuştur. Nedeni ise soruda sözü edilen “vasıflı bir teknik eleman” nitelemesini değerlendirecek ve anlayabilecek kapasitedeki kişilerin bu gruptaki bütün bireyleri kapsamasıdır. Bütün grupların bu soruya vereceği cevaplar araştırmamıza ışık tutacak ve araştırma sonunda ortaya kayacağımız problemin tespitinde bize yardımcı olacaktır. Bu nedenle sorunun önemi gereği tek bir gruba yada birkaç gruba sorulması yanlış olacaktır. Bütün grupların bu soruyla yetki ve konum itibariyle yakından ilgisi vardır.

Bu sorular dışında kalan bazı soruların yine bir kısmı anket kapsamındaki kişilerden yetki ve konumuna göre soru ile ilgileri değerlendirilmiş ve sorular birkaç gruba birden sorulmuştur. Bu tip sorular sadece tek bir gruba sorulamadığı gibi, araştırmamızın amacını ve problemin tespitini ortaya koymak için soruları tek bir gruba sorma şansımızda yoktur.

Diğer kalan sorular sadece tek bir gruba sorulmuştur. Bu tip sorular genelde direk olarak sorulduğu grubun yetki ve sorumluluğuna giren sorulardır. Sorunun başka bir gruba sorulma şansı ve tercihi yoktur. Bu tip sorulara verilen cevaplar sorunun ortaya çıkaracağı problemi tespit için tek bir grup tarafından cevaplandırılmasının faydaları vardır. Bu yönüyle bu tip sorularda araştırmamıza ışık tutmuş ve araştırmamız için büyük önem taşımaktadır.

1-) Anketin uygulama alanına giren kişilerin sayıları ve etkinlik oranları **Tablo-10**'da gösterilmiştir.

TABLO 10

Anket kapsamındaki kişilere ilişkin bilgiler

Anket uygulama alanına giren kişiler	Sayı	Oran (%)
Okul Yöneticileri	9	6.5
İşletme Yöneticileri	9	6.5
Usta Öğreticiler	10	7.25
Koordinatör Öğretmenler	10	7.25
Öğrenciler	100	72.5
TOPLAM	138	100

- Anket uygulama alanına giren okul yöneticilerinin toplam sayısı 9 olup, anket kapsamındaki tüm kişilerin %6.5 'unu teşkil etmektedir.
- Anket uygulama alanına giren işletme yöneticilerinin toplam sayısı 9 olup anket kapsamındaki tüm kişilerin %6.5'ünü teşkil etmektedir.
- Anket uygulama alanına giren usta öğreticilerin toplam sayısı 10 olup anket kapsamındaki tüm kişilerin %7.25 'ini teşkil etmektedir.
- Anket uygulama alanına giren koordinatör öğretmenlerin toplam sayısı 10 olup anket kapsamındaki tüm kişilerin %7.25 'ini teşkil etmektedir.
- Anket uygulama alanına giren öğrencilerin toplam sayısı 100 olup anket kapsamındaki tüm kişilerin %72.5 'unu teşkil etmektedir.

2-) Meslek liselerinde mevcut meslek eğitiminde kullanılmak üzere, bulunan makine ve donanımların, gelişen teknoloji şartlarında öğrencilere sağladığı imkanlar açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-11'** de yapılmıştır.

TABLO-11

Meslek liselerinde mevcut meslek eğitiminde kullanılmak üzere, bulunan makine ve donanımların, gelişen teknoloji şartlarında öğrencilere sağladığı imkanlar açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	92	67
Kısmen Yeterlidir	37	27
Yeterlidir	9	6
Toplam	138	100

$$\begin{array}{lcl}
 \text{Yetersizdir} \rightarrow a & 138/a-92 \times 1 = 92 & \text{Etkinlik oranı } 193/414 = \%47' \text{dir} \\
 \text{Kısmen yeterlidir} \rightarrow b & 138/b-37 \times 2 = 74 & \text{(Ağırlıklı aritmetik ortalama)} \\
 \text{Yeterlidir} \rightarrow c & 138/c-9 \times 3 = 27 & \\
 \hline
 & 414 & 193
 \end{array}$$

Meslek liselerindeki makine ve donanımlarının gelişen teknoloji şartlarında yeterlilik derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması %47'dir. Bu oran düşüktür. Bu oranın düşük olmasının sakıncaları aşağıda belirtilmiştir.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

Öğrenciler için	Yeterlidir =6	Kısmen yeterlidir =30	Yetersizdir =64
Kurum yöneticileri için	Yeterlidir =2	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =4
İşletme yöneticileri için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =7
Koordinatör öğretmenler için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =1	Yetersizdir =8
Usta öğretmenler için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =1	Yetersizdir =9
TOPLAM	9	37	92

Öneriler:

Tablo-11'in verdiği rakamlara göre meslek liselerinde öğrenci eğitiminde kullanılan makine, teçhizat ve donanımlar, öğrencilerin iyi bir teknik eleman olarak yetişmeleri için yeterli düzeyde değildir. Bu konu önemli bir eksikliklerdir. Yaptığımız araştırma ve gözlemlerde de meslek liselerinin halen çok eski makine ve teçhizatlarla, modern eğitim anlayışıyla bağdaşmayan şartlarda ayakta durmaya çalıştığı görülmüştür. Bu durum ancak eğitime ve özellikle mesleki ve teknik eğitime ayrılacak bütçenin makul bir seviyede, teknolojik gelişmelere hitap edecek bir seviyede olabilmesi için son model cihazlarla teçhizat ve donanımlarla ve kaliteli bir eğitim anlayışına geçebilmek için artırılarak telafi edilecektir.

Mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumlar her zaman için Türk sanayisinde ara teknik insan gücü yetiştirmek için kurulmuşlardır. Bu okullardaki makine ve donanımlar da Türk sanayisine uyum sağlayacak modern eğitim araçlarıyla takviye edilerek tatmin edici bir seviyeye getirilmesi gereği vardır.

3-) Meslek eğitimi gören öğrencilerin ders müfredat programlarının günün gelişen ve değişen teknolojik şartlarına uygunluk derecesinde olan inanç dağılımı **Tablo-12'** de gösterilmiştir.

TABLO-12

Meslek eğitimi gören öğrencilerin ders müfredat programlarının günün gelişen ve değişen teknolojik şartlarına uygunluk derecesinde olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	78	72
Kısmen Yeterlidir	31	28
Yeterlidir	0	0
Toplam	109	100

$$\begin{array}{l}
 \text{Yetersizdir} \rightarrow a \quad 109/a-78 \times 1 = 78 \quad \text{Etkinlik oranı } 140/327 = \%43\text{'t}{\ddot{u}}r \\
 \text{Kısmen yeterlidir} \rightarrow b \quad 109/b-31 \times 2 = 62 \quad (\text{Ağırlıklı aritmetik ortalama}) \\
 \text{Yeterlidir} \rightarrow c \quad 109/c-0 \times 3 = 0 \\
 \hline
 \quad \quad \quad 327 \quad \quad 140
 \end{array}$$

Meslek eğitimi gören öğrencilerin ders müfredat programlarının günün gelişen ve değişen teknolojik şartlarına uygunluk derecesinde olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması %43'tür. Bu oran oldukça düşüktür. Bunun doğuracağı sakıncalar aşağıda belirtilmiştir.

Her bir grup için bu orana bakıldığında ;

Öğrenciler için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =28	Yetersizdir =72
Kurum yöneticileri için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =6
TOPLAM	0	31	78

Öneriler:

Tablo-12'de ortaya çıkan sonuçlara göre meslek liselerinde okutulan ders müfredatlarının gelişen teknoloji şartlarına uyum sağladığına olan inanç oldukça zayıftır. Ders müfredatlarının gelişen teknoloji şartlarına göre yeniden düzenlenmesi gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu doğrultuda eski ve geçerliliği kalmamış müfredatlar yerine çağın ihtiyaçlarına cevap verecek, öğrencilerin ilgisine ve teknolojik koşullara paralellik sağlayacak yeni müfredatlar hazırlanmalıdır.

Mesleki okullarda öğrenim gören öğrenciler bu müfredatların bir çoğunun ileride hayata atıldığı zaman hiçbir geçerliliğinin kalmadığını yavaş yavaş görmeye başlamışlardır. Bu durum meslek liselerine olan talebi azaltmakta ve dolayısıyla teknik insan gücü yetiştirme oranı da düşmektedir. Bu durumun önüne geçmek için yine her şeyden önce biraz daha bütçe ve meslek liselerinin amacını ve içeriğini en iyi şekilde bilecek ve yerinde tespitler yapacak uzman kadrolar aracılığıyla yeni programlar geliştirmek vazgeçilmez bir zorunluluktur.

4-) Meslek eğitimi gören öğrencilerin, eğitimleri sonunda, istihdam görüp teknik eleman olarak çalışabilmeleri için, gerekli teknik kapasiteye sahiplik derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-13'** de gösterilmiştir.

TABLO-13

Meslek eğitimi gören öğrencilerin, eğitimleri sonunda, istihdam görüp teknik eleman olarak çalışabilmeleri için, gerekli teknik kapasiteye sahiplik derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	91	71
Kısmen Yeterlidir	28	22
Yeterlidir	9	7
Toplam	128	100

$$\begin{array}{lcl}
 \text{Yetersizdir} \rightarrow a & 128/a-91 \times 1 = 91 & \text{Etkinlik oranı } 174/384 = \%45\text{'tir} \\
 \text{Kısmen yeterlidir} \rightarrow b & 128/b-28 \times 2 = 56 & \text{(Ağırlıklı aritmetik ortalama)} \\
 \text{Yeterlidir} \rightarrow c & 128/c-9 \times 3 = 27 & \\
 \hline
 & 384 & 174
 \end{array}$$

Meslek eğitimi gören öğrencilerin, eğitimleri sonunda istihdam görüp teknik eleman olarak çalışabilmeleri için gerekli teknik kapasiteye sahiplik derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması %45'tir. Bu oran oldukça düşüktür. Bu oranın düşük olmasının sakıncaları aşağıda belirtilmiştir.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

Öğrenciler için	Yeterlidir =5	Kısmen yeterlidir =21	Yetersizdir =74
Kurum yöneticileri için	Yeterlidir =2	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =5
İşletme yöneticileri için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =5
Koordinatör öğretmenler için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =7
TOPLAM	9	28	91

Öneriler:

Tablo-13'te verilen sonuçlara göre mesleki ve teknik okul mezunlarının eğitimleri sonunda iyi bir teknik eleman olarak çalışabilme şanslarına olan güven oldukça zayıftır. Mevcut mesleki ve teknik okullar, teknik eleman yetiştirmede yetersi kalmaktadırlar. Bu rakamlar iyi bir teknik eleman yetiştirmede sadece mesleki ve teknik eğitim vermenin yetersiz kaldığını da ortaya koymuştur. Bunun yanında öğrencilere gerekli iş disiplini ve sağlıklı modern şartlarda bir eğitim vermenin gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Çocuğunu meslek okullarına gönderen bütün veliler çocuklarının eğitimleri sonunda iyi bir teknik eleman olarak yetişip ülke ekonomisine ve üretime katkı sağlayacak büyük endüstri kuruluşlarında istihdam görme şansına sahip olacaklarını umut etmektedirler. Ancak şu anki mevcut şartlarda son model teknolojiyi kullanan büyük işletme kuruluşları meslek lisesi mezunlarının istedikleri seviyede eğitilemediği konusunda şikayetlerini dile getirmektedirler. Bu anlamda meslek liselerinin ve diğer mesleki eğitim veren kuruluşların daha bir çok eksikliklerinin olduğu, gerek eğitim kalitesi gerekse fiziki ve teknik donanım yönünden büyük sanayi kuruluşlarında istihdam görebilmeleri için bu eksikliklerinin giderilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

5-) Meslek okullarında eğitim gören öğrencilerin ders müfredatlarında belirtilen esaslar doğrultusunda almış oldukları teknolojik ve teknik bilgilerin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-14'** de gösterilmiştir.

TABLO-14

Meslek okullarında eğitim gören öğrencilerin ders müfredatlarında belirtilen esaslar doğrultusunda almış oldukları teknolojik ve teknik bilgilerin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	10	60
Kısmen Yeterlidir	4	20
Yeterlidir	4	20
Toplam	18	100

$$\begin{array}{lcl}
 \text{Yetersizdir} \rightarrow a & 18/a-10 \times 1 = 10 & \text{Etkinlik oranı } 30/54 = \%55\text{'tir} \\
 \text{Kısmen yeterlidir} \rightarrow b & 18/b-4 \times 2 = 8 & \text{(Ağırlıklı aritmetik ortalama)} \\
 \text{Yeterlidir} \rightarrow c & 18/c-4 \times 3 = 12 & \\
 \hline
 & 54 & 30
 \end{array}$$

Meslek okullarında eğitim gören öğrencilerin ders müfredatlarında belirtilen esaslar doğrultusunda almış oldukları teknolojik ve teknik bilgilerin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması %55'tir. Bu oran istenilen düzeyde değildir. Bu durumun ortaya koyduğu olumsuz sonuçlar vardır.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

Kurum yöneticileri için	Yeterlidir =2	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =5
İşletme yöneticileri için	Yeterlidir =2	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =5
TOPLAM	4	4	10

Öneriler:

Tablo-14'de verilen sonuçlara göre mesleki ve teknik eğitim veren okullardaki öğrencilerin ders müfredatlarında belirtilen esaslar doğrultusunda almış oldukları teknolojik ve teknik bilgiler yeterli düzeyde değildir. Bu konu da mesleki ve teknik eğitimde görülen önemli bir eksiklik olarak ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin günün gelişen teknolojik şartlarında daha iyi imkanlarla iyi yetişmiş ve uzman eğitimci kadrosuyla, demode olmuş, piyasada hiçbir geçerliliği kalmayan eski müfredatların yerine günün gelişmiş teknolojisine ışık tutan öğretim programlarının hayata geçirilmesi zorunluluğunu ortaya koymuştur.

Mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumlarda verilen teknik bilgiler teknolojinin gereği olan ve Türk sanayi piyasasında iyi yetişmiş vasıflı bir teknik elaman olarak alınması gereken bilgiler olması gereklidir. Şu durumda bu bilgiler daha iyi yetişmiş uzman eğitimci kadrosuyla verilmesi gereklidir. İyi bir uzman kadroyla ve yenilenmiş modern eğitim müfredatlarıyla verilecek bilgi ve beceriler mesleki ve teknik eğitimin kalitesini artıracaktır. Bu nedenle bu konuda gerekli önlemler bir an önce alınarak hayata geçirilmelidir.

6-) Uygulamalı meslek eğitimi veren meslek okullarının, iyi bir teknik eğitim vermek için fiziki ve teknik kapasitelerinin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-15'** de verilmiştir.

TABLO-15

Uygulamalı meslek eğitimi veren meslek okullarının, iyi bir teknik eğitim vermek için fiziki ve teknik kapasitelerinin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	6	67
Kısmen Yeterlidir	3	33
Yeterlidir	0	0
Toplam	9	100

$$\begin{array}{lcl}
 \text{Yetersizdir} \rightarrow a & 9/a-6 \times 1 = 6 & \text{Etkinlik oranı } 12/27 = \%44\text{'t} \ddot{u}r \\
 \text{Kısmen yeterlidir} \rightarrow b & 9/b-3 \times 2 = 6 & \text{(Ağırlıklı aritmetik ortalama)} \\
 \text{Yeterlidir} \rightarrow c & 9/c-0 \times 3 = 0 & \\
 \hline
 & 27 & 12
 \end{array}$$

Uygulamalı meslek eğitimi veren okulların, iyi bir teknik eğitim vermek için fiziki ve teknik kapasitelerinin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması %44'tür. Bu durumun ortaya koyduğu olumsuz sonuçlar vardır. Bu sonuçlar aşağıya çıkarılmıştır.

Her bir grup için bu orana bakıldığında ;

Kurum yöneticileri için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =6
TOPLAM	0	3	6

Öneriler:

Tablo-15'te verilen ve sadece kurum yöneticilerine uygulanan bu anket sorusuna göre uygulamalı mesleki eğitim veren endüstri meslek liselerinin ve diğer mesleki eğitim veren kurumların bu eğitimi tam anlamıyla verebilmeleri için, okulun fiziki ve teknik kapasitelerinin yetersiz olduğu kanaati hakimdir. Bu durum da gösteriyor ki meslek okullarının kuruluş aşamasında, gelişen teknolojik gelişmelere cevap verecek şekilde dizayn edilmesi düşünülmemiş, mevcut bölümler ve müfredatlarla hep bu şekilde gidileceği sanılmıştır. Bu nedenle meslek liselerinin, diğer meslek kurumlarının bünyesinde çağın ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeni meslek bölümlerinin açılması için okulların fiziki ve teknik kapasitelerinin, teknik destek ve ek modern binalarla bir an önce yenilenmesi ve desteklenmesi gereği vardır.

Aynı zamanda yeni kurulacak meslek liselerinin bu koşullar göz önünde bulundurularak okulların kuruluş bölgelerindeki organize sanayi bölgelerinin içinde veya yakınında bir yerde kurulmasının çok faydası olacaktır. Öğrenciler hemen yanı başlarındaki sanayiye ve bu sanayideki her türlü yenilik ve gelişmeleri takip edebilme şanslarına sahip olacaklardır. Son sınıfa geldikleri zaman işletmelerdeki beceri eğitimini hemen kapısının önündeki bu yerlerde yapma şanslarını yakalayacaklardır.

7-) İşletmelerde beceri eğitimine giren öğrencilerin okulda gördükleri eğitim ile işletme koşullarına sağladığı uyum derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-16**'da gösterilmiştir.

TABLO-16

İşletmelerde beceri eğitimine giren öğrencilerin okulda gördükleri eğitim ile işletme koşullarına sağladığı uyum derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	83	60
Kısmen Yeterlidir	48	35
Yeterlidir	7	5
Toplam	138	100

Yetersizdir → a $138/a-83 \times 1 = 83$ Etkinlik oranı $200/414 = \%48$ 'dir.

Kısmen yeterlidir → b $138/b-48 \times 2 = 96$ (Ağırlıklı aritmetik ortalama)

Yeterlidir → c $138/c-7 \times 3 = 210$

414 200

İşletmelerde beceri eğitimine giren öğrencilerin okulda gördükleri işletme koşullarına sağladığı uyum derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması $\%48$ 'dir. Bu oran istenilen seviyenin çok altında kalmıştır. Bu durumun ortaya koyduğu olumsuz sonuçlar aşağıya çıkarılmıştır.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

Öğrenciler için	Yeterlidir =3	Kısmen yeterlidir =38	Yetersizdir =59
Kurum yöneticileri için	Yeterlidir =2	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =5
İşletme yöneticileri için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =6
Koordinatör öğretmenler için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =6
Usta öğretmenler için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =7
TOPLAM	7	48	83

Öneriler:

Tablo-16'da verilen anket sonuçlarına göre işletmelerde beceri eğitimine giren öğrencilerin okulda gördükleri eğitim ile işletme koşullarına sağladığı uyumun yetersiz olduğu kanaati hakimdir. Mesleki eğitim veren okulların bir işletme, bir sanayi ortamını andırarak, bu koşullarda bir eğitim ortamı sağlayacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Yaptığımız araştırmamız, meslek liselerinin kuruluş aşamasında bu amaçla açılmış olduğu gözlenmekte, ancak günün gelişen teknolojik şartlarıyla beraber, gelişen işletme ve sanayi kurumlarına ayak uyduramadığı ve onların takip ettiği teknolojiyi mesleki ve teknik eğitim veren kurumların bir türlü yakalayamadığı gözlenmiştir.

Bu aşamada yapılacak olan şey, mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumların bir fabrika görünümünde, üretime katkı sağlayan, ülke ekonomisine katkıda bulunan aynı zamanda kar amaçlı faaliyet gösteren okul ve kurum haline getirilmesinin bir çok faydası olacaktır. Meslek liseleri bu anlamda gerektiği biçimde donatılmalı, yıllarca ihmal edilmişlik görüntüsünden kurtarılmalıdır. Bu okullarda öğrenim gören öğrenciler bir okul havasından çok üretim yapan büyük bir sanayi veya fabrika ortamında olduklarını hissetmelidirler. Mesleki ve teknik eğitimin gereği bizce budur. Bu anlamda daha fazla ayrılacak bir bütçeyle bu işlerin yapılması pek o kadar zor değildir.

8-) İşletmelerde beceri eğitimine giden öğrencilerin aldıkları beceri eğitiminin okul müfredat programları ile uygunluk derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-17'** de gösterilmiştir.

TABLO-17

İşletmelerde beceri eğitimine giden öğrencilerin aldıkları beceri eğitiminin okul müfredat programları ile uygunluk derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	91	71
Kısmen Yeterlidir	36	28
Yeterlidir	1	1
Toplam	128	100

$$\begin{array}{lcl}
 \text{Yetersizdir} \rightarrow a & 128/a-91 \times 1 = 91 & \text{Etkinlik oranı } 166/384 = \%43\text{'tür.} \\
 \text{Kısmen yeterlidir} \rightarrow b & 128/b-36 \times 2 = 72 & (\text{Ağırlıklı aritmetik ortalama}) \\
 \text{Yeterlidir} \rightarrow c & 128/c-1 \times 3 = 3 & \\
 \hline
 & 384 & 166
 \end{array}$$

İşletmelerde beceri eğitimine giren öğrencilerin aldıkları beceri eğitiminin okul müfredat programları ile uygunluk derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması %43'tür. Bu oran oldukça düşüktür. Bu oranın düşük olmasının sonuçları ve sakıncaları aşağıda belirtilmiştir.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

Öğrenciler için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =26	Yetersizdir =6
Kurum yöneticileri için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =6
İşletme yöneticileri için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =6
Koordinatör öğretmenler için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =4	Yetersizdir =6
TOPLAM	1	36	91

Öneriler;

Tablo-17'de ortaya çıkan sonuçlara göre işletmeye beceri eğitimi almaya giden öğrencinin okulda aldığı bilgi ve becerilerin, işletme ortamında pek bir yarar sağlamadığını, işletme şartlarındaki çalışma ortamının, okul müfredatlarındaki konuların işletme ortamında uygulamasında zorluklar çıkardığını, eski teknolojilerin halen müfredatlardan çıkarılmadığını göstermiştir. Bu durum öğrencinin işletmeye uyumunu güçleştirmektedir.

Bu araştırma sonuçlarımıza göre yapacağımız öneri, okul müfredatlarında yer alan konuların yeniden gözden geçirilerek özellikle uygulamalı derslerin teknolojik gelişmelere paralel bir seviyeye getirilmesi suretiyle gerekli koşulların sağlanması bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır.

Mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumlar işletmeye beceri eğitime giden öğrencilerine verecekleri müfredatlar içerisinde bir işletme ortamında ne şekilde hareket edeceğini ve üretime dönük bir işletmede öğrencilerini istihdama hazırlayacak konulara çok daha fazla yer vermesi gerekmektedir. Bu konuda görülen eksiklik bu tedbirlerin alınmasıyla ortadan kalkacaktır. Bu şekilde öğrencilerin alacağı eğitim programları, beceri eğitimlerine giderken oradaki işletme şartlarına uyum sağlayacaktır.

9-) Meslek okullarının, bireye meslek edindirmenin yanında, gerekli beceri ve faaliyetleri kazandıracak temel meslek eğitimini veren kurumlar olması açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-18'** de gösterilmiştir.

TABLO-18

Meslek okullarının, bireye meslek edindirmenin yanında, gerekli beceri ve faaliyetleri kazandıracak temel meslek eğitimini veren kurumlar olması açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	94	80
Kısmen Yeterlidir	20	17
Yeterlidir	4	3
Toplam	118	100

$$\begin{array}{lcl}
 \text{Yetersizdir} \rightarrow a & 118/a-94 \times 1 = 94 & \text{Etkinlik oranı } 146/354 = \%41 \text{ 'dir.} \\
 \text{Kısmen yeterlidir} \rightarrow b & 118/b-20 \times 2 = 40 & \text{(Ağırlıklı aritmetik ortalama)} \\
 \text{Yeterlidir} \rightarrow c & 118/c-4 \times 3 = 12 & \\
 \hline
 & 354 & 146
 \end{array}$$

Meslek okullarının bireye meslek edindirmelerinin yanında, gerekli beceri ve faaliyetleri kazandıracak temel meslek eğitimini veren kurumlar olması açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması %41'dir. bu oran bireye meslek edindirmeyi amaçlamış ve bu amaçla eğitim veren meslek liselerinin kalitesi açısından oldukça düşük kalan bir orandır. Bu oranın düşük olmasının ortaya çıkaracağı olumsuz sonuçlar ve hiçte olumlu olmayan yapılacak yorumlar aşağıda belirtilmiştir.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

Öğrenciler için	Yeterlidir =3	Kısmen yeterlidir =15	Yetersizdir =82
İşletme yöneticileri için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =7
Kurum Yöneticileri için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =5
TOPLAM	4	20	94

Öneriler:

Tablo-18'de ortaya çıkan bu sonuçlardan anlaşılacağı gibi, meslek eğitiminin içinde yer alan bireyler, meslek liselerinin bireye kağıt üzerinde diploma vererek bir meslek ünvanı kazandırmakla beraber, bu mesleği icra etmek için yeterli derecede temel meslek eğitiminin verilmediği görüşündedirler. Meslek okullarının amacı her zaman bireye bir mesleği tüm hatlarıyla, mezun olduğunda rahatlıkla o mesleği icra etmede güçlükler yaşamayacak şekilde öğretmek ve bu doğrultuda temel mesleki becerileri kazandırmak olmalıdır.

Meslek liseleri hiçbir zaman bir mühendis statüsünde mesleğini en iyi şekilde icra etmeye hazır halde eleman yetiştirmeyi hedefleyemez. Ancak bireye mesleki formasyonları kazandıracak ve temel mesleki becerileri öğretecek, eğitimleri sonunda da iyi yetişmiş bir teknisyen ünvanını kazandıracak bir okul veya kurum statüsünde olmalıdırlar. Bu anlamda temel eğitim meslek liselerinde üzerinde durulması gereken çok önemli bir unsurdur. Meslek liselerinin birinci sınıflarında eğitim gören öğrenciler bu sınıfta mesleğin temellerini atacak ve üst sınıflara daha bir cesaretle gidecektir. Bu nedenle meslek okullarında birinci sınıfların önemi her zaman için büyüktür. Temel meslek eğitiminin temel taşları bu sınıflarda atılmaktadır. Alınacak bu önlemler meslek eğitiminin kalitesini önemli ölçüde artıracak ve vasıflı teknik eleman ihtiyacını önemli ölçüde karşılayacaktır.

10-) Meslek ve sanat eğitimi veren okulların Türk sanayisi için teknik insan gücü yetiştirmedeki başarı oranının yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-19'** da gösterilmiştir.

TABLO-19

Meslek ve sanat eğitimi veren okulların Türk sanayisi için teknik insan gücü yetiştirmedeki başarı oranının yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	92	67
Kısmen Yeterlidir	39	28
Yeterlidir	7	5
Toplam	138	100

Yetersizdir → a $138/a-92x1 = 92$ Etkinlik oranı $191/414 = \%46'$ dir.

Kısmen yeterlidir → b $138/b-39x2 = 78$ (Ağırlıklı aritmetik ortalama)

Yeterlidir → c $138/c-7x3 = 21$

414 191

Mesleki ve sanat eğitimi veren okul ve kurumların Türk sanayisi için teknik insan gücü yetiştirmedeki başarı oranının yeterlilik derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması $\%46'$ dir. Bu oran Türk sanayisine ara teknik insan gücü yetiştiren meslek okullarının kalitesini ortaya koyması açısından bakıldığı zaman çok düşük kalmaktadır. Bu oranın düşük kalmasının çok önemli sakıncaları ve buna bağlı olarak meslek liselerine olan talebi azaltacak doğrultuda yaratacağı sonuçlar vardır. Bunlar aşağıda açıklanmıştır.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

Öğrenciler için	Yeterlidir =5	Kısmen yeterlidir =25	Yetersizdir =70
Kurum Yöneticileri için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =4	Yetersizdir =4
İşletme yöneticileri için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =4	Yetersizdir =5
Usta Öğreticileri için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =7
Koordinatör öğretmenler için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =6
TOPLAM	7	39	92

Öneriler:

Tablo-19'da ortaya çıkan sonuçlar gösteriyor ki mesleki eğitim veren okullar Türk sanayisi için yeterli ve istenilen seviyede teknik insan gücü yetiştirmede pek başarılı olamamaktadırlar. Bu çok önemli bir eksikli olup, bir an önce mesleki eğitime gereken ağırlık verilmeli, ara insan gücü olan teknik eleman yetiştirmede daha modern, daha iyi eğitilmiş öğretmenler ve teknolojinin gereğini uygulayan programlar bir an önce hayata geçirilmelidir.

Devletin işçi kadrolarına sadece meslek lisesi mezunlarının alınmasının planlandığı şu dönemlerde meslek liselerinin önemi artmaktadır. Buna layık olmak için meslek liseleri gereken ve istenilen yere bir an önce getirilmelidir. Meslek liselerinin teknik eleman yetiştirmedeki başarı oranı Türk sanayisi ve ekonomisi için büyük katkılar sağlayacağı bir gerçektir. Bu anlamda mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumlar vakit kaybetmeden daha modern bir yapıya kavuşturularak, fiziki ve teknik donanımlarını bir an önce yenilemeli, daha iyi yetişmiş mesleki eğitimi bilen ve bunun gereklerini en iyi şekilde yerine getirebilecek öğretmen kadrolarının ataması yapılmalıdır.

Mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumlar teknik insan gücü yetiştirirken mutlaka çağdaş teknolojiyi uygulayan büyük sanayi ve üretici kuruluşlarla ortak hareket etmeli buradaki imkanları ve uzman kadroları daha iyi kullanma yollarına gitmelidir.

11-) Meslek okulu mezunlarının “vasıflı bir teknik eleman” olarak verdiği güven derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-20’** de gösterilmiştir.

TABLO-20

Meslek okulu mezunlarının “vasıflı bir teknik eleman” olarak verdiği güven derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	100	73
Kısmen Yeterlidir	30	21
Yeterlidir	8	6
Toplam	138	100

$$\begin{array}{lcl}
 \text{Yetersizdir} \rightarrow a & 138/a-100 \times 1 = 100 & \text{Etkinlik oranı } 184/414 = \%44\text{'t}{\ddot{u}}r. \\
 \text{Kısmen yeterlidir} \rightarrow b & 138/b-30 \times 2 = 60 & (\text{Ağırlıklı aritmetik ortalama}) \\
 \text{Yeterlidir} \rightarrow c & 138/c-8 \times 3 = 24 & \\
 \hline
 & 414 & 184
 \end{array}$$

Meslek okul mezunlarının “vasıflı bir teknik eleman” olarak verdiği güven derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması %44’tür. Ülkemizin en büyük ihtiyaçlarından biri olan teknik eleman ihtiyacı göz önüne alındığı takdirde, bu oranın doğuracağı sakıncaların göz ardı edilmesi mümkün değildir. Bu oranın düşük olmasının doğuracağı sonuçlar aşağıda açıklanmıştır.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

Öğrenciler için	Yeterlidir =6	Kısmen yeterlidir =17	Yetersizdir =77
Kurum Yöneticileri için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =5
İşletme yöneticileri için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =6
Usta Öğreticileri için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =7
Koordinatör öğretmenler için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =4	Yetersizdir =5
TOPLAM	8	30	100

Öneriler:

Tablo-20'de ortaya çıkan sonuçlara göre meslek okullarından mezun teknik elemanların kalitesi her geçen gün düşmekte, bu elemanlara duyulan güven her geçen gün zedelenmektedir. Bu da mesleki ve teknik eğitimin son dönemlerde ne kadar ihmal edildiğini, maddi ve manevi desteklerin ne kadar azaldığını ve modern teknolojiye paralel, modern donanımlı okulların bir türlü hayata geçirilemediğini göstermiştir. Vasıflı eleman, hele teknik elman her zaman ülkenin ihtiyaç duyacağı vazgeçilmez bir unsurdur. Teknik eleman yetiştirirken de bu unsurlar hiçbir zaman göz ardı edilmemelidir.

Cumhuriyet döneminden günümüze kadar yapılan sanayi hamlelerinde sürekli olarak yetişmiş, uzman teknik elemanlara her zaman ihtiyaç duyulmuştur. Bu ihtiyacı karşılamak için ard arda açılan meslek okulları teknik eleman yetiştirmeyi ve bu yetiştirdiği elemanları Türk sanayisinde istihdam etmeyi amaçlamışlardır. Ancak son dönemlerde eğitime ayrılan bütçenin düşmesi, meslek okullarının haddinden fazla ihmal edilmesi teknik donanımlarının çağın gereklerine göre yenilenmemesi bu amaçların gerçekleşmesine bir anlamda taş koymuştur. Bundan sonra yapılacak olan şey, mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumların bu amaçlar ışığında "vasıflı bir teknik eleman" nitelemesine tam anlamıyla uyacak, üretime katkı sağlayacak uzman kadroları topluma kazandırmak olacaktır.

12-) Teknik okul mezunu yada halen işletmede beceri eğitimi yapan öğrencilerin, çalışma kuralları ve iş disiplini açısından ortaya koydukları tavırların uygunluk derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-21'** de gösterilmiştir.

TABLO-21

Teknik okul mezunu yada halen işletmede beceri eğitimi yapan öğrencilerin, çalışma kuralları ve iş disiplini açısından ortaya koydukları tavırların uygunluk derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	19	65
Kısmen Yeterlidir	6	21
Yeterlidir	4	14
Toplam	29	100

$$\begin{array}{lcl}
 \text{Yetersizdir} \rightarrow a & 29/a-19 \times 1 = 19 & \text{Etkinlik oranı } 43/87 = \%49' \text{dur.} \\
 \text{Kısmen yeterlidir} \rightarrow b & 29/b-6 \times 2 = 12 & \text{(Ağırlıklı aritmetik ortalama)} \\
 \text{Yeterlidir} \rightarrow c & 29/c-4 \times 3 = 12 & \\
 \hline
 & 87 & 43
 \end{array}$$

Teknik okul mezunu ya da halen işletmede beceri eğitimi yapan öğrencilerin, çalışma kuralları ve iş disiplini açısından ortaya koydukları tavırların uygunluk derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması %49'dur. Bu oran mesleki ve teknik eğitim veren okul ve kurumların işletmeyle uyum derecesi göz önüne alındığında oldukça düşüktür. Düşük olmasının doğuracağı sakıncalar aşağıya çıkarılmıştır.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

İşletme yöneticileri için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =6
Usta Öğreticileri için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =7
Koordinatör öğretmenler için	Yeterlidir =2	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =6
TOPLAM	4	6	19

Öneriler:

Tablo-21'de ortaya çıkan sonuçlara göre mesleki eğitim veren kurumlarda öğrenim gören ve beceri eğitimi için işletmelere giden öğrencilerin, işletme çalışma kurallarına ve iş disiplinine gerektiği gibi uymadığı inancı vardır. Bu durum meslek okullarının iyi bir teknik eleman yetiştirirken, ileride işletme koşullarında istihdam görme şansına sahip öğrencilerine gerekli teorik ve pratik beceri ve bilgilerin yanı sıra, çalışma kuralları, iş disiplini ile ilgili uyulması gereken, iş ahlakını en iyi biçimde temsil edecek davranış ve bilgileri yansıtmada yetersiz olduğunu göstermektedir. Bu konuda gerekli düzenlemelerin yapılarak, öğrencilere iyi bir teknik elemanda bulunması gereken vasıflar, iş disiplini ve iş yeri çalışma kuralları en ayrıntılı biçimde verilmeli ve takip edilmelidir.

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında işletmelerde beceri eğitime giden öğrencilerin denetiminden koordinatör öğretmenler sorumludur. Bu öğretmenler öğrencilerin işletme şartlarında takip edeceği müfredatları, öğrencilerin beceri eğitiminden sorumlu usta öğreticilere verirler. Aynı zamanda bir işyerinde uyulması gereken kuralları, iş disiplinini, iş yeri güvenliğini ve çalışma koşulları ile ilgili her türlü bilgiyi öğrencilere vermekle sorumludurlar. Bu nedenle mesleki ve teknik eğitim veren kurumlar, koordinatör öğretmen görevlendirirken bu hususlara dikkat ederek iyi yetişmiş ve mesleğinde uzman, büyük işletme koşullarını iyi bilen kişileri görevlendirmeleri gerekmektedir.

13-) Büyük işletmelerde istihdam gören meslek okul çıkışlı elemanların çalışma koşullarına uyum ve adaptasyonunun yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-22'** de gösterilmiştir.

TABLO-22

Büyük işletmelerde istihdam gören meslek okul çıkışlı elemanların çalışma koşullarına uyum ve adaptasyonunun yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	19	65
Kısmen Yeterlidir	6	21
Yeterlidir	4	14
Toplam	29	100

Yetersizdir → a $29/a-19 \times 1 = 19$ Etkinlik oranı $43/87 = \%49$ 'dur.

Kısmen yeterlidir → b $29/b-6 \times 2 = 12$ (Ağırlıklı aritmetik ortalama)

Yeterlidir → c $29/c-4 \times 3 = 12$

$\frac{87}{43}$

Büyük işletmelerde istihdam gören meslek okul çıkışlı elemanların çalışma koşullarına uyum ve adaptasyonunun yeterlilik derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması $\%49$ 'dur. Teknik eleman yetiştiren meslek okulları için bu oran oldukça düşüktür. Bu oranın düşük olmasının doğuracağı sakıncalar ve alınması gereken önlemler aşağıda belirtilmiştir.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

İşletme yöneticileri için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =6
Usta Öğreticileri için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =7
Koordinatör öğretmenler için	Yeterlidir =2	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =6
TOPLAM	4	6	19

Öneriler:

Tablo-22'de ortaya çıkan sonuçlara göre meslek okul çıkışlı elemanlar, sonradan istihdam gördüğü büyük işletmelere uzun süre uyum sorunu yaşamakta, okulda aldığı bilgi ve becerilerin işletme şartlarında bambaşka bir pencerede değerlendirildiğini görmekte ve teknolojinin bütün nimetlerini bu ortamda gördüğü için bir süre bocalama dönemi yaşamaktadır.

Bu konuda alınacak en iyi önlem işletmelerde beceri eğitimine giden öğrencileri son sınıftan itibaren değil de, ikinci sınıftan itibaren beceri eğitimine göndererek iş yeri çalışma koşullarına uyum ve adaptasyonunun sağlanması gerekir. Daha sonra okul bünyesinde bir takım önlemler alınarak, atelye ve laboratuvarlar daha modern ve bir işyeri görünümünü verecek şekilde dizayn edilmelidir. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında görev yapan koordinatör öğretmenler de, öğrencilerin işletmelerle olan uyumunu sağlamak için daha aktif görev almalıdırlar. Ayrıca müfredatlarda yer alan seçmeli dersler olan, işletme bilgisi ve iş güvenliği gibi dersler zorunlu dersler haline getirilerek, branş öğretmenleri tarafından verilmelidir. Tüm bu önlemler alındıktan sonra işletmelere beceri eğitimi için giden öğrenciler, daha bir cesaret ve istekle gidecekler ve çalıştıkları iş yeri kurallarına daha çabuk uyum sağlayacaklardır.

14-) İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin, okulda aldıkları işletme bilgileri, iş güvenliği, ilk yardım ve sosyal güvenlik ile bilgilerin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-23'** de gösterilmiştir.

TABLO-23

İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin, okulda aldıkları işletme bilgileri, iş güvenliği, ilk yardım ve sosyal güvenlik ile bilgilerin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	9	100
Kısmen Yeterlidir	0	0
Yeterlidir	0	0
Toplam	9	100

Yetersizdir → a

$$9/a-9 \times 1 = 9$$

Etkinlik oranı $9/27 = \%33$ 'tür.

Kısmen yeterlidir → b

$$9/b-0 \times 2 = 0$$

(Ağırlıklı aritmetik ortalama)

Yeterlidir → c

$$9/c-0 \times 3 = 0$$

27

9

İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin, okulda aldıkları işletme bilgileri, iş güvenliği, ilk yardım ve sosyal güvenlik ile ilgili bilgilerin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması $\%33$ 'tür. Meslek eğitimi veren kurumların büyük işletmelere ara teknik insan gücünü yetiştiren kurumlar olması açısından bu orana bakıldığında oldukça düşük olduğu gözlenmiştir. Bu oranın düşük olmasının doğuracağı çok önemli sakıncalar vardır. Bu sakıncalar ve alınacak önlemler aşağıda belirtilmiştir.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

İşletme yöneticileri için	Yeterlidir =0	Kısmen yeterlidir =0	Yetersizdir =9
TOPLAM	0	0	9

Öneriler:

Tablo-23'te ortaya çıkan sonuçlara göre işletme koşullarında eğitim gören veya istihdam edilen öğrencilerin çalışma şartlarında kendi iş güvenliklerini sağlayamadıkları, işletme bilgilerinin yetersiz oldukları görüşü hakimdir. Öğrenciye okulda mesleki bilgi ve becerilerin yanı sıra işletme ile ilgili bilgiler, iş güvenliği ile ilgili bilgiler, işletme şartlarında çalışan elemanların sosyal güvenliği ile ilgili bilgilerin daha detaylı ve uzman elemanlar tarafından verilmesi gereği ortaya çıkmıştır. Bir işyerinde her şeyden önce can güvenliğinin geldiği, kazaya maruz kalan bir elemana ilk yardım esaslarını uygulamak gerektiğini ve tüm bunlar yapıldıktan sonra kendi çalışacağı ortamın donanım ve makinelerinin güvenliğinin nasıl sağlanacağını bir teknik eleman herkesten daha fazla bilmek zorundadır.

Mesleki ve teknik eğitim kurumlarında iş yeri güvenliği ve ilk yardım ile ilgili ikaz ve duyuru panoları, öğrencilerin görebilecekleri uygun yerlere asılmalı ve bu konudaki eksiklikler giderilmelidir. Bir işyerinde önce can güvenliği daha sonra iş yeri güvenliği sağlandıktan sonra çalışma yapılmalıdır. Meslek liselerinde bu konularla ilgili eksiklikler halen giderilememiştir. Okula yeni başlayan bir öğrenci çalışacağı atelye ve laboratuvar ortamında öncelikle iş güvenliği, can güvenliği ve ilk yardım konularını en iyi şekilde bilmek zorundadır.

15-) İşletmelere giden öğrencilerin, beceri eğitimi için öngörülen sürenin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-24'** de gösterilmiştir.

TABLO-24

İşletmelere giden öğrencilerin, beceri eğitimi için öngörülen sürenin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	70	58
Kısmen Yeterlidir	30	25
Yeterlidir	20	17
Toplam	120	100

$$\begin{array}{lcl}
 \text{Yetersizdir} \rightarrow a & 120/a-70 \times 1 = 70 & \text{Etkinlik oranı } 190/360 = \%52' \text{ dir.} \\
 \text{Kısmen yeterlidir} \rightarrow b & 120/b-30 \times 2 = 60 & \text{(Ağırlıklı aritmetik ortalama)} \\
 \text{Yeterlidir} \rightarrow c & 120/c-20 \times 3 = 60 & \\
 \hline & 360 & 190
 \end{array}$$

İşletmelere giden öğrencilerin, beceri eğitimi için öngörülen sürenin yeterlilik derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması %52'dir. Bu oran meslek liselerinin işletmelerle işbirliği çerçevesinde çıkarılan 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu'nun uygulanmasında eksiklikler olduğunu göstermektedir. Bu eksiklikler ve bu oranların yaratacağı sonuçlar, alınacak önlemler aşağıda açıklanmıştır.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

Usta öğretmenler için	Yeterlidir =2	Kısmen yeterlidir =3	Yetersizdir =5
Koordinatör öğretmenler için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =4	Yetersizdir =5
Öğrenciler için	Yeterlidir =17	Kısmen yeterlidir =23	Yetersizdir =60
TOPLAM	20	30	70

Öneriler:

Tablo-24'de ortaya çıkan sonuçlara göre mesleki eğitim kurumlarında öğrenim gören ve işletmelere beceri eğitimi için giden son sınıf öğrencilerinin, beceri eğitimi gördüğü sürenin yetersiz olduğu veya daha fazla olması gerektiği düşüncesi hakimdir. Beceri eğitimine giden öğrenciler, gittiği işletmelerde ilk beş veya altı ay işletme koşullarına, oradaki iş disiplinine ancak adapte olabilmekte, okulda hiç görmediği teknolojiyi orada bulabilmekte ve tüm bu şartlar içinde öğrenci bocalama dönemi geçirmekte ve beceri eğitimi öğrenci için pek verimli olamamaktadır. Beceri eğitimi için öngörülen süre iki yıla çıktığı takdirde, öğrenciler ikinci sınıftan itibaren işletmelere gidebilmekte ve ilk yıl sonuna kadar işletme çalışma koşullarına tam olarak adapte olabilmektedir. İkinci yıl daha yüksek verimle beceri eğitimlerini tamamlama imkanlarına sahip olabileme şansları vardır.

İşletmelere beceri eğitimi için giden öğrencilerde bu sürenin bu şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiği görüşü hakimdir. Nedeni ise, haftanın üç günü işletmeye giden öğrencilerin diğer iki günde yine okula gelip diğer eğitimlerini tamamlamak zorunda oldukları bilinmektedir. Bu süre öğrenciler için işletmeye uyum ve adaptasyonda zorluklar çıkarmaktadır. İkinci sınıftan itibaren iş yeri çalışma şartlarına ve kurallarına tabi olacak öğrenciler mezun oluncaya kadar, en iyi şekilde iş yeri disiplinini ve iş ahlakını öğrenme şanslarını yakalayacaklardır.

16-) İşletmelerde beceri eğitimine giden öğrencilerin usta öğretici nezaretinde almış olduğu eğitim, iyi bir teknik eleman olarak istihdam görme şansını yakalayabilmesi açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-25'** de gösterilmiştir.

TABLO-25

İşletmelerde beceri eğitimine giden öğrencilerin usta öğretici nezaretinde almış olduğu eğitim, iyi bir teknik eleman olarak istihdam görme şansını yakalayabilmesi açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	10	50
Kısmen Yeterlidir	6	30
Yeterlidir	4	20
Toplam	20	100

Yetersizdir → a

$$20/a-10 \times 1 = 10$$

Etkinlik oranı $34/60 = \%56$ 'dir.

Kısmen yeterlidir → b

$$20/b-6 \times 2 = 12$$

(Ağırlıklı aritmetik ortalama)

Yeterlidir → c

$$20/c-4 \times 3 = 12$$

60

34

İşletmelerde beceri eğitimine giden öğrencilerin usta öğretici nezaretinde almış olduğu eğitim, iyi bir teknik eleman olarak istihdam görme şansını yakalayabilmesi açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması $\%56$ 'dır. Mesleki ve teknik eğitim kurumlarının, ülke ekonomisi için ara teknik insan gücü yetiştirmeyi amaç edinmiş kurumlar olması açısından, bu oranın düşük olmasının doğuracağı önemli sakıncalar vardır. Bunlar aşağıda açıklanmış ve öneriler geliştirilmiştir.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

Usta öğretmenler için	Yeterlidir =3	Kısmen yeterlidir =4	Yetersizdir =3
Koordinatör öğretmenler için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =2	Yetersizdir =7
TOPLAM	4	6	10

Öneriler:

Tablo-25'te ortaya çıkan sonuçlara göre öğrencilerin beceri eğitimlerinden sorumlu ve öğrenciye beceri eğitimi yaparken en yakın elemanlar olan usta öğreticilerin öğrenciye verdikleri eğitimin kalitesi pek tatmin edici düzeyde değildir. Okulda aldığı bilgi ve becerilerin yetersiz kalmasının yanında zaten işletme şartlarına hazır olmayan öğrenciler, genelde pedagojik formasyonu olmayan öğrenci psikolojisini bilmeyen usta öğretmenlere emanet edilmek suretiyle iyice köreltilmektedir.

3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu'nun gereklerine göre işletmelerde beceri eğitimine tabi öğrencilerin eğitiminden direk sorumlu olarak usta öğretmenler görevlendirilmektedirler. Beceri eğitimi veren bütün işletmeler öğrencilere beceri eğitimlerinde yardımcı olmak için usta öğretici görevlendirmek zorundadır. Ancak görevlendirilecek usta öğretmenler, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından düzenlenecek pedagojik formasyon kurslarına katılmak zorundadırlar. Son dönemlerdeki uygulamalarda öğrencilerin beceri eğitimlerinden sorumlu kimi usta öğretmenlerin pedagojik formasyon sahibi olmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum öğrencilerin bir eğitimci tarafından değil de, sadece usta niteliği olan, eğitimci niteliği olmayan kişiler tarafından eğitildiğini ortaya koymuştur.

Bu konuya gereken önem verilerek mutlaka pedagojik formasyonu olan, işletme yöneticileri ile irtibat kurup öğrenci psikolojisini en iyi bilen usta öğretmenlere öğrenciler teslim edilmelidir.

17-) İşletmelerde beceri eğitiminden sorumlu usta öğretmenlerin sahip olduğu mesleki ve pedagojik formasyonu yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-26'** da gösterilmiştir.

TABLO-26

İşletmelerde beceri eğitiminden sorumlu usta öğretmenlerin sahip olduğu mesleki ve pedagojik formasyonu yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	8	80
Kısmen Yeterlidir	1	10
Yeterlidir	1	10
Toplam	10	100

Yetersizdir → a $10/a-8x1 = 8$ Etkinlik oranı $13/30=\%43$ 'tür.

Kısmen yeterlidir → b $10/b-1x2 = 2$ (Ağırlıklı aritmetik ortalama)

Yeterlidir → c $10/c-1x3 = 3$

$\frac{30}{13}$

İşletmelerde beceri eğitiminden sorumlu usta öğretmenlerin sahip olduğu mesleki ve pedagojik formasyonun yeterlilik derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması $\%43$ 'tür. Bu oran mesleki ve teknik eğitimin uygulama alanı içerisinde yer alan işletmelerde görevli usta öğretmenlerin kalitesini ortaya koymasından oldukça düşük bir seviyededir. Bu oranın düşük olmasının bir çok sakıncası vardır. Bu sakıncalar ve alınacak önlemler aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Her bir gurup için bu orana bakıldığında ;

Koordinatör öğretmenler için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =1	Yetersizdir =8
TOPLAM	1	1	8

Öneriler:

Tablo-26'da ortaya çıkan sonuçlara göre işletmelerde öğrencilerin beceri eğitimlerinden sorumlu usta öğreticilerin sahip oldukları mesleki ve pedagojik formasyonlarının yetersiz olduğu düşüncesi vardır. Bir işi bilmek yetmemektedir. Aynı zamanda o işi öğretmek daha zor bir iştir. Bu nedenle mesleki ve pedagojik formasyonun önemi büyüktür. Usta öğretmenler, öğrencilerin kabiliyetlerine göre, psikolojilerini iyi kavrayarak, tavır ve davranışlarında bir öğretmen gibi davranmasını bilmelidir. Bu konuda usta öğretmenler için düzenlenen mesleki ve pedagojik formasyon kurslarına gereken önem verilmeli, bu kursların çerçevesi genişletilmeli, bu kurslara usta öğretici seçerken işletme yöneticilerine mutlaka danışılmalı, öğrenciler için en faydalı olacak kişiler seçilmelidir.

İşletmelerde öğrencilerin beceri eğitiminden sorumlu usta öğretmenler için gerekli hükümler 3308 sayılı Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanununda açık seçik belirtilmiştir. Ancak bu kanunun hükümlerinin uygulanmasında bir türlü istenilen başarı sağlanamamıştır. Bu konuya gereken önem verilmeli, sırf kurs açmış olmak için kurs açılmamalı, bu konudaki eksiklikleri giderecek ve öğrenci psikolojisini iyi anlayabilecek usta öğretmenler yetiştirmek için pedagojik formasyon kurslarının gereği yerine getirilmelidir.

18-) İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencinin eğitiminden sorumlu usta öğreticinin sahip olduğu mesleki bilgi ve becerilerin öğrencilere yansıtmadaki başarı oranının yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-27'** de gösterilmiştir.

TABLO-27

İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencinin eğitiminden sorumlu usta öğreticinin sahip olduğu mesleki bilgi ve becerilerin öğrencilere yansıtmadaki başarı oranının yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	8	80
Kısmen Yeterlidir	1	10
Yeterlidir	1	10
Toplam	10	100

$$\begin{array}{lcl}
 \text{Yetersizdir} \rightarrow a & 10/a-8x1 =8 & \text{Etkinlik oranı } 13/30=\%43\text{'t}{\ddot{u}}r. \\
 \text{Kısmen yeterlidir} \rightarrow b & 10/b-1x2 =2 & (\text{Ağırlıklı aritmetik ortalama}) \\
 \text{Yeterlidir} \rightarrow c & 10/c-1x3 =3 & \\
 \hline
 & 30 & 13
 \end{array}$$

İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencinin eğitiminden sorumlu usta öğreticinin sahip olduğu mesleki bilgi ve becerileri, öğrencilere yansıtmadaki başarı oranının yeterlilik derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması %43'tür. Bu oran usta öğretmenlerin seçiminde yapılan hataları ortaya koyması açısından oldukça düşündürücüdür ve düşüktür. Bu oranın düşük olmasının beraberinde getireceği bir çok sakıncalar vardır. Bu sakıncalar ve alınacak önlemler aşağıda belirtilmiştir.

Her bir grup için bu orana bakıldığında ;

Koordinator öğretmenler için	Yeterlidir =1	Kısmen yeterlidir =1	Yetersizdir =8
TOPLAM	1	1	8

Öneriler:

Tablo-27’de ortaya çıkan sonuçlara göre işletmede beceri eğitiminden sorumlu usta öğretmenlerin tam olarak mesleklerinde mesleki bilgi ve becerilerinin yeterli düzeyde olmadığı görüşü yaygındır. Mesleki bilgi ve beceri yönünden yeterli olan bir kısım usta öğreticinin de sahip olduğu mesleki bilgi ve becerilerini öğrencilere tam olarak yansıtamadıkları görülmüştür. Bu durum da öğrenciyi işletmeye beceri eğitimine gönderirken, orada işin ehli kişiler tarafından eğitilmediği, daha acemi, işinde deneyimsiz ve görev bilincini, sorumluluğunu taşımayan kişilere öğrencilerin teslim edildiği anlaşılmaktadır. 3308 sayılı yasayla işletmelerde beceri eğitimine gönderilen öğrencilerin uzman ve işinde deneyimli bir kadronun ellerine teslim edilmesi planlanmıştır. Bu tabloda ortaya çıkan durum, yine bu yasanın uygulanmasında denetim ve kontrol mekanizmasının iyi işlemediği gözlenmiş olup, bir an önce bu mekanizmaların harekete geçirilerek bu eksikliğin görülmesi ve gerekli tedbirlerin bir an önce alınması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Türkiye’de faaliyet gösteren mesleki ve teknik eğitim kurumları 3308 sayılı Mesleki ve Teknik Eğitimi Kanununun hayata geçirilmesiyle, işletmelere beceri eğitimi yapmaları için öğrenci göndermeye başlamış ve eğitimlerinden sorumlu olarak usta öğretmenler görevlendirilmiştir. Ancak bu öğrencilerin ve usta öğretmenlerin rehberliğini ve denetimini yapmak için daha çok yetkiye sahip koordinatör öğretmenler de görevlendirilmiştir. Bu araştırmamızda ortaya çıkan eksikliklerin bir nedeni de koordinatör öğretmenlerin etkin bir şekilde görev yapamadıklarını ortaya koymuştur. Bu konuda gerekli tespitler yapıp, yukarıda bahsedilen düzenlemelerin yapılması bir gerekliliktir.

19-) Meslek eğitimi veren okullarda,geçerli geçerli ders programlarında okutulan müfredat konuları, gelişen teknoloji ve hızla büyüyen sanayideki gelişmeleri takip etmesi açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı **Tablo-28'** de gösterilmiştir.

TABLO-28

Meslek eğitimi veren okullarda,geçerli geçerli ders programlarında okutulan müfredat konuları, gelişen teknoloji ve hızla büyüyen sanayideki gelişmeleri takip etmesi açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımı

Verilen Cevaplar	Sayı	Oran (%)
Yetersizdir	80	80
Kısmen Yeterlidir	10	10
Yeterlidir	10	10
Toplam	100	100

Yetersizdir → a

$$100/a-80 \times 1 = 80$$

Etkinlik oranı $130/300 = \%43$ 'tür.

Kısmen yeterlidir → b

$$100/b-10 \times 2 = 20$$

(Ağırlıklı aritmetik ortalama)

Yeterlidir → c

$$100/c-10 \times 3 = 30$$

300

130

Meslek eğitimi veren okullarda, geçerli ders programlarında okutulan müfredat konuları, gelişen teknoloji ve hızla büyüyen sanayideki gelişmeleri takip etmesi açısından yeterlilik derecesine olan inanç dağılımlarının ağırlıklı aritmetik ortalaması $\%43$ 'tür. Bu oran meslek eğitimi veren okulların Türk ekonomisi için ara insan gücü yetiştirmeyi amaçlayan ve bu doğrultuda program hazırlayan kurumlar olması açısından bakıldığı zaman oldukça düşüktür. Düşük olmasının ortaya çıkaracağı sakıncalar ve alınacak önlemler aşağıda belirtilmiştir.

Her bir grup için bu orana bakıldığında ;

Öğrenciler için	Yeterlidir =10	Kısmen yeterlidir =10	Yetersizdir =80
TOPLAM	10	10	80

Öneriler:

Tablo-28'de ortaya çıkan sonuçlara göre meslek eğitimi veren okullarda okutulan ders müfredatlarının gelişen teknolojiyi takip etmesi açısından yetersiz kaldığı görüşü hakimdir. Bu durum meslek okullarının gelişen teknoloji ve hızla büyüyen sanayideki gelişmelere göre yenilenmekte sıkıntılar yaşadığını ortaya koymuştur. Bu konuda mesleki ve teknik eğitime ayrılan bütçe artırılarak, okuldaki teknik donanımların gelişen teknolojiye göre yeniden dizayn edilmesi gerekliliği vardır. Kaliteli ve uzman teknik eleman yetiştirmek için, modern, kaliteli ve teknolojinin gereğini ortaya koyacak eğitim vermek kaçınılmazdır.

Mesleki ve teknik eğitimin en önemli amaçlarından biri gelişen teknolojiyi anında yeni yetişen ve kendi kurumlarında öğrenim gören öğrencilerine takip ettirmektir. Bunu yaparken her türlü imkanı öğrencilere sunmak bir zorunluluktur. Ancak şu ana kadar ihmal edilen mesleki ve teknik eğitim ve buna paralel olarak meslek liselerinde öğrenim gören öğrenciler, çağın gereklerine uyacak, modern teknolojinin yeniliklerini takip edebilecek düzeye getirilememişlerdir. Bu konuda yukarıda sözü edilen önlemlerin alınarak hayata geçirilmesi bir zorunluluktur.

BÖLÜM VI

SONUÇ VE ÖNERİLER

İlerlemekte olan bir endüstrinin ihtiyaçlarının neler olduğunu yine ancak endüstri bilebilir. Şu halde, eğitim yolu ile karşılanması gereken ihtiyaçların listesini hazırlamak endüstriye düşer. Endüstrinin görevi burada biter. Endüstri alanında istenilen sonuçlara ulaşılması ve bunun için gerekli olan mesleki eğitimin hızla gelişen teknolojiye göre yenilenmesi, bu sonuçlara ulaşmak için gerekli araçların seçiminde endüstrinin rolü olmaz. Bunların seçimi eğitimcilere aittir ve ait olmak zorundadır.

Ekonomik, teknik ve sosyal alanlarda hızlı bir kalkınma sürecine giren ve Avrupa Ekonomik Topluluğuna girmek istediğimiz şu yıllarda, ekonomik hayatın hizmet ve endüstriyel alanlarında faaliyet gösteren işletmelerimizin dünya şartlarında rekabet etme imkanlarına kavuşmasını sağlayacak en önemli unsurun, alanında iyi yetişmiş, mesleki ve teknik eğitim görmüş teknik insan gücü olduğu bilinmektedir. Bu da mesleki teknik eğitime gerekli ciddiyetin verilmesiyle mümkün olabilecektir.

Avrupa' da ve Amerika Birleşik Devletlerinde, hızlandırılmış mesleki eğitimin uygulanması ile sağlanan sonuçlar, gelişmiş ülkelerdeki işsizliğin başlıca nedeninin yeterli bir meslek eğitim sisteminin bulunmayışı olduğu yolundaki görüşleri bir defa daha teyit etmiştir. Aynı şekilde ABD' de insan gücü yetiştirme ve geliştirme çerçevesinde düzenlenmiş bulunan kursların sonuçları da bunu ispatlamaktadır.

Tekniğin son zamanlarda hızla ilerlemesi ve bunun sonucu meydana gelen ekonomik ve sosyal evrim, son yüzyılın "Endüstrisindeki büyük değişiklikler" ile zıt yönde olmak üzere bu probleme bambaşka bir mahiyet kazandırır. Türkiye' de mesleki eğitimin örgütlenmesi ile ilgili çalışmalar bazı yönlerden olumlu düzeye getirilmiş ise de, konunun amaçları iyi saptanamadığından istenilen sonuçlar elde

edilememiştir. Amacı yanlış saptanan böyle önemli bir konuda, uygulanan metotlar ne kadar doğru olursa olsun, istenilen sonuç ve verim alınamaz.

Özetle mesleki ve teknik eğitimin gelişmesi ve bu eğitimden beklenen sonuçların alınması için gerekli mali kaynakların aktarılması, mesleki eğitime ayrılan bütçenin makul bir seviyede artırılması, okullardaki, gelişen koşullarla, teknolojik yeniliklerle hiçbir ilgisi kalmamış makine ve donanımların daha modern sistemlerle yenilenmesi, sadece devlet eliyle ve desteğiyle değil, mesleki eğitimi güçlendirecek, gerek teknik donanım gerekse teknik bilgi ve becerilerle destekleyecek, her türlü maddi olanakları sağlayacak büyük işletmeleri, Mesleki ve teknik eğitim ile bütünleştirerek, gerekli pratik ve beceri eğitimleri bu işletmelerde sağlayacak ve bu alanda öğrencileri her türlü mesleki ve teknik, pedagojik formasyona sahip, gerek işletmelerdeki usta öğreticilerin gerekse okullardaki öğretmenlerin daha iyi yetişmesini sağlayan önlemlerin mutlaka alınması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

1. Ferhan OĞUZKAN, **Eğitim Terimleri Sözlüğü** (Ankara:Türk Dil Kurumu Yayınları No:393, 1981)
2. Melvin BARLOW, “Mesleki Eğitimin Karşılaştığı Güçlükler”, **Mesleki Eğitim Çev.:**Cavit SIDAL (Ankara:MEB Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları. 1971)
3. Arthur B.MAYS, **Mesleki Eğitimin Prensipleri ve Tatbikatı**, Çev.:İlhan ÖZDİL ve Remzi ÖNCÜL (İstanbul:Milli Eğitim Basımevi, 1979)
4. Avni AKYOL, **Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim Konseyi**, 3-5 Mayıs 1990 (Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı, 1990)
5. İsmail BİRCAN, “Yaygın ve Meslek Kazandırıcı Eğitim” **Türkiye de Yaygın ve Meslek Kazandırıcı Eğitim Politikaları Çalışma Grubu raporu**, (Ankara:DPT Sosyal Planlama Başkanlığı, Ocak 1990)
6. Saim KAPTAN, **Türkiye de Yüksek Öğretim Reformu ve İnsan Gücü Potansiyeli** (Ankara:DPT, Sosyal Planlama Başkanlığı, Planlama Dairesi Yayını, No:202 SPB:389, Mart 1986)
7. Abdullah NİŞANCI, **Mesleki ve Teknik Öğretimin Milli Eğitim Sistemi İçerisindeki Yapısı Organizasyonu ve Gelişimi**, Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim Konseyi 3-5 Mayıs 1990 (Ankara:MEB Çıraklık ve Yaygın Eğitim Genel Müdürlüğü, 1990)
8. Dieter JAEHRLING, “Büyük İşletmelerde İkili Meslek Eğitimi”, **İkili Meslek Eğitimi Uluslar arası Sempozyumu**, 12-13 Mayıs 1988 (Ankara:MEKSA vakfı yayınları No:2, 1988)
9. Hans-Dieter BLASE, “Esnaf, Sanatkar ve Küçük Sanayi Kesiminde İşyeri ve İşyeri Üstü Düzeyde Meslek Eğitimi”, **İkili Meslek Eğitimi Uluslararası Sempozyumu** 12-13 Mayıs 1988, (Ankara:MEKSA Vakfı Yayınları No:2, 1988)
10. **Le Syste' me Dualiste de La Formation Professionelle en Republique Federale d' Allemagne- Principes et Experiences** (Bonn: Ministre Federal de L' Education et des Sciences, 1988)
11. İsmail BİRCAN, **Türkiye' de Yetişkinlere Yönelik Yaygın ve Meslek Kazandırıcı Eğitim Politikası ve Uygulamaları**, (Ankara:DPT Sosyal Planlama Başkanlığı, Araştırma Dairesi Dökümanı, Kasım, 1988)
12. **20217 Sayılı Resmi Gazete** (6 Temmuz 1989)
13. **19139 Sayılı Resmi Gazete** (19 Haziran 1986)
14. **19273 Sayılı Resmi Gazete** (6 Kasım 1986)
15. **19410 Sayılı Resmi Gazete** (24 Mart 1987)
16. **19219 Sayılı Resmi Gazete** (12 Eylül 1986)
17. Monfred KERN, **Sanayi ve Ticaret Odalarının Meslek Eğitimi ve Yetişkinler Eğitimindeki Görevleri**, İkili Meslek Eğitimi Uluslararası Sempozyumu, 12-13 Mayıs 1988 (Ankara:MEKSA Vakfı Yayınları, No:2, 1988)
18. Munther MASRI, “Okul ve İşyerinin Meslek Eğitimindeki Rolü,Ürdün Modeli”, **İkili Meslek Eğitimi Uluslar arası Sempozyumu**,12-13 Mayıs 1988 (Ankara:MEKSA Vakfı Yayınları, No:2,1988)
19. Hugh WARREN, **10 Avrupa Ülkesinde Mesleki ve Teknik Öğretim**, Çev.:Yusuf ÖNERTAY,(İstanbul:Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları,1991)
20. **Endüstriyel Teknik Öğretimde Gelişmeler**, MEB, Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü Yayınları, (Ankara:1988)
21. CEDEFOP, **Structure Of The Educational And Initial Training Systems In The Member States Of The European Community** (Luxembourg, 1991)

22. **Le Mouvement Educatif En Belgique, Developement dde L'Education: 1986-1988**, (Bruxelles, 1988)
23. **CEDEFOP, Vocational Training Systems In The Member States Of The European Community, Comaparative Study** (Berlin:1984)
24. **Refik SOYKUT, Orta Yol Ahilik** (Ankara: Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu Yayını, 1971)
25. **Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu Yayınları, Cumhuriyetin 50. Yılında Esnaf ve Sanatkar**,(Ankara:1973)
26. **Ali ŞAHİNKESEN, "Çıraklık Eğitimi,Türk Milli Eğitim Sistemindeki Uygulamalar"** Yayınlanmamış Doktora Tezi, (Ankara:A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi, 1985)
27. **Hıfzı DOĞAN, Cevat ALKAN ve İlhan SEZGİN, Mesleki ve Teknik Eğitim Prensipleri** (Ankara:A.Ü.Eğitim Fakültesi Yayını No:90, 1980)
28. **Ziya BURSALIOĞLU, Eğitim Yönetiminde Teori ve Uygulama** (Ankara:A.Ü.Eğitim Fakültesi Yayınları No:71, 1978)
29. **Anadolu Teknik Liseleri Müfredat Programları**, (Ankara:MEB Yayınları, 1998)
30. **Türk-Japon Teknik İşbirliği İstanbul-Tuzla Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi Projesi**, (MEB Erkek Teknik Öğretim Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara 1989)
31. **Erkek Teknik Öğretim Müfredat programları**, (Ankara:MEB Yayınları, 1998)
32. **Milli Eğitim ve Din Eğitimi, İlmî Seminer**, (Ankara 9-10 Mayıs 1981)
33. **İlhan SEZGİN, Çıraklık, Okul ve İşletmelerde Meslek Eğitimi, Çıraklık ve Mesleki Teknik Eğitim Konseyi**, 3-5 Mayıs 1990, (Ankara:MEB Yayınları, 1990)
34. **Winfried PİNGER, "İkili Meslek Eğitimi Alanındaki Kalkınma Yardımı Politikasında Yeni Eğilimler", İkili Meslek Eğitimi Uluslararası Sempozyumu**, 12-13 Mayıs 1988. (Ankara:MEKSA Vakfı Yayınları No:2, 1988)
35. **Hans THİEMAN, "İkili Meslek Eğitimi Alanındaki Federal Alman Kalkınma Yardımı Projelerinin Amaçları, Eğilimleri"**, (Ankara:MEKSA Vakfı Yayınları No:2, 1988)
36. **Herman SCHMİDT, "Almanya Federal Cumhuriyetinin Meslek Eğitiminin İkili Sistemi İçerisinde Meslek Eğitimi Federal Enstitüsünün Rolü", İkili Meslek Sempozyumu Uluslararası Sempozyumu**, 12-13 Mayıs 1988, (Ankara:MEKSA Vakfı Yayınları No:2, 1988)
37. **Almanya Meslek Eğitimi Kanunu**, (14-08-1969 tarihli), Mesleki Eğitim ve Küçük Sanayi Denetleme Vakfı Tarafından Hazırlanan Doküman
38. **Joachim MÜNCH, The Dual System The Vocational Training System In The Federal Republic of Germany**, (Bonn:SBN:3-88508-894-0, 1983)
39. **Josef HİLBERT, Itelmi Seidmersen, Itajo Weber, Berufsbildungspolitik Geschich te, Organization Nuordnung** (Leske, Budrich, Oplarden, Deutschland, 1990)
40. **Abdullah AYZAZ, Federal Almanya' da Çıraklık Eğitimi** (İnceleme Raporu), (İzmir:Çıraklık Eğitimi Merkezi, 1987)
41. **Mehmet KÜLAHÇI, "Mesleki Teknik Eğitim ve Yetişmiş İnsan Gücü İstihdamı"**, ((Ankara:A.Ü.Eğitim Birimleri Fakültesi Dergisi, Cilt :16, Sayı:2, 1983)
42. **Ralph MASOR ve Peter G.HAINES, Cooperative Occupational Education and Work Experience İn The Curriculum** (Danville, İllinois, 1965)
43. **Cevat ALKAN, "Kooperatif Eğitim Programları", Endüstriyel Mesleki ve Teknik Öğretim ile Sanayi İlişkiler Sempozyumu**, 19-20 Kasım 1975, ((Ankara:MEB, Mesleki ve Teknik Öğretim Kitapları Etüt ve Programlama Dairesi Yayınları No:129, 1976)

44. Musgrave P.W., **The Sociology of Education** (Methuen Co, London 1971)
45. Nihat ÖZER, **"Sümerbank' ın Endüstriyel Mesleki ve Teknik Öğretim ile Sanayi İlişkileri Sempozyumu**, (19-20 Kasım 1975), (Ankara:MEB Film-Radyo-TV İle Eğitim Merkezi Matbaası, 1976)
46. Hıfzı DOĞAN, **"Okul Sanayi Ortaklaşa (OSANOR) Eğitimi Çalışmaları ve Elde Edilen Sonuçlar"**, (Ankara:A.Ü.Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt:17; Sayı:1-2, 1984)
47. **Okul Sanayi Ortaklaşa (OSANOR) Eğitim Projesi, Sorun, Amaç Yöntem**, (Ankara:A.Ü.Eğitim Fakültesi Eğitim Araştırmaları Merkezi, Ocak 1979)
48. PILLIARD J. P., **OECD (İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı) İnsan gücü Bölümü Şefi, (Deyişler)**, Mesleki Teknik Eğitim Yayınları No:29, Ankara:1974
49. Torkel ALFTHAN, **Teknolojik Değişim; Yeni Beceriler İçin Eğitim, Teknolojik Gelişmeler ve Sanayide Eğitim Milletlerarası Sempozyumu**, 16-17 Şubat 1988 (Ankara:Sınai Eğitim ve Geliştirme Merkezi ve Uluslararası Çalışma Örgütü Dökümanı, 1988)
50. Roger GREGOIRE, **Mesleki Eğitim**, Çev:Nüvit UÇKAN, Ankara, 1974
51. **Report of Secratari of Labour On Manpower Research and Training Under The MDTA**, Op.Cit, 1966
52. **Mesleki Eğitim Konusunda Ortak Bir Politika Uygulaması ile İlgili Genel İlkelere ilişkin 2 Nisan 1963 Tarihli Konsey Kararları** (Journal Officiel des Communautes, 20 Nisan 1963)

“TÜRKİYE’DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM ÖĞRETİM VEREN KURUMLARIN SANAYİ KOŞULLARINDAKİ UYUM VE YETERLİLİK DERECESESİ” KONULU BİR ARAŞTIRMA KAPSAMINDA DİYARBAKIR’DAKİ MEVCUT MESLEKİ TEKNİK EĞİTİM VEREN KURUM YÖNETİCİLERİNE UYGULANACAK ANKET FORMU”

Açıklama : Bu sorular Mesleki ve Teknik Eğitim alanında yapılan bir araştırmanın gereği olarak hazırlanan sorulardır. Bu sorulara vereceğiniz yanıtlar, yöneticiliğini yaptığınız okul veya kurumda eğitim gören ve işletmeye beceri eğitimi için gönderdiğiniz öğrencilerin kazandığı mesleki formasyon ve teknik vasıfların, gelişen teknoloji koşullarında ne derece yeterli kaldığı, okulda gördüğü eğitimin, büyük işletme koşullarındaki geçerliliğini ortaya koymasına bakımından, araştırmamıza bir ışık tutacaktır.

Konuya gösterdiğiniz öneme, sorulara vereceğiniz samimi olduğuna inandığım cevaplara, anlayış ve nezaketinize şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

M.Arif ÖNCÜ
Inönü Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

Soru 1- Okulunuzda mevcut meslek eğitiminde kullanılmak üzere bulunan makine, teçhizat ve donanımlar, gelişen teknoloji şartlarında, öğrencilere sağladığı imkanlar açısından ne derece yeterli kalmaktadır?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 2- Bir meslek okul yöneticisi olarak, öğrencilerinizin görmüş olduğu eğitimi kapsayan ders müfredat programlarının, günün gelişen ve değişen teknolojik şartlarına uygunluk derecesi sizce ne kadardır?

- a) Uygun değildir b) Kısmen uygundur c) uygundur

Soru 3- Sizce okulunuzda mesleki eğitim gören öğrencilerin, eğitimleri sonunda, büyük işletmelerde istihdam görüp teknik eleman olarak çalışmalarını için gerekli teknik kapasiteye sahiplik derecesi ne kadardır?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 4- Okulunuzda eğitim gören öğrencilerin ders müfredatlarında belirtilen esaslar doğrultusunda almış oldukları teknolojik ve teknik bilgiler ne derece yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 5- Sizce okulunuzun fiziki ve teknik kapasitesi uygulamalı iyi bir teknik eğitim vermek için ne kadar yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 6- İşletmelerde beceri eğitimine gönderdiğiniz öğrencilerin okulda gördükleri eğitim ile işletme koşullarına sağladığı uyum derecesi sizce ne kadardır?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 7- İşletmelerde beceri eğitimi gören öğrencilerin, işletmede aldıkları beceri eğitiminin okul müfredat programlarına uygunluk derecesi sizce ne kadardır?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 8- Sizce, okulunuzun bireye meslek edindirmenin yanında, gerekli beceri ve faaliyetleri kazandıracak temel meslek eğitimi veren kurumlar olması açısından sizce ne kadar yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 9- Meslek ve sanat eğitimi veren okulların Türk Sanayisi için teknik insan gücü yetiştirmedeki başarı oranı sizce ne düzeydedir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 10- Sizce, mezun ettiğiniz öğrencilerinizin " vasıflı bir teknik eleman " olarak size verdiği güven ne düzeydedir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

“TÜRKİYE’DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM ÖĞRETİM VEREN KURUMLARIN SANAYİ KOŞULLARINDAKİ UYUM VE YETERLİLİK DERECEŚİ” KONULU BİR ARAŐTIRMA KAPSAMINDA DİYARBAKIR’DAKİ MEVCUT BÜYÜK SANAYİ KURULUŐU YÖNETİCİLERİNE UYGULANACAK ANKET FORMU”

Açıklama : Bu sorular Mesleki ve Teknik Eğitim alanında yapılan bir araştırmanın gereği olarak hazırlanan sorulardır. Bu sorulara vereceğiniz yanıtlar, bünyenizde çalıştırdığınız meslek ve teknik okul çıkıŐılı ya da halen öğrenci olup ta işletmenizde beceri eğitimi yapan öğrencilerin kazandığı mesleki formasyon ve teknik vasıfların, gelişen teknoloji koşullarında ne derece yeterli kaldığı, okulda gördüğü eğitimin, büyük işletme koşullarındaki geçerliliğini ortaya koymasını bakımından, araştırmamıza bir ışık tutacaktır.

Konuya gösterdiğiniz öneme, sorulara vereceğiniz samimi olduğuna inandığım cevaplara, anlayış ve nezaketinize Şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

M.Arif ÖNCÜ
İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

Soru 1- Bünyenizdeki Mesleki ve Teknik okul çıkıŐılı çalıştırdığınız elemanların teknik kapasiteleri sizce ne derece yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 2- Okullarda bir meslek eğitimi gördükten sonra bünyenizde istihdam ettirmeye baŐladıđınız bu elemanların sahip oldukları teknolojik bilgiler sizin işletme şartlarınız için ne derece yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 3- Bünyenizde çalıştırdığınız teknik okul çıkıŐılı elemanların, okullarında görmüş olduğu eğitim ve müfredatın sizin çalışma koşullarına uygunluğu sizce ne kadardır.?

- a) Uygun değildir. b) Kısmen uygundur c) Uygundur

Soru 4- Bünyenizde çalıştırdığınız teknik okul mezunu yada halen işletmenizde beceri eğitimi gören bu elemanların çalışma koşulları ve iş disiplini açısından ortaya koydukları tavırları sizce ne derece uygundur.?

- a) Uygun değildir. b) Kısmen uygundur c) Uygundur

Soru 5- İşletmenizde beceri eğitimi gören öğrencilerin okul müfredat programları, sizin çalışma koşullarına ne derece uyum sağlamaktadır.?

- a) Uygun değildir. b) Kısmen uygundur c) Uygundur

Soru 6- Bir işletme yöneticisi olarak siz, bünyenizde istihdam ettiğiniz bu elemanların sizin gözlemlerinize göre iş yerinize ve çalışma koşullarına sağladığı uyum ve adaptasyon sizce ne derece yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 7- 3308 sayılı Kanun gereğince işletmenizde beceri eğitimi gören meslek lisesi öğrencilerin, işletmenize gelmeden önce aldıkları işletme bilgileri, iş güvenliği, ilk yardım ve sosyal güvenlik ile ilgili bilgilerin yeterlilik derecesi sizce ne kadardır.?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 8- Sizce, meslek okullarının bireye meslek edindirmenin yanında, gerekli beceri ve faaliyetleri kazandıracak temel meslek eğitimi veren kurumlar olması açısından sizce ne kadar yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 9- Sizce, meslek okul mezunu öğrencilerin " vasıflı bir teknik eleman " olarak size verdiği güven ne düzeydedir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 10- Meslek ve sanat eğitimi veren okulların Türk Sanayisi için teknik insan gücü yetiştirmedeki başarı oranı sizce ne düzeydedir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

“TÜRKİYE’DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM ÖĞRETİM VEREN KURUMLARIN SANAYİ KOŞULLARINDAKİ UYUM VE YETERLİLİK DERECEŚİ” KONULU BİR ARAŐTIRMA KAPSAMINDA DİYARBAKIR’DAKİ MEVCUT MESLEKİ VE TEKNİK ÖĞRETİM VEREN OKULLARDAKİ KOORDİNATÖR ÖĞRETMENLERE UYGULANACAK ANKET FORMU”

Açıklama : Bu sorular Mesleki ve Teknik Eğitim alanında yapılan bir araştırmanın gereği olarak hazırlanan sorulardır. Bu sorulara vereceğiniz yanıtlar, koordinatör öğretmen olarak görev yaptığınız okulda işletmeye beceri eğitimi için gönderilen öğrencilerin kazandığı mesleki formasyon ve teknik vasıfların, gelişen teknoloji koşullarında ne derece yeterli kaldığı, okulda gördüğü eğitimin, büyük işletme koşullarındaki geçerliliğini ortaya koymasına bakımından, araőtirmamıza bir ışık tutacaktır.

Konuya gösterdiğiniz öneme, sorulara vereceğiniz samimi olduğuna inandığım cevaplara, anlayış ve nezaketinize şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

M.Arif ÖNCÜ
İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

Soru 1- Koordinatör öğretmen olarak, yaptığınız gözlemlerde, işletmede beceri eğitiminden sorumlu olduğunuz öğrenci grubunuzun işletme şartlarına, çalışma kurallarına sağladığı uyum ve adaptasyon sizce ne derece yeterli olmaktadır.?

- a) Yetersizdir . b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 2- Koordinatör öğretmen olarak, yaptığınız gözlemlerde, öğrencinin ders müfredatlarında görmekle yükümlü olduğu programların, işletme şartlarında gerçekleştirilme derecesi sizce ne derece yeterli olmaktadır.?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 3- İşletmede öğrencinin beceri eğitiminden sorumlu usta öğreticinin sahip olduğu mesleki ve pedagojik formasyonu sizce ne derece yeterli olmaktadır.?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 4- İşletmede beceri eğitimi gören öğrencinin eğitiminden sorumlu usta öğreticinin sahip olduğu mesleki bilgi ve becerileri öğrenciye yansıtmadaki başarı oranı sizce ne derece yeterli olmaktadır.?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 5- İşletmede beceri eğitimi gören öğrencinin, usta öğretici nezaretinde almış olduğu eğitim iyi bir teknik eleman olarak istihdam görme şansına sahip olabilmesi için sizce ne derece yeterli olmaktadır.?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 6- Okullardaki eğitim amaçlı teknik donanımların büyük işletmelerdeki teknik donanımlarına uygunluk derecesi ne kadardır.?

- a) Uygun değildir. b) Kısmen uygundur c) Uygundur

Soru 7- Sizce işletmede beceri eğitimine giden öğrencinin bu eğitimi alması için öngörülen süre yeterli midir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 8- Okuldaki çalışma koşullarının öğrenciyi büyük işletmelerdeki çalışma koşullarına ve ortamına hazırlaması açısından yeterli düzeyde midir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 9- Sizce, mezun ettiğiniz öğrencilerinizin " vasıflı bir teknik eleman " olarak size verdiği güven ne düzeydedir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 10- Meslek ve sanat eğitimi veren okulların Türk Sanayisi için teknik insan gücü yetiştirmedeki başarı oranı sizce ne düzeydedir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

“TÜRKİYE’DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM ÖĞRETİM VEREN KURUMLARIN SANAYİ KOŞULLARINDAKİ UYUM VE YETERLİLİK DERECESESİ” KONULU BİR ARAŞTIRMA KAPSAMINDA DİYARBAKIR’DAKİ MEVCUT BÜYÜK SANAYİ KURULUŞLARINDAKİ ÖĞRENCİ EĞİTİMİNDEN SORUMLU USTA ÖĞRETİCİLERE UYGULANACAK ANKET FORMU”

Açıklama : Bu sorular Mesleki ve Teknik Eğitim alanında yapılan bir araştırmanın gereği olarak hazırlanan sorulardır. Bu sorulara vereceğiniz yanıtlar, usta öğretici olarak görev yaptığınız ve işletmenizdeki beceri eğitiminden sorumlu olduğunuz öğrencilerin kazandığı mesleki formasyon ve teknik vasıfların, gelişen teknoloji koşullarında ne derece yeterli kaldığı, okulda gördüğü eğitimin, büyük işletme koşullarındaki geçerliliğini ortaya koymasına bakımından, araştırmamıza bir ışık tutacaktır.

Konuya gösterdiğiniz öneme, sorulara vereceğiniz samimi olduğuna inandığım cevaplara, anlayış ve nezaketinize şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

M.Arif ÖNCÜ
İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

Soru 1- Usta öğretici olarak yaptığınız gözlemlerde, işletmenizdeki beceri eğitimi gören öğrencilerin işletme şartlarına, çalışma koşullarına ve iş disiplinine sapladığı uyum ve adaptasyon sizce ne derece yeterli olmaktadır?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 2- Sizce işletmenizdeki beceri eğitimine gelene kadar öğrencinin okulunda almış olduğu el becerileri, teknik bilgi ve vasıflar sizin işletmenizdeki çalışma koşulları için ne derece yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 3- İşletmenize gelen öğrencilerin beceri eğitimi için öngörülen süre sizce ne kadar yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 4- Koordinatör öğretmenlerin size verdiği, öğrencinin işletmede yıl boyu yapacağı çalışmalarını içeren müfredat programlarının sizin çalışma koşullarına uygunluk derecesi ne kadardır?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 5- Sizce okullardaki eğitim amaçlı teknik donanımların büyük işletmelerdeki teknik donanımlarına uygunluk derecesi ne kadardır?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 6- Usta öğretici olarak, işletmenizde beceri eğitimi gören öğrencinin nezaretinizde almış olduğu eğitim iyi bir teknik eleman olarak istihdam görme şansına sahip olabilmesi için ne derece yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 7- İşletmenizde beceri eğitimi gören öğrencilerin, diğer çalışma arkadaşları ile olan ilişkileri, iş disiplini, devam-devamsızlığı ve iş güvenliği gibi konulardaki uyum ve adaptasyon derecesi sizce ne kadar yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 8- Sizce meslek liseleri, öğrencileri büyük işletme koşullarına ve ortamına hazırlaması açısından yeterli midir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 9- Sizce işletmedeki beceri eğitimini tamamlayan biri, "vasıflı teknik eleman" olarak size verdiği güven ne düzeydedir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 10- Son olarak meslek liselerinin Türk sanayisi için teknik insan gücü yetiştirmede başarı oranı sizce ne düzeydedir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

“TÜRKİYE’DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM ÖĞRETİM VEREN KURUMLARIN SANAYİ KOŞULLARINDAKİ UYUM VE YETERLİLİK DERECEŚİ” KONULU BİR ARAŐTIRMA KAPSAMINDA DİYARBAKIR’DAKİ MEVCUT MESLEKİ VE TEKNİK ÖĞRETİM VEREN OKULLARDA EĞİTİM GÖREN ÖĞRENCİLERE UYGULANACAK ANKET FORMU”

Açıklama : Bu sorular Mesleki ve Teknik Eğitim alanında yapılan bir araştırmanın gereği olarak hazırlanan sorulardır. Bu sorulara vereceğiniz yanıtlar, öğrenci olarak eğitim gördüğünüz okul ve işletmelerdeki kazandığınız mesleki formasyon ve teknik vasıfların, gelişen teknoloji koşullarında ne derece yeterli kaldığı, okulda gördüğü eğitimin, büyük işletme koşullarındaki geçerliliğini ortaya koyması bakımından, araştırmamıza bir ışık tutacaktır.

Konuya gösterdiğiniz öneme, sorulara vereceğiniz samimi olduğuna inandığım cevaplara, anlayış ve nezaketinize şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dilerim.

M.Arif ÖNCÜ
İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler
Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

Soru 1- Okulda gördüğünüz beceri eğitimi bir teknik eleman olarak bilmeniz gereken bilgi, beceri ve teknik vasıflar için yeterli düzeyde midir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 2- Okulunuzda mevcut bulunan alet, teçhizat, makine ve donanımlar, gelişmiş teknoloji şartlarında, üretim amaçlı büyük işletme koşullarında istihdam görebilmek için ne derece yeterli kalmaktadır?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 3- Sizce işletmelerde gördüğünüz beceri eğitiminin süresi, yeterli işgücü ve teknik vasıfları almak için ne derece yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 4- Okulda gördüğünüz eğitim programlarının (gerek pratik, gerekse teorik) gelişen teknoloji şartlarına göre yenilenme derecesi sizce yeterli midir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 5- Okulda gördüğünüz eğitim programlarının daha sonra beceri eğitimi için gittiğiniz işletme koşullarına uygunluğu sizce ne derece yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 6- Okulda aldığınız mesleki bilgi ve becerilerin dışında, işyeri kurallarında önemi büyük olan, iş güvenliği, iş disiplini ve sosyal güvenlik eğitimi sizce yeterli midir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 7- Sizce meslek liselerinde ders programlarında okutulan müfredat konuları, gelişen teknoloji ve yenilikleri takip etme açısından yeterli midir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 8- Sizce, okulunuzun bireye meslek edindirmenin yanında, gerekli beceri ve faaliyetleri kazandıracak temel meslek eğitimi veren kurumlar olması açısından sizce ne kadar yeterlidir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 9- Sizce, mezun ettiğiniz öğrencilerinizin " vasıflı bir teknik eleman " olarak size verdiği güven ne düzeydedir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.

Soru 10- Meslek ve sanat eğitimi veren okulların Türk Sanayisi için teknik insan gücü yetiştirmedeki başarı oranı sizce ne düzeydedir?

- a) Yetersizdir b) Kısmen yeterlidir c) Yeterlidir.